دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
بەڕێوەبەری گشتی و سەرنووسەر
مصلح مصطفی جەلالی

سالی ١٩٧٠ دامەزراوە

هاوکاری

التضامن

رۆژنامەیەکی هەفتانەیە

● پێنج شەممە ١٩٨٢/٩/٩ ژمارە ٦٥٣ ● ١٢ لاپەڕە ● بە ٥٠ فلسە ● الخميس ١٩٨٢/٩/٩ العدد ٦٥٣ ●

لەم ژمارەیەدا
● زانا ئاینیەکان خومەینی بەدرۆ دەخەنەوە ل ٢
● هەڵبژاردە لە ئەدەبی جەنگ ل٣ و ١٠
● ریکخراوە جەماوەریەکانو یادی دووەم ساڵەی جەنگی رەوامان .

دوو ساڵ جەنگی سەربەرزی و سەرکەوتن

بایەخێکی فراوان بەگرنگی بەشداربوونی سەرکردەی فەرماندە لە کۆنگرەی بەرزدا

هەواڵی گەیشتنی بەڕێز سەرۆك صدام حسین بەشاری « فاس »ی مەغریبیو بەشداربوونی لە کۆبوونەوەکانی دوانزەهەمین کۆنگرەی بەرزی عەرەبی جێگای بایەخی فراوانی ئەو رۆژنامەنووسانە بووە کە ئیستا لە مەغریبن .

ئەو رۆژنامەنووسو پەیانێرانە لە نامەو لێکوڵینەوەکانیاندا ئامادەبوونی سەرۆك صدام حسین‌یان سەرەرای رۆژگاری شەڕ لەگەڵ ئێرانداو چاوەڕێ‌کردنی دەستدرێژی نوێ ئێران بۆ سەر عیراق بە بەڵگەیەکی نوێی بەتەنگەوەهاتنی عیراق باس دەکەن لەبەشدار بوونیا لەو تەقەلایەی دەدرێ بۆ بیناکردنەوەی هاوکاری عەرەبی .

لەلایەکی ترەوە کۆنگرەی بەرزی عەرەب بەردەوام بوە لە کۆبوونەوەکانی لە شاری ئافرن کە ٦٠ کیلۆمەتر لە سەرووی فاسەوەیەو لەو بەرنامەی کارە دەکۆڵنەوە کە وەزیرانی دەرەوەی عەرەب ئامادەیان کردبوو .

ئەو باسە گرنگانەی کە لەبەردەست بەڕێزان سەرەكو پاشایانی عەرەبدایە لە پێشەوەیان مەسەلەی زۆرانبازی عەرەبو زایۆنیەو بنەرەتی کاری ناوکۆیی عەرەب ، بێجگە لە کۆبوونەوەکانی کونگرە ، کۆبوونەوەی لاوەکی لەنێوان سەرکردە عەرەبەکاندا بەردەوام کراوە .

بەبۆنەی تێپەڕبوونی دوو ساڵ بەسەر جەنگی رەوامانداسڵاوی خۆشەویستی و وەفا بۆ سەرۆکی فەرماندە صدام حسین

لە ماوەی ئەم هەفتەیەدا

دوو هەڵمەتی سەرکەوتووانە بۆ سەر دوورگەی خەرگ

پێری قسەکەرێکی سەربازی رای‌گەیاند کە فرۆکەکانی هێزی ئاسمانی ئازامان ، هەڵمەتی سەرکەوتویان بردە سەر دوورگەی خرجی ئێرانیو بە پێکانی نیشانەکانی بە تەواوی هەڵمەتە سەرکەوتووەکەیان بە جێ‌هێناو هەموو بە سەلامەتی گەڕانەوە بنکەکانی خۆیان دوای ئەوە ئاگریان لە نیشانە دیاری کراوەکان بەردا .

ئەوەی شایانی باسە ، لەم هەفتەیەدا ئەمە دووەم هەڵمەتی سەرکەوتوی فرۆکەوانە دلێرەکانمانە

* بڕوانە ل ١١ *

رۆژی عیراق و سەرکەوتنەکانی دوو ساڵی جەنگ

مصلح جەلالی

وا پێمان نایە سێ ساڵەوە کە میللەتی عیراقی پێشکەوتوو بەختیارو سووپای دلێری عیراق لە هەرکوێ‌یەك بن لە کارگەدا یاخود لە کێڵگەدا .. مامۆستایی یان قوتابی . ئەندازیار بێ یاخود پزیشك .. لەبەرەکانی جەنگدابێ یان لەناو شارو دێهاتەکاندابێ کوردبێ یان عەرەب بەو گیانە بەرزەو بەو باوەڕە تەواوەی بەسەربەستیو بەختیاری وڵاتو میللەتو سەرکردایەتی‌یەکەیان هەیانە لەم شەڕەدا کە بەسەریاندا سەپاتین سەرکەوتوو ئازایانە خەیاڵی پڕوپووچی شەرفرۆشەرانی ئێرانی رەگەزپەرست پووچ دەکەنەوەو دەستی مەردانەیان لێ‌دەوەشێنن .

لەبەرچی رەگەزپەرستانی ئێران شەریان پێ‌فرۆشتینو دەستیان بۆ سەر وڵاتەکەمان درێژ کرد ؟

ئاشکرایە شۆڕشی ١٧ – ٣٠ی مەزنی تەموز لەو رۆژەوە کە سەرکەوتو لەو بیروباوەڕەوە کە بە بنیاتنانی ئابووری‌یەکی مەزنو بنیاتنانی مرۆڤێکی نوێ بۆ راپەڕاندنی ئەم ئابووری‌یە پتەوە هەیبوو لەگەڵ دەیان پێشکەوتنی تری کۆمەڵایەتیو رامیاریو نەتەوەیی .. هتد کە لە ناوخۆی عیراقدا راپەڕاندنو ئەو پەیوەندی دۆستایەتی‌یەی کە سەبارەت بە ناردنە دەرەوەی بەرهەم لەگەڵ دەوڵەتانی دۆستدا بەستی ... عیراق بووە جێ‌ی بایەخ پێدانی دەوڵەتان بە تایبەتی وڵاتانی تازە گەشەسەندوو بێ‌لایەن .. ئەمە بێجگە لەوەی کە بەهەموو جۆرێ یارمەتی گەلانی ئازادیخوازی جیهانو دەوڵەتە لاوازەکان دەدا بۆ ئەوەی بتوانن هەنگاو بنێنو پێش‌بکەون . لەم رووەوە عیراقمان بەو پایە بەرزە ئابووری‌یە کە بە هۆی مرۆڤی نوێوە پێ‌ی‌گەیشت شوێنێکی باڵای لە ناو دەوڵەتاندا پێ پەیداکردوو وای لێ‌کرد کە لەناو بزوتنەوەی بێ‌لایەندا بەوپەڕی تواناوە دەوری مرۆڤانەی بگێڕێو پشتی هەموو بزوتنەوەیەکی ئازادیخوازانی گەلان بگرێ .

دیارە بەم کارەی کە عیراق بەسەرکردایەتی سەرەکی فەرماندە صدام حسین دەیکات دوو مەترسی لە دلی ئیمپریالیزمدا پەیدا دەکات .

یەکەم ئەوەیە کە عیراق پشتی پەرەسەندنی وڵاتە تازە گەشەسەندووەکان بە هەموو جۆری دەگرێ بۆ ئەوەی ئابووریەکی پتەوو میللەتێکی بەهێزو یەکگرتوو پێشکەوتوو بۆ خۆیان پێکبهێنن .. دیارە ئەمەش زیانێکی گەورەیە کە لە بازاڕی ئیمپریالیزم دەکەوێ چوونکە پێگەیشتنو پێشکەوتنی باری ئابووری هەموو وڵاتێکی سەربەست کە کلکی هیچ دەوڵەتێك نەبێ لاوازکردنی تواناو دەسەڵاتی ئیمپریالیزمە..

دووەم : عیراق لە سایەی سەرکردایەتی‌یەکەیداو بە پشتی ئەو مرۆڤە نوێ‌یەی کە بنیاتی‌ناوە لەرووی پێشکەوتنی سووپاییو هەموو نوارێکی ژیاندا کە بووە خاوەنی هێزو بیروباوەڕو دەسەڵات ئەمیشیان

* بڕوانە ل ١١ *

دەستەی عەرەبی باڵا بۆ فەلەستین داوای یارمەتیدانی عیراق دەکات لە شەڕەکەیدا

عەممان : دەستەی عەرەبی باڵا بۆ فەلەستین کە عەممان مەڵبەندیەتی ستایشی عیراقی کرد بە پێشمەواو گەلو سوپاو حوکمەتیەوە لەبەر هەڵوێستە نەتەوایەتی‌یە نایابەکەی لە دووساڵی شەڕدا دژی رژێمی ئێران .

ئەم دەستەیە لە بەیاننامەیەکدا کە بڵاوی‌کردەوە داوای ئەوەی کرد کە یارمەتی عیراق بدرێ لەو جەنگە پیرۆزەیدا کە دژی رژێمی خومەینی رەگەز پەرست دەیکا .

هەروەها دەستەکە بێزاری بەرامبەر سووربوونی رژێمی ئێرانی دەربڕی لەسەر بەردەوامبوونی شەڕو دەستدرێژی لەسەر عیراق لەگەڵ ئەو هەنگاوە ئاشتی‌یانەدا کە عیراقی تواناو بەهێز ناوینی .

تەڵەکەبازی‌ی خومەینیو دوورگەی خەرگ

لەژێر ناونیشانی « درۆی خومەینی داستانێکە کۆتایی نایە » رۆژنامەی « فۆلکس بلات »ی نەمسایی کە ئۆرگانی پارتی گەلی بەرهەڵستیکەرە بابەتێکی بڵاوکردەوەو تیایا نووسی

* بڕوانە ل ١١ *

رووداوەکانی رۆژانی رابوردوو

● **ئەنقەرە**

لەتورکیاوە راگەیەنرا کە سێ ئەفسەری ئێرانی رایان‌کردوە بۆ تورکیاو داوای مافی پەنابەری سیاسیان کردوە .

● **تاران**

پێرێ تەقینەوەیەکی گەورە لەناو جەرگەی شاری تاران رووی‌داوە بۆتە هۆی کوشتنی دەیانو بریندارکردنی سەدانی ترو رێکخراوی موجاهیدی خەلق رای‌گەیاند کە ئەم کارە لەدەستکردی خوێن رێژەکانی خومەینی خۆیانان تا بیانوی کوشتنو برینی زیاتریان هەبێ .

● **فەلەستین**

زایۆنی دوژمن دەستی کردوە بە دروستکردنی هەشت بنکەی تری نیشتەجێ لەبەرەی رۆژئاوای فەلەستینی زەوت‌کراو لە چوارچیوەی نەخشەی بەستنەوەی تەواوی ئەو ناوچەیە بە دەوڵەتکەی زایۆنیەوە .

تەقینەوەیەکی زل تارانی هەژاند

رژێمی رەگەزپەرست بەردەوامە لە کوشتنو برینی لە ناو ریزەکانی گەلانی ئێراندا .

تاران : ئاژانسی دەنگوباسی فەرەنسا وای گەیاند کە تەقینەوەیەکی زل ئێوارەی رۆژی دووشەممەی رابوردوو لەنزیك مەیدانی خومەینی لە ناوەڕاستی تاراندا روویداو تارانی لەرزاندەوە. جێگای تەقینەوەکە نزیکە لە وەزارەتی داد پەروەریو ئەنجومەنی راوێژکەرانی ئێران .

هەروەها ئاژانسەکە وتی چەندەها ئۆتۆمۆبیلی نەخۆش‌بەر بەرەو شوێنەکە رۆیشتنو پاسەوانەکانی خومەینی‌یش رێگای ناوچەکەیان داخست .

ئێستگەی تارانیش دانی بە تەقینەوەکەدا ناو وتی ئێجگار زل‌بوو و لە هەموو لایەکی تاراندا دەنگی دایەوە بەڵام وەك وتی ژمارەی بریندارو زیان پێ‌گەیشتوەکان نەزانراوە.

لە هەواڵێکی پەلەدا ئاژانسی فەرەنسا وتی بەهۆی تەقینەوەکەوە شەش کەس کوژرانو نزیکەی شەست کەسیش بریندار بوون .

بەڵام هەندێ سەرچاوەی باوەڕپێ‌کراو لە تاراندا وتیان زیانەکە لەمە زیاترەو رەنگە ژمارەی کوژراو بگاتە چلو بریندارانیش بگەنە دووسەد .

لە لایەکی تریشەوە آیەالله مهدوی روحانی لە برووسکەیەکدا کە بۆ خومەینی نارد ئەوەی بەدرۆخستەوە کە کۆنگرەی باڵای عەرەب کە لە شاری فاسی ئەگیرێ مەبەستی

* بڕوانە ل ١١ *

بارودۆخی ئاسایی وردە وردە دەگەڕێتەوە بۆ بەیرووت

بێرووت : بۆ یەکەم جار لە پێش سێ مانگەوە کاروباری میریو دەزگا تایبەتی‌یەکان لە بێرووتی رۆژئاوادا بە شێوەیەکی ئاسایی . دەستیان‌کردەوە بە ئیشی

هاتووچۆ لە هەندێ رێبازگەکاندا زۆر قەڵەبالغ بوو بەڵام جموجوڵی رۆژانە گەڕایەوە بۆ جێگا بازرگانی‌یەکانو لە گەرەکی « الحمرا » دا بانقو کۆگاکان کرانەوەو خەڵکی بە زۆری روویان‌کردە شەقامەکان . هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆیش هەرخەریکی پاکردنەوەی رێگەوبانو ئەو کۆسپانە لادەبەن کە لەرێگاکانا دانراونو بە تایبەتی لەرێ‌ی فرۆکەخانەدا کە هێشتا هەندێ سەربازی زایۆنی تیایە .

لە لایەکی کەوە زیاتر لە (١٠٠) لە سەرۆکەکانی کرێکارانی ئەمریکا دەستدرێژی‌یەکەی « ئیسرائیل »یان تاوانبارکرد وتیان لە کاتێکدا کاربەدەستانی میری لە ئەمریکا خەرجی کەم دەکەنەوە هەر خەریکی یارمەتیدانی « ئیسرائیل »نو ئەم یارمەتیدانانە بوونەتە

* بڕوانە ل ١١ *

Institut Kurde de Paris

ستایشی چاودێری‌و سەرپەرشتی سەرەکی پێشەوا صدام حسین بۆ مزگەوت‌و مەڵبەندە ئاینییەکان وزانا ئاینییەکانی وڵات

بەڕێزان زانا ئایینی‌یەکانی پارێزگای هەولێر ستایشی چاودێری‌و سەرپەرشتی‌کردنی سەرەکی بەڕێز صدام حسین‌یان‌کرد بۆ مزگەوت‌و یانەکانی خواپەرستی‌و پیاوە ئایینی‌یەکان .

لە کۆتایی ئەو کۆبوونەوە فراوانەدا کە لە بارەگای ئەمینداریی گشتی ئەوقافدا بەسترا لە هەولێر بە ئامادەبی بەڕێز عبداللە فاضل وەزیری ئەوقاف‌و کاروباری ئایینی بروسکەیەکیان بۆ سەرەکی بەڕێز بەرزکردەوەو تیایا سلاویان ئاراستەی پاڵەوانی‌ی سوپا قارەمانەکەمان‌و سەرکەوتنە یەك‌لەدوای‌یەکەکانی کرد بەسەر دوژمنی ئێرانیماندا لە دووساڵی ڕابوردوودا .. ئەمەیش دەقی بروسکەکەیە :-

بسم الله الرحمن الرحيم

((وقل اعملوا فسيرى الله عملكم ورسوله والمؤمنون)) صدق الله العظيم .

ئێمە زانا ئایینی‌یەکانی پارێزگای هەولێری مەڵبەندی ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌ی کوردستانین کە لەگەڵ بەڕێز وەزیری ئەوقاف‌و کاروباری ئایینی‌دا کۆبووینەتەوە سلاوو ستایش ئاراستەی ئەو چاودێری‌و سەرپەرشتی‌یەتان دەکەین کە دەیدەن بە مزگەوت‌و یانەی خواپەرستی‌و پیاوە ئایینی‌یەکان .. ئەمەیش ئەگەر شتێ بگەیەنێ ئەوە دەگەیەنێ چەند ڕەسەن‌و پایەبڵندن‌و چەند باوەڕتان بە ئایینی ئیسلام قووڵە .

پێشەوای هەڵکەوتوو ، ئێمە ئەمە بە هەلێك دەزانین بۆ ئەوەی پوختەترین نیشانەی پیرۆزبایی‌و سلاوتان پێشکەش بکەین بۆ ئێوەو هێزە چەکدارە ئازاکانمان بەبۆنەی تێپەڕبوونی دووساڵەوە بەسەر ئەو شەڕە ڕەوایەدا کە دەستە وێڵ‌و سەرگەردانەکەی تاران‌و قوم کە لە ڕێی ئیسلام لایان‌داوە هەڵیان گیرساندوە بەرامبەرمان‌و پیرۆزبایی لەو پاڵەوانی‌یە مێژوویی‌یە دەکەین کە ڕۆڵە پیرۆزەکانی عیراق ، قارەمانانی سەدەی بیستەم پیشانیان داوە بە درێژایی شەڕ ، ئەو پاڵەوانیانەی کە شانازی‌یان پێوە دەکەین‌و نەوەکانی داهاتوویش شانازی پێوە دەکەن وەك چۆن ئێمە شانازی بە پاڵەوانی‌ی باوباپیرە مەزنەکانمان دەکەین .

ئێمە لەو کاتەدا کە هاوار دەکەین بە گوێی دوژمنانی عیراقی خۆشەویستدا پێیان دەڵێین ئێمە واز لە بستێکی خاکە پیرۆزەکەمان ناهێنین تا نەیکەین بە گۆڕستان بۆیان‌و کرمەکانی لە لەشە پیسەکانیان نەخوا . ئێمە لەو باوەڕەدایین کە ئاڵای عیراق هەر بە بەرزی ئەشەکێتەوە چونکە ئێوە ڕەوتەکەی دەبەن بەڕێوەو هەر پێشەوای سەرکەوتووبی .

* بڕوانە ل ١١ *

سەردانی ژمارە یەك لە وەزیرە بەڕێزەکانی مەرکەزلە پارێزگای سلێمانی

لەکۆتایی هەفتەی‌ڕابوردودا بەڕێزان وەزیرانی بازرگانی‌و دادو پیشەسازی سوکەڵە هاتنە پارێزگای سلێمانی‌و هەر یەکەیان بەجیا چاویان بەو دام‌و دەزگایانەی خۆیان کەوت کە پەیوەندی‌ ڕاستەو خۆیان پیانەوە هەیە .

بەڕێز حسن علی ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری بازرگانی لەو کۆبونەوەیەدا کە سەرۆکایەتی کردو تیایدا بەڕێز جعفر عبدالکریم بەرزنجی پارێزگاری سلێمانی‌و هاوڕێ دکتۆر نجم عبداللە العراقی لێپرسراوی حزب لە سلێمانی لەگەڵ ئەو سەرەك دائرانەی کە سەر بە وەزارەتی ناوبراون ئامادە بوون سەرەتا لە لایەن بەڕێز پارێزگاری سلێمانیەوە ستایشی هەوڵ‌و کۆششی ئەم وەزارەتەی کرد سەبارەت بە ئامادەکردنی هەموو چەشنە خواردەمەنی‌یەکی سەرەکی جەماوەران‌و پێویستی‌یەکی ڕۆژانەیان بەتایبەتی لەم دۆخەی ئێستای وڵاتەکەماندا کە بە جەنگی بەرگری کردنی‌دا دژی ڕژێمی ئێران تێدەپەڕێت .

پاشان بەڕێز ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری بازرگانی دووپاتی ئەوەی کردەوە کە پێویستە لەم دۆخە تایبەتیەی وڵاتەکەماندا زیاتر هەوڵی دابین‌کردنی ژیانی ڕۆژانەی هاوولاتیان بدرێت‌و تیایدا پەنجەشی بۆ ئەو بایەخ پێ‌دانەی سەرکردایەتی حزب‌و شۆڕش کێشا کە بە ناوچەی ئۆتۆنۆمی کوردستان دەدات کە ئەمەش ئەوەندە کاریگەرە وای لە دوژمنانی وڵاتەکەمان کردوە کە نەخشەی تایبەتی بۆ بکێشن لەم ڕوانگەیە شەوە ئەوەی دووپات کردوە کە توانا‌و وزەی وڵاتەکەمان ئەوەندە بەهێزە هەزارەها پیلانی وەها لە سەرەتایەوە گۆڕ بەگۆڕ دەکات ... هەروەها بەڕێز حسن علی ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری بازرگانی دوای ئەوە سەری دا لە بارەگای یەکێتی نەقابەکانی کرێکارانی پارێزگای سلێمانی‌و سلاوی سەرکردایەتی حزب‌و شۆڕش‌و هەڤاڵی تێکۆشەر (صدام حسین)ی بە کارگێرانی نەقابە گەیاندو تیایدا ڕێزی‌و ستایشی هەوڵ‌و کۆششی نەقابەی کرد سەبارەت بە بەرز کردنەوەی بەرهەم‌و چاك کردنی بەرهەم لە ئەمڕۆی وڵاتەکەماندا کە دەورێکی گرنگ دەبینێ بۆ تێك‌شکاندنی هێزو سوپای دوژمنی ئێرانی .

لە لایەکی ترەوە بەڕێز دکتۆر منذر ابراهیم وەزیری داد سەرەکایەتی کۆبونەوەیەکی کرد کە تیایدا کادێرانی سەر بە وەزارەتی ناوبراو ئامادە بوون‌و دەربارەی چارەسەرکردنی کادێری زیاترو دابین‌کردنی جێگایەکی باشتر کۆڵینەوە .

هەروەها وەزیری بەڕێز لە کۆبونەوەکەدا داوای لێ‌کردن کە پێویستە بە چاوێکی زیاتر هۆشیارانەوە بەرەوپیری کێشەو تەنگو چەڵەمەی هاوولاتیان بڕۆن‌و هەمیشە هەوڵی دۆزینەوەی چارەسەرێکی گونجاویان بۆ بدەن .

شایانی باسە وەزیران ناوبراوان کە بەسەردانێکی ڕەسمی بۆ بەسەرکردنەوەی ئاستی ژیانی جەماوەرانی پارێزگای سلێمانی گەیشتە ئەوێ لە لایەن بەڕێزان جعفر عبدالکریم بەرزنجی‌پارێزگاری سلێمانی‌و هاوڕێ لێپرساوی حزب‌و سەرکردەی هێزەکانی قعقاع‌و پاریدەدەری پارێزگەرو سەرۆك‌دائرەکان‌و چەند لێپرساوێکی ترەوە پێشوازیان لێ‌کرا .

فریا

نوسینگەی سلێمانی

بە بۆنەی یادی دووەم ساڵەی جەنگی ڕەوامانەوە

کۆڕێك لە دەزگای ڕۆشنبیری‌و بلاوکردنەوەی کوردی

بە بۆنەی دوو ساڵ ڕەت‌بوون بەسەر جەنگی ڕەواماندا دژی فارسی ڕەگەزپەرست دەزگاکەمان دەزگای ڕۆشنبیری‌و بلاوکردنەوەی کوردی ڕۆژی شەشی ئەم‌مانگە سەرلەبەیانی بە سەرەکایەتی بەڕێوەبەری گشتی دەزگاکە مامۆستا مصلح جەلالی کۆڕێکی فراوانیان بەست‌و هەموو بەشدارانی دەزگاکە ئامادەبوون بە جۆرێك کە هۆڵەکە نەیدەگرت‌و نیوەیان بە پێوە ڕاوەستابوون .

لە کۆڕەکەدا مامۆستا مصلح جەلالی دەربارەی دەستدرێژی ڕژێمی ڕەگەزپەرستی ئێران بۆسەر وڵاتەکەمان دووا کە چۆن ئەم شەڕەیان بەسەردا سەپانین‌و باسی چاوچنۆکی و دەستدرێژی شاکانی کۆن‌و تازەی ئێرانی کرد بۆسەر وڵاتەکەمان‌و چۆن هەموو جارێك لە هەموو هێرشێکیاندا میللەتی عیراق چ کورد چ عەرەب دلێرانە بەرەنگاریان وەستاون‌و تێکیان شکاندوون هەروەها باسی ئەوەی کرد کە ئەمڕۆ لەگەڵ ئەوسەردەمانەدا جیایە چونکە ئەمڕۆ گەلی کوردمان وەك برای عەرەبی لە عیراقدا خاوەنی مافی خۆیەتی‌و بەشداری هەموو مەیدانەکانی کاری کردووەو لەیەك سەنگەردا لەگەڵ برای عەرەبیدا دژی فارسی ڕەگەزپەرست دەجەنگێ‌و سەرکردایەتی‌یەکی هەیە کە ئەویش بریتی‌یە لەسەرکردایەتی سەرەکی فەرماندە بەڕێز صدام حسین‌و خاوەنی بیروباوەڕێکە کە بیروباوەڕی شۆڕشی ١٧ - ٣٠ی تەموزە ئەو بیروباوەڕەی کە دڵسۆزانە خزمەتی عیراق دەکات‌و لە خواستەکانی

* بڕوانە ل ١١ *

ئەنجومەنی ڕاپەڕاندنی ئۆتۆنۆمی کوردستان ستایشی سەرکەوتنە مەزنەکانی سوپای دلێرمان دەکات

بەڕێز جمالی حاجی شریف سەرۆکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندنی ناوچەی‌ئۆتۆنۆمی‌ی کوردستان ستایشی پاڵەوانی‌یەکانی‌سوپای قارەمان‌وگەلی عیراقی سەربەرزی‌کرد لە جەنگی‌ڕەوایدا دژی دوژمنی ئێرانی .

لەو کۆبوونەوەیەدا کە ئەنجومەنی ڕاپەڕاندن لە یادی دووەمی جەنگی قادسیەی صدامی پیرۆزدا کردی دووپاتی کردەوە کە عیراقی‌یەکان بە عەرەب‌و کوردو کەمایەتی‌یە نەتەوایەتی‌یە براکانی ترەوە ئامادەی ئەوەن نەك هەر بەرگری لە عیراق بکەن بە تەنیا بەڵکو لە ناوچەکەو نیشتمانی عەرەب‌و بەرهەڵستی ئەو تەماعە پیسانەی خومەینی بوەستن کە بارووی نەبەزێنراوی قارەمانەکانی سەدەی بیست تێکی شکاندن‌و .

سەرۆکی ئەنجومەن بارو دۆخی ئەو تێکۆشانەی پیشاندا کە وڵاتە قارەمانەکەمان پیایا تێدەپەڕێ‌و ئەو ئەرکەی کە بە سەرشانی دەزگاکانی ئۆتۆنۆمی‌و جەماوەری ناوچەکەوەیە بۆ پشتگرتنی جەنگ‌و پتەوکردنی سەرکەوتنەکانی .

هەروەها باسی ئەو قۆناغانەی کرد کە ئەو لیژنەیە بڕیوەتی کە بە فەرمانی سەرەی پێشەوا صدام حسین دامەزرێنراوە بۆ چاوپیاگێڕانەوە بە قەوارەی دەزگا ئیداری‌یەکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌ی کوردستاندا بەو شێوەیەی کە لەگەڵ گۆڕانەکانی تاقیکردنەوەی‌ئۆتۆنۆمی‌و قووڵکردنی ڕەوتەکەیدا بگونجێ .

ئەنجا ئەنجومەن گوێی لەو ڕاپۆرتە گرت کە بەڕێز محمد حسن دزەیی ئەمینداری کاروباری ئابووری‌و دارایی پێشکەشی‌ کرد لەبارەی ئەو گفتوگۆیانەدا کە لەگەڵ کاربەدەستانی وەزارەتی دارایی‌دا کراون لە بارەی‌بودجەی ئاسایی ناوچەو ئەو بنچینانەی کە لەو گفتوگۆیانەدا دانراون‌و کە مەبەستیشیان چۆنیەتی تواناکردنی دەزگاکانی ئۆتۆنۆمی‌و فراوان‌کردنی خزمەتگوزاری‌یەکانیانە بۆ جەماوەری ناوچەکە .

جەماوەری سلێمانی ئامادەی سەرکوتکردنەوەی هەموو دەستدرێژی کەرەکانن

جەماوەری قەزای چەمچەماڵ لە پارێزگای سلێمانی ئامادەیی خۆیان دووپات‌کردەوە بۆ چەك‌هەڵگرتن‌و بەشداری‌کردن لە جەنگی قادسیەی صدامدا بۆ پاراستنی یەکێتی‌ی وڵات‌و سەربەخۆیی‌و سەربەرزی نیشتمانی .

لەو بروسکەیەدا کە بۆ سەرەکی پێشەوا صدام حسین بەرزیان کردەوە لە کۆتایی کۆڕێکدا کە ئەو لیژنەیە گێڕای کە شیکردنەوەی ناوەڕۆکی بڕیارەکانی ئەم دواییەی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشی پێ‌سپێرراوە ، جەماوەری قەزاکە بەڵێنی خۆشەویستی‌و بەوەفایی‌و دڵسۆزی‌یان بۆ سەرەکی پێشەوا صدام حسین‌و پێشەوایەتی‌یە بەجەرگەکەی تازەکردەوە .

بەڕێز سیروان عبداللە ئەمینداری گشتی بەڕێوەبردنی کاروباری ناوخۆی ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌ی کوردستان کە

* بڕوانە ل ٧ *

زانا موسڵمانەکانی عیراق لەبەر ڕووناکی بیروباوەڕی شەرعیدا قسەکانی خومەینی بە درۆ دەخەنەوە

زانایانی موسڵمان لە عیراق بەیاننامەیەکیان دەرکردوە ، تیایدا لەبەر ڕووناکی بیروباوەڕی شەرعیدا لەو قسانەی خومەینی کۆڵاونەتەوە کەڕۆژی سێ شەممەی ڕابووردوتر ڕای گەیاندو ئاژانسەکانی دەنگوباس‌و زوربەی دەزگا ڕاگەیاندنەکان بلاویان کردەوەو تیایدا دەڵێ : پێغەمبەرەکان بۆ چارەسەرو چاکەکردن هاتن بەلام بەداخەوە لەمەدا سەرنەکەوتن ، هەروەها داواکاری لە ئێرانیەکان بۆ ئەوەی نەچن بۆ حەج‌و لەجیاتی ئەوە بچن شەڕ لەگەڵ گەلی عیراق بکەن .

((ئەممش دەقی بەیاننامەکەیە))

بسم الله الرحمن الرحيم

ئەم بەیاننامەیە بۆ خەڵکیە ..

زانایانی موسڵمان لە عیراق ، ڕۆژی شەممە ١٦ی - ذی القعده - ١٤٠٢هـ ڕێکەوتی ١٩٨٢/٩/٤ کۆبوونەوەو بەبیروڕای شەرعی لەو قسانە کۆڵانەوە کە ڕۆژی سێ شەممەی ڕابووردو خومەینی ڕاگەیاندو ئاژانسەکانی دەنگوباس‌و دەزگا هەمە چەشنەکانی ڕاگەیاندن بلاویان کردەوە ، ئەوەی لەو قسانەدا بوون :

١ - پێغەمبەرەکان لە پێناوی چارەسەرو چاکەدا هاتن بەلام بەداخەوە لەمەدا سەرنەکەوتن .

٢ - داوای لە ئێرانیەکان کرد نەچن بۆ حەج‌و لەجیاتی ئەوە ڕوو بکەنە کوشتاری گەلی عیراق .

زاناکان لەسەر ئەوە ڕێکەوتن لەم بارەیەوە ئەم بەیاننامەیە ڕابگەیەنن .

یەکەم : دەربارەی مەسەلەی یەکەم : مەعلومە کە پێغەمبەرو نێردراوەکانی خوای گەورە سلاوو درودی خوایان لەسەربێ هیچیان لە خۆیانەوە نەهێناوەو بەڵکو لەخوای مەزنەوە وەحیان بۆهات‌و کەسیان لەبەجێ‌گەیاندنی ئەوەی پێیان ڕاسپێردرابو کە ستەرخەمیان نەکردوە ، جا کە خومەینی وا پرو پاگەندە دەکات پێغەمبەرەکان سەرنەکەوتن وا دەگەیەنێ ئەوان نەگەشتونەتە ئەوەی خوا پێی گەیاندوون‌و ئەمەش ئەوپەڕی درۆو دەلەسەیەو ئینکاری پیرۆزی پێغەمبەرەکانە .

کە ویستی‌و هەموو خەڵك نەهاتنە سەر ڕێی ڕووناکی خوای مەزن فەرموی **[فذكر انما انت مذكر لست عليهم بمسيطر]** وە فەرمودەی **[انك لا تهدي من احببت ولكن الله يهدي من يشاء]** و زۆر ئایاتی پیرۆزی تر ، جا قسەکردن لەسەر ئەوەی چاککردنی نەتەوەکان لەدەستی ئەوان نەهاتووە دیسان ئەمە بوختانە چونکە هەموو دنیا کاری پێغەمبەرو نێردراوە پیرۆزەکان لەچاککردنی کۆمەڵەکانی بەشەریەتدا دەزانن‌و ئەوەی بەتەواوی ساغ بۆتەوە پێغەمبەر محمد تسلاو ستایش خوای لێ‌بێت پەیامەکەی گەیاندو ئەمانەتی بەجێ گەیاند ، وەك نەتەوەیەکی بەرزو تێکۆشەر خوای مەزن لە قورئانی پیرۆزدا مەدحی کردوەو دەفەرموێ **[كنتم خير امة اخرجت للناس]** و ئەوەش سەلماوە کە سەدەیەك بەسەر ناردنی ئەم پەیامبەرە پیرۆزەدا ڕانەبوورد کە بانگەوازی ئیسلام گەیشتە دوورترین شوێنی ڕۆژهەلات‌و ڕۆژئاواو ڕووناکی هەموو بێ‌ئاگایەکی گرتەوە .

دووەم : ئەوەی پەیوەندی بەمەسەلەی دووەمەوە هەیە : عیراق لە هەڵهاتنی ڕۆژی ئیسلامەوە تا ئەمڕۆ بەشداری کردوە لە بلاوکردنەوەی ڕۆشنبیری ئیسلامدا بە لێکدانەوەو حدیث‌و فقه‌و وشەو ڕەوشتیەوەو پایتەختی زانیاری بووە ، دیسان بۆ چەندان سەدە پایتەختی خەلافەتی ئیسلامی بووە جا بانگەوازی خومەینی بۆ بەردەوامی شەڕ دژی ئەم وڵاتە موسڵمانەو واز هێنانی لەفەرزی حەج‌کردن بەرووداو وەستانی ئاشکرای ئایەتە پیرۆزەکانی قورئان‌و یەك‌خستنی ڕاسپاردە ئاینیە پیرۆزەکانە وەك خوای گەورە دەفەرموێ **[وان جنحوا للسلم فاجنح لها]** دیسان خوای مەزن لەکتێبی پیرۆزیا دەفەرموێ **[وان طائفتان من المؤمنين اقتتلوا فاصلحوا بينهما فان بغت احداهما على اخرى فقاتلوا التي تبغي حتى تفيىء الى امر الله فان فاءت فاصلحوا بينهما [illegible] واقسطوا ان الله يحب المقسطين]** .

ئەمە ئاشکرایشە کە بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین سەرەك کۆماری عیراق هەر لە [illegible] بەرپابوونی جەنگەوە تا ئەمڕۆ چەندان جار ڕای گەیاند ئامادەیە بۆ ئاشتی‌و ڕێگابڕین لە خوێن ڕشتنی بێ‌گوناهان بەمەرجی زامن‌کردنی مافی ڕەوای هەردوولا .

لەبەر ئەوە موسڵمانەکان بانگ دەکەین بۆ وریایی‌و چاوکراوەیی بەرامبەر ئەم جۆرە قسە سەر لێ شێواویانەی کە لەگەڵ بچوکترین قواعدی ئیسلامی لە وڵاتە ئیسلامەکاندا ناگونجێ‌و داوای بەرپەچدانەوەی ئەم جۆرە لەڕێ لادانانە دەکەین‌و پشتیوانی‌کردنی حەق لە چەسپاندی بیروباوەڕی ئاشتی لەنێوان گەلانی موسڵماندا‌و ڕێزو پایەدارکردنی خوونەڕێنی خوای مەزن‌و بەیاننامەکەمان دوای پێ‌دەهێنن‌و ڕوو دەکەینە خوای گەورەو مەزن :

خوا لە ئێمەو ئەو برایانەمان خۆش بە کە لەئیماندا پێش ئێمە کەوتن‌و لەدڵما هیچ گەردی نەبێ بەرامبەر بەوانەی باوەڕیان بەخوا هێناوە [انك رؤوف رحيم] .

والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته

زانایانی موسڵمان لە عیراق :

علامه السيد كاظم الكفائى ، ابو الخطيب ، الشيخ عمر مولود ، شاكر الحيدرى ، علامه مامۆستا عبدالمجيد القطب ، علامه مامۆستا عبدالكريم المدرس سەرەکی کۆمەڵەی زانایان، خەتیبی مزگەوتی‌گەورە لە سلێمانی ، هاشم الاعظمى خەتیبی مزگەوتی ئیمام الاعظم ، عبدالملك عبدالرحمن، عبدالحرجی قادر، عبدالوهاب الشماع ، صبحى الهيتى خەتیبی انبار .

Institut Kurde de Paris

لە ئەدەبی جەنگ

شوفێر ...

مکرم رشید تالەبانی
لە عەرەبی یەوە
کردوویەتی بە کوردی

فارسی دوژمن هێرشی هێنایە سەر یەکێك لە سەنگەرەکانی پێشەوەی پاڵەوانەکانمان ، بۆ ئەوەی ناچاریان بکات بکشێنەوە ، بەڵام فەرماندەی هێزەکە ئەو کارەی نەکرد ، بەڵکو لە شوێنی خۆیدا مایەوەو ، سەربازەکانی بە توندو تیژی داکۆکی یان لە سەنگەرەکە دەکرد ، بۆیە دوژمن ناچاربوو هەموو چەکە قورسەکانی بەکاربهێنێت .

لەو کاتەدا شوفێری لۆری یەکە ، رەشاشەکەی بەدەستەوە بوو ، هەردوکیان لە ناو سەنگەرەکەدا بوون کە دەمێکە هەڵکەندراوە .. بە پەرۆشی یەوە گوێی لە دەنگی تۆپخانەی دوور مەودای فارسەکان دەگرتو .. هەردوو چاوی بڕیبووە ئەو سێ لۆری یە .. کە لە ئاستی گوللەی تۆپخانەی فارسەکان دابوون ، کە لەوانە بوو هەموویان بپێکرێنو تێکبشکێنرێن .. کەواتەپێویستە ئەم کارێك ئەنجام بداتو ، بیانباتە شوێنێکی هێمن ..

شوفێرەکە نەیهێشت کات بە فیڕۆ بچێت ، بەڵکو لە سەنگەرەکەی خۆی پێی هەڵهێناو ، ڕووی کردە یەکێك لە لۆری یەکان ، گوێی بە هیچ شتێك نەدەداو ، هیچ شتێکی نەدەبیست دەنگی ئەرك نەبێت ، کە داوای لێ دەکرد ئەو شتە بەجێ بهێنێت کە بڕیاری لەسەر داوە بەجێی بهێنێت .

شوفێرەکە گەیشتە یەکەمین لۆری ، خێرا سەرکەوتو .. خستیە کارو ، بەرەو دواوەی لێ خوڕی .. نەیکوژانەوەتاکوو هێنای لە شوێنێکی هێمن دا داینا ، پاشان تێی تەقاند ، جارێك بە ڕاکردن ، جارێکی تر بە سکەخشکێ ، تا گەیشتە دووەم لۆری و هێنای گەیاندیە تەنیشت یەکەمین لۆری .. شوفێرەکە بۆ سەنگەرەکەی خۆی نەگەڕایەوە تاکوو سێ یەمین لۆری ی لە شوێنێکی هێمن دا دانا .

ئەنجا تەماشای هاوڕێکانی کردو ووتی :
- ئێستاکە هیچ خەمێکم نەما ، ئاسوودە بووم ..
پاشان ڕەشاشەکەی هەڵگرت ، دەستی بە دەستڕێژ کردنی دوژمن کرد .

«رۆژ ژمێری رۆمی»

هەندێك لەو کتێبو سەرچاوانەی لە ساڵانی دوایینی عوسمانیو سەرەتای دامەزراندنی ڕژێمی کۆماری چاپکراون ، ڕۆژ ژمێرو ساڵێکیان تێدا بەکار هێنراوە کە پێی دەگوترێت (ڕۆمی) . لەگەڵ ئەوەشدا کە ئەم ڕۆژ ژمێرە بەوە لە ڕۆژ ژمێری (هیجری) جودا دەکرێتەوە کە (ڕۆمی)یەکە ناوی ئەو مانگانەی تێدا بەکار دەهات کە لە ڕۆژ ژمێری زایینیدا بەکار دێت . جاری وا هەیە ساڵەکە ناوی مانگەکەی لەگەڵدا نییە .. ئەمە دەبێتە هۆی ئەوەی کە زۆر کەس (ڕۆمی)و هیجری لێك جودا نەکاتەوە . لەبەر ئەوەی کە زۆر کەسیش ، بە تایبەتی ئەوانەی پێویستییان بە زانینی ئەم ڕۆژ ژمێرە هەیە (بەتایبەتی ئەو لاوانەی کە شتێکی وا لەو ڕۆژ ژمێرە نازانن) ، ئەم کورتە باسەمان لێرەدا کرد بە کوردی .

(ئاقانە)

★((ڕۆژ ژمێری ڕۆمی))★

ئەگەرچی ئەم ڕۆژ ژمێرە بە پێی ساڵی (خۆر)ی ڕێکخراوە ، ١٣ ڕۆژ لەو ڕۆژ ژمێرەی کە ئەمڕۆ بەکاری دەهێنین (واتە زایینی) دواکەوت . سەرەتای ئەم ڕۆژ ژمێرە دیسانەوە بە سەرەتای ڕۆژ ژمێری (هیجری) دەستی پێ دەکرد . تەنیا لەبەر جودا وازیی ساڵی هەیڤیو ساڵی خۆری ، دوو ساڵ پێش دەکەوت .

لەبەر ئەوەی ١٩١٧ وەکوو خۆی دەمایەوەو ، بۆ لابردنی جودا وازیی ئەو ١٣ ڕۆژە ، گۆڕانێکی دیی تێدا کرا . ڕۆژی ١٦ی شوباتی ١٣٣٢ (١٩١٧) بە ڕۆژی یەکەمی مانگی مارتی ١٣٣٣ دانرا . ئەوجا سەری ساڵ لە مارتەوە دەست پێ کرا .

ڕۆژ ژمێری زایینی لە تورکیا لە ١٩٢٦ دا ، دوای دامەزراندنی رژێمی کۆماری دانی پێدانرا . ڕۆژی یەکەمی مانگی (ئۆجاك ــ کانوونی دووەم)ی ساڵی ١٣٤٢ بوو بە سەری ساڵی ١٩٢٦ ، بەمجۆرە سەری ساڵ وەکو ئەوەی لە هەموو وڵاتە خۆراواییەکان بوو بە یەکی (ئۆجاك ــ کانوونی دووەم) .

بۆ گۆڕینی ساڵێکی هیجری بۆ زایینی ، ساڵی هیجری بە سەر (٣٣)دا دابەش دەکرێت ، بەشێك لەم بەشانە لە ژمارە بنچینەییەکە دەردەکوێتو ، ئەو ژمارەیەی دەمێنێتەوە (٦٢٢)ی دەخرێتە سەر .

نموونە :

با ساڵی ١٣٧٨ ی هیجری وەربگرین :

١٣٧٨ ÷ ٣٣ = ٤١

١٣٧٨ - ٤١ = ١٣٣٧

١٣٣٧ + ٦٢٢ = ١٩٥٩

بۆ گۆڕینی ساڵێکی زایینی بە ساڵی هیجری لە پێشدا ئەو ساڵە زایینەی کە بە دەستەوەیە ٦٢١ ی لێ دەردەکرێت ، ئەو ژمارەیەی کە دەمێنێتەوە بە سەر (٣٣) دا دابەش دەکرێت . بەشێك لەم بەشانە دەخرێتە سەر ئەو ژمارەیەی کە ماوەتەوە :

١٩٥٩ - ٦٢١ = ١٣٣٨

١٣٣٨ ÷ ٣٣ = ٤٠

١٣٣٨ + ٤٠ = ١٣٧٨

دۆزینەوەی ساڵی زایینیی بەرامبەر بە ڕۆمی ، یان بۆ دەرکردنی ساڵی ڕۆمیی بەرامبەر بە زایینی ، ٥٨٤ ی دەخرێتە سەر :

١٩٦٣ ی زایین
٥٨٤ ی لێ دەردەکرێت
ـــــــ
ساڵی ١٣٧٩ ی ڕۆمی دەردەچێت

ساڵی ١٣٣٠ ی ڕۆمی
٥٨٤ ی دەخرێتەسەر
ـــــــ
١٩١٤ ی زایینمان بۆ دەردەچێت

ناوی مانگە تورکییە تازەکان :

(ئۆجاك ــ کانوونی دووەم) ، (شوبات) ، (مارت ــ ئادار)، (نیسان) ، (مایس ــ مایس) ، (هەزیران ــ حوزەیران) ، (تەمموز) ، (ئەغستۆس ــ ئاب) ، (ئێیلول ــ ئەیلوول) ، (ئێکیم ــ تشرینی یەکەم) ، (کاسم ــ تشرینی دووەم) ، (ئەراڵك ــ کانوونی یەکەم) ..

ئەنسکلۆپیدیای حەیات ــ بڵاوکراوەی حەیات ــ بەرگی/٦ لاپەڕە (٢٠٠٢ ــ ٢٠٠٣)

شیعرێکی بڵاو نەکراوەی «حلمی»

ــ ئومێد کاکەرەش ــ

کاتێ بەفری زستان دەتوێتەوەو گژو گیا لە ناخی زەویدا دەبزووێو چاوەڕوانی لێزمەی بارانی بەهار دەکا ، تا ببێتە فەرشێکی ڕەنگینی سروشتی دڵڕفێنو دەشتو دەر بڕازێنێتەوە ، دڵی سەیران- کەران بهێنێتە جۆش بۆ ئەوەی ساتێ غەمو ئەندێشەو ئازارەکانیان بڕەوێنێتەوە ...

لەم کاتەدا لە هەموو کەس زیاتر شاعیرەکە هەستی دەجوڵێت بەرامبەر بەو جوانیو ڕازاوەیەو پێی دەزانێت ... دێت هەموو دیمەنە ڕەنگینەکان دەهۆنێتەوەو دەیانکات بە هۆنراوەیەکی بە سۆزو بە دیاری پێشکەشی دەکا .

ئەو جوانیو ڕازاوەییەی کە لە کوردستاندا هەیە بۆتە ئیلهامی هەستیارو هەستو نەستی جوڵاندوە کە بە دڵێکی پڕ جۆشو هەستێکی بە تینەوە ئەو دیمەنە شیرینە بهێنێتە بەر چاومانو بە کامیرایەکی هەست بزوێن وێنەکان بگرێتو پێشکەشمانی بکات ، کە لە کاتی خوێندنەوەدا بچینە جیهانی بینینەوە و ئەو دەورو زەمانە بێنەوە بەر چاومان .

دەشتو دەری کوردستان ڕازاوەتەوەو دانیشتوانی ناوچەی سلێمانی بە خاووخێزانەوە ڕوویان کردۆتە سەیرانگای زەڵمو تانجەرۆ ... لەو ڕۆژەدا چەندەها وێنەگری هەست بزوێنی لێیە کە هەر یەکە بە ئەندازەی بیرو بینینی خۆی وێنە دەگرێت تا ئەو دیمەنە شیرینەی ئەو ڕۆژە بە یادگار بهێنێتەوە .

وا چەند ساڵێ تێپەری بە سەر ئەو وێنە دیمەنی شەهرەزۆر دێنێتە بەرچاومان با بە یەکەوە بچینە ئەو سەردەمەوەو سەیرانەکەیان ببینین .

سەیرانە ئەمرۆ سەیرانە ئەمرۆ
خۆشە سەیرانی زەڵمو تانجەرۆ
خوڕەی شەتاوان وەك کەفی زێڕین
گوڵاڵەی گوێ چەم زەردو سورو شین
سەوزەگیای بەهار ئاونگ لە سەر سەر
بریقوباقی دێ وەك لاگیرەی سەر
هەر دێن بە یەکدا کچو کورو پیاو
بە پێکەنینو گۆرانی تاوتاو
جارجار دەست ئەگرن کچانو کوڕان
فریوەی چۆپی کێش ئەگاتە ئاسمان
ئەڵێن هەر خۆش بێ ئەم نیشتمانە
هەر لایە ئەچین شوێنی سەیرانە
با بمرێ دوژمن ئیمەش وەك برا
بۆ نیشتمانمان ئەبین بە چرا
ئەوسا ئەزانین خۆشە سەربەستی
لە دڵ دەرئەچێ پەژارەو پەستی

پەراوێز

(١) حلمی نازناوی شاعیر شێخ محەمەدی شێخ حسینە کە لە ساڵی ١٩٠٩ لە قەزای هەڵبجە لە دایك بووەو تا ئێستا لە ژیاندایە بەڵام نابیناو لێکەوکەیەو لە ماڵەوە کەوتووە .

نەبەزانی «قادسیە»

نەبەز یەکێکەو
نیشتمان پەروەر
بۆ بەرزی وڵات
تێکۆشێ تاسەر

بۆ ئاوەدانیو
زیادەی بەرهەم
چوستو چالاك بێ
بژی بە بێ غەم

★ ★ ★

بە سەرو سامان
خۆ بەخت کەربێ
بۆ ڕێی پێش کەوتن
هەردەم بێ سەر بێ

چونکە لە مردن
یەك چاری نەبێ
داخە بۆ وڵات
غەمخواری نەبێ

★ ★ ★

لە ڕۆژی جەنگدا
بەرامبەر دوژمن
خەندەێ لە لێوبێ
بۆ هەڵمەت بردن

کە شاد بوو بە خاك
ناوی ئەمێنێ
چاوگەی هیوای ئەو
تۆڵە ئەسێنێ

★ ★ ★

ڕۆوف تاهیر زەنگەنە

بوکی مەهاباد

شیعری : نجاة گەردی

لە ناو جەرگەی ڕەشی ڕۆژگارا ..!
« مەهاباد »ی بوکی قازی .!
بۆ پادشای (قم)و (تاران) ...!
دەگوێزنەوە ...
نەخێر ... نەخێر ...!
زاوا ئەوا گەیشتە جێ ..
مناڵەکان ...
چەپڵە لێدەن ...
ئەوا قازی گەیشتە جێو ...
خوێنی سووری شاباش دەکا ...
« بتانەوێو نەتانەوێ »
مەهاباد بوکی قازی یەو ...
تارای سەری ..!
ئەلقەی دەستی ..!
مژدەی بە یەك گەیشتنی ...!
مەهابادو قازی یە ..!!

گۆرانی بۆ ڕاپەڕینی گەلی کورد لە ئێران دژی خومەینی ڕەگەز پەرست

ئائێتوینا مەهابادی

شەڤ بێرێت گوندێمە ... ب درەنگینە
برسام بوو چپکەك خوین
چپ .. چپ ژلاتێ ڤێ
گەرمە برینێ ــ بەرەف رێنە
ری د ژواری
ری بەفرینێ ... نێ رێڤینگن
چلکێس
چ مەودا گورخانە ناحەوینن
ب خەونە دل ب خەونە
سیناوا بی ... ؟!

★ ★ ★

ئا ئێتوینا ... مهابادی
گەورەگەش ب بە
ئێتوینا .. دراڤی نڤاندی
ئێتوینا .. خێپكو کەسکە سەرا
ژ عەشقێ ڤافێرای
ڤەبژاندی ... ؟
وا ل سەر سەرێ مەدباری خولیەکا .. سیەهی
بارانەکا ب درەنگی ...
خوپپکێت ڤی خاکی
مامێ منو .. دڤێ
ڤرا برس راکن
فەرمانا تێهنێ بێ باوەریێ راکن
ب هێلە کاسارو گەرم
دەمادەم تێ
ژمە برس ترن
هاتن .. هاتن
نوبەدارێن قوشەن چرا
ڤاچرا رەشکێت شەڤا
دتێ ب خەن ...
ڤایرا .. ب پێلا ژێ ب خونو بژەنن
ــ کوهەر ژسیتافکا خو ب ترسن
ــ کوهەر لدیف دەنگ ڤەدانا .. دەنگێ خو ب بەزن
کولکێت ڤی کویرە کەلی
کوڤێت ساخ ب خوین
ئائێتوینا ...
مادو گوش
پەك عەشقا ڤی وولاتی
ڤێ خورزە مهابادێ
هاتن ... چون
قوشەن چرا
بوو بابو برا

عەدنان ئەتروش

Institut Kurde de Paris

سەرکردەی کاروان هەمیشە لەگەڵ گەلدا

بەبۆنەی رابووردنی دوو ساڵ بەسەر جەنگدا

دوژمنایەتی کاری حوکمڕاکانی تاران بەرامبەر سەربەخۆیی عیراق ئەڵقەیەکە لە پیلانێکی گەورەی ئیمپریالی

ئەوا دوو ساڵی ڕەبەق بەسەر ئەو جەنگەدا رادەبوورێ کە ڕژێمی ئەزانو ڕەگەزپەرستو کۆنەویستی ئێران، فەرزی کرد بە سەر وڵاتەکەماندا، گەلی عیراقیش، لە بەردەم چاوچنۆکیو هەڵویستی دوژمنایەتکاریو نیەتی چەپەڵی حوکمڕاکانی ئێراندا، دەست بەستراو نەوەستاو، بەڵکو مەردانە، لە پشت سەرکردایەتیە لێهاتووەکەیەوە، بەرابەری رۆڵەی گەل ((صدام حسین)) مەردانە هاتە دەستو بەرپەچی دەستدرێژیەکانی ئەو ڕژێمەی دایەوەو لەمەشدا سەرکەوتنی مێژووی گەورەی بە دیهێناو بەم سەرکەوتنە سەربەستیو سەربەرزی عیراقی پاراستو ئەو قەڵا گەورەیەی پاراست کە شۆڕشی ١٧ – ٣٠ تەموز دەستکەوتەمەزنەکانی تیا بە دیهێنا لە پێناوی سەربەستیو بەختەوەری عیراقدا .

به سەرنجدانەوەیەکی بە ویژدانانە، لەو ماوەی ئەم دوو ساڵەدا رووی‌دا، رووبەرووی کۆمەڵی راستی دەوستین، کە هەموویان سەرجەم، ئەوە دووپات دەکەنەوە : عیراق، لە سەر حەقەو ڕژێمی کۆمڕاکانی ئێران ناهەقن‌و، لەبەر ئەوە، عیراق سەرکەوتوو، بەردەوامیش ئەو ئاڵای سەرکەوتنەی دەشەکێتەوە .

* *

\- ١ -

● سەرەتا، بەرامبەر، بە بەوەفایی‌و بە ئەنگەوە هاتنی دلسۆزانەی شۆڕشی عیراق، بەرامبەر ئاواتو خواستەکانی گەلانی ئێران، لە خەباتیاندا، بۆ سەرکەوتن بە سەر ڕژێمی شادا، حوکمڕا نەزانەکانی ئێران، دوای ئەوەی رەنجی چەند ساڵەی گەلانی ئێرانیان دزی‌و بە زۆر خۆیان سەپاند بە سەر حوکمدا، بەرامبەر بەو بەوەفاییە هەر لە یەکەم رۆژی هاتنە سەر حوکمیان کەوتنە دوژمنایەتی کردنێکی نامەردانە، بەرامبەر بە عیراق‌و کاروانی شۆڕشەکەی ئەوەبوو، وەك هەموو لایەك دەزانی‌و ئەم راستیانە بە نووسراو بەڵگە چەندان جار بڵاو کراونەتەوە کە چۆن هەوڵی دلسۆزانەی داه پەیوەندی نێوان عیراق‌و ئێران پەیوەندی دراوسێتی باشی بێت‌و پەیوەندیی دەست وەرنەدانە کاروباری یەکترو رێزگرتنی یەکتری، بەڵام ئەو حوکمڕا قین لە دڵانە، رۆژ لە دوای رۆژ پەردەیان لە رووی چاو چنۆکی‌و دوژمنایەتی خۆیان هەڵدەماڵی‌و تا دەهات هەڵویستیان ئاڵۆز دەکرد . بەر لە ٤ی ئەیلولی ١٩٨٠ چەندان جار بە قسەهەرەشەو گورەشەی نامەردانەیان دەکردو سووربوون لە سەر دەست وەردانە کاروباری ناوخۆی‌وڵاتەکەمان، لە ٤ی ئەیلولەوە بە کردەوە کەوتنە پەلاماردانی‌سەر سنوورمان، کار ئاڵۆز بوو ئیتر نەدەکرا، عیراقی‌سەربەرز ئەم وەزعە قبوڵ بکات، ئەوەبوو لە دوای‌ئەوەی چەندان جار شارو دیهاتی سەر سنووریان‌بۆمباباران کردو گوێیان بە بانگە وازە دلسۆزانەکانی‌عیراق نەدا، گەل‌و سوپای دلێری عیراق مەردانە هاتنەدەست، بۆ پاراستنی سەربەستی‌و سەربەرزی‌وسەربەخۆی وڵاتو پاراستنی کاروان‌و دەستکەوتەمەزنەکانی لە بەردەم قینی رەش‌و نارەواو نەزانانەی‌حوکمڕاکانی ئێراندا .

* *

\- ٢ -

بە کورتی وا دەستی‌پێ‌کرد، ئەوە، دوو ساڵ بە سەر ئەم وەزعەدارابوورد، لە ماوەی ئەم دوو ساڵەدا عیراق لە مەوقعی بەهیزی‌و سەرکەوتنەوە، رێگا نەمانەیگرێتە بەر بۆ دوایی هێنان بە شەڕەی بە زۆر بەسەریا فەرز کراو، بەڵام چونکە حوکمڕاکانی قوم‌وتاران قین لە دڵ‌و دوژمنن، چونکە لە نەخشەی‌پیلانگیراندا دژی عیراق‌و شۆڕشە مەزنەنەکەی بە هاندانی هیزە ئیمپریالیە جیهانیەکان گەرکیان بوو بچن‌بە گژ ئەم شۆڕشە مەزنەو کاروانە سەرفرازەکەیدا، گوێیان نەك هەر بە هاتنە پێشەوە دلسۆزەکانی عیراق‌نەدا، بەڵکو گوێیان لە ئاستی هەموو بانگەوازو تەقەللایەکی‌خێرخوازانەی جیهانیشدا داخستو سوور بوون لە سەر دوژمنایەتی‌و کارووباری نارەوای بێ‌شەرمانەیان .

* *

\- ٣ -

شۆڕشی عیراق، زوودەرکی بەوە کرد : یەکەم شۆڕشی گەلانی ئێران لە لایەن دەستەیەك ئاخوندەی کۆنەویست‌و نەزانەوە دزراو رەنجی چەندان ساڵەی گەلانی ئێران بە فیڕۆ چوو، دیسان زوو دەرکی بەوە کرد، کە ئەو دەستە کۆنەویستەی خۆیان سەپاند بە سەر ئێرانداگومان لێ‌کراون‌و هاتنی ئەوانە بۆ سەر حوکم لە ئێراندا ئەڵقەیەکە لەو زنجیرە پیلانە گومان لێ‌کراوەی لە لایەن لە هیزیك زیاترەوە دژی ئاوات‌و خواستی گەلانی‌ناوچەکە ساز دەکرێ، دەرکی بەوە کرد کە هەندێ‌دروشمی بریقەدار ئەو حوکمڕایانە هەڵیان کرتووە، بۆ تەنیا بەرچاو تاریك کردنە تا خەڵکی حەقیقەتی‌چەپەڵیان نەبینێ، بە تایبەتی بازرگانی ئەو ڕژێمەبە مەسەلەی فەلەستینەوە، زۆری پێ‌نەچوو لە ژێر زەبری لێدانە توندەکانی سوپای ئازاماندا بۆ سەرسەری ئەو حوکم ڕایانە پەردەی لە روو لادراو دنیا کەوتە دەرخستنی راستی پەیوەندی گومان لێ کراوی دەوڵوتکەی زایۆنیەکان‌و ئاخوندە کۆنە ویستەکانی تاران . هەر لەو پەلامارە نامەردانەیەوە زایۆنیەکان بردیانە سەر بنکەی ئەتۆمی عیراق تا چەکو یارمەتی ناردنی بەردەوامی ئەوان بۆ حوکم راکانی تاران ئەوەی لە بەردەم جیهاندا روونکردەوە کە زایۆنیەکان‌و ئاخوندەکانی تاران بە یەك ئاوات‌و یەك ئامانجی چەپەڵ لە ناوچەکەدا هەڵس‌وکەوت دەکەن .

* *

\- ٤ -

خۆی لە خۆیدا، هەڵبژاردنی عیراق، بۆ بەگژدا چوونی لە لایەن ئەو ڕژێمە رەگەزپەرستە گومان لێ‌کراوەوە، ئەڵقەیەکە لە پیلانێکی گەورە، لە ناوچەکەدا، سوور بوونی ئەو رژێمە لە سەر بەردەوامی شەڕو هەڵویستی دوژمنایەتی کارانەی بەرامبەر عیراق رۆژ لە دوای رۆژ ئەم راستیە روون دەکاتەوە، چونکە عیراق، دوای شۆڕشی ١٧ – ٣٠ تەموزی مەزن ڕێبازێکی وا سەربەخۆو شۆڕشگیرانەی گرتە بەر، زوربەی هیزە چاوچنۆکەکان کە چاویان بریوەتە ناوچەکەو عیراق بە تایبەتی چەندان پیلانیان بۆ شکاندنی ئەم ڕێبازە گیرا سەری نەگرت بۆیە پەنایان بردە بەر ئەو ڕژێمە قین لە دڵەو کردیانە داردەستیان بۆ بەدیهێنانی ئەو خەونەی ئازایەتی‌و مەردی گەلی عیراق‌و لێهاتووی سەرکردایەتیە مێژوویەکەی نەیهێشت بێتەدی‌و ناشیەڵی هەرگیز بێتەدی .

ئەگەر وانەبێ، ئەی دەبێت مانای بەردەوامی ڕژێمی کۆنەویستەکانی ئێران لە سەر هەڵویستی دوژمنایەتی کاربان چی‌بێ ؟! عیراق هەر لە یەکەم رۆژەوە سەلماندی کە هیچ نیازێکی دوژمنایەتی کاری لەگەڵ ئێرانی دراوسێدا نیەو ئامادەیە بۆ چارەسەری سەرجەمی کێشەی نێوانیان بە رێگای ئاشتی‌و دەست‌وەرنەدانە کاروباری یەکتر، بەڵام ڕژێمی ئێران هەر لە سەر هەڵویستی دوژمنایەتی کاری بەردەوام بوو، دوای ئەوەی عیراق بە بڕیاری خۆی‌وبۆ بیانوو بڕینی ئەو تاقمە دوژمنە، هەموو هیزەکانی لە خاکی ئێران کێشایەوە، کەچی ئەو حوکمڕا چەپەڵانە، زیاتر پەردەیان لە رووی ناشیرینی خۆیان لابرد، ئەوە بوو، هەر لەو کاتەی کە زایۆنیەکان بە یارمەتی‌و نەخشەکێشانی ئیمپریالی جیهانی هیرشیان بردە سەر لوبنان بۆ لێدانی بزوتنەوەی رزگاریخوازی فەلەستین‌و هیزە نیشتمانیەکانی لوبنان، ئا لەوکاتەدا حوکمڕاکانی تاران پەلاماری سنووری عیراقیان داو بە نیازی داگیر کردنی بەسرە هیرشیان هێنا کە بە تەواوی ئەم کارە ئەوەی سەلماند هەردوو پەلامارەکە ئەڵقەیەکە لە پیلانێکی گەورەو نیازی لێدانی یەکەم بزوتنەوەی شۆڕشی عەرەب‌و دووەم لێدانی ئاوات‌و خواستی هەموو گەلانی ناوچەکەیەو دابەشکردنی ناوچەکە بەپێی خواست‌و ئاواتی هیزەکانی ئیمپریالی‌و زایۆنی جیهانی .

بەڵام ئەمجارەش وەك هەموو جارەکانی تر عیراقی صدام حسین سەرکەوت، سنووری عیراق بوو بە گورستانی خەونی چاوچنوکی حوکمڕاکانی تاران‌و زایۆنیەکان‌و ئەوانەی لەگەڵیانان‌و لە مەبەستا لەگەڵیان یەك دەگرنەوە .

ئەوە دوو ساڵ بە سەر ئەو شەڕەدا رادەبووری کە بەسەر وڵاتەکەماندا فەرز کرا، عیراق هەربەرەو لوتکەی سەربەرزی دەچێ‌و هەرواش کاروانەکەی لە سەرکەوتندا دەبێت، چونکە لە سەر حەقەو بەرگری لە سەربەستی‌و سەربەرزی خۆی دەکات، دوارۆژی خەونەکانی حوکمڕاکانی تاران‌و تل ابیب‌و زایۆنیەکانی دیمەشق‌و لیبیا لە ژیر پێی سوپای عیراقدا گور دەکرێ‌و بۆ پێشەوە .

\- نەبەز -

سەرکردەو رابەر لەریزی پێشەوەی بەرەی جەنگ .

بەدیل گیراوەکانی هیزەکانی دوژمن بەڵگەی شکاندن‌و نوچدان .

لەبەر ڕووناکی ڕووداوەکاندا

لە پاش بارانە کەپەنکا!

نوسینی : ا.ن دلسۆز

ماوەیێك لەمەوپێش لەکاتێکا کە کۆڕی چاودێری‌کەرانی کاروباری حەج چون بۆ دیدەنی خومەینی، خومەینی لەوتارێکی دوورودرێژا تابۆی‌کرا پەلاماری هەرچوار دەوری خوی‌دا وەتاوانی هەموی گرفتاری وە دەردی‌سەری ئێرانی کردە هی ئەمونەو وە تابوی‌کرا تێکۆشا بۆئەوەی کە داوێنی‌خۆی داشۆرێ لەوهەموە قوڕو چڵپاوو پیسیەی کەداوێنی خۆیو ڕژیمەکەیی داپۆشیوە تالەپاشان گەیشتە سەری مەبەستێکی زۆر سەیرو گرنگ، خومەینی وتی وەضعی دادگەری لە ئێرانا زۆرپەرێشانە هەزاران‌کەسی بێ‌تاوان، وان لەزیندانا هەزاران‌کەس بەناهەق‌گیراون هەزارانیش تاڵان‌کراونو دارونەداریان براوە، خومەینی وتی ئێمە بەلای‌خۆیەوە ئەڵیین ئیسلامین کەچی ئەمە سێ‌ساڵە هێمان هەربەقانونەکانی زەمانی‌شا ئەڕۆین – بەڕێگاوەو لەوقانونانە کەڵك وەرئەگرین لەکاتێکا ئەبێ ئێمە بەدەستوری ئیسلام بڕۆینە ڕێگاوە .

لەپاشان خومەینی داوای لە دادگەر واتە قاضی‌یەکان کرد کەلەمەودوا بەپێی یاسای ئیسلام بڕۆنە ڕێگاوەو هەرکەسێش بەرگری لێوەکردن یان بەرهەڵستیان وەستا بدەن بەناوی دەمیانا، لەپاشان داوای لەئاخوندەکانی ئێران کرد کە خۆیان بەخت‌بکەن وەبێنەپێشەوەو ببنەدادگەر .

لێرەدا چەن‌مەبەستێك لەم‌وتارەدایە بۆئەوە ئەشێ کە بەوردی لێ‌یان بکۆڵینەوە تابۆمان دەرکەوێ کەئەمرۆ گەلی ئێران چ قوڕێکی بۆگیراوەتەوە،

لەپێشا ئەبێ بپرسین کە ئایاخومەینی خۆی پێشەواو ڕابەرە یان لەدەستەی دژکارانی شورشە ؟ ئەگەرخۆی پێشەوایە ئیتر گلەیی لەکێ‌ئەکا، کێ‌بە کە بەیاسای ئیسلام نەچوەتە ڕێگاوە، ئەی‌چۆن سێ‌ساڵونیوە ئەو ئەڵێت کەکۆماری ئێمە ئیسلامی‌یەو بەپێی قورئانو ئیسلام ئەچێتە ڕێگاوە، ئەمە ئەگەر ئیشی مانگو دومانگ بوایێ عوزری خومەینی وەرئەگیرا بەڵام پاش سێ‌ساڵونیو وەپاش کوشتنو لەداردانی هەزاران‌کەس وەپاش تاڵان‌کردنی هەزاران ماڵ، جا تازە خومەینی کەوتوەتە ڕەخنەگرتن لەدادگەران، کە گوایا ئەوان تائیستە هەربە یاسای شاهەنشایی جوڵاونەتەوە، لەکاتێکا کەئەبێ هەموی گەلی‌ئێران سەرشاخی خومەینی بگرن کەبۆ بەناهەق گیراونو کوژراونو تاڵان کراون، لەلایێکی تریشەوە گوا لەیاسای شاهەنشایدا ئەوەی‌تیایە کە هەرکەس قسەبلێ بەخومەینی ئەوە دوژمنی خوایەو ئەبێ بکوژرێ، لەیاسای شاهەنشایدا وشەی مفسد فی الارض، وشەی دوژمنی ئیمام کوانێ کە هەموی ئەم خەڵکە بەناوی ئەو تاوانە پوچاوانەوە گیراونو کوژراون، یاسای ئەوسەردەمانە کەی ئەم‌جۆرە شتانەی تیابوە، جائیتر نەزانرا خومەینی خۆی دەوڵەتە یان دژی‌دەوڵەت ؟ هەرچۆنێ بێت ڕاستەکەی ئەوەتە کە زوڵموزۆر کە ستەمو بیدادی ئاخوندبسم گەیشتوەتە ئەوپەری وەئیتر لەوەدا نەماوە کەبشارڕێتەوە جاخومەینی ئەبەوێ هەرچۆنێك‌بوە ئەم تاوانە لەگەردنی‌خۆی داماڵێتو وەکو تەوق بیکاتە گەردنی خەڵکی‌تر وەیەکێکی بۆبکاتە قۆچی قوربان، داخۆ پاش بازرگانو بەنی‌سەدرو قوتبزادە وە دەها وەزیرو لێ‌پرسراوی دەرکراوو سەرخوراو ئەم‌جارە نۆرەی کێ‌بێت وەخومەینی شەڕ بەکێ بفرۆشێت بۆئەوەی بڵێت « ئاگرەسورە لەخۆم دورە » ئەگینا سێ‌ساڵە لەگوێی گادانوستوە ؟ پاش سێ‌ساڵ جائەبەوێ یاسای دادگەکان بکاتەئیسلامی ؟ دەك بەزیادم نەکرد، لێرەدا پرسیارێکی گرنگی‌تریش دێتە پێشەوە، ئەویش ئەوەتە کەئایا ئێرانی ئیستە کام شتی تەواوو ڕێکوپێکە تاوەکو ئەم شتەی دروس‌کات، وڵاتێك کەتا تەوقی‌سەری چەقیبێتە قوڕی گرانی، بێ‌کاری، ئاژاوە، براکوژی، ستەم‌گەری، بیدادی یەوە، وڵاتێك کە سێ‌ساڵە دانشگەکانی هەموبەسرابن سێ‌ساڵە کە تەنهاکەسێك خوێندنی تەواونەکردبێ، تەنها نەتەوەیێك لەنەتەوەکانی مافی خوێی وەرنەگرتبێ، تەنانەت مافی زانیاریش، وڵاتێك لە ماوەی چواردەمانگا بیست‌هەزارکەسی ئیعدام کردبێت وڵاتێك کەپەنجاهەزارکەسی بەهۆی بیرو باوەڕەوە توندی زیندان کردبێت ڕۆشن‌بیری نەوێت خوێندکاری نەوێت ئابوری تێ‌شکابێت کارخانەکانی وەستابن داهاتودەرامەد هاتبێتە سەری ٢٠٪ لەئاوا وڵاتێکا چۆن‌بوە کە جەنابی خومەینی دادگەریو دادپەروەری پاش سێ‌ساڵونیو کەوتوەتەوەبیر، ئەی لەهەموی گرنگ‌تر بۆچی بیرێك لەم‌شەڕە ماڵ‌وێران‌کەرە ناکاتەوە بۆچێ تێ‌ناکوشێ کەچارەیێکی بۆبدۆزێتەوە ئایا ئەگەر ئەم پیرەمێردە کە خۆی سەری لەکۆشەی گۆڕا ئەلەرزێ بەتەنگی لاوانو خێزانەکانی وڵاتەکەیە- وە بوایێت ئەبوایێ تێکۆشایێ بۆدوایی هێنان بەشەڕ، یان هەر خەریکی دەس بڕینو عەوام خەڵەتاندنو خەرافات بڵاوکردنەوە بوایێ، خومەینی لەلایێکەوە ناوی خۆی ناوە ئیمام وەداوای ویلایەتی فەقیە ئەکات، لە لایێکیشەوە پاش سێ‌ساڵ نابودکردنی‌ئێران، ئەڵێ کێ‌وای کردوە لەم خەڵکە

* بڕوانە ل١٠ *

لە بیرەوەری دووەمین ساڵەی جەنگی ڕەوادا ...

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندنی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان

بڕیارە مێژووییەکانی سەرکردایەتی سیاسی لە ویژدانی حزبو خۆشەویستی سەرکردەوە هەڵقوڵاوە

دوو ساڵ بەر لە ئێستا ڕژێمە دواپراوەکەی خومەینی دەستی‌کرد بە هەڕەشەو گوڕەشەی ناموبارەکانەی بۆ سەر وڵاتەکەمانو گەلی عیراق ئەوەبوو جەنگاوەرە ئازاکانی ئەم نیشتمانە هەر بە خێرایی بەرپەرچی ئەو کارە دوژمنکاریەی ڕژێمی بەکرێگیراوی ئێرانی دایەوە ... تاکو ئەمڕۆش کە دووساڵ بە سەر ئەم جەنگە پیرۆزەدا تێدەپەڕێت هەمیشەگەلی عیراق ڕێگەی نەداوەو نادات کە دوژمنە کۆنەپەرستەکانی ئێران هەنگاوێك بۆ ناو خاکی عیراق بهاوێژن ...

گەلی کوردمان لە کوردستاندا وە لە جەنگاوەرێکی ئازاو ڕۆڵەی ئەم وڵاتە خاوەن مێژووە مەردانە بەشداری لە جەنگی پیرۆز کردو شان بەشانی هەموو گەلی عیراق لە ریزەکانی سوپای نەبەزو جەنگاوەرانی میللی ئەرکی سەرشانی خۆی بەجێ‌گەیاندووە ... جا لەم بیرەوەری‌یە پیرۆزەدا بە پێویستمان زانی چاومان بە بەڕێز جمال حاجی شریف سەرۆکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندنی ناوچەی کوردستان بکەوێت تاکو لەم ڕووەوە قسەمان بۆ بکات ...

پرسیاری یەکەم

چۆن بەشداری‌کردنی گەلی کوردمان لە جەنگی قادسیەی صدامدا هەڵدەسەنگێنن ؟

وەڵام

گەلی کورد هەر لە کۆنەوە لە هەموو هەڵوێستێکی مرۆڤایەتیدا بەشداری کردوەو ، باوەڕی پتەوی بە برایەتی کوردو عەرەب بووە لەم وڵاتە ، چونکە هەمیشە بە نیشتمانی خۆی زانیووەو بەرگری لێ‌کردووە ...

لەگەڵ هەڵهاتنی تیشکی زێرینی شۆڕشی ١٧ - ٣٠ گەلاوێژی مەزن لە ژیانی گەلی عیراقداو لە ژێر سەرکردایەتی کردنی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالستی، گەلی کوردمان گۆڕانکاری‌یەکی مەزنتری بە خۆیەوە بینیو لە سایەی ئەم شۆڕشە پیرۆزە شادبوو بە مافی ڕەوای خۆی لە چوارچێوەی ئۆتۆنۆمی بۆ کوردستان ...

جا با ئەوە ڕاستی‌یەك‌بێت کە گەلی کورد هەموو کاتێك لەگەڵ مافدایە ... ئەوەبوو کە ڕژێمی بەکرێگیراوی ئێرانی وبستی دەستدرێژی‌یەکی نارەوا بکاتە سەر وڵاتەکەمان ، گەلی کورد وەك هەموو عیراقیەك دەستی دایە چەكو لە ریزەکانی سوپای نیزامیو جەنگاوەرانی میللی جەنگاو دەجەنگی هەتا ئەمڕۆ بۆ پارێزگاری کردن لە وڵاتی عیراق ...

بێ‌گومان جەنگی قادسیەی صدام بوو بە مێژوویی‌یەکی گەش لە فەرهەنگی هەموو عیراقیەك ، چونکە هەموو عیراقیەك خوێنی ڕشتو توانای بەخشیووە بۆ بەشداری کردن لەم جەنگە پیرۆزەی ئێمە کە پارێزگاری کردنە لە خاكو شەرەفو کەرامەتی ئەم وڵاتە ... گەلی کورد هەموو کاتێك ئامادەیەو چەك لە دەستە بۆ پارێزگاری کردن لەم خاکە پیرۆزە ...

● **پرسیاری دووەم - باری بنیات‌نان لە دوو ساڵی جەنگدا لە ناوچەی کوردستاندا چۆن دەستنیشان دەکەن .. ؟**

وەڵام - بزوتنەوەی پەرەپێدان بە شێوەیەکی زۆرخێرایی ڕۆیشتووە لە ناوچەی کوردستاندا دەورێکی باڵاتری بینیووە لە شوێنەکانی تری عیراق ئەویش لە بەر ئەم دوو هۆیە :

یەکەم - زۆری ئەو پرۆژانەی کە لە بۆدجەی بەبەرهەم‌هێنانی ناوچەی کوردستان تەرخان کراوە ..

دووەم - ئەوەی زۆر شایانی‌باسە پشتگیری سەرەکی فەرماندە هەڤاڵی تێکۆشەر صدام حسین بە بەخشینی پارەی تایبەتی بۆ بەڕێوەبەرایەتی شارەوانی لە ناوچەی کوردستان کارێکی گرنگی کردۆتە سەر ئەم پەرەپێدانە بە تایبەتی ئەو پرۆژانەی کە خۆی دەست‌نیشانی کردوونو ئەمری فەرمووە کە جێ‌بەجێ بکرێن.

واتە ئەم بزووتنەوە ئاوەدانی‌یە بە هیچ شێوەیەك کەمتر نەبۆتەوە لە ساڵانی ڕابردوو ، بە پێچەوانەوە لایەنی پەرەپێدانی زیاتری بە خۆوە بینیووە ، لەمانە کردنەوەی گەلێك قوتابخانەو کارگەو کۆمپانیاو قیرتاو- کردنی شەقامەکانو پرۆژەی گەشتو گوزاری‌و پرۆژەی تەندروستی ... گرنگ جەنگ بە هیچ جۆرێك کاری نەکردە سەر باری بنیات‌نان چ لە ناوچەی کوردستانو چ لە عیراقی خۆشەویست .

پرسیاری سێیەم - چۆن ئەو دەسکەوتە پیرۆزانەی کە لە سەردەمی دوو ساڵی جەنگدا بۆ گەلی کورد هاتە کایەوە ڕوونەدەکەنەوەو دەنگدانەوەی چۆن بوو لە ناوچەکەدا ...؟

وەڵام - وا دەزانم سەر- کردایەتی حزبو شۆڕش هیچ کاتێك درێغی‌یان لەمە نەکردووە کە ڕۆژ لە دوای ڕۆژ دەسکەوتی پیرۆزو پیرۆزتر بۆ گەلی کوردمان بهێننە کایەوە ، سەرەڕای ئەم جەنگەی کە ڕژێمی خوێنڕێژی ئێرانی بە زۆرە ملی هێنایە سەرمان ، بەڵام سەرکردایەتی ئەم شۆڕشە خاوەن باوەڕە لە بەخشینو هەڵوێستی پیرۆزانەی خۆی دوا نەکەوت بەرامبەر بە گەلی کوردمان بە تایبەتی . نەمانی بێ‌کاری‌و خۆش کردنی گوزەرانی ئەم خەڵکەو ئینجا بەردانی بەند کراوە کوردەکانو لێبوردنیانو هەر کوردێك مافی ئەوەی درایێ کە لە شاری خۆی‌و شوێنی خۆی خزمەتی سەربازی بکات ، ئەمەش هەنگاوێکی‌تر بوو بۆ ئەوەی گەلی کورد زیاتر دەوری خۆی ببینێ لە بنیات نانو پارێزگاری کردنی ئەم وڵاتە ..

دواجار سڵاوی گەلی کورد لە کوردستانی عیراقەوە بۆ سەرەکی فەرماندە هەڤاڵی تێکۆشەر صدام حسین لە بیرەوەری دوو ساڵی جەنگی ڕەوادا ...

ناظم دلبند
نووسینگەی هەولێر

عیراق بەستێکی سوپایی یە نابەزێنرێ

زیانەکانی دوژمن بەژمارە

١٩٣ هەزار کوژراو

خستنە خوارەوەی ٨٢٤ فڕۆکە

٤١٣٨ دەبابەوبە هەزاران بەدیل گیراو

دوو ساڵ بەسەر جەنگی قادسیەی پیرۆزی صدامدا دژی فارسی ڕەگەزپەرست کە بەرپای کرد تێدەپەڕێو عیراق لەو ماوەیەدا دەری خست کە بەستێکی سوپایی ئەوتۆیە تێکناشکێنرێتو .. توانایەکی بەرزی هەیە بۆ بەرەنگاربوونەوەی چاوبوگانەو ئازایانە بۆ تێکشکانی هەموو هێزێکی داگیرکار کە پەنجە بۆ بستەخاكو سەربەخۆیی نیشتمانی بهێنێ .

لەم جەنگەدا کە ڕژێمی ئێران لە چواری ئەیلولی ١٩٨٠دا بە مەبەستی بەربڵاوبوونی‌و نیازە چەپەڵەکانی لە عیراقو کەنداوی عەرەبدا .. بەسەر عیراقیدا سەپان .. عیراق بەسەرکردایەتی بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین بەرەنگاری ئەو سوپایە ڕاوەستا کە پێنجەم سوپا بوو لەجیهاندا.. سەردەمی (شا) وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا .. وەك سەرچاوەکانی ڕاگەیاندن ئەو دەمە بڵاویان کردەوە .. ئامادەی کردووە بۆ بەرەنگار وەستانی هێزێکی گەورە ئەگەر هاتو شەر بەرپابوو .

بەم پێیە سوپایەکی گەورەی پێکهێناو ژمارەیەکی زۆر چەکی هەمە جۆری لە خاکەکەیدا کەڵەکە کرد .. سەرچاوەکانی ڕاگەیاندنی ئەمەریکا وتیان کە ئەمە بەشی سێ سوپا دەکات هەشت ساڵ شەڕ بکات .

جا ئەبێ بۆ چوونی خەڵك چۆن بێت کە سوپای عیراق بەتواناو دلێرانە بەرەنگاری چ سوپایەك وەستابێ‌و لوتی شکاندبێ تەنانەت زیانی سەربازی لە ماوەی دوو ساڵدا گەیشتە (١٩٣) هەزار کوژراوو (٨٣٤) فڕۆکەو چوار هەزارو (١٣٨) دەبابەو چوار هەزارو (٩٧٣) زرێلی‌و (٥٨٤) تۆپو .. (٣٣١) بنکەی ساروخ‌و (٣٥) مەرصەدو دوو هەزارو نۆ باربەرو هەزارو (٧٧٨) کۆمەڵە تەقەمەنی ٣٦٣ شکاندنی نیشانەی دەریایی‌و لەغەم دۆزەرەوەیەكو هەندێ پاپۆڕو (٣٨١) شوفڵ بووە ئەمە بێجگە لە ویران کردنی بنکەیەکی ئاسمانی‌یە گرنگەکانی لە تەورێزو شیرازو دیزفولو قولایی ئێراندا .

ساڵی یەکەمی ئەم جەنگە دوژمن (٥٠) هەزار کوژراوو (١٥٠) هەزار بریندای هەبوو .. بێجگە لە ملیۆنی خەڵك کە ناوچەکانیان بەجێ‌هێشت پاش‌ئەوە دوای شەش مانگ ژمارەی کوژراو گەیشتە (٨٥) هەزار کوژراوو زیاتر لە (٢٥٠) هەزار برینداروو گرتنی ژمارەیەکی زۆری دیل کە منداڵو بەساڵاچوویان تێدابوو .

تەنیا لە شەڕی بسیتین‌دا کە بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین خۆی سەرکردایەتی کارە سەرکەوتووەکانی کرد تەنیا لە ماوەی شەش ڕۆژدا دوژمن حەوت هەزارو حەوسەت سەربازی لێ‌کوژراو ژمارەیەکی زۆر بریندارو دیل‌و ژمارەیەکی زۆر تەقەمەنی هەمە چەشنی بەدەستەوە دا .

لە شەڕەکانی ڕۆژهەڵاتی بصرەشدا کە دوژمن دەیویست بگاتە بصرەی پاڵەوان زیانی گەیشتە (٢٧) هەزارو (٢٥٥) کوژراوو پێنج فڕۆکەو (٢٦٢) دەبابەو (١٣٩) باربەرو شەست تۆپو (١٥٦) ئۆتۆمۆبیلو (٥٢) شەفڵو (١٥) بنکەی ساروخ‌و شکاندنی دوونیشانی گەورەی دەریایی .

ئەم زیانەشی ئەنجامی پێنج هێرشی لێ‌کەوت کە لە ١٣ی مانگەوە تا ٣٠ی مانگی تەموز خایاندی‌و ئەمەش سێ‌یەکی ئەو زیانەیە کە لە ماوەی جەنگدا لێ‌ی کەوتووە .

ئەمەیە کردەوە مەزنەکانی سوپای عیراق کە لە جیهاندا زۆر شارەزایان شایەتی ئەم ڕاستی‌یەیان دا .

ئەمڕۆش سوپای عیراق بەوپەری ئامادەی‌یەوە بەرامبەر هەموو هێرشێکی ئێران دەوەستێ‌و ئەم شەڕەی داهاتووش .. لەڕووی سوپای‌یەوە شەری کۆتایی پێ‌هێنانە .

لە کاتێکدا کە شۆڕشە مەزنەکەمان بەردەوامە لە تەواوکردنی مەبەستە گەشە سەندووەکانو بە شێوەیەکی باڵاو بە ئاوردانەوەی لیهاتوانە خەریکێتی .. لە کاتێکدا کە جەماوەری میللەتەکەمان هەروەك جەنگ نەبێ‌و ئابووری جەنگ نەبێ هەر وەك دەوڵەتانی جیهان لە دۆخێکی وادا پێ‌ی ڕاهاتوون ژیانە ئاسایەکەی دەژی .. گەلانی ئێرانیش بەهۆی ئاڵۆزی دۆخی ئاسایش‌و تەندروستی‌و کۆمەلایەتی‌یەوە بێجگە لەو خوێنەی کە دەرێژرێ لە نێوان بەرهەڵستکارانی ڕژێم‌و کاربەدەستانی ڕژێمەکەدا لەوپەڕی برسێتی‌و بێ‌دەرەتانیدا دەژین .

مەسعود ڕەجەوی سەرکردەی ڕێکخراوی مجاهدی خەڵق وتی دەستو دایەرەی خومەینی (١٣) هەزاری کەسی لەماوەی نۆمانگدا لەنێوان ساڵی ١٩٨١ - ١٩٨٢دا لە سێدارە داوەو سەرەتای مانگی نیسانی ڕابووردو هەشت سەد هاووڵاتیان لە سێدارە داوەکە منداڵو ئافرەتیشیان تێدابووەو بەندیخانەکانی ئێران (٤٥) هەزار هاووڵاتیان تێدایە - هێزی بەرهەڵستکاری ئێران خەباتی هەمە چەشنەی چەکدارانە بۆ خستنی ڕژێمی خومەینی دەکەنو شۆڕشگێڕەکانی کورد ئێستاکە ڕێگەکانی دەرەوەو دبهاتە ستراتیژی‌یەکانیان بەدەستەوەیە .

ئەم گێرە شێوینی‌یەی کە سەرتاپا ئێرانی گرتۆتەوە بۆتە هۆی کەم‌بوونی پلەی بەرهەمی پیشەسازی‌و سێ ملیۆن بێ‌کار هەیەو هاووڵاتی ئێران ناتوانی هەرزانترین شتی دەسکەوێ وەك چاو شەکرو ڕۆن .. ئەم کارەش کاری لەبازاڕی ڕەشدا گەرم کردووە .

هەروەها ڕژێمی خومەینی بە خەیاڵی خۆی نرخی نەوتی زیاد کردووە کە ئەمەش پێچەوانەی مەبەستەکانی ڕێکخراوی (ئوبك)ە کە نەوت دەنێرن بۆ دەرەوەو ئەمەش بۆ پرکردنەوەی ئەو لاوازی‌یەیە کە لە دارایی ئێراندا هەیەو بۆ پرکردنەوەی خەرجی زۆری جەنگەو بۆ چارەسەرکردنی ئەو بارە ئابوری‌یە ئاڵۆزیە بەڵام ئەمەش داوی نەداو هات (٥٠) تەن لەو ئالتونەی کە بە ئیحتیات دایناوە فرۆشتی بۆ ئەوەی پارەی سەنگداری پێ‌پەیدا بکات .

ئەمەیە ئەنجامی ئەو جەنگەو وێرانکاری‌یەی کە داودەستەی خومەینی خۆی بەرپابوونو پەیدابوونیان بوونو گەلانی ئێرانیان تیوەی پێچا جا دەبێ تا چ ڕادەیەك ئەم وڵاتەی بەدەستی دەستەیەك نەزانو بێ‌مێشکەوە گیری خواردووە کە باوەڕی ڕەگەزپەرستی‌و خۆبەزل‌زانین‌و خەیاڵی گەڕانەوەی ئیمپراتۆریەتی کۆرشی گۆربەگۆرکراو لەمێشکیاندایە بەرەو چ وێرانی‌یەكو کارەساتێك دەچێ .

هاوڕێ هاشم حسن عقراوی

بە یەکێتی پتەوی ڕیزەکانی گەل سەرکەوتنی مەزنمان بەدی هێنا

بە بۆنەی دوو ساڵ تێپەربوون بەسەر جەنگی ڕەواماندا کە ڕژێمی ڕەگەزپەرستی ئێران بەسەریاندا سەپاندین چاومان بە بەڕێز هاوڕێ هاشم عقراوی وەزیری دەوڵەت .. سکرتێری لیژنەی مەرکەزی پارتی دیموکراتی کوردستان .. ئەندامی لیژنەی باڵای بەرەی نیشتمانی و نەتەوەیی پێشکەوتنخواز ئەندامی ئەنجومەنی نیشتمانی کەوت و ئەم دوو پرسیارەمان لێ کرد :

● دوای ڕابوردنی دوو ساڵ بەسەر جەنگی ڕەواماندا دژی ڕژێمی ڕەگەزپەرستی ئێران چۆن سەرکەوتنە مەزنەکانمان هەڵدەسەنگێنن ؟

● باری سەرنجتان دەربارەی بەشداری بەکاری گەلی کوردمان لەم جەنگە پیرۆزەدا ؟

لە وەڵامی ئەم پرسیارانەدا بەڕێز مامۆستا هاشم عقراوی وتی :

– پێش ئەوەی وەڵامی پرسیارەکان بدەینەوە پێویستە کە تۆزێ باسی ئەوە بکەین کە هۆی بەرپابوونی ئەم شەڕەی نێوان ئێمەو ڕژێمی خومەینی ڕەگەزپەرستی ئێران چی بوو ..

دەتوانین بڵێین دوای کەوتنی (شا)و هاتنی ڕژێمی خومەینی و وەرگرتنی دەسەڵاتی لە ئێراندا بۆ ئەوە هات کە شەر لەگەڵ عیراقدا بکات .. چونکە هەر لە سەرەتاوە قسەی کاربەدەستانی ئێران بۆلی شەری لێ دەهات و ئەوەشیان دەرخست کە دەست لە ناو زەوی یەی عیراق و ئەو سێ دوورگەیە – طنب الکبری – طنب الصغری – ابو موسی – هەڵناگرن کە سەردەمی شا دەستیان بەسەردا گیرابوو ئەمەشیان بە نیازی ئەوەوەبوو کە ئیمپراتۆریەتێکی فارس بە ناوی ئاینەوە پێکبهێنێ و لەپێشەوە عیراق و ئینجا ناوچەی کەنداوی عەرەبی و پاشان وڵاتانی تری ئیسلام بخاتە سەر ئەم ئیمپراتۆریەتەی .. بەڵام کەی ئێستاکە باوی ئەو جۆرە بیرکردنەوەیە ماوە بە تایبەتی کە ئێمە ئەمڕۆ لە چاخی سەربەستی گەلاندا دەژین و کە دەبێ هەموو دەوڵەتێ باری سیاسی و ئابوری و کۆمەڵایەتی .. هتد .. خۆی بەگوێرەی خواستی میللەتەکەی خۆی دابمەزرێنی و پەیوەندی توندوو تۆڵی دراوسێتی یەکی باش دابمەزرێنێ و دەست نەخاتە ناوکاروباری ناوخۆی هیچ یەکێ لەو دەوڵەتانەی کە دراوسێی ئەون و ئەمەش بە پێی ئەوەی کە بزوتنەوەی وڵاتانی بێلایەن بۆی دەچێ و باوەڕی پێی هەیە .

ئێمەش وەك عیراقی شۆڕشی ١٧ – ٣٠ی تەموز بە سەرکردایەتی هاوڕێی تێکۆشەرو خۆشەویستمان صدام حسین پەیڕەوی ئەم سیاسەتە دەکەین کە لێی دواین و ئەوەش بەراست دەزانین کە داوای مافی ڕەوای خۆمان بکەین و بەرگری دژی هەموو هێزی بکەین کە دەیەوێ دەست بۆ سەربەستی و خاکمان درێژ بکات .

حکومەتی شۆڕشی ١٧ – ٣٠ی تەموز دوای ئەوەی کە هەموو کارێکی دیبلۆماسی لەگەڵ ڕژێمی خومەینی کۆنەپەرستدا بە یاداشت و بەنامەو بەگفتوگۆ لە سەرەتاوە کرد کە ڕژێمی خومەینی دەست لە ناو خاکی ڕەوای عیراق هەڵگرێ و ڕێزی سەربەستیمان بگرێ و ئاگاداری پاراستنی ڕێزی هاوسێیەتی بێ کەچی وەڵامدانەوەیان ئەوەبوو سووپا بهێننە سەر سنوورو بۆردوومانی شارو ناوچە سەرسنووری یەکان و دەزگا بایەخدارەکانمان لەعیراقدا بەگشتی و لە کوردستاندا بەتایبەتی بکات .. بەڵام ئێمە لەبەر ئەوەی بەرگری کردنمان دژی هێرشی ڕەگەزپەرستانی ڕژێمی ئێران لە خاکی عیراق بەرەوا دەزانی و سیاسەتی خۆشمان لەم بەرگری کردنەدا ئاشکرا کردوو ئامادەیی ئەوەشمان نیشاندا کە هەر چارەسەری کردنێکی ئاسایشانە هەبە ماف و سەربەستیمان بپارێزی ئێمە پێی قایلین و ئامادەشین کە بڕیارەکانی کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتووەکان و دەستەی خێرخوازی دەوڵەتان و بزوتنەوەی وڵاتانی بێلایەن پەسەند بکەین و ئەوەشمان دەرخست کە ئامادەین شەر ڕابگرین و بۆ چارەسەرکردنی ئەم مەسەلانە گفتوگۆ بکەین و ئەو بڕیارانەشی کە لەم ڕووەوە دامان هەموویانمان ڕاپەراندن کەچی ڕژێمی خومەینی ڕەگەزپەرست وازی لەدەستدرێژی کردنی خۆی نەهێنا .

سووپاکەشمان سووپای دلێری عیراق بە گوێرەی ئەو بیروباوەڕەی کە ئێستا هەیەتی و لەبەر ئەوەش کە لە ڕابووردوودا سووپایەکی ئازابووەو دژی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم و دووژمنانی میللەتی عیراق سەربەرزانە بەرگری لە خاکی عیراق کردوە بەتایبەتی دوای سەرکەوتنی شۆڕشی مەزنی ١٧ – ٣٠ی تەموز لە بیروباوەڕی حزبی سەرکردە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستەوە بووە خاوەنی بیروباوەڕێکی قولترو باوەڕێکی پتەوی بە میللەت و بەعیراق هەیەو دیارە باوەڕمان وایە سووپایەك کە بەو بیروباوەڕە قووڵەو بەو باوەڕە پتەوەو ئەو شانازی ڕابوردوویەوە بڕوات دەتوانێ بەرگری لەمیللەت و لە نیشتمانەکەمان بکات و میللەتانی جیهان دەرس لە سەرکەوتنەکانی وەربگرن و هەر لەبەر ئەوەشە بەدرێژایی دوو ساڵ ئەم سووپایە سەرکەوتووەو هەر سەریش دەکەوێ .. جا کاتێ کە ئێمە ئەمە دەڵێین لە ئەنجامی ئەوەدایە کە باوەڕمان بەم سووپایە هەیەو زۆر چاکیش ئەوە دەزانین کە خاوەنی چ بیروباوەڕێکەو لە کێ پێکهاتووەو کێ سەرکردایەتی دەکات و لەوەش باش گەیشتووین کە ئەم سووپایە چۆن شەڕدەکات و بۆچی شەڕدەکات و کشانەوەشمان لەو شوێنانەی کە داگیرمان کردبوو ئەوپەڕی حیکمەتی تێدابوو سووربوونمانە لەسەر ئەوەی کە ئاسایش بەرپا بێ .. چونکە دەمانەوێ خوێن نەڕێژرێ و بەئاسایش بگەینە مافی خۆمان و پارێزگاری سەربەستی خۆمان بکەین .

باش ئەوەی کە کشاینەوە سەر سنووری خۆمان هەموو جیهان دەیزانی کە ئێمە توانامان چەندە زۆرە .. شەڕی ڕۆژهەڵاتی بصرەش ئەوەی کە ئێمە بۆی چووین ئەوەبە ئەوەی لەم شەڕەدا بەسەر دوژمندا هاتووە لە مێژوودا دەبێتە عیبرەتێك کە دەستدرێژی کردن و ئەوەشی کە دەیکات هەر ڕووڕەش دەمێننەوە چونکە ئەو نەخشانەی لەم شەڕەدا بەکارمان هێنان دەرسێکی زۆر بەکەڵك دەبن کە لە بەرنامەو کولیجەکانی سووپادا پەیرەویان بکرێ .

● ئاشکرابە کە گەلی کوردمان بەشێکە لەو میللەتە خۆشەویستەمان کە پێی دەڵێین میللەتی عیراق و لەو شەڕەدا کە بەسەریاندا سەپاندین و کە بەرگری لە خاکی خۆمان دەکەین دیارە کە گەلی کورد کەمتەرخەمی ناکات . ئەو گەلی کوردەی کە لەسەر بنچینەیەکی ڕاست و بەتین درووست بوو دوای ئەو یەکێتی‌یە پتەوەی کە هەیەتی پاش ئەوەش کە لە چوارچێوەی عیراقی خۆشەویستماندا بە مافی ڕەوای خۆی گەیشت دەزانین بەرگری لەم ماف و لەم ڕژێم و لەم شۆڕشە دەکات کە توانیوێتی چارەسەرێکی ئاشتیخوازانە بۆ مەسەلەی کورد بدۆزێتەوە چونکە میللەتی کورد لەوە گەیشتووە کە چارەنووسی خۆی بەستراوە بە چارەنووسی میللەتی عیراقەوەو بە ئەم شۆڕشەوە بەسەرکردایەتی هاوڕێی تێکۆشەر صدام حسین .

* بڕوانە ل ١١ *

هاوڕێ عبدالستار طاهر شریف

لە ماوەی دوو ساڵی جەنگدا یەکێتی نیشتمانیمان زیاتر پتەو بوو

بە بۆنەی ڕابووردنی دوو ساڵ بە سەر جەنگی ڕەواماندا دژی چاو چنۆکی ڕژێمی کۆنەویستی ئیران و بۆ بەرگری لە سەربەستی و سەربەرزی وڵاتەکەمان و کاروانی سەرکەوتوی « هاوکاری » چاوی بە هاوڕێ عبدالستار طاهر شریف سکرتێری لیژنەی مەرکەزی پارتی شۆڕشگێری کوردستان و ئەندامی لیژنەی باڵای بەرەی نیشتمانی ئەندامی ئەنجومەنی نیشتمانی کەوت و ئەم پرسیارانەی ئاراستە کرد .

● **هاوکاری :** بە بۆنەی ڕابووردنی دوو ساڵ بە سەر جەنگی ڕەواماندا دژی چاوچنۆکی ڕژێمی ئێرانی دوژمن چۆن ئەو سەرکەوتنە گەورانە هەڵدەسەنگێنن کە بەدی‌هاتوون ؟

طبیعی ئەوا دوو ساڵی تەواو تێپەڕ بووە بە سەر شەڕی ڕەواماندا لەگەڵ ڕژێمی کۆنەپەرست و سیویوقراتی ئێراندا ، بمانەوێ ئەم شەڕە هەڵسەنگێنین ، پێویستە کەمێك بگەڕێینەوە بەرەو دوا ، بۆ جۆری پەیوەندیەکانی نێوان عیراق و ڕژێمی ئێران لە سەردەمی حەمە ڕەزاشا ڕژێمی کۆنەپەرستی گۆڕکراو کە چۆن ئەم ڕژێمە پێش ڕوخانی بە هەموو توانایەکی‌یەوە خەریکی پاراستنی بەرژەوەندیەکانی ئیمپریالیستی جیهانی بوو لە هەرێمەکەدا بە جۆرێ ناوی لێنرا بوو پۆلیسی دورگەی عەرەبی ، هەروەها گەلانی ئێران بە کوردو فارس و عەرەب و تورك و بلوجەوە هەموو ئەچەوسێنرانەوە لەلایەن ئەو ڕژێمە کۆنەپەرستەوە ، ئەوەبوو شۆڕشی گەلانی ئێران لە ئاخروئۆخری ساڵی ١٩٧٨دا و سەرەتای ١٩٧٩ توانی ئەو ڕژێمە کۆنەپەرستە لە ناوبەرێت و بە هیوای دامەزراندنی ڕژێمێکی پێشکەوتنخوازی نیشتمانپەروەر بۆ ئەوەی گەلانی ئێران وەکو هەموو گەلانی پێشکەوتوی جیهان بە ئازادی و سەربەرزی بژی ، بەڵام ئەوەی لە واقیعدا ڕوویدا بە پێچەوانەی هیواو داخوازیەکانی گەلانی ئێران بوو ئەویش بە دزینی بەرهەمی شۆڕشی گەلانی ئێران لە لایەن گروپێکی کۆنەپەرست و دواکەوتو لەم سەدەیەدا ، ئەویش گروپی مەلاکان و هەموو ئەو تاقمە سیویوقراتیانەی کە خومەینی لە دەوروپشتی خۆی کۆیانی کردبوونەوە ، ئەوە بوو گەلی کوردمان لە کوردستانی ئێران لە پێش هەموو نەتەوەکانی تری ئێرانی ڕژێمی خومەینی پەلاماریانی‌دا تەنها لە سەر ئەوەی کە داوای مافی ڕەوای نەتەوایەتی گەلەکەیان دەکرد ، دوای ڕوخاندنی ڕژێمی کۆنەپەرستی حمە ڕەزا شا ، بە تایبەتی کە گەلی کوردمان لە کوردستانی ئێران درێغی نەکردبوو لە پێناوی سەرخستنی شۆڕشی گەلانی ئێران ئەمیش شان‌بەشانی نەتەوەکانی تری ئێرانی ، پەلاماردانی ڕژێمی خومەینی دژبە گەلی کوردمان لە کوردستانی ئێران تا ئیمڕۆ بەردەوامە وە ئەتوانین بڵێین زیاتر لە ٣٠ هەزار لە ڕۆڵەکانی کوردستانی ئێران بە گەورەو بچووکەوە بە ژن و پیاوەوە لەم ماوەیەدا شەهید کراون ئەمەش بەپێی ئەو مەعلوماتانەی لە لایەن پارتی دیموکراتی کوردستانی ئێرانەوە بڵاو کراوەتەوە ، ئەمە لە لایەك لە لایەکی ترەوە وا چاوەڕوان دەکرا گەلانی تری ئێرانی جگە لە فارسەکان هەڵسن دژی ڕژێمی خومەینی کە ئەوانیش وەکو گەلی کورد مافی چارەنووس و مافی ڕەوای نەتەوایەتیان لە سەرانسەری ئێراندا لێ قەدەغە کراوە ، بەڵام ئەوەی جێگەی داخە سەرەڕای هەندێ جموجوڵی کەم و بچوك لەملاو لەولا جارنەجارێك سەری هەڵئەدایەوە چ لە لایەن بلوشەکان و چ لە لایەن عەرەبەکانەوە بەڵام هەموو ئەم جموجوڵانە ئەوە نەبوون کە چاوەڕوان دەکرا ئەگەر بێتو هەموو ئەو خەبات و کۆشش و بەربەرەکانیانەی حزبی موجاهدینی خەلقی لێ جیا بکرێنەوە وەك حزبێکی سیاسی خاوەن تیورێکی پێشکەوتنخواز ، ئەتوانین یەکێك لەو هۆیە هەرە گەورانەی کە بووە هۆی بێدەنگ بوون و ڕاوەستاندنی جوڵانەوەی دژ بە خومەینی بگەڕێینەوە سەر نێوان عیراق و ئێران کە ئەم شەڕە لە ماوەی ئەم دوو ساڵەدا زیاتر بووە هۆی ئەوەی هەموو لایەنەکانی دژ بە ڕژێمی خومەینی نەتوانن ئەم ڕژێمە بڕوخێنن ، لێرەدا مەبەستمان ئەوەنی‌یە ئێمە عیراق گوایە ئەم تەمەن درێژیەمان دابێ بە خومەینی بەڵکو خومەینی و ڕژێمەکەی ئەم کەلەبەرەیان هەر زوو لا ئاشکرا بوو بۆیە لە ٤ی ئەیلولی ١٩٨٠ وە شەڕی نێوان عیراق و ئێرانیان بەرپا کرد ، وەهەر لەبەر ئەمەشە داوا ئاشتی‌خوازەکانی عیراقیان تا ئێستا قەبوڵ نەکردووە بۆ ڕاگرتنی شەڕ لە نێوان هەردولادا بەو باوەڕەی لەکاتی نەمانی شەڕو گەڕانەوەی ئاشتی بۆ هەرێمەکە کۆتایی هاتنەبەر ڕژێمەکەیان ، کەواتە ئەوکاتە هەموو هێزە سیاسی و نەتەوایەتی‌یەکانی ئێرانی خەریکی لادانی ڕژێمەکەی خومەینی دەبن . بە هەرحاڵ لەماوەی ئەم دوو ساڵەدا . سەرڕای ئەو هەموو زەرەرو زیانەی لە گەلی عیراقمان کەوتووە کە ناتوانرێ سنووری بۆ دابنرێ بە تایبەتی لە شەڕێکی سامناکی وەك شەڕی نێوان عیراق و ئێران دەڵێین سەرەڕای هەموو ئەو زەرەرو زیانەی گەلی عیراقمان لە هەموو زروف و کاتێکی پێشوو تر زیاتر یەکیان گرتووە وەخەریکی دروست کردنی وڵاتەکەیانن بە دەستێك و بە دەستێکی تریش پارێزگاری سنوورەکانی عیراق دەکەن لە پەلاماردانەکانی ڕژێمی ئێرانی . لە هەمان‌کاتدا گەلی عیراق بە سەرەکایەتی هاوڕێی تێکۆشەر صدام حسین سەرەك کۆماری عیراق هەمیشە هەوڵی گەڕانەوەی ئاشتی دەدەن و ڕێبازی ئاشتیخوازیش بە ڕێبازێکی مرۆڤایەتی و ڕاستەقینە دەزانن و ڕێبازی شەڕو وێرانکردنی وڵات بە ڕێبازێکی نامرۆڤانە دەزانن کە لە لایەن ڕژێمی خومەینی‌یەوە سەپێنراوە بە سەر وڵاتەکەماندا .

● **هاوکاری :** بەشداری گەلی کورد لەم جەنگە پیرۆزەدا یەکێتی نیشتمانی عیراقی پتەو کرد .. باری سەرنجتان لەم ڕووەوە ؟

● دەربارەی بەشدار بوونی گەلی کوردمان لە شەڕی پارێزگاری وڵات دژ بە پەلاماردانەکانی ڕژێمی خومەینی ، ئاشکرایە گەلی کورد لە کوردستانی عیراقدا خۆی بە عیراقی دەزانێت وەعیراق بە نیشتمانی خۆی دەزانێت ئەمە حەقیقەت و واقیعەو ئیمڕۆ ئێمەی کورد تیایدا دەژین و باوەڕمان پێی هەیە ، هەر بۆیەشە هەر پەلامارداننێك بۆ سەر خاکی عیراق لە لایەن بێگانەوە چ لە سەروی وڵات بێت یان لە خوارو بۆ سەر شاری پێنجوێن و خانەقین بێت یان بۆ سەر بەسرەو عەمارە بە لای کوردەوە پەلامار دانە بۆ سەر گەلی عیراق بە کوردو عەرەبیەوە . لەبەر تیشکی ئەم باوەڕەدا هەزارەها ڕۆڵەی کورد لە جەنگی ڕەواماندا دژی ڕژێمی خومەینی تا ئێستا بەشدار بوونەو خوێنی ئاڵیان ڕژاندووە لە پێناوی ئەم ڕاستی‌یەدا ، وەپارتیمان پارتی شۆڕشگێری کوردستان کە یەکێکە لە ئەندامانی بەرەی نیشتمانی و یەکێکە لە پارتە سیاسی‌یەکانی کوردستانی عیراق تا ئێستا بە چوار وەجبە بەشداری ئەم شەڕە ڕەوایە بووە لە ژێر ئاڵای سوپای میللیدا .

هەروەها ڕۆڵەکانی گەلی کوردمان چ لە ڕیزی سوپای عیراقیدا وە چ لە ڕیزی سوپای میللیدا درێغیان نەکردوەو شان‌بەشانی برا عەرەبەکانیان لەم شەڕەدا بەڵکو دەتوانین بڵێین شەڕی نێوان عیراق و ئێران کە گەلێ لە لایەنەکانی ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستان و دوژمنانی گەلی عیراق گرەویان لە سەر گەلی کورد دەکرد کە گوایە ئاژەوەو جوڵانەوەی دژ بە عیراق دروست دەکەن بە هۆی شەڕەکەوە ، بێگومان ئەو گرەوەیان دۆڕاند .

سەرکەوتن و بنیاتنان و جەنگ ..

ڕۆژ دوای ڕۆژ .. حەفتە دوای حەفتە .. مانگ دوای مانگ دوو ساڵەی جەنگی ڕزگاریمان تەواو کردو پێمان‌نایە سێیەم ساڵەی جەنگەوە .. کەچی نە دەنگی تۆپ و نە گرمەی فرۆکەوو نەناڵەی گوللە ، نەیتوانی تۆزکاڵێ لە تواناو لێهاتوویی و بەرگەگرتنی ئادمیزادی عیراقی لەم سەردەمە نوێیەدا ، کەم بکاتەوە .. نا بەڵکو زیاتر بەرەو ژیان باڵی پێوە ناو هاتە مەیدانی خەبات ..

ساڵی یەکەمی جەنگیش لەگەڵ ئەوەی ، شەڕێکی بەردەوام بووو گەلێ داستانی نەمری تێدا نووسرا .. کەچی تەوەرەکانی بەرهەم و کار تا دەهات خێراترو بە گوڕتر دەبوو .. پلانی پێنجینەی ١٩٨١ – ١٩٨٥یش تا دەهات خۆی زیاتر دەنواند ..

پارەی تەرخانکراوی پلانی بازرگانی دەرەوە لەساڵی یەکەمی جەنگا گەیشتە (٦٧٤٣) ملیۆن دینار .. کە بۆ کەرتە سەرەکیەکانی جیاجیای ئابوری تەرخان کرابوو .. لەوانەیش (٦٨١) ملیۆن دینار بۆ پرۆژەکانی کشتوکاڵ و (١٢٤٦) ملیۆن دینار بۆ پرۆژەکانی پیشەسازی و (١٩٠٠) ملیۆن دینار بۆ کەرتی بیناکاری و نیشتەجێ‌کردن و خزمەتگوزاری و (٢٧٢) ملیۆن دینار بۆ کەرتی پەروەردەو فێرکردن .. دراوی تەرخانکراویش بۆ قەرز پێدانی دەزگاو دایەرەو پرۆژەی جیاجیا ، گەیشتە (١٣٦٠) ملیۆن دینار .. نەخشەکەیش ژمارەیەکی زۆر لە پرۆژەکانی گرتە خۆ ، سەرجەمی بوو بە (٥٨٤٠) پرۆژە ، لەوانەش :

(٤٠١) پرۆژەی کشتوکاڵ و (٧٠٩) پرۆژەی پیشەسازی و (٥٢٥) پرۆژەی هاتوچۆکردن و گواستنەوەو (٧٩٩) پرۆژەی پەروەردەو فێرکردن و (٣٤٠٦) پرۆژەش بۆ خانوودورستکردن و نیشتەجێ‌کردن و خزمەتگوزاری ..

لە کەرتی پیشەسازی و لە نەخشەی ساڵی ١٩٨١دا پرۆژەی زنجیرەی پێترۆکیمیایی و پرۆژەی پەینی فۆسفاتی وەکو ئاسن و پۆڵاو پرۆژەی دروستکردنی ئۆتۆمۆبیل و چیمەنتۆو خشت و کارەباو نەوت و غازو خۆراك و ڕستن و چنین هاتەکایە ...

لە کەرتی گواستنەوەو هاتوچۆشا ، نەخشەی ساڵی ١٩٨١ گەلێ پرۆژەی وەك ئەمانەی گرتە خۆ

★ پرۆژەی ڕێگاکانی ناوخۆ ٤٠٪
★ پرۆژەی ڕێگاکانی ناخێرا ٢٠٪
★ پرۆژەی ڕێگا سەرەکیەکان ١٦٪
★ پرۆژەی پردەکان ١١٫٥٪

لە کەرتی بیناکاری و خزمەتگوزاریشدا ، نەخشەی هەمان ساڵ (٧٠٠) هەزار پرۆژەی خانوو دورستکردن و دەیەها پرۆژەی فراوانی پیش‌خستنی لادێ و لە بوارەکانی کۆمەڵایەتی و ئابوری و ڕۆشنبیری و تەندروستی و خزمەتگوزاری گرتەخۆو هاتەکایە ...

بەم جۆرە ، لەم سەردەمە نوێیەدا ، مرۆڤی عیراقی ، بە دەستێك تفەنگ و سەرکەوتنی پاراستووە و بە دەستەکەی تریشی بنیادی ژیان و بۆ پاشەڕۆژ ئەنێت .

● شاخەوان ●

Institut kurde de Paris

لە يەكێتى ئافرەتانى عيراق لقى هەولێر

قادسيەى صدام مێژوويەكى پرشنگدارە لە ڕۆژانى خەباتى گەلەكەمان

دوو ساڵ سەركەوتن و سەرفرازى گەلى عيراقى مەزن

● بەر لـە چەند ڕۆژێك ئەو گـەلە چـاو نەترسەى عيراق بـە كوردو عەرەبەوە پێشوازى لە دووەمين ساڵى شەڕى شەرەفو كـەرامەت كرد ، كە ڕژێمى چاوچنۆكى ئێران هێنـاويتيە سـەروڵاتەكـەمان ، يادى خوێنى ئاڵى ئەو شەهيـدە مەردانەدەكەنەوە كـە لـە سەنگەرى مانونەماندا گيـانى پيرۆزى خۆيان بەخشى .

● يـەكێتى گشـتى ئافـرەتانى عيـراق لقـى هـەولێر ، وەك هـەموورێكخـراوە جەماوەرىيەكانى تر لـە ماوەى دوو سـاڵى جەنگدا زۆر ئازايانە دەورى پيرۆزى خـۆيان بينيـوەوچوونەتە ناوجەرگەى بەرەكانى جەنگو كـۆڕى هوشـياركردنەوەيان ساز داوە بـۆ جەماوەرى ئافرەتان تاكو ئەودەستدرێژىيە ناڕەوايانـەى ڕژێمى چەپـەڵى ئێرانى رون بكاتەوە بـۆ سـەر گـەلى عيراقمانو بۆردومان كـردنى شارەكانى خانەقينو بەسرەو زەرباتيەو گەلێك شوێنى تر ،لە هەمان كات باسـى دەورى ئەو سەربازى ئـازاو بـەجەرگانەى كە لـە سەنگەرى پێشـەوەى جەنگدانو شـەڕدەكەن بـۆ پاراستنى ئـەم نيشتمانەى كە بە خوێنو بە بازوو بنيات نراوە .

● لـە كۆبوونـەوەيەكى فراوانى ئافرەتاندا لـە شارى هەولێر كە خاتو (منال يونس) سەرەكى يـەكێتى گشـتى ئافـرەتانى عيـراق ئامـادەى ببوو وتارێكى خوێنـدەوەو وتى :-

ئافرەتە ئازاكانى ناوچـەى ئۆتۆنۆمى كوردستان ئێمـە هەميشە بە جـەرگى ئێـوەو قارەمانيەتى ئێوەمان لە بير ناچێتەوە لە جەنگى قادسيەى صدامدا دژى ئـەم ڕژێمـە بۆگەنەى كە ئەمڕۆ هـەموو گەلانى ئێران بـە دەستيەوە گيرۆدە بوون ، چونكە ئێوەن كۆرپەكانتان هان دەدەن كـە پارێزگارى لـە خاكى عيراق بكەن ، جـا يەكێتيمان لـە پارێزگاى هەولێر وەك هەموو پارێزگـاكانى تـر دەورى كاريگەرانەى خۆى بينيوە لە هەموو لايەنەكانەوە بە نيازى بـەشدارى نەبەزانەى لـە جەنگى ڕەوآماندا ...

● ئينجا خاتو پەيمـان خالص سـەرەكى يـەكێتى گشتى ئافرەتانى عيراق لقى هەولێر لە يادى دوو ساڵەى جەنگى قادسيەى صـدامدا وتى :-

ئافـرەتانى كـورد وەك هەموو لايەكانى تر لـە ريزى يەكێتىيەكەيانەوە خـەباتى خۆيان پەرەپێداوەو بەردەوام بوون لە سەر ئەو بەخشينەى كـە بارودۆخى ئەمڕۆمـان دەيەوێت ...

هـەر لـە يەكەم ڕۆژى جەنگەوە يەكێتىمان بڕ بـە دڵ كـەوتە خـۆو بەرنامەى هەمەجۆرى ڕێكخست بۆ ئەم مەبەسـتە بەشـدارى كاريگەرانەى خۆى كرد لـە ريزەكانى سـوپاى ميللىو بەشدارى ئەو دەورە گرنگانەى كـرد كـە بەڕێوەبەرايەتى بەرگرى ميللى ڕێكى خستبوو .. سەرەڕاى چوونمان بـۆ بەرەكانى جەنگو سـەردانى خاوخێـزانى شـەهيدانو بەستنى گەلێك كۆڕى فراوان بـۆ هوشـيار كردنـەوەى ئافرەتانو تێگەياندنيان لـە رووى دەسـتدرێژىيـە ناڕەواكەى ڕژێمى ئێرانى بۆ سەر وڵاتەكەمان....

بەڵام بە شێوەيەكى گشتى عيراق بەردەوامە لە هەوڵو تـەقەللاى بێووچانى بـۆ ئاشتىو چـەسپاندنى لـە ناوچەكەدا ... لە كاتێكدا

سەركـەوتن هـەر بـۆ گەلەكـەمانەو تا ئێستاكەش دوژمن نەيتوانيووە بستێك لە خـاكى پيرۆزمان بگـرێتو بزووتنـەوەى ژيـانى ڕۆژانەشمان هەميشـە زۆر ئاسايىيـەو لـە شـوێنى خۆيەتىو ڕۆژ لـە دواى ڕۆژ ئـەم بزووتنەوەيـە پـەرە دەسێنىو عيراق هەر لـە بەرەوپێشەوە چووندايە ...

ئافرەتانى كورديش جارێكى تريش بەڵێن تازە دەكـەنەوە كە دڵسۆزبن بۆ ئەم خاكە ، بۆ سەرەكى فەرماندە هەڤاڵى تێكۆشەر صدام حسين .

● هەروەهـا خوشـكە (خولە بكر صالح) لێپرسراوى ڕۆشنبيرىو ڕاگەياندن لـە يـەكێتىو لێپرسراوى تيپى مۆسيقاى (خانزاد)ى كچان لەم يادە پيرۆزەدا دەڵێ :-

لـە كاتێكدا كـە ڕژێمى كۆنەپەرستى ئێرانى دەسـتى لەگەڵ سەهيونيەتو هـەموو دوژمنانى مرۆڤايەتى تێكـەڵ كردووە بـە نيازى هێرشـى دڕندانەى بـۆ سـەر خاكى عيـراقى خۆشەويستمان ، گەلەكەمان بـەوپەڕى گيـان فيدايىو ئازايەتىيەوە بەرگرى دەكاتو خـوێنى خـۆى دەڕێژێ بۆ پارێزگارى كردن لـەم وڵاتەى كـە خاوەنى گەلێك هەڵوێستو مێژووى پڕ شانازىيە ..

دوو سـاڵى جـەنگى قادسيەى صدام فێرى ئەوەى كردين كە پارێزگارى كردن لە خاك مێژوو دەينوسێتەوە ، بۆيە ئێمەى ئافرەتى كـورد لـە ريـزى يەكێتىيـەوە بەردەوام بووين لە خۆڕاگرتنو كۆششى بێوچان لـە پێناوى بەشدارى كاريگەرانەمان لـە جەنگى پيرۆزماندا ...

ئەمڕۆش كە دوو ساڵ بە سەر سەركەوتنە گەورەكانى سوپاى نەبەزماندا تێدەپەڕێت ئەوپـەڕى ڕێزو شانازى بـۆ سەركردەى گـەل هـەڤاڵى تێكۆشەر صدام حسين دەگەڕێتەوە ، چونكە بەراستى خاوەنى ئيرادەو نموونەى خۆڕاگرتنى گەلى عيراقە ..

نووسينگەى هەولێر

ئەميندارى كشـتوكاڵوچارەسەركردنى كشتوكاڵ :

گەلێك «صدام»ى بوبێت و سوپايەكى بە هێزى هـەبێت هەرگيز گرەو نادۆڕێنێ

بە بۆنەى تێپەڕبوونى دوو ساڵ بە سەر جەنگى ڕەواماندا دژى ڕژێمى شـەڕفرۆشو خوێنڕێژى خومـەينيدا ، مامۆستا جميل صـبرى ئەميندارى كشـتوكاڵو چارەسەركردنى كشتوكاڵ بۆ ((هاوكارى)) قسـەى كردو وتى :

بـە بۆنەى تێپەڕبوونى دوو ساڵ بە سەر جـەنگى قادسيەى صـدامدا پێخۆشحاڵم جوانترين سڵاو ئاڕاستەى سەرۆكى فەرماندە قارەمانى تێكۆشەر صـدام حسين بكەمو سڵاوو ڕێـزى هەموو كرێكارو فەرمانبەرى كەرتى كشتوكاڵ ناوچـەى ئۆتۆنۆمى پێڕابگەينم . ئـەم هەلەش بە دەرفەت دەزانـم پەيمان دووبارە بكەينەوە كـە هەرگيز سەربازى بـە وەفاو دڵسۆزبين لە پێناو پاراستنى شـەرەفى نەتەوەو خـاكى نيشتمان .

هەروەها پيرۆزبايى لـە سـوپاى دلێرو قارەمانمان دەكەم لە سـەر ئـەو سەركەوتنە مەزنانەى بەدەى هێناوە لە ژێر سەركردايەتىو نەخشەو پلانو بەڕێوەبردنـە كاروبارى سـەربازىى سەرۆكى فەرماندە .

بەڵێ ئەوا دوو سـاڵ تێپەڕ بوو سـوپا نەبەزەكەمان بەو پـەڕى ورە هەروەك جەنگى خستە نـاو زەوى دوژمن ئەمڕۆش ئاوا شارەكانى نيشـتمانە خۆشەويستەكەمان دەپارێزى لـە كينەو دەسـتدرێژى دوژمنى فارسى ڕەگـەز پەرست .

پێموايە گەلێك صدامى لێبووبێو سـوپايـەكى بـە هێزوتواناو بە ئيرادەى هەبێ قەتاوقەت گـرەو نادۆڕێنىو هەميشە سـەركەوتووە هەرچەندەى دوژمنيشـى چەكو جبەخانەى هەبێ .

هەروەهـا ئەمينـدارى كشتوكاڵ وتى :

خەڵكى دونيا هەموويـان دەزانن بۆ فەرمانڕەواكـانى ئێران درێـژە بە جـەنـگ دەدەن ، سـەرەڕاى داواكردنى ئێمە كە شـەڕ بوەستێنرىو گيروگـرفتى نێوان هەردوو دەوڵەت بـە شێوەيەكى ئاشتى خوازانـە چارەسەر بكرىو ئاشـكرا بوو كە مەلاكانى ئێران قينيان لەو دەستكەوتە مەزنانيە كـە شۆڕشى ١٧ – ٣٠ تەمموزى پيرۆز ئەنجامى داون ، بـە تايبەتى خۆماڵى كردنى نەوتو چارەسەركردنى مەسـەلەى كورد بە شێوەيەكى برايانـەو بتـەو كردنى بەرەى ناوخۆو بەرز كردنەوەى پلەى ژيـانى جەماوەرو ياساكانى چارەسەر كردنى كشتوكاڵو گـەلێ دەستكەوتى تر كە بوونەتـە دڕكو دەچـەقنـە چاوى دوژمن . هەروەها ئامـانجى درێژەپێدانى جەنگ لە لايەن فەرمانڕەواكانى تەهـران ئەمەيە كە سوپا قارەمانەكەى عيراق مەشـغـوول بكەنو نەهێڵن دەورى خۆى ببينێ لـە ڕزگاركـردنى خاكى فەلەستينى داگيركراو . سەر ئەنجامى ئەم خەياڵە خاوەكەى مەلاكانى ئێران لە سـەر بەردى بناغـەى يەكێتىى نيشتمانيدا وردوخاش دەبێت بە سەرۆكايەتى تێكۆشـەر صدام حسين .

بەم بۆنەيەوە سـڵاوو ڕێزم بۆ گيانى پاكىشەهيدانى قادسيەى صـدامو خوێنى گەشيان دەبێتە نيشـانەو سـنگى دايكو باوكو كەسوكاريان پێ دەڕازێتەوە.

* بڕوانە ل.١٠ *

له بەڕێوەبەرێتى ڕۆشنبيرى جەماوەرى سلێمانى

چالاكى بەردەوام بۆسوودى جەنگى قادسيەى صدام

لە سەرەتاى دەسـتپێكردنى دەست درێژيەكانى دوژمنى ئێرانى بۆ سـەرخاكو ئاوى نيشـتمانمان ئەركى دامو دەزگـاكانىدەوڵەت زياتر تەرخان كراوە بـۆ بـوارى ڕوونكردنەوەىچەكە مێـژوويەكانى ئـەم دوژمنكاريەى ڕژێمى ئێران بۆسـەر خاكى عيراقى خۆشەويستمان ئەمەش زياتر كەوتوەتە سەر شانى ئـەو لايەنانەى كە سـەر بـەوەزارەتو ئـەميندارێتى ڕاگەياندن ڕۆشـنبيرين ...بەڕێوەبەرێتى ڕۆشـنبيرى جـەمـاوەر لـە پارێزگاى سـليمانىدا لەم ڕووەوە چەندەها چـالاكى هونەرىو ڕۆشنبيرى خۆى نواندوە كە لە نێوانيەوە ئەو ئـەركـەپيرۆزەى بە جێگاى خـۆى گەياندوە لەوانە سـازكردنىزەنجيـرە كۆڕێكى ئەدەبى وەك سازكردنى كۆڕێك بـەماوەيەكى كـەم پێش كۆچى دوايى هونەرمەند على مەردانكە تيايدا دەربارەى ژيـانو بەسـەرهاتى هونەرى خۆىدوا ... ئەمەو كۆڕێك بـە بۆنەى بيرەوەرى ڕۆژنامـەىكوردىيەوە لەگەڵ يەكێكى تر دەربارەى مێژووى كۆن بـۆدكتۆر جمال ڕەشـيد ... ئەمانەش سـەربارى كۆڕێكىشيعر خوێندنەوە بۆ دكتۆر

شـۆ بەبۆنەى ئاهەنگەكانى هەفتەى قادسيە صدام ... شايانى باسە لەم دوايەشـدا توانى كۆڕێك لـە تەلەفزيۆنى تأميم بۆ شـاعيرێكى ئێرانى كورد ساز بكات .

لە لايەكى تريشەوەو هەر بـەم بۆنەيەوە ئـەم بەڕێوە بەرێتىيە چەند پێشانگەيەكى هونەرىو ڕۆشنبيرى ئامـادە كردوە لەوانە پێشـانگەى كتێبو چاپەمەنى تايبەت بـە جەنگى ڕەوامانەوە لە نێـوان هەفتەى قادسيەى صـدامدا هەروەها پێشـانگەيەكى بـۆ بەرهەمى منـاڵانى باخچەى ساوايانكە تيايدا سـەرنجى خۆيان بەرامبەر بـە چۆنيەتى دەستدرێژى سوپاى ئێرانى بۆ سەر شارەكانى عێـراق پيشـان دابوو ... ئەمەو سازكردنى دوو پێشانگە بـۆ هونـەرى گرافيك يـەكـەميان بۆ هونەرمەند فـائق نـورى سـعيدو دوەميشـيان بۆ هونەرمەند لوقمان ميرزا .. هەروەها سـازكردنى پێشـانگەيەكى فۆلكلۆرىو تەرخان كردنى قازانجـەكەى بـۆ جـەنگى بـەرگرىكردنى وڵاتەكەمان .. ئـەمـانـەش سـەربارى (٥) پێنـج پێشـانگەى هونـەرى تەشـكيلى بۆ هونەرمەندان دارا حمه سعيد ، ئـاكـۆ غريب ، عمر رسول ، برهان هەژار ، علي كريم ... جگە لەوەش هاوبەشـىكردنيان لەگەڵ بەشى ڕێنماى سياسـى سەركردايەتى هێنرەكـانى قعقاع بۆ سـازكردنى دوو پێشـانگە يەكەميان لـە بيرەوەرى ٣٥ سـاڵەى دامەزراندنى حـزبى سەركردەداو ئـەوى كەشيان بە بۆنەى جەژنەكانى تەمموز ... لە لايەكى تريشـەوە بەڕێوەبەرێتى ناوبراو نيـازى وايە لـە مـانگى ئەيلولدا پێشـانگەيەكى هاوبەش بۆ هەردوو هونەرمەند برهـان هـەژارو بهاء الدين محمود بكاتەوە لەگەڵ يەكێكى تردا بۆ هونەرمەند ئاريان بابان .

هەروەها لە چالاكىيەكانى ئەم بەڕێوەبەرێتىيە لەسـەر شانۆ پێشكەشكردنى چەنـد شانۆگەرىيەك بـوو لـە مەڵبەندو دەرەوەى پارێزگاى سلێمانىدا لەوانە شانۆگەرى چەند تابلۆيەكى مەهابادى ، هاوارێكى تاسـاو تائاسك ، شيرينو فەرهـاد ئەمانەش سەربارى چەنـد چالاكىيەكى تر وەكو پيشاندانى چـەنـد فليمێكى سينەمايى هەمە جۆر لە باخچەى سـاواايانو مەڵبەندەكانى نەهێشـتنى نەخوێندەواريدا لەگـەڵ دابەشكردنى چەندەهـا كتێبو ناميلكە بـە هەردوو زمانى كوردىو عەرەبى لەوانە وتارەكانى سەرۆكى فەرماندە صدام حسين كە دەزگـاى ڕۆشـنبيرىو بڵاوكردنەوەى كوردى كردونى بە كوردى .. ئەمانەش سەرەڕاى هاوبەشى كردنيان لە ئاهەنگە ڕەسمىو نيشـتمانىيەكاندا بـە سـازكردنى ئاهەنگو ڕازانەوەى هەندێ جێگا بـە دروشمو لافيتەى تايبەت .

شـايانى باسە بەڕێوە ـ بەرێتى ڕۆشنبيرىجەماوەرى سلێمانى لـەو فيشـڤاڵـە ڕۆشـنبيرىو هونەرىيەى دەزگاى ڕۆشـنبيرىو بڵاوكرانەوەى كوردىدا كـە لە هەولێر سازى كرد بەتيپى مۆسـيقاى (شنروێ)و ژمارەيەك لـە هونەرمەنـدەكانيان هاوبەشـى كـردو جێگايەكى ديارى كراوىخۆى تيادا گرت .

– نوسينگەى سلێمانى –

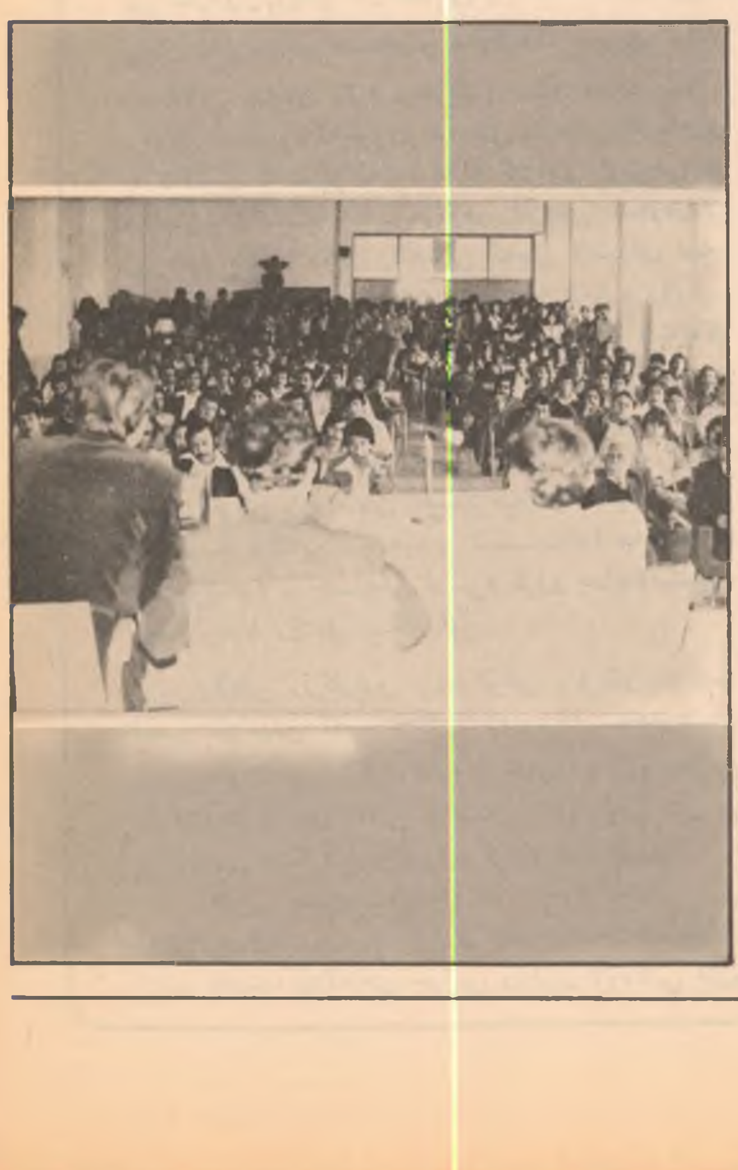

Institut Kurde de Paris

نوێنەرانی کورد دەربارەی جەنگی قادسیەی صدام دەدوێن

لە دوو ساڵی جەنگی ڕەواماندا کاروانی بیناکاری عێراقی سەربەرز بەردەوام بووە

ئەوا دوو ساڵی ڕەبەقە بە پیلانی ئیمپریالیزمی جیهانی‌و هاریکاری زایونیزم، ڕژێمی ئێرانی بەردەوام مووشە دەمەی ئاگری ئەم جەنگە سەپێنراوەی سەر وڵاتەکەمان ئەدات‌و بێ شەرمانە ڕێگا لە هەموو لیژنەکانی خێرخوازی ئەم بوارە دەبەستێتەوە بەو خەیاڵەی کە پێ‌ی مەست کراوون گوایە دەتوانن گلۆلەی ئێمەی پێ بخەنە لێژی بەڵام وەک دەڵێ تاقی کردنەوە باشترین بەڵگەیەو ئەو هەموو داستانی پاڵەوانێتی‌یەی سەربازەکانی جەنگی ڕەوای وڵاتمان تۆماریان کردوە تەنانەت مێژووش لە بەردەمیا مل کەچ رادەوستێ نەک دوژمنی فوو تێ‌کراو کە دەبێ ڕۆژی دان بە تاوانەکانی خۆیدا بنێت‌و لێ‌ی پاشگەز بێتەوە. بەم بۆنەیەوە چاومان بە چەند ئەندامێکی هەردوو ئەنجومەنی نیشتمانی‌و یاسا دانانی ناوچەی کوردستان کەوت‌و بە سوپاسەوە بۆ ڕۆژنامەی هاوکاری دوان.

سەرەتا کاک حسین ابراهیم دەروێش ئەندامی ئەنجومەنی نیشتمانی بەم بۆنەیەوە وتی :

دوای دووساڵ تێپەڕبوون بە سەر جەنگی ڕەوامان جەنگی قادسیەی صدام سەرەڕای ئەوەی کە لە هەفتەی جەنگەوە سەرۆکی خۆشەویستمان کاك صدام حسین هەڵوێستی عێراقی بەرامبەر بەم جەنگە ئاشکرا کردو دوژمنی ئێرانی بە پێچەوانەوە بەردەوام بوون لە دەست درێژی خۆیان بەڵام ئێمە تیایدا زۆر سەرکەوتووین‌و ئەم چەند هێرشەی دوایشیان بۆ سەر ڕۆژ هەڵاتی بەصرە دووپاتی ڕاستی‌یە کەمان دەکاتەوە .. ئەمەش ئەوە دەسلەمێنێ کە گەلی عێراق بە کوردو عەرەبەوە بەرگری‌یەکی بە جەرگانە لە خاك‌و ئاوی نیشتمانی خۆیان دەکەن ... سەرەڕای ئەم جەنگەش دەبینین نەخشەی گەشە کردن لە وڵاتەکەماندا بە شێوەیەکی جوان بەردەوامە بە تایبەتی لە پارێزگای سلێمانی‌دا دەتوانین بڵێین لە ساڵانی پێش جەنگ کەمتر نی‌یە ئەمەش ئەو دروشمە دەچەسپێنێ کە دەڵێ بە دەستێک چەك هەڵدەگرین‌و بە دەستێکیش بینا دەکەین.. ئەمانەش رامان دەکێشێ بۆ بەراورد کردنێکی خۆمان‌و دوژمن .

لە عێراق دا بە هۆی دانایی سەرکردایەتی حزب‌و شۆڕش‌و سەرۆکی فەرماندەمان صدام حسین تەنانەت بێگانەش دان بەو ڕاستی‌یەدا دەنێ کە لێرە هەست بە ئاراوەکانی ئەم جەنگە ناکرێت لە بەر ئەوەی کە یەکێتی نیشتمان لە جاران پتەو ترەو هەموو دام‌و دەزگاکانی دەوڵەت خۆیان بۆ ئەم ئەرکە مێژووی‌یە تەرخان کردوە بە پێچەوانەی دۆخی ناو ئێرانەوە کە هەموو لایەکی ئاڵۆزاوەو میللەتەکانی ناو ئێران بە کوردو عەرەب‌و بلوج‌و ئەوانی کەشیانەوە لە ژێر قەمچی فارسەکان دا نالە نالیانەو سەبارەت بە دۆخی ئابوریشیان هەموو خواردەمەنی‌یەکان‌و پێویستی‌یەکی ژیانی ڕۆژانە بە نرخی بازاڕی ڕەش نەبێ چنگ ناکەوێ ... ئەمانەش بە پێچەوانەی لای خۆمانەوە کە لە یەکەم ڕۆژی جەنگەوە بیر لە دابین کردنی ئەم لایەنە کراوەتەوەو میللەتی کوردیشمان لە ژێر سایەی ئۆتۆنۆمی‌دا دەحەسێتەوەو بەردەوامیش پەرە بەم دەستکەوتە مەزنەمان دەدرێت .

● **هەروەها کاك جمال جلال ئەندامی ئەنجومەنی یاسا دانانی ناوچەی کوردستان لەم بارەیەوە وتی**

هێنانی دەست‌و دایەرەی مێزەر بە سەرەکانی قوم‌و تاران بۆ خۆی بریتی‌یە لە

یاری‌یەکی ئیمپریالیزم‌و زایونیزم ئەویش بە گۆڕینی شای پێشو بە شای عەمامە بە سەری تازە کە ئەمیش بە قەدەر موویەك لەوی پێشو لای نەداوەو بگرە لە رووی لا ساری‌یەوە گەلێک لەوی پێش خۆی نالەبار ترە ... ئەمەش بە بەڵگەی ئەو دوژمن کاریانەی لە لایەک لەگەڵ میللەتانی ناو ئێرانی دەکات‌و لە لایەکی تریشەوە ئەو دەست درێژیانەی دەیکاتە سەر دەرەوەی سنوری خۆی وەکو افغانستان‌و عێراق‌و کەنداوی عەرەبی‌یەوە ... ئەوە بو ڕاستەو خۆ دەستی کرد بە بۆردومان کردنی شارەکانی سەر وڵاتمان بەڵام سەرکردایەتی حزب‌و شۆڕش بە پێ‌ی دانایی خۆیان توانیان لەشکری دوژمن بکەنەوە بە ناو خاکی خۆیان دا تا وەکو لەم ڕێگەیەوە پارێزگاری ژیانی ناو شارەکانمانی پێ بکات ... ئێستاش کە دووساڵ بە سەر ئەم جەنگە زۆرە ملێ‌یەدا تێپەڕیوە سوپاس بۆ یەزدان سوپاو میللەتی عێراق توانیویەتی پارێزگاری نیشتمانەکەی خۆی بکات‌و ئەمڕۆش زیاتر ئامادەیە کە تا دوا دڵۆپی خوێن بەرگری لەم خاکە پیرۆزە بکەن ئێمەیش لە ژێر سایەی ئۆتۆنۆمی کوردستان‌دا سەر لە نوێ ئامادەی خۆمان بۆ سەرۆکی خۆشەویستمان صدام حسین دوپات دەکەینەوە کە هەمیشە سەربازێکی بەوەفا بین پاشان کاك جەمال لەم ڕوانگەیەوە بەراوردێکی خێرای باری ئابوری ئێمەو دوژمنی کردو ئەوەی دوپات کردەوە کە ئەم لایەنە تا ئێستا لە وڵاتەکەمان دا لەنگی‌یەکی بە خۆوە نەدیوە کە ئەمەش یەکێکە لە بڕ بڕەی پشتی شەڕی بەرگری کردن بەرامبەر بە دوژمنێکی وەک ئێران کە هیچ پێوەرێکی ئاشکرای بۆ ئەم مەبەستە دەست نیشان نەکردوە .. ئەمەو دەست نیشان کردنی باری ڕۆشنبیری‌و زانستی‌و بابەتەکانی تر لە ئێران دا بەتایبەتی ئەو دۆخە دور لە مرۆڤایەتیەی کە کوردی ئێرانی تیا دەژی .

● **پاشان کاك علي ابراهیم دەروێش ئەندامی ئەنجومەنی یاسا دانانی ناوچەی کوردستان لەم چاو پێ کەوتنەدا وتی :**

وا پێمان نایە تێپەڕبونی دوو ساڵ بە سەر جەنگی ڕەوامان بەرامبەر بە دوژمنی ئێرانی ... هەر وەکو ئاشکراشە سەرکردایەتی

کورد و عەرەب مەردانە یەکێتی نیشتمانیان کردە ئەو بەردە سەختەی پیلانەکانی دوژمنی لەسەر وردوخاش کرا

حزب‌وشۆڕش لە سەرویانەوە هەڤاڵی تێکۆشەر کاك صدام حسین لە یەکەم هەفتەی ئەم جەنگەوە کە بە سەرمان دا سەپێنراوە هەوڵی داوە تاوەکو بە زوو ترین کات خوێن ڕشتن لە نێوان عێراق‌و ئێران‌دا ڕابوەستێنن بەڵام دوژمنی نەخۆش بە تایبەتی شاهنشای تازە خومەینی بە رق‌و کینەوە ئەم هەوڵ‌و توانایەی ئەگێڕایە دواوەو پەرەی ئەدا بەم جەنگە نا ڕەوایەی کە بەرامبەر بە عێراقی خۆشەویستی دەگێڕن ... ئێمەش وەکو کوردێک‌و عێراقی‌یەک لە ژێر سێبەری ئۆتۆنۆمی دا دوپاتی دەکەینەوە کە خۆمان بە سەربازێکی بەرەکانی جەنگ بزانین‌و هەمیشە هەوڵی پاراستنی دەستکەوتە مەزنەکەمان یاسای ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان بدەین تاوەکو بتوانین بە هەموو هەوڵێکمان ئەو نەخشەو پیلانانە گۆڕ بە گۆڕ بکەین کە چەند بەکرێ گیراوێکی وەکو حافظ ئەسەد و قەزافی دژی وڵاتەکەمان دەیکەن ...

پاشان کاك علي دوپاتی ئەوەی کردەوە کە لە عێراقدا هەست بەوە ناکەیت کە شەڕ ڕێگای ئیش‌و کاری لێ گرتبین بەڵکو لە هەموو لایەکەوە پێشکەوتن‌و ئاوەدان کردنەوەو دروست کردنی پرۆژەی گەورەو بچوک، بەردەوامەو لە گەڵیا بڕیاری نوێ لە پێناوی سوودو بەرژەوەندی گەل‌دا دێتە کایەوە بۆیە وەکو ئەندامێکی ئەنجومەنی یاسا دانانی ناوچەی کوردستان خۆمان بە چقڵی چاوی دوژمنان‌و کۆنە پەرستان دەزانین لە پێناوی پاراستنی سنوری خاکی عێراق‌و دەستەوتی پیرۆزمان‌و یاسای ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان ... سەرکەوتن بۆ گەل‌و سوپای عێراقە بە سەرۆکایەتی سەرۆکی فەرماندە هەڤاڵ کاك صدام حسین .

● **دوا جار کاك حسن عەولانی ئەندامێکی کەی ئەنجومەنی ناو براو ڕایگەیاند**

کە پێش ئەوەی عێراقی خۆشەویستمان تووشی ئەم شەڕە ببێ لە گەڵ دوژمنی فارسی دا زۆر هەوڵی بۆ درا کە ئەم گێژاوە لە هەر دوو گەلی عێراق‌و ئێران دوور کەوێتەوە بەڵام لە بەر ئەوەی خومەینی تەماعی بە ئاژاوە نانەوەو تێک دانی وڵاتەکەمان هەبوو هەموو ئەو ڕێکانەی فەرامۆش دەکرد کە ئەبوونە هۆی لە ناو بردنی ئەو ناکۆکی‌یە ... ، بۆیە گەلی عێراقیش بە کوردو عەرەبەوە ناچاری شەڕی بەرگری‌کردنی خاکی باو باپیرای خۆیان بوونەوە ...

هەروەها وتی لە گەڵ ئەوەی کە دووساڵە ئەم شەڕو کوشتارە سەپێنراوەو هەیە عێراق هیچ کەم‌و کوڕی‌یەکی نەکردوە بەرامبەر ئەو لیژنە خێر خواهانەی بە مەبەستی کوژانەوەی ئاگری ئەم شەڕە دێنە پێشەوەو هەر وەک بینیمان ڕای گشتی جیهانیش ئەم مافە ئاشتی خوازیەی داوە بە وڵاتەکەمان ... ئەمانەش بەرامبەر بە هەڵوێستی سەربازی عێراق بە لێدانی هەر دەستێک خۆی بۆ سەر خاکی وڵاتمان درێژ دەکات بۆیە سەرکەوتن هەر بۆ ڕاستیەو عیراقیش هەمیشە لە ژێر ئاڵای سەرکەوتن‌دا بە سەر بەرزی دەژی .

● فریا ●
نوسینگەی سلێمانی

ڕاستە یان خەو؟!

سالآنی رابوردوو دەوڵەتانی سوشیالیست بە ژمارە کەمترو بە دەسەڵات کەم هێزترو دەوڵەتانی رزگاربوو بێ‌لایەن‌و ئازادی‌خواز بە ژمارە کەم‌و بە دەسەڵات تەواو لاوازو بزوتنەوەکانی رزگاری‌هێنەری گەلانیش لەم کوچەی دنیاو لەو کوچەی دنیا تاکو تەرا دەنگیان ئەدایەوە .

کەچی دەوڵەتە ئیمپریالیستەکان یان دەوڵەتە کونەپەرستەکان شاڵاوێکیان بۆ هەرلایەك ببردایە هەموو خەڵکی سەرزەمین چ هی بەرەی یەکەم یان هی بەرەی دووەم لەو شاڵاوبەرە ئەهاتنە سەرپێ‌و لێ‌یان ئەکردن بە هەراو هەرلایەك بەپێ‌ی تواناو دەسەڵاتی خۆیان بگرە زیاتریش بە دەنگ شاڵاو براوەی سەرەوە ئەچوون‌و دەستی یارمەتی کاریگەری بە کەلکیان بۆ درێژ ئەکرد تا لە گێژاوی کوێرەوەری هەڵیان ئەکیشایە سەرەوەو تارمایی شەوەزنگی زورداری‌یان لە سەر ڕائەماڵی کەچی ئێستای ئەم چەرخە کە وڵاتانی سوشیالیست بە ژمارە زۆرترو بە دەسەڵات گەیشتوو بە کەشکەڵانی فەلەك بەزانیاری‌و تەکنولوجی کە شتی فڕیویان بە دەوری زەوی‌و گەلاوێژو مانگ‌و ئەستێرەکاندا خول ئەخۆن‌و جاروباریش ئەنیسنەوەو بەپێ‌ی پێویست ئەگەڕێنەوە لانەی خۆیان یان بە بان ئەستێرەیەکەوە ئەنیشنەوە ، یان لە بۆشایی ئەودیو ئاسماندا هەتاهەتایە ئەسوڕێنەوە . چەکی فرە کوژو سامناکیشیان گەیشتونەتە ڕادەی سەرسامی .

وڵاتانی رزگاربوو دیموکراتی ڕیژێم‌و دژ بە ئیمپریالیزمیش گەلێ جێگای ئاسیاو ئەفەریقاو ئەمەریکای لاتینیان گرتۆتەوە ، هەروەها بزوتنەوەی ئازادی خوازانەی گەلانی هێشتا رزگار بووش گورزی پر ئازاری جیگا دیارو شوێن گرتوو ئەوەشینن .

کەچی لەم دەرفەتە لە بارەدا گەلێکی زۆر لێ‌کراوی لانە لێ‌زەوت کراوی بە ناهەق دەربەدەر کراو تادیت جۆگەلەی خوێنی ڕژاوی لاوەکانی پان‌و قووڵترین چەمی فرمێسکی دایک‌و خوشک‌و خێزانەکانیان خورترو دەلاقەی زامی بە پیس‌ترین چەکی کوشندەو لە ناو بەر قوڵ تر ئەبێت !!

لە بەرەی یەکەم لایەك نی‌یە خۆی بە لایەنگیرو یاریدەدەری نەزانیت . بەرەی دووەمیش دانیشتوانی کۆشکی سپی لێ‌دەرچێت کە ئەوانیش بە سەرزاری شتێك ئەڵێن‌و بە کردەوە شتێکی تر ئەکەن ئیتر ئەوانی تر هەموو کە موزور دان بە مافەکانیانا ئەنێن‌و لەگەڵ شیوەن‌کەرانا شیوەن ئەکەن‌و بو لاوانەوەش ئەبن بە کۆرس .

خۆ هیچ لایەکیش نی‌یە لە ئەنجومەنی نەتەوە یەکگرتووەکان‌و دەستگا جۆراوجۆرەکانیا دانی بە مافی سەربەستی مرۆڤ‌و مافی چارەنوسی گەلان‌و نەتەوەکانی دنیا گەورەو بچوکی نەنابێت‌و مۆری خۆی نەخستبێتە سەر لاپەڕە بە مافی چارەنووس‌و مافی مرۆڤایەتی پڕ کراوەکانی ئەم دەستگایانە .

دوای ئەمانە هەموو دەوڵەتێکی بچوکی تازە بە دەست دروست‌کراو بەفیت‌و یارمەتی دانیشتوانی کۆشکی سپی وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکاو بەپشتیوان‌و بەشداری سەرمایەدارە گەورەکانی خاوەنی پەیکەری ئازادی‌و بە بەرچاوی هەموو دنیاوەو بە بیانوی ئەوەی ئاوی سەرچاوەیان لێ لیل ئەکەن‌و لە شیرین خەوا ڕایان ئەچڵەکێنن‌و ئاشتی‌و ئاسایشی قەوارە بە زۆر سەپێنراوەکانیان ئەخەنە مەترسی‌یەوە وەك گۆرگی هار بەلامار ئەدەن‌و ئەکەونە کوشتن‌و برین‌و ویران کردن . دەستوپێ‌ی پیرو منال‌و کچ‌و کوڕو ژن‌و پیاو بە پەڕیوی‌و پارچە پارچە کراوی یان لەم‌لاو لەولا ئەدۆزرێتەوە یان هەر تێکەڵی دارو پەردوی بە سەریەکا کەوتووی لانە روخاوەکان ئەبن ئەمە نەك، هەر لە نیشتمانی خۆیان بەڵکو لە نیشتمانیکی تری دراو سی‌و هاو خوێنیانا خۆیان‌و خانەخوی بەو جورە ئەبەن .

ناڵێم کەس دەنگی لێ‌هەڵنەساوە ، ڕاستە گەورە و بچوك‌و خاوەن دەسەڵات‌و بێ‌دەسەڵات پڕ بە دەم ئەقیژێنن‌و ئەم کردەوەیە بە خراپ لە قەڵەم ئەدەن بەڵام هەر ئەوەندەو بەس ! لە سنوری دەنگی نارەزایی بەرز کردنەوە نەترازاوە .

هەموو ئەو ڕاستی‌یە ئەسەلمێنن کە کردەوەیەکی دڕندانە کراوەو ئەم کارەش بە دەوڵەتێکی بە پیتاك بەڕێوەچوو ناچێت بەڕێوە ، هەندیك هەموو ئۆباڵی ئەم تاوانە گرانەو هەندیك بەشێکی ئەخەنە سەر دانیشتوانی کۆشکی سپی !

داگیرکەرانی نیشتەجێ بووی وڵاتی هەنجیرو زەیتون لە سەرەتاوە بە ناوی پاراستنی (جەلیل) لە دەست درێژی ئنجا دورخستنەوەی دەستدرێژکەران چل کیلۆ مەترەو دەرگای تاوانیان خستە سەرپشت تا گەیشتنە داوا کردنی دەستودەم بەستن‌و وڵاتێکی تریش کردن بە پەرژینی پاراستنی ئاشتی‌و ئاسایشی خۆیان .

جا ئەم کارە ، ئەم ڕووداوە سەرسوڕ هێنەرە ئەبێ هەر بە خەوێکی تاڵی ناخۆش بزانرێت ، ئەگینا لەم دنیایەی کە کەس لاری لەوەی نی‌یە کە هەر بەرەوپێش ئەڕوات چۆن ئەبێت ئاوا ئاوەژوو ببێتەوەو بەرەودواوە وەرچەرخێت !؟ ئەگەر ئەم ڕووداوە تاکە ڕووداوو تاقی کردنەوە بوایە ئەمانووت چەم بێ‌چەقڵ نابێت لە هەموو شتێکیشدا ڕەنگە دەگمەنی تێ‌بکەوێت‌و ئەم گەلە چارە ڕەشەش موغناتیسی دەگمەن بەلای خۆیا ڕایکێشاوە ، بەڵام چاوگێرانێك بەم لاوبەولای دنیادا دەیان ڕووداوی سەر سوڕهێنەری وا ئەخاتە بەردەم .

خۆ بڕواشمان بەوە هەبێت کە هیچ شتێك بێ‌بناغەو هۆو مەرجی دروست بوونی نایەتە کایەوە ئەوا ئەبێ گورج‌و گوڵ عەوالی هۆیەکانی بین .

بێ‌گومان هەروەکو هۆیەکانی پەیدا بونو دروست بوونیان زۆرن هەر وەهاش لێکدانەوەو هەڵسەنگاندیشیان جۆراوجۆرن‌و چارەسەرکردن‌و لە ناو بردنیشیان بە یەك هێڵ‌و نەخشە ناکرێن .

بەڵام با ئەم باس‌و کێشەیە بکەوێتە نوسینێکی تری دەرفەتدارو هەر کەسێکیش لی‌ی ئەنوسێت سەرکەوتوو بێت تەنیا با ئەوە بڵێین کە نەنگ‌و شەرمەزاری‌یە بە جەماوەری گەل‌و نەتەوەکانی دنیا شان بۆ ئەم بەسەرهاتە تاڵەدا بنەوێنن‌و بە خەباتی شۆڕشگێڕانەی ڕاستەقینە بە بیروباوەڕی هەڵهێجراو لە قازانجی ڕۆزبەی زۆری خەڵکی دانراو ڕای‌نەماڵی هەروەکو با هەموو باڵا لە ئاستی قارەمانێتی‌و فیداکاری‌و سەربەرزی ڕۆڵەو جەماوەری هەردوو گەلی وڵاتی هەنجیرو زەیتون‌و داری (تورز)دا بۆ ڕێز لێ‌نانیان دابنەوێنین .

« ئاسۆ »

ئیمپریالیزم لە کوێوە دەستی لە ڕێکخراوی ئازادی فەلەستین وەشاند

● سەرفراز ●

ئەو دۆخەی ئیمپریالیزمی ئەمەریکا بە یارمەتی دەست‌وپێوەندەکانی لە ناوخۆی لوبنان‌و بە یارمەتی زایۆنی ڕەگەزپەرست‌و هەندێ لایەنی تر لە ناوچەکەدا لە لوبناندا دروستی کرد تەنیا ئەوە نەبوو بەهۆی ئەم دۆخی کوشتاری ناوخۆی‌یەی نێوان کۆنەپەرستانی ناوخۆی لوبنان‌و هێزە نیشتمانی‌یەکانی لوبنان هەروەها ئەوەش نەبوو کە خۆی لە هێزی پێشکەوتنخوازی لوبنان رزگار بکات .. بەڵکو مەبەستی ئەوەبوو ئەو نەخشانەی کە داینراون پاش ئەوەی کە لێیان کۆڵراونەتەوەو شی‌کراونەتەوەو سەرکەوتنیان مسۆگەر کراوە ڕایان‌بپەڕێنی‌و یەك لە دوای یەك جێ‌بەجێیان بکات .

بێ‌گومان ئەم ڕاپەڕاندن‌و جێ‌بەجێ‌کردنە پاش ساڵەکانی ١٩٦٧ دەستی پێ‌کردوو یەکێ لەوانەش مەسەلەی هێنانە پێشەوەی ئەو دۆخەبوو کە لە لوبناندا دروست کرا .. مەبەست لە دروست‌کردنی ئەو دۆخەش لە لوبناندا یەکەم سووك‌کردنی باری لەشی زایۆنی بوو بەوەی ئەو چاوی ڕفەی کە لە لایەن هێزە پێشکەوتنخوازەکانی ناوچەکەوە تەماشای ڕەگەزپەرستی‌و کارە نارەواکانی ئەوی پێ‌دەکرا لەسەر ئەو لابچێت‌و رووبکاتە ئەو دۆخەی کە لە لوبناندا دروست‌کراو گەلی لوبنان‌و هێزی ئازادیخوازی لوبنانیش والی‌بکات کە هەر بەگیروگرفتی ناوخۆی لوبنانەوە خەریك‌بێت‌و سەری ئەوەی نەپەرژێ بیر لە هیچ شتێکی تر بکاتەوە .

لێرەدا باری گرانی زایۆنی ڕەگەزپەرست کەمێ سووك‌بوو چونکە مەسەلەی لوبنان هەرچەندە مەسەلەیەکی گرنگەو ئیمپریالیزم‌و زایۆنیزم دروستیان کرد بەڵام مەسەلەیەکی ناوخۆی‌بەو لەبەر ئەوەشی کە شێوازێکی تیرەگەرێتی وەرگرتبوو چارسەرکردنی ئەو ڕێگەیەی گرتبووی ڕێگەیەکی بێ سەروو شوێن‌بوو ئەمەش لەبەر ئەوەی ئەو کۆنەپەرستانەی کە سەرکردایەتی ئەم تیرەگەرێتی‌یەیان دەکرد ئەگەر لەسەر خوانی گفت‌وگۆکردن بۆ ڕێکەوتن کۆبوونایەوە مەرجی وایان دەهێنایە پێشێ کە هەرگیز جێ‌بەجێ نەدەکراو رانەدەپەڕێنرا .

* بڕوانە ل ٧ *

Institut Kurde de Paris

لە لێدوانێکی ئەمینداری گشتی ئابوری وکاروباری دارایی :

مسۆگەر کردنی پێویستی بۆ کۆمەڵانی خەڵك

شێرزاد عبدالرحمن
نووسینگەی هەولێر

لە گەشتێکی تایبەتیدا بۆ ئەمێندارێتی ئابووریو دارایی چاومان بە بەرێز ئەمینداری گشتی مامۆستا محمد حسن دزەیی کەوتو لە وەڵامی پرسیارێکدا وتی :

★ ئاشکرایە کە ئەم ئەمیندارێتی‌یە یەکێکە لە داو دەزگا گرینگەکانی ناوچەی کوردستانو پەیوەندیەکی توندو تۆڵو ڕاستەو خۆی بە ژیانو گوزەرانی خەڵکەوە هەیەو هەموو لقەکانیشی بەشێکن لە ژیانی کۆمەڵان ، لەبەر ئەوە هەوڵمان داوە بایەخی تەواوی پێ بدەینو بەرێوە بەرایەتیەکانی ڕۆژ بە ڕۆژ بەرەو پێشەوە بەرینو بەسەر ئەو گیروگرفتانەدا زاڵبین کە دوو جاری ئەمیندارێتی‌یەکە دێ ئەویش بەتەقەللای زیاتر.

هەروەها لە رووی جوجوڵی ئەمێندارێتی بەرێزی وتی :

★ هەولمان داوە کە بودجەی ساڵانەی ناوچەکە زۆر کەینو توانیشمان ئەم لایەنە جێبەجێ بکەین ، ئەوە بو دەربارەی ئەم لایەنە گفتوگۆ لەگەڵ بەرێزان ئەمێندارە گشتی‌یەکان کراو باسی بودجەی ١٩٨٣ مان کراو ئەمەش پێشکەش بە ئەنجومەنی یاسادانان دەکرێو پاشان بۆ وەزارەتی دارایی ڕەوانە دەکرێ بۆ ڕەزامەندی ، ئەگەر چی لەمەدا ڕەچاوی باری وڵاتمان کرد لەو جەنگە پیرۆزەی دەیگێڕێ ، بەڵام بە گوێرەی خواستو ئارەزووی پارتو شۆرشە کە بایەخێکی تەواو دەداتە ناوچەی کوردستانو هەوڵی زامن کردنی گەورەترین دەستکەوتی بۆ دەدات .

لە لایەکی تر سەردانی سەراپای بەرێوەبەرایەتیەکانی ئەم ئەمیندارێتی‌یەمان کردووە ، هەروەها هی شارەکانی کوردستان ، وە چەندان کۆڕی فراوانمان بەستووە لەگەڵ ڕێکخراوەکان بۆ دیارخستنی دیارترین گیروگرفتەکانو چەندان بڕیارمان لەبەر ڕۆشنایی ئەو بیروڕایانە وەرگرتووە بە یارمەتی‌دانی دەزگاکانمان .

دەربارەی هەندێ لایەنی تر کە پەیوەندی بە ژیانی خەڵکەوە هەیە بەرێزی وتی :

★ بڕیاری پێكهێنانی چەند لیژنەیەکی پشکێنەوەو بەسەرکردنەوەماندا بە یارمەتی ئەنجومەنی گەل بۆ بەسەرکردنەوەی بازاڕو کۆگاکانو دەستنیشان کردنی گیروگرفتی خەڵك لە رووی یاری کردن بە نرخی کەلو پەلەکانمان هەروەها مسۆگەرکردنی پێویستی کۆمەڵانی خەڵك .

سێیەم ساڵی جەنگەو

عیراقی سەرکەوتوو

ئەو جەنگە دلێرە کە مرۆڤی عیراقی لە قادسیەی صدامو لە دژی فارسە ڕەگەزپەرستەکان گێڕاویێتی ، لەسەرووی هونەرو زانستی عەسکەری‌یەوەیە .. چونکە ئەم جەنگە درێژترین جەنگێکی دوای جەنگی دووەمی جیهانی‌یەو هەزاران لاپەڕەی جەنگاوەریو قارەمانێتی تیایە .. سەرباری گەلێ بنچینەی ئایدیۆلۆجیای عەسکەریانەی‌وا ، کە تەنیا لە شانو شەوکەوتی مرۆڤی عیراقی ئەوەوە شێتەوە .. هەر تاقە ئاوڕدانەوەیەك بۆ ئەم دوو ساڵ وچەند ڕۆژەی جەنگی قاسیە صدام ، کە گەلو سوپای قارەمانی عیراق تیایا بەرگری لە دەسەڵاتو لە ئەمنو ئاسایشی خۆی ئەکات ، وانیە هەر لە ئاستی ئەو ئامانجە دیاری کراوانەی ئەمڕۆدا بوەستێتو بەس .. بەڵکو لە ئاستی مەودایەکی دورە ئامانجیشدایەو .. ڕۆژانی جەنگیش بەسەر سێ قۆناغ دابەش ئەکرێت :

لە قۆناغی یەکەمیا ، سەرکردایەتی حیزبو شۆڕش ڕێبازی چارە سەرکردنی شەڕ فرۆشتن ودەسوەشاندنی ڕژێمی ئێرانی گرتەبەر ، کە بەر لە چواری ئەیلولی ساڵی ١٩٨٠ دەستی پێکردبوو .. ئەم ڕێبازە بەندبوو ، بەژیری ودانایی‌و بە گیانی ئاشتی بەروەرانەی سەرکردایەتی عیراقەوە ، کە لە ئەنجاما بوو بە مایەی ئەوەی سەر لەبەری جیهان لەگەڵ داوای مافەکانی عیراق دابن وروو لە ئێران وەرگێڕن وگوناهباریشی بکەن ..

لە قۆناغی دووەما ، سەرکردایەتی دلێرمان ، ڕێبازی پەرپەرچدانەوەی دلێرانەی گرتە بەرو سوپای قارەمان توانی دەسدرێژی‌یە ناڕەواکەی ئێران تێك بشکێنێو خۆ بکوتێتە نێو قووڵایی خاکی ئێرانەوە ولەسنوورێکیشا بوەستێ کە بۆی دەس نیشان کرابوو .. ئەم قۆناغەش خۆی لەخۆی‌دا ، قۆناغی جێبەجێ کردنی هێرشی عیراق بوو ، نەك بۆ داگیرکردنی خاکی ئێران ، بەڵکو بۆ پاراستنی شارەکانی عیراق لە گوللە تۆپی دڕندانەی ئێرانی ..

* بڕوانە ل ١١ *

تێکۆڵینەوەی باری کشتوکاڵی پارێزگای سلێمانی

بەرێز صدیق عبداللطیف یونس وەزیری کشتوکاڵو چارەسەر کردنی کشتوکاڵ هەفتەی رابوردو لە پارێزگای سلێمانی‌دا سەرۆکایەتی کۆبونەوەیەکی فراوانی بۆ هەموو کرێکارانو فەرمانبەرانی کەرتەکانی کشتوکاڵی پارێزگای سلێمانی کرد ...

لەم کۆبونەوەیەدا کە بەرێزان جمیل صبری ئەمینداری گشتی کشتوکاڵو چارەسەرکردنی کشتوکاڵی ناوچەی ئۆتۆنۆمی کوردستان لەگەڵ بەرێز جعفر عبدالکریم بەرزنجی پارێزگاری سلێمانیو بەرێوەبەری دەزگای گشتی ئامێری کشتوکاڵو دەواجنی ناوچەی ژووروی وڵاتو چەند بەرێوەبەرێکی تری پارێزگای سلێمانیو هەولێرو بەغدا ئامادە بوون ، وەزیری بەرێز تیایدا دوانێکی داو وتی ئەمڕۆ لەم کۆبونەوەیەماندا کە تایبەتی‌یە بە چونیەتی لێکۆڵینەوەو کارکردنو کار هەڵسوڕاندن لە بواری کشتوکاڵدا بەو هیوایە هاتووین کە هەموو کادیرانی کەرتەکانی کشتوکاڵ زیاتر هەست بە ئەرکی سەرشانی خۆیان بکەن تاوەکو دەوری خۆیان لەم بوارەدا بە چاکی ببیننەوە .. هەروەها وتی لە ڕاستی‌دا وڵاتەکەمان کە وڵاتێکی کشتوکاڵی‌یەو پارێزگای سلێمانیش لەم بوارەدا هەموو دەرفەتێکی چاکی بۆ ڕەخساوە کەچی بە پێچەوانەوە بەرهەمی کشتوکاڵ بە چاو پارێزگاکانی ترەوە لە ئاستێکی ئەوتۆدا نی‌یەو لەم ڕوانگەیەشەوە وەزیری بەرێز پەنجەی بۆ ئەو کۆسپانە کێشا کە بوونەتە هۆی پەیدا بوونی دیاردەی ناوبراو ، بۆیەش

* بڕوانە ل ١١ *

شۆڕش و کاروانی کتێب و داهێنان

شۆڕشی ١٧ - ٣٠ تەموزی ساڵی ١٩٦٨ی پێشکەوتنخواز وەك لە هەموو بوارێکا هەنگاوی کارامەو ئازایانەی هەڵێناوە، هەر بەو جۆرەش و لە ئەنجامی (پلانێکی وەك لە هەموو بوارێکا رۆشنبیری)بەوە هەموو بوارەکانی زانستو فیکرو داهێنانی تەنیوەتەوە ... هەر تاقە ئاوڕدانەوەیەكو چاو پیاخشاندنێك بەو لیستە درێژو بە نرخەی کە (وەزارەتی ڕۆشنبیری‌ی وراگەیاندن) لە تەمەنی (١٤) ساڵەی شۆڕشا نواندوویەتی، دیاردەیەکی گەورەو چەشنەگی‌یە ، لەسەر ڕەوتی شارشتانیو بەرەو پێشەوەچوونی کۆمەڵ ...

ئەو نامیلکەیەی کە ساڵی پار (بەڕێوەبەرێتی کاروباری ڕۆشنبیری‌ی) بڵاوی کردەوەبەم چەشنە پەنجە بۆ ئەم مەبەستەو بابەتە ئەکێشێ :

١ - لە تاقە یەکساڵدا ، ئەویش ساڵی ١٩٧٥ ، وەزارەتی ڕۆشنبیری‌ی وراگەیاندن (١٠١) کتێبی دەرکردوە ، کەچی لە ماوەی چوار ساڵاندا ، (١٩٦٨ - ١٩٧١) سەرجەمی ئەو کتێبانەی وەزارەت بە چاپی گەیاندوە ، تەنیا (١٦٨) کتێب بووە ...

٢ - لە ساڵی ١٩٧٢دا ، لەگەڵ ڕۆژانی بڕیاری خۆماڵی کردنی نەوتیشو سەرباری (دەسگرتن لە خەرجی) وەزارەتی ڕۆشنبیری‌یو راگەیاندن (٦٧) کتێبی دەرکردوە .

٣ - لە هەردوو ساڵانی ١٩٧٤ - ١٩٧٥دا ، ژمارەی کتێبەکان گەیشتە (١٩٥) کتێب .

٤ - لە ساڵانی ١٩٧٦ - ١٩٧٧دا ، سەرەڕای ئەوەی چاپخانەکانی عیراق ، خەریکی چاپکردنی کتێبە قوتابخانەییەکان بوو ، ژمارەی کتێب گەیشتە (٢٠٢) کتێب .

٥ - لە ساڵانی ١٩٧٨ - ١٩٧٩شدا ، ژمارەی کتێب گەیشتە (٣٠٥) کتێبو بە هەموو جۆرە زنجیرەو چەشنێکی‌یەوە وەك : (لێکۆڵینەوە - چیرۆك - شانۆنامە - دیوانە شیعر - وەرگێڕان - فۆلکلۆر - زانست - فەرهەنگ ..هتد)گرتەوە .

٦ - لە ساڵی ١٩٨٠شدا ، ژمارەی کتێب گەیشتە (١١٧) کتێب .. ئەم هەموانەش بە نرخێکی زۆر زۆر هەرزان .. جا گەر وەزارەتی ڕۆشنبیری‌وراگەیاندن ، ئەم ئەرکانەی جێبەجێ کردبێت .. ئەوابێگومان گەلێ لایەنی تریش ، وەك (بەڕێوەبەرایەتی‌راگەیاندنی ناوخۆ)و

* بڕوانە ل ١١ *

دەنگی قوتابیان

لەگەڵ هاوڕێ سەرەکی یەکێتی قوتابیانی کوردستان

لەبارەگای مەکتەبی سکرتاریەتی یەکێتی قوتابیانی کوردستان چاومان کەوت بەهاوڕێ « علي احمد محمد جاف » ئەندامی مەکتەبی ڕاپەڕاندنی یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عێراقو سەرەکی یەکێتی قوتابیانی کوردستانی عێراقو ئەم چەند پرسیارانەمان ئاراستەی بەرێزی کرد ...

● **ئایا دەتوانی باسی دەوری قوتابیانی کوردستانمان بۆ بکەی لە بەشداری‌کردنیان لە جەنگی قادسیەی صدامی پیرۆز ؟**

وەلام : بەڕاستی هەر لەگەڵ دەستپێ‌کردنی جەنگی ڕەوامان جەنگی قادسیەی صدامی پیرۆز قوتابیانمان شانبەشانی برا سەربازە دلێرەکانمان بەشداریەکی یەگجار چاکی ئەم جەنگەیان کردووە ئەویش بەخۆگەیاندیان بۆ بەرەکانی جەنگو بەشداری‌کردن لەدەورەکانی مەشق‌کردنی چەكو سووپای میللی‌و بنکەکانی بەرگری شارستانی‌و خوێن بەخشینو پشتگیری‌کردنی جەنگی ڕەوامان.. جگە لەوەی قوتابیانمان هەڵسان بەسەردانی خێزانی شەهیدانو نەخۆشخانەکانی سەربازی‌و چەندەها دیاری‌و خەڵاتیان بەسەردا دابەش کردن جگە لەمە لەم دوای‌یەدا قوتابیان بەرەو شوێنەکانی ناونوسین کەوتنە ڕێ بۆ ئەوەی ناوی خۆیان تۆمار بکەن بۆ (تطوع)کردن بۆ بەرەکانی جەنگ ..

● **ئایا هیچ کۆری هوشیاری کردنەوەتان بەست بۆ ڕوونکردنەوەی ناوەرۆکی جەنگی قادسیەی صدام ؟**

وەلام : بەڵێ لەڕاستیدا هەر لەگەڵ دەستپێ‌کردنی خوێندن لەساڵی ڕابوردودا یەکیەتیمان نەخشەیەکی کارکردنی دانا بۆ گشت لقەکانی یەکێتی لە پارێزگاکانی ناوچەکە بۆ ئەوەی هەڵسن بەسەردانی قوتابخانەکانو چەندەها کۆڕی هەمەجۆرەیان بۆ ساز بکەن دەربارەی ڕوونکردنەوەی ناوەرۆکی جەنگی ڕەوامان جەنگی قادسیەی صدامی پیرۆز دژی ڕژێمی ئێرانی ڕەگەزپەرست لەپێناوی ڕزگارکردنی مافی داگیرکراومان لەدەستیان .. وەهەروەها لەم دوایەشداو دوای بڵاوکردنەوەی بڕیارە تازەکانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی بە لێخۆشبوونی گشتی چەندەها کۆڕو کۆبوونەوەی جەماوەری ترمان ساز کرد لەسەرانسەری ناوچەی کوردستان بۆ ڕوونکردنەوەی ئەم بڕیارە تازانەو باسی بایەخدانی پارتی‌و شۆڕشو بەرێز (صدام حسین)مان کرد بۆ ڕۆڵەکانی گەلی کوردمان بۆ ئەوەی ژیانێکی خۆشو کامەرانو ئاسوودە بەسەر بەرن ..

● **ئایا ڕاتان چی‌یە بەرامبەر بەرنامەی دەنگی قوتابیان کە هەموو هەفتەیەك لەتەلەفزیۆنی ئەنمیم پێشکەش دەکرێ ؟**

وەلام : بەڕاستی زۆر خۆشحاڵو سەربەرزم بەرامبەر ئەو بەرنامە هەفتانەی کە جەنابت لەتەلەفزیۆنی تەئمیم پێشکەشی دەکەیت .. بەڕاستی بەرنامەی دەنگی قوتابیان جێگەی خۆی لەنێو دڵی گشت خۆشكو برایەکی قوتابی کردۆتەوە وە دەتوانم بڵێم کە مەزنترین دەسکەوتە لەلایەن یەکێتی مانەوە بۆ جەماوەری قوتابیان هاتە دی بۆ ئەوەی دەنگی قوتابیان بگاتە گشت کونو کەلەبەرو ماڵێکی ئەم کوردستانە خۆشەویستە .

وە هیوادارم لەگشت خوشكو برایەکی قوتابی کە دەستی یارمەتی بۆ ئەم بەرنامە خنجیلانە بکێشێو هاوکاریەکی چاکی لەگەڵدا بکات چونکە وەکو ووتراوە (چەپڵە بەیەك دەست لێ نادرێ)و بەتاقە کەسێکیش ئەم بەرنامەیە ئامادەو پێشکەش ناکرێ.. لەکۆتایی‌دا داوای سەرکەوتن بۆ گشت لایەك دەخوازم .

خەباتی قوتابیانی کوردستان

هەر لەگەڵ دامەزراندنی یەکیەتیە دلێرەکەمان یەکێتی قوتابیانی عیراق خەباتی قوتابیانمان ڕۆژ لەدوای ڕۆژ بەرەو پێشەوە ڕۆیشتووەو هەنگاوی پڕ سەرکەوتنی وەدەست هێناوە لە خەباتی ئازادیخوازی خۆی .. ئەمڕۆش خەباتی قوتابیانمان لە بزوتنەوەی ڕزگاری‌خوازی عێراقدا دەورێکی پیرۆزو پڕبایەخی هەیە لە کوردستانی خۆشمان لەوەتی زۆرداری نەماوەو میللەت بەبازووی خۆی وەدەست دەهێنێ هەردەم قوتابیانمان بوونەتە چنێکی هوشیارو ڕۆشنبیری ئەم نیشتمانە لەنێو خەباتی ئەمڕۆمان . بەڕاستی خەباتو تێکۆشانو گیان‌فیدایی لای هیچ ڕۆڵەیەکی ئەم کوردستانە خۆشەویستە شاراوەنی‌یە هەر لەو کاتەی مرۆڤ هەستی بەجەورو جەفایی‌و زوڵمو زۆرداری کردووە هەستیشی بەپێویستی ئەم ووشە پیرۆزانە کردووە.. میللەتێکی تێکۆشەری وەك عێراق کە ڕۆڵەیەکی شۆرەسوارو بەجەرگی وەك کاك صدام پێشەوای بێ‌و هەست بە لێدانی دڵی گەورەو بچوك بکات هیچ گومانی تیادا نی‌یە کە سەربەستو سەرفرازینو سەرکەوتنیش هەر هاوڕێو هەر هاوبیرمانە لەگشت لایەنێکەوە .. قوتابی هەرگیز ڕۆڵەیەکی دڵسۆزو بەجەرگ‌بوونە بۆ خزمەت‌کردنی شۆڕشو پارێزگاری‌کردن لە دەسکەوتە پیرۆزەکانمان کە بۆ جەماوەر هاتۆتە دی .. وەهەردەم قوتابیانمان توانیویانە بەدەستێ قەڵەمو بەدەستەکەی تر چەك هەڵگرن بۆ ڕاوەستان دژی هەموو ئەو کەمانەی کەوا دەیانەوێ دەستدرێژیمان بکەنە سەر لەخاكو ئاووی پیرۆزماندا .. نەمری‌و سەربەرزی بۆ گیانی پاکی ئەو قوتابیە شەهیدە نەمرانەبێ کە سەروسامانیان ژیانەکەیان بوو ئەویشیان لەپێناوی ووڵاتدا بەخشی .. نەمری‌و سەربەرزی بۆ گیانی پاکی ئەو قوتابیە شەهیدە نەمرانەبێ کە لەگۆرەپانی زانکۆی موستەنسری‌یەی بغداد گیانی پاکیان سپاردە زەوی ... مردنو سەرشۆڕی بۆ دوژمنانو بەکرێ‌گیراوان ..

بەپێنووسی عثمان عبدالله محمد

قوتابیانی ئەمڕۆ

ڕۆژ لەدوای ڕۆژ خەباتی قوتابیانمان بەرەو پێشەوە دەچێو قوتابیانمان بەکچو کوڕیانەوە دەنگی زوڵاڵی خۆیان بەرز دەکەنەوە بۆ ئەوەی ببن بەسەرکردەیەك بتوانن لەپاشەڕۆژدا خزمەتی خۆیانو خێزانو نیشتمانەکەیان بکەن ... بەڕاستی وەنەبێ قوتابیانمان درێغیان کردبێ لەهەوڵو تێکۆشانیان بۆ شۆڕشو پارتو وڵاتەکەیان بەڵکو بەپێچەوانەوە هەردەم خۆیان کردۆتە خۆڵەمێش بۆ وەدەست هێنانی ڕوناکی‌و ڕۆشن‌کردنەوەی ڕێگای خەباتو تێکۆشان لەبەردەم گشت ڕۆڵەیەکی دڵسۆزو تێکۆشەری ئەم عێراقە خۆشەویستە .. ئەگەر بێتو سەیری ئەو خەباتو تێکۆشانانە بکەین کە قوتابیە بەجەرگەکانمان بەشداریان تیادا کردووە دەبینن دەورێکی یەکجار پیرۆزی قوتابیانی تیادا دیارە کە چۆن توانیویانە بسەلمێنن کە بەدەستێ قەڵەمو بەدەستەکەی تر چەکیان بەرزکردۆتەوە

* بڕوانە ل ٧ *

پۆستەی قوتابیان

خوشكو بریانی قوتابی گۆشەی دەنگی قوتابیان لەخۆتانەو بۆ خۆشتانە جا چ بەرهەمو بابەتو شتێکی بەنرختان هەیە لەژێر ئەم ناونیشانە بۆمانی ڕەوانە بکەن بۆ ئەوەی بەسوپاسەوە بۆتانی بڵاو بکەینەوە :

پارێزگای هەولێر - مەکتەبی سکرتاریەتی یەکێتی قوتابیانی کوردستان گۆشەی (دەنگی قوتابیان) لە ڕۆژنامەی هاوکاری ..

وە لەگۆشەی ئەمڕۆماندا ئەم چەند نامانە پێشکەش دەکەین ..

● خوشکە کەژاڵ لەدوا ناوەندی ئێوارانی کچان لە هەولێرەوە .

دەڵێ : ئایا یەکێتی قوتابیانی کوردستان کەی دامەزرا ؟

خوشکی بەڕێزمان لە ١٨ی شوباتی ساڵی ١٩٥٣ یەکیەتی قوتابیانی کوردستانی عێراق دامەزرا .

● خوشکە خالدە خۆشناوە لە ئامادەیی بازرگانی هەولێر ئەم چەند ووتە بەنرخانەی بۆ ناردوین :-

— ژیان دارێکە پێی دەڵێن ئاوات لەبەری ناخۆی بێ هەوڵو خەبات .

* بڕوانە ل ١١ *

Institut Kurde de Paris

عیراقی ئەم سەردەمە .. عیراقی سەرکەوتنە

● بارام ●

دوو ساڵە عیراقی مەڵبەندی شارستانیەت‌و مێژووی رووناك ، عیراقی سەردەمی سەرکردەی لێهاتوو صدام حسین دووچاری درندەترین هێرشی نامەردانەی هێزە شەڕخوازو رەش‌و تاریکەکان بووە ، هەرچی دوژمنانی پێشکەوتن‌و ئازادی‌و سەربەرزی هەیە لە ناوچەکەو دەرەوەی ناوچەکە بۆ لێدانی عیراقی سەربڵندمان کۆبوونەتەوەو ، دەیانەوێ واڵە خەڵکی دونیا بگەیەنن کەگوایە ماقوڵ نیە ئەو هەموو راست نەکەن‌و رێبازیان راست نەبێ‌و تەنها لەم ناوەداریبازی رژێمی عیراقی راست‌و رەوان بێ ...

ئەوانە لە بیریان چوەوە ، یان خۆیان لە ئاستی راستی‌یەکی گەورە گێل دەکەن کە ئەویش ئەوەیە عیراق خاوەنی تاقی‌کردنەوەیەکی شۆڕشگیری‌ی پێشکەوتنخوازانەی زۆر تایبەتی .. تایبەتی‌یە بە مێژووی رابوردوو ئەمڕۆی عیراق ، تایبەتی‌یە بە هەیکەلی گشتی گەلی عیراق ، تایبەتی‌یە بە تێڕوانینێکی هاوچەرخانەی ئەوتۆ کە هەرچی بیری کۆنەپەرستانەو خۆبەدەستەوەدان‌و تاریك هەیە دەیداتە دواوەو سوود لە نیشانە روناکەکانی مێژووی رابوردووی گەل‌و نەتەوەو تاقی‌کردنەوە نوێ‌کانی ئەمڕۆی‌و باری ژیانی ئێستای وەردەگرێ ...

هێزە گومڕاکانی دوژمن بە عیراقی مەزن ! دەیانەوێ هەندێ دەماری مردووی پیلان بجوولێنن .. لەو راستی‌یە نەگەیشتون کە جەستەی تازەی ئەم گەلە هەموو دەمارێکی گەنیوی لە دەمێکەوە لە بنەڕەتدا هەڵکێشاوەو تووڕی داوە ..

لە عیراقدا بەروەردە‌کردنێکی نوێ سەری هەڵداوە کە هەمووی خۆشەویستی‌یە.. خۆشەویستی‌یەکی هۆشیارانەیە بۆ دەشت‌وچیا ، بۆ کوردو عەرەب‌و هەموو کەمایەتی‌یەکانی تر ، بۆ سوپای نەبەرد ، بۆ هەموو تاشە بەردێکی قەدپاڵی شاخەبەرزەکانی کوردستان ، بۆ هەموو دەنکەلمێکی بیابانەکانی خواروو ، بۆ دارخورماو بۆ بەڕوو ...

پاش دووساڵ جەنگ لەگەڵ تاریکترین هێزەکانی ئەم سەردەمەداو کە پێ‌دەنێنە ساڵی سێهەمیشیەوە ، گەلەکەمان بە سەرکردایەتی‌ڕۆڵەی لێهاتووی گەلەکەمان صدام حسین ، بە بڕوایەکی‌بەهێزترو پتەوترەوە خۆی بۆ تێکشکاندنی تەواوی هێزە شەڕفرۆشەکانی رژێمی خومەینی ئامادە دەکات .

جەنگی دوو ساڵی‌رابوردوو ، هەڵوێستی دوژمنانەو تەماعکارانەی‌رژێمی ئاخوندی‌و، راوەستانی بەرامبەر هەموو هەوڵ‌و کۆششیکی ئاشتیانەی دەوڵەتانی ئیسلام‌و جیهانی‌سێهەم‌و ، هاوکاری‌کردنی رژێمی ناوبراو لەگەڵ‌زایۆنیستەکانداو لە لایەکی تریشەوە خۆ بەستنەوەی بەهەندێ رژێمی عەرەبی بەکرێ گیراوەوە ، ئەمانە هەمووی‌ئەو راستی‌یە دەچەسپێنن کە دەبێ ئیرادەی ئاشتی بەزەبری‌لێدان‌و بازووی پۆڵاینی سەربازە دلێرەکانی عیراق‌و ،بە گیانی نەبەزین‌و خۆراگرتنی قارەمانانەی گەلی عیراق‌بەسەر رژێمی نەگریسی خومەینیدا بسەپێنرێ .

هەر وەکو سەرەك صدام‌حسینیش لەم داوی‌یەدا رای‌گەیاند سوپای دلێری‌عیراق ئەمجارەو بۆ پەرچدانەوەی هێرشی‌چاوەڕوان کراوی رژێمی ئێرانی ، بە لێدانێکی توندوسەرکوت کردنێکی چاك کۆتایی بە جەنگ دەهێنێ ..

رژێمی ئاخوندی‌و ئەوانەی‌هانی‌دەدەن‌و چەك‌و جبەخانەو پارەو پوولی بۆ دەنێرن ، لەوسیستەمە تایبەتیەی شۆڕشی عیراق‌و سەرکردایەتی‌عیراق‌و بیرکردنەوی گەلی عیراق وا دیارە نەگەیشتون ،بۆیە هەر دەبێ شەقازلەیەکی توند هۆشیاریان‌کاتەوە ...

ئەو شەقازلەیەش دەستی‌دلێری سوپای عیراق دەیوەشێنێ .. بەڵام‌حوکمڕانەکانی تاران‌و هاندەرەکانیان کاتێ بە ئاگادێنەوە ... کە کار لە کار ترازاوەو پاپۆڕی ناهەمواریان‌هەزارو یەك کونی تیا بوەو نوقمی تاریکی‌و نەمان دەبن .

لە ئەدەبی جەنگەوە

لە چامەکانی پێغەمبەرێکەوە

بۆت دێم‌و میهرم ئەکەم بە عاشقێك‌و
گیانم بۆ رووناکی پەلکێش ئەکەم .
ئەی هەرە شکۆ دارەکەم ، وەرە
ئەی هەرە پاکەکە
لێرەدا کۆترە باربکەکەت پەیامی داناو
کەوتە شوێن پێ‌ی شمشێرەکانەوە
پیرۆزبایی لە ئەسپە رەسەنەکان‌کرد .
ئەی هەرە بەرزەکە وەرە ،
کڵپەی گیانم وەرگرەو رووبکەرە رێگەی هات‌و نەهات .
خاکەکە لێرەوە رەت بوو
پەردەی سەر چاومی هەڵدایەوەو
نیگەرانیم نەما
نیگەرانیم دەنگ ئەداتەوە
نیگەرانیم بڕایەوە
بەمەی حەوت ساڵە ، پێ‌خۆری خوێنم بکە
بوڕاقەکەت لە نێو بازووما تاو بدە
هەروەکو دووکەڵ
پەپوولە نەخشینەکەت بۆ بەرزایی هەڵفرێنە
لەوانەیە تۆبێت‌و بڕۆیت‌و ئەو زەمانە کورت بکەیتەوە
لەوانەیە ؛
تۆبیت بە پێغەمبەرو
دەنگ لە خۆر هەڵبڕیت‌و بڵێ‌ی :
وا ژیانم بۆ هێنایت
پاکی یەزدانم بۆ هێنایت
شەو ڕۆ ئەکەم‌و
ئاوەکان بە شوێنم ئەکەون ...

ن.س

ئیمپریالیزم - پاشماوە

ئەمە لە لایەك لەلایەکی ترەوە بەم سووك‌کردنی باری شانی زایۆنیزم‌و بەچاوبڕینی هێزی پێشکەوتنخوازی ناوچەکە لە مەسەلەی چارەسەرکردنی گیروگرفتی لوبنان ماوە لە هەندی وڵاتی عەرەبی تردا خۆشکرا تاوەکو نەخشەکانی تری ئیمپریالیزم رابپەڕێنرێت کە یەکێك لەو نەخشانەش مەسەلەی کامپ دیڤیدە .

کاتێ کە مەسەلای کامپ دیڤید جێ‌بەجێ کرا بەتەواوی باری لەشی زایۆنیزم سووك بوو وەك بەرزەکی بانان مایەوەو جاربەجارێ دەستی دەوەشاندو جارجارێکیش دەبڕوانی‌یە ئەوەی بزانێ کام‌دەوڵەت لە ناوچەکەدا ماوە مەترسی لێ‌بکات .

مەسەلەی لوبنان هەرچەندە هێزە پێشکەوتنخوازەکانی ناوچەکە بەچاوی بایەخ‌و چارەسەرکردنی گیروگرفتەکانەوە بۆیان دەڕوانی‌و گەلی لوبنان دەیویست کە چارەسەرێکی بۆ بدۆزرێتەوە بەڵام مەسەلەی کامپ دیڤید بارودۆخێکی تری هێنایە پێشێ کە سەرنجی هێزی پێشکەوتنخوازی ناوچەکەی بەزۆری بۆ خۆی راکێشاو مەسەلەکە وای‌لێهات دان بە بوونی ئەو دوژمنەی گەلانی عەرەبدا بنرێ کە خاکی عەرەبی فەلەستینی داگیر کردووەو گەلی فەلەستینی لە خاکی خۆی دەرکردووە .

لێرەدا مەسەلەی کامپ دیڤید بووە بنکەیەکی سەرەکی‌و پتەو بۆ راپەڕاندنی نەخشەکانی تری‌ئیمپریالیزم‌و بنکە سەرەکی‌یەکە کە لە سەرەتاوە مەسەلەی لوبنان بوو بووە مەسەلەیەك کە پاش کامپ دیڤید بێت . بەڵام مەسەلەی لوبنان دەستی لێ

بەبۆنەی / پاشماوە

هەروەها خۆشحاڵم بە دەرچوونی دووا بڕیارەکانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش‌و لێبوردن لەو برا کوردانەی دژی دەوڵەت چەکیان هەڵگرتبوو لە ریزی سوپادا رایان کردوە . بێگومان ئەم بڕیارانە دەبنە هۆی بە هێزکردنی ریزەکانی گەل‌و ماوە بە دوژمن نادەن خەڵکی سادەو نەفامی پێ هەڵخەڵەتێنن .. لە هەمان کاتدا داوا لە براکانم دەکەم کە سوود لە سنگی فرەوانی سەرکردایەتی شۆڕشی تەمموز وەربگرن‌و هەوڵ‌و کۆشش بدەن لە پێناو بنیاتنانی عیراقێکی پێشکەوتوو گەشە پێدانی ئۆتۆنۆمی لەژێر سەرکردایەتی قارەمانی بە وەفای گەل‌و نەتەوە سەرۆکی بەڕێز صدام حسین ..

ئیتر هەر بژین

ئەلیوت

ژیان وبەرهەم

❦ پشکا دوێ ❦

د. بدرخان سندی

ل نوزده ساڵیێ الیوتی دەست هاڤێتە شعر ڤەهاندنێ ، هینگێ الیوت شاگردێ زانستگەهێ بی.. شعرێت وی هینگی لسەر رەنگێ کلاسیکی‌بێ سترانکی بین ، چونکی ئەو رەنگ ژ هوزانا هینگێ دبەلاڤ‌بین .

بەری کو الیوت خواندناخو لزانستگەهێ بدویماهی بینت بسەر هوزانڤانێن فرەنسی‌ێن رەمزی هلبی ئو بەرهەمێ وان شاعرا کارەك مەزن ل الیوتی کر .

الیوت بیست‌وئێك ساڵی‌بی دەمێ کو بو جارا ئێکێ هوزاناوی ل کوڤارا زانستگەهێ بەلاڤ بوی ، ناڤێ وێ هوزانێ (ڤیان) بی ئو کارێ رەمزیەتێ دوێ شعری‌دا کارەکی دیار وخویابی .. ئەو رەمزیەتا بخو ژ هوزانڤانێن فرەنسی‌گرتی .. ئو پشتی دەمەکێ کورت الیوتی شعرەکادی بەلاڤ‌کر ناڤێ وێ شعرێ (کەرب)بی ... ئو گەشانی‌یا تورەڤانێن وەکی ڤێرلین وبودلێری لڤێ شعرێدا دیاربی هەر چەند کەسینی‌یا (شەخصیەتا) الیوتی دڤێ هوزانێدا هوزانا کەربێ یادیارە بەلێ کارتێ‌کرنا وانا هوزانڤانێن مەزوان گوتی ڤێرلین و بودلێری ژی یێ‌دیارە .. ئو ئەڤە پارەچەکە ژوێ شعری مە وەرگێرا ئەزمانێ کوردی .. الیوت دبێژت :

ژیان .. کچەکا پرچ بورە
جوانە .. خەملینە
لێ کوڤانە
کراسەکێ ژێ‌هاتی
لبەرە ..
لبەر دەرگەهێ ابدیەتی
راوستایە .. لهیڤی‌یە
رەنگێ کوڤانی‌یێ
لسەر و چاڤان
یێ ئاشکرایە ...

لڤێ پارچێ ژ شعرا الیوتی رەمزیەت دیارە نەخاسمە کو وی ژیان بکچەکێ دادنت یان تەشبیەدکت .

بەرهەمێ الیوتی ژبلی کارێ رەمزیەتا فرەنسی ب ئوشتەکێ‌دا کار لێ‌هاتەکرن تەو ژی کارێ مەکتەبا هوزانڤانێن میتافیزیکی‌ێن انکلیزی‌بی .. ێن چەرخێ ١٧ێ ، بەهرا پتر ژڤان تورەڤانا ئەڤێن میتافیزیکی ئولڤان وقەشەبین ، ئو الیوتی بخو ژوانا رەنگێ تێکەل‌کرنا هزرێن ئولی (دینی) ئو یێ دونیایێ گرت .. انکو الیوتی دهندە بەرهەمێن خودا ئو هندە جارا دبەیتەکێ‌دا ژ هوزانەکێ ژهوزانێن خو هزرێن دینی ودونیایی تێکەل دکرن یان کو هزرێن فیزیکی ئو میتافیزیکی .

بەرهەمێ الیوتی برەنگ وگەشداربی ، ئو سەنگەڤانێن ئەدەبی بچاڤەکێ پربها بەرێ‌خو ددان بەرهەمێ ڤی هوزانڤانی ، ئو ئەڤەژی ژبەدوو تشتابی :

ئێك : هوزانێن الیوتی ژئالێ ئەزمانی‌ڤە دگەلەك مکم‌بین ، چونکی هوزانڤانی شەهرەزای‌یەك جوان ل هەڵبژارتنا پەیڤان هەبی لەو ئالێ رەنگی (اسلوب) ل هوزانێن الیوتی ئالەتێ گەداربی ..

دوو : هوزانێن الیوتی دپرخەم‌بون .. ئو تاما کوڤانی‌یێ ژی دهات .. ئوبراستی هینگێ مللەتێ ئوروپی ژنوی ژ شەرێ جیهانی‌یێ ئێکی قورتاربی .. کومەلەکێ بریندار وپوسیدە بی ژئالێ نەفس‌ڤە .. هینگێ پشتی راوستانا شەرێ رەوشەن‌بیرو وهونەرمەندێن ئوروپایێ ل گەرا بێ ئومیدی‌یێ مەلەڤانی دکرن ... ئو ل ئاسمانی بێ‌هیڤی‌یا بچەنگێن شکەستی بزاڤا فرینێ دکرن‌ڤە.. لەو شعرێن الیوتی یێن ژاندار لسەر کول وبرینێن وان رەوشەبیرا وەك دەرمانی‌بین .

الیوت وختەکێ وەکی چرایەکێ پڕژرۆناهی لێ‌هات .. ئوخەلك ئەڤێن دتاری‌یا ژیانا بەرزە وبێ‌هومێد دژیان وەك پەلاتینکا قەستا وی‌چرای دکرن .. قەستا بەرهەمێ الیوتی دکرن .. چونکی هوزانێن ڤی هوزانڤانی لوی دەمی وەك خودیکەکی‌بی وان رەوشەن‌بیرا خو دوێ خودیکێ‌دا ددتین .. راستە الیوت شیانەکا مەزن دتوری‌دا هەبی بەلێ رەنگێ ژیانێ هنیکێ خزمەتا گەش‌بونا بەرهەمێ وی‌کر .

الیوتی گەلەك جارا شعرێن کەڤن بتایبەتی یێن لاتینی وژهندە ئەزمانێن‌دی دئێخستنە ناڤ هوزانێن‌خو .. ئو گەلەك جارا ژی دهوزانەکێ دا وی شەش ئەزمان بکار دهینات .. هەر وەسا وی گەلەك جارا ژ الیاذا هوزانڤانێ رومانی‌یێ مەزن فرگیل‌ی وەردگرت هەر وەسا وی ژ کومیدی‌یا اللهی‌یا دانتی وەردگرت .. هەر وەسا هندە ژێدەرێن یان سەروکانی‌یێن ئەوەبی کار ل بەرهەمێ الیوتی دکرن وەتی نڤیسینێن هنری جیمسی ، ومیردیث وفیتزگیرالدی وادورد سبنسری وهولزی ئو هەر وەسا شانوگەری‌ێن موسیقی یێن ئاگزی ، ئو شکسپیری وکیسی وستون وهندەکێ‌دی .. لبەر هندێ بەرهەمێ الیوتی لسەر ستوینێن رەوشەنابیری‌یەکا موکم وقایم رابی ..

ژبلی بەرهەمێ الیوتی دشعرادا .. دی هندە چیروك ژی نڤیسی‌بین وەکی چیروکا (کەڤری) ئو چیروکا (کوشتنەك ل کەنیسێ‌دا) ئو (کومبینا مالەکێ) ئو (گوڤەندەت کوکتیلی) .. ئو بێهنا رەمزیەتی ژچیروکێن وی دهات بەلی نەتەمت رەمزیەتا شوێن‌وی .. ل دویماهی مەپێ خوشە بارچەك ژ شعرێن الیوتی وەرگێرن ئەزمانی کوردی ئو براستی دبنیاتێ را ئەڤ شعرە یا دانتی‌بی بەلێ وی ئێخستە سەرێ شعرەکا خو یادرێژ ..

هەکەر من باوەر هەبا
کو دێ چیروکافی
گەهتە هەمی خەلکێ
گەهتە توخیبا ژیانێ
نەڤ چراهە .. داتەمرت
بەلێ هەتا نهو کەس
نەهاتەڤە
کەس-ژوان دویرا
نە زڤری‌ڤە

لەپاش باران کەپەنك پاشماوە

کێ‌ستەمی‌کردوە ئەبێ‌دەستی ستەمگەر ببرن ، ناجەنابی خومەینی ئەبێ دەستی جەنابت ببڕن چونکی سەرچاوەی هەموی ئەم پڕوپاگاندەو عەوام خەڵەتاندنو دەس‌بڕینو بۆپاشەوە گەڕانەوەیە هەرخۆتی ، ئەگەر سایەی جەنابت لەسەری ئێران کەم بکرایێت ئێران رزگاربو ، جا بەم‌چەشنەش خومەینی ئەیەوێ ئەم کاڵا جوانەیە صادر کات بۆدەرەوە ، وەبەشی عیراقیشی لێ‌بدات ، کەس بیستویەتی کەشۆڕش صادر بکرێت ؟ نازانم خومەینی خۆی ئەوکاڵایەی لەکوێوە وارید کردوە ، لەئەمریکاوە ؟ .

لەکاتێکا هەموی گەلانی تێکۆشەری جیهان ئەزانن کە شورش وە ئاڵوگۆڕی رژیم لە ویستی گەلانەوە هەڵ ئەقولێت ، سەرچاوەی راپەڕینەکان بریتی‌یە لەویستی‌گەلان بۆپێش‌کەوتن بۆ بەدەس هێنانی مافی‌ڕەوا ، نەك لەئاخوندێکی دواکەوتوی وەك خومەینی‌یەوە بەدیاری بۆیان بێت . جا کاڵاش کامەبێت ؟ ئاینی ئیسلام ، ئاینی‌ئیسلام لای ئێمەوە گەیشتوەتەتۆ ، سەرچاوەی‌ئیسلام لێرەوەیە سەرچاوەی ئیسلامی قورئانی‌پیرۆزە وە گوفتارو رەفتاری پێغەمەری گەورەی ئیسلام نەك دەمودەسگای فەقیرکوژو عەوام‌خەڵەتێنو دەس‌بڕو دواکەوتوی رژیمی ئاخوندی .

دوو نموونە - پاشماوە

دڵۆپە خوێن نەگەڕێنەوە بۆ بەرگری كردن لە مافی چارەنووسی خۆیان .

● **هاووڵاتی مەزن عبداللەووتی :**

★ گەلێك دلشاد بووم كاتێ خۆم لە یەكێك لە مەڵبەندەكانی سەربازی ببینمەوە ، چونكە سەرلەنوێ دەستم كردەوە بە بەجێ‌هێنانی ئەركی خۆم وەك هاووڵاتیەك زۆریش لە لام خەجاڵەتی بو كاتێ پەشێمان بوومەوەو بیرم كردەوە ، بەڵام بڕیارم داوەتۆڵەی ئەوە بكەمەوەو ئامادەم بە گیان بچمە ریزی یەنەمی‌جەنگ كە چەندان جار نە زۆربەی كەرتەكانی وستاردابەشداریم تێدا كردوو تیایدا سەربازە دلسێرەكانمان نموونەی مەردایەتی‌و ئازایەتی بوون‌و ببوونە چقڵی چاوی‌دوژمنە فارسەكان‌و ئەوانەی دەهۆڵی بۆ دەكوتن‌و دەیان‌چیرۆكی شۆڕشگێڕانەیان پێش‌كەش كرد .

شۆڕش پاشماوە

(زانكۆكانی عیراق)یش گەلێ كاری بە نرخی لەم بابەتەیان گرتۆتە ئەستۆو زۆر كتێبی بەنرخیان بە چاپ گەیاندوە .

جگە لەم لایەنانەش ، ئەم دەزگایەی ئێمەش لەم بوارەدا جێ پەنجەی ئاشكراو دیارە.. ئەمەو بۆ پەیداكردنی رەواجی كتێبی عیراقی ، تائێستا وەزارەتی رۆشنبیری‌و راگەیاندن ،گەلێ (پێشانگەی كتێبی) لە دەرەوەی عیراق لە (جەزایر - كوێت - سوریا - تونس - بیلگراد - كەنەدا - لایبزیك)داكرۆتەوە ، بۆ ئەوەی رەوتی سەرفرازی فیكرو راهێنانی‌عیراقی ، بۆ هەموو لایەك ساغ بكاتەوە ...

لێكۆڵینەوە پاشماوە

داوای لە هەموو كار بەدەستان‌و كادێرانی كشت‌وكاڵی پارێزگا كرد كە لەم روانگەیەوە هەوڵێكی تایبەتی بدەن‌و هەر لەم روەشەوە داوای لە ئەندازیارو كادێرە كشت‌وكاڵی‌یەكان كرد كە پێویستە روو بكەنە كێڵگەو جێگا كشت‌وكاڵی‌یەكان‌و راستەوخۆ لەگەڵ جوتیارەكان‌دا یەكتری ببینن كە نەبوونی ئەمەش ئەمڕۆ وای كردوە كە چینی جوتیاران لە داموودەزگا كشت‌وكاڵی‌یەكان بپچرێن‌و ببێتە هۆی كەم كردنەوەی بەرهەم ... هەروەها داوای كرد كە هەموو توانایەكی ئەم بوارە بخرێتە كار تاوەكو ئاستی كشت‌وكاڵ لە ناوچەكەمان‌دا وەك پارێزگاكانی تری وڵات بەرز بكرێتەوە ... هەروەها داوای كرد كە بە جوتیارەكان رابگەیەنرێ كە پێویستە هەموو زەویەكانیان بە شێوەیەكی زانستی بەكار بهێنرێ‌و لێرەشەوە دیسانەوە بۆ ئەم لایەنە دەوری كادێری كشت‌وكاڵی بە سەر كردەوە ... لە لایەكی تریشەوە وتی پێویستە لەم پارێزگایەدا بایەخێكی گرنگ بە جێ‌بەجێ كردنی پرۆژەكانی بەخێو كردنی ئاژەڵ‌و مریشك بدرێت بەو هیوایەی كە پارێزگای سلێمانی دەورێكی پێشەوا لە مەیدانی كشت‌وكاڵ‌دا بگێڕێ ... هەر بۆ ئەم مەبەستانەش وتی چاكتر وایە كە پارێزگای سلێمانی بە سەر چەند كەرتێكی كشت‌وكاڵی‌دا دابەش بكرێت‌و هەر كەرتێكیشیان ئەندازیارێكی كشت‌وكاڵ لێی بەرپرسیار بێت ... هەروەها لە كۆتایی دوانەكەیدا وتی هەروەك دەزانن كە وڵاتەكەمان بە دۆخێكی یەكجار تایبەتی‌دا تێ‌دەپەڕێ ئەویش جەنگی بەرگری كردنیەتی دژی دوژمنی ئێرانی كە بە پیلانی بێگانە بە سەرمانیان‌دا سەپاندوە بۆیە بە ئامانج گەیاندنی ئەو خاڵانەی سەرەوە ئەركێكی نیشتمان پەروەریە لای هەموومان .

چیرۆكی منالان - پاشماوە

ئاوەكە دەردەچێت چۆلەكەیەك لەسەر درەختێكی لە نزیكی‌یەوە نیشتبووەوە بە زیقەزیق پێ‌ی‌ووت : ئەوەی پاك‌و تەمیزی پشت‌گوێ بخات لە دوایدا هیلاك بوون‌و ئەركێكی گەورەی دەكەوێتە ئەستۆ . ئێوەش ئەی منداڵی ئازیز تا دەتوانن خۆتان پاك‌وتەمیز بكەن چ لەش‌و چ جلوبەرگتان چونكە ئەوەی پاك بێت رەوەشتیشی پاك دەبێت‌و دەبێتە نموونەیەكی بێ هاوتای كۆمەڵ .

سمیرە محمد علی

لە عەرەبی‌یەوە كردوویەتی

بە كوردی

سێ‌یەم پاشماوە

لە قۆناغی سێیەمیشا ، بۆ ئەوەی هەموو برو بیانوویەكی رژێمی گەندەڵی خومەینی بەفیڕۆ بچێت .. سەركردایەتی عیراق بڕیاری كشانەوەی هێزەكانی خۆی‌دا لەهەموو ناوچە داگیركراوەكانی ئێران‌و هاتنە سەر سنووری وڵاتی خۆمان ، دوای ئەوەی بەتەواوی ماكینەی لەندەهۆری عەسكەرتاریی ئێرانی خاپوور كرد .. بەم قۆناغەش عیراق كەزتە پاراستنی سنوورو خاكی خۆی‌و هەموو شاڵاوە دڕندانەكانی ئێرانیشی پلیشاندەوەو لە هەمان كاتیشا قەدرزانینی نێودەوڵەتانیشی بۆ خۆی مسۆگەر كرد ..

جەماوەری پاشماوە

سەرەكی لیژنەكەیە وتارێكی لە كۆڕەكەدا خوێندەوە كە لە هۆڵی مەڵبەندی لاوانی چەمچەماڵدا بەسترا‌و تیایا باسی ڕەوتی پیرۆزی شۆڕشی ١٧ - ٣٠ی تەمووزی سەركەوتوو دەستكەوتەكانی كردو ئەوەیشی دەرخست كە پێشەوایەكی حزب‌و شۆڕش چەند بە تەنگی ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌و بەرەو پێش‌بردنیەوەیەتی .

ستایشی پاشماوە

پیرۆزی‌ی بۆ شەهیدەكانمان كە لە هەمووما سەربەرزترن‌و پێتان دەڵێن پێشەوا بەرزەكەمان .. **((اذهب وربك فقاتلا انا معكما مقاتلون والله ناصركم))** .

پێش ئەمەیش بەرێز وەزیری ئەوقاف‌و كاروباری ئاینی سڵاوی سەرەكی پێشەوا صدام حسین‌ی گەیاندە بەڕێزان زانا ئاینی‌یەكانی پارێزگای هەولێر . لەو كۆبوونەوەیەشدا كە لە بارەگای ئەمینداریی گشتی ئەوقاف‌و كاروباری ئاینی‌دا بەستی لە گەڵیان ئەوەی پێ گەیاندن كە پیاوە ئاینی‌كان‌و دەزگا ئاینی‌یەكان جێگای چاودێری‌و سرنجی سەرەكی پێشەوان‌و .. بەپێ‌ی فەرمانی سەرەكی پێشەوا وەزارەتی ئەوقاف‌و كاروباری ئاینی هەوڵێكی تایبەتی دەدا بۆ چاودێری كردنی پیاوە ئاینی‌یەكان‌و چی پێویست بێ پێشكەشیان بكرێ بۆ ئەوەی بتوانن ئەركەكانیان جێ‌بەجێ بكەن لە بنیات‌نان‌و فێركردن‌و پەروەردە كردندا . هەروەها وتی ئەگەر بڵێین پیاوە ئاینی‌یەكان دوو ئەركیان بەسەرەوەیە یەكێكیان نیشتمانی‌و ئەوی تریان ئاینی‌یە .

ئەنجا وەزیری بەڕێز باسی بڕیارەكسانی لێبووردنی كرد كە لەم دوایەدا ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش دەری‌كردن‌و داوای لە زانا‌و پیاوە ئاینی‌یەكان‌كرد كە دەوری خۆیان ببینن لە هۆشیار كردنەوەی هاونیشتماندا بە مانای ئەم بڕیارانەو ئەو دەستكەوتە مەزنانەی تر كە دەستی هاووڵاتیان كەوتوە لەم ناوچەیەدا .

بەڕێزان جمالی حاجی شریف سەرۆكی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندن‌و یحیی رشید پارێزەری هەولێرو بشیر عبدالرحمن ئەمینداری گشتی ئەوقاف‌و هاوڕێ ئەمینداری نهێنی پێشەوایەتی شوعبەی هەولێر ئامادەی ئەم كۆبوونەوەیەبوون‌و تیایا جۆرەها لای كاروباری ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌و دەزگاكانی‌و چۆنیەتی قووڵكردنی ڕەوتی لە پێناوی خزمەتكردنی جەماوەری ناوچەكەو بەرەوپێش‌بردنی ئەم تاقی‌كردنەوەیە باس‌كرا .

هاوڕێ هاشم - پاشماوە

گەلی كوردمان لە مێژوودا یەكەم جارە مافی رەوای خۆی وەردەگرێ‌و یەكەم جاریشە هەست بەوە بكات هاووڵاتی‌یەكەو لە هاووڵاتی‌یەكانی تری عیراق كەمتر نیەو یەكەم جاریشێتی لەهەموو بوارێكی ژیاندا دەوری خزمەت كردنی وڵاتی خۆی پێ دەدرێ كە خزمەی عیراق‌و خزمەتی ناوچەكەی خۆی كە ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌یە بكات‌و لای ئێمە ئەوە راستە كە خوێنی كوردو عەرەب بۆ بەرگری كردن لە وڵات تێكەڵاو ببێ چونكە یەكێتی راست ئەوەیە كە كوردو عەرەب هەموو ئەو دەستكەوتانەی دەستیان كەوتووە پێكەوە بیانپارێزن‌و دووبارە ئەوەشە كە رژێمی خۆیان بپارێزن‌و دەربڕی خواستی رەوای خۆیان بن .

ئەوی راست بێ ئەوەیە كە سەرەكی خۆشەویستمان هاوڕێ صدام حسین بۆتە نیشانەی ئەم یەكێتی‌یە .. چونكە توانیوێتی دەربڕی خواستەكانی كوردو عەرەب بێ‌و دەربڕی ویژدانی كوردو عەرەب بێت‌و توانیوێتی ئامانجەكانی كوردوو عەرەب لەم وڵاتەدا كە عیراقە وەدی‌بهێنێ‌و ئێمەش خۆمان راستیەكەی ئاواتمان زۆر بە سەركردیەكی وا لیهاتوو بەتوانا بوو دەبێ گەلی كوردمان لەگەڵ برای عەرەبیدا ئەم هەلە مێژوویی‌یە لە دەست خۆیان نەدەن‌و بتوانین لەم سەردەمە پیرۆزەدا هەموو ئامانجێكیان لە هەموو رووبەكی پێشكەوتووی سیاسی‌و ئابووری‌و كۆمەڵایەتی‌و سووپایی‌یەوە هتد .. بپارێزن بە چاوی خۆمان دەیابنینین‌و دەبینین كە چۆن هەردووكیان كوردو عەرەبی چۆن دەربڕی یەك ئامانجن‌و پێكەوە لە كارگەو لە كێڵگەو لە پرۆژەكانی پەرەسەندنداو پرۆژە ئاوەدانی‌یەكاندا كار دەكەن‌و چۆن پێكەوە بەرەو خوێندن‌و تێگەیشتن‌و شارستانێتی دەچن‌و لە سەنگەردا چون پێكەوە دادەنیشن‌و خوێنیان تێكەڵ بە خوێنی یەكتر دەبێ .

ئێمە وەك پارتی دیموكراتی كوردستان ئەم هەست‌و ئەم بیروباوەڕەمان هەبوو بۆیە لە شەڕی پیرۆزی قادسیەی صدام‌دا لە ریزی سووپای میللی‌دا سێ جار بەشداریمان كردو جاری سێ‌یەمیان سكرتێری پارتی دیموكراتی كوردستان خۆی لەگەڵ مەكتەبی سیاسی‌و ئەندامانی كۆمیتەی ناوندی‌و هاوڕیاندا بەشداریان كرد بەڵام نەك هەر تەنیا بەشداری بەرەكانی جەنگیان كرد بەڵكو چوونە ریزی پێشەوەو توانیمان لەو شوێنەدا لوتی دوژمن بشكێنن .. لەم رووەوە لەسەركردەی فرقەی ئەو ناوچەیەوە سووپاسیان كردین‌و جارێكی تریش لە سەركردایەتی سووپای میللی‌یەوە سووپاسێكی ترمان بۆهات .. بەڵام ئێمە ئەم كارەمان بە پێویستی سەرشانی خۆمان زانیو بڕیاریشمان وایە پارتیمان چەكدارو تواناداربێ‌و لەبەر دەستی سەركردایەتی شۆڕشی ١٧ - ٣٠ی تەموزی پیرۆزدا هەمیشەكاتی پێویست ئامادەبێ‌و ئەمەش بیروباوەڕی خۆمانە كە بەرامبەر بە عیراقی خۆشەویستمان‌و میللەتەكەمان بە كوردووعەرەبەوە هەمانەو سەرەكی خۆشەویستمان هاوڕێ صدام حسین‌مان داناوە بە نیشانەی خەباتی گەلەكەمان‌و میللەتی عیراقی خۆشەویستمان .

دۆخی عیراق پاشماوە

هەر هەڕەشەیەكە بۆ سەر ئەو بنكە سەرەكی‌یەی ئیمپریالیزم كە پێ‌دەڵێن زایۆنیزم .. چونكە ئەم هێزو بیروباوەڕو دەسەڵاتەی عیراق واتە یارمەتی دانی گەلی فەلەستینە بۆ ئەوەی بگەڕێتەوە سەر خاكی زەوتكراوی‌و گەلانی ئازادیخوازی ناوچەكەشە .

لەبەر ئەمشتانە دەبوایە شەرمان بەسەردا بسەپێنرایە وەك بەسەریاندا سەپانین .

ئەوەبوو كەوتنە بۆردوومان كردنی خانەقین‌و زرباتیەو بصرەو مەخفەرەكانی سەر سنوورو لەبەغداو لە شارەكانی تری عیراقدا گەلێ كاری ناشیرینیان كرد . لە سەركردایەتی شۆڕشەوەو لەو بیروباوەڕەی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستەوە كە هەبوو بەوەی دەبێ لەگەڵ هاوسێكانی باش‌بێ‌و ئەو گیروگرفتانەی كە روودەدەن بە ئاسایشانە چارەسەربكرێ چەند جارێ داوا لە رژێمی رەگەزپەرستی ئێران كرا كە كارەكە با گەورەنەبێت‌و دۆستانە ببڕێتەوەو چارەسەر بكرێ .. بەڵام رژێمی رەگەزپەرستی ئێران هەر وەك گوێزی بۆ بژمێرن هیچ گوێ‌ی لە بانگەوازەكانی عیراق نەگرتوو لەشكری هێنایە سەر سنوور .

عیراقیش بەرامبەر ئەم كارە نارەوایەی رژێمی گەندەڵی ئێران‌و بۆ بەرگری كردن لە مافی رەوای خۆی دەستەئەژنۆ دانەنیشت‌و دلێرانە بەسەركردایەتی سەرەكی فەرماندە صدام حسین بەرپەرچی هێرشەكانیانی دایەوەو هەمیشە لە مەیداندا سەركەوتووبوو .

كەواتە شەر سەپانن بەسەرماندا لە لایەن رژێمی پووچەڵی ئێرانەوە بەو مەبەستەبوو كە باری ئابووری عیراق لاوازبكات‌و لەو مرۆڤە نوێ‌یەش بدات كە بەرهەمهێنەری ئەو ئابووری‌یە پتەوەیەو ئەو سەركردایەتی‌یەش بە شەرەوە خەریك بكات كە رابەری ئەو پێشكەوتنە مەزنەی میللەت‌و خاكی عیراقەو نەیەڵێت یارمەتی گەلی فەلەستین‌و گەلانی تری ئازادیخواز بدات .

رژێمی دواكەوتووی ئێران لە رێگای ئەم هەموو پێشكەوتنە دیاری‌یەی میللەتی عیراق دیویست ببینە كۆسپ تاوەكو عیراقی پێشكەوتوو پتەو لە هەموو بوارێكی خزمەت‌كردندا چ ئەو دەورەی لەناوخۆدا بۆ خزمەتی میللەتی‌و خاكی عیراق هەیەتی‌و چ ئەو دەورە گرنگە لە بزوتنەوەی بێ‌لایەن‌و بۆ خزمەت‌كردنی گەلانی پێشكەوتنخواز دەیگێڕێ لاواز بكات‌و لەم كەلێنەوە بتوانێ خواستەكانی ئیمپریالیزمی ئەمریكاو زایۆنیزم وەدی‌بهێنێ .

گەلی كوردیشمان لە عیراقدا ئەو مرۆڤە نوێ‌یەیە كە سەركردایەتی حزب‌و شۆڕش درووستی كردووە لەگەڵ برای عەرەبیدا دژی دەستدرێژی‌و چاوچنۆكی رژێمی رەگەزپەرستی ئێران وەك لەبەرەكانی جەنگدایە لە هەموو مەیدانێكی ژیاندا قۆڵی كاركردنی بێ دەربەست لێ‌هەڵكردووەو هەرگیز رێگە نادات دوژمن پێ‌بنێتە خاكی‌یەوەو نموونەشمان بۆ ئەمە ئەوەیە كە پێش ٢٠٨٢ ساڵ لەمەوبەر لە پێناوی سەربەستی وڵاتەكەی‌و بەختیاری گەلەكەیدا سووپای (تراجان)ی ئیمپراتۆری رۆمانی شكاندو نەیهێشت بێتە شاری زاخۆوەو ساڵی ٣٤١ كۆچی سووپای چاوچنۆكی ئێرانیان لە شارەزووردا شكاندو بەرەو ئێران رەتاندیان‌و ئێستاش قەڵاكانی كوردستان‌و شورەی شاری موسڵ شایەتی ئەوە دەدەن كە چۆن سووپای نادر شایان لە خاكی عیراق دەركرد .

ئەمڕۆ لە عیراقی خۆشەویستماندا گەلی كورد كە برایەكی وەكو عەرەبی هەبێ‌و هێزانی پێشكەوتنخوازی جیهان بیناسن‌و لە سایەی سەركردایەتی سەرەكی فەرماندە صدام حسین‌و حزب‌و شۆڕشەوە لە چوارچێوەی عیراقدا ئەندامێكی زۆر دیارو بەسوودو گورج‌وگۆڵی بزوتنەوەی بێ‌لایەن بێ‌و خاوەنی بیروباوەڕێك بێ كە پاراستنی سەربەستی‌و شادی‌و پێشكەوتنی هەموو لایەنێك بێ چۆن هەمیشە وەك لەمەیدانەكانی جەنگ‌و كاردا سەركەوتوانە بەرژێمی رەگەزپەرستی ئێران‌و دوژمنانی پێشكەوتنی میللەت‌و خاكی عیراق وتوویانە ئێستاش هەر بەو گیان‌و توانایەوە دەیڵێنەوە ئەو خەوەی كاربەدەستانی ئێران بە پشتی مەلاكانی بۆ لێدان‌و تێكشكانی باری ئابووری‌و لەناوبردنی مرۆڤی نوێ‌ی عیراق دەیبینێ بووچەڵەو لونیان دا لەبەردو میللەتی عیراق هەروەكو سەرەكی فەرماندە صدام حسین بە ئەفسەرو سەربازانی لوای دەی زەری‌یە پۆشی وت كە : « سووپاكەمان ئەوەندە بە توانایە بەرامبەر ئەو تەقەللایانەی دوژمن دەیدات‌و بۆ تێكشكاندنی دووپاتی دەكاتەوە كە هەموو جوولاندنەوەیەكی دوژمن لای ئێمە رەچاودەكرێ بۆیە لە هیچ كەرتێ لە كەرتەكانی جەنگ ناتوانن بەرەنگارمان راوەستن‌و خۆیان بگرن .. لەبەر ئەوە قۆناخی دووەمی شەر قۆناخی سەركەوتنی عیراقەو تێكشكاندنی هێزی دوژمنەو شەر كۆتایی پێ‌دێ » .

كەواتە بانگەوازە پیرۆزەكەی سەرەكی فەرماندە صدام حسین بۆ شەر وەستاندن چارەسەركردنی گیروگرفتە بە ئاسایشانەو نە لاوازی باری ئابووری عیراقەو نە كۆتایی پێ‌هاتنی مرۆڤی نوێ‌ی عیراقە چونكە كاتێ ئەم بانگەوازە كرا سووپای عیراق لە قوڵایی زەوی‌یەكانی ئێراندابوو .. ئەم بانگەوازە كە رژێمی رەگەزپەرستی ئێران گوێ‌ی نەدایە هەڵقوڵاوی بیروباوەڕی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست‌بوو كە زۆر كار نابێت بە شەر چارەسەر بكرێت ئەگەر توانرا بە ئاسایشانە كۆتایی پێ‌بهێنرێ .

هەرچەندە رژێمی سوریاو لیبیا هەندێ لایەن یارمەتی رەگەزپەرستانی ئێرانیان‌دا تاوەكو باری ئابووری عیراق‌و مرۆڤی نوێ‌ی عیراق لاواز بكات بۆ ئەوەی لەو كەلێنەوە زیان بە عیراقی پێشكەوتنخوازو سەربەستمان بگەیەنن بەڵام میللەتی دلێری عیراق .. ئەو مرۆڤە نوێ‌یەیە وەك لەبەرەكانی جەنگدا بەرگری لە سەربەستی‌و كامەرانی خۆی دەكات لەهەموو مەیدانەكانی تری كاریشدا راناوەستێ‌و خۆی ماندوو دەكات‌و قوربانی دەدات لەبەر ئەوە چ ئیمپریالیزم‌و چ زایۆنیزم‌و چ رژێمی ئێرانی هیچ‌وپووچ‌و لایەنگرەكانیان ئەو خەوانەی دەیبینن نایەنە دی‌و ئابووری پەرەسەندووی عیراق‌و مرۆڤی نوێ‌ی عیراق لەسایەی سەركردایەتی‌یەكەیدا هەمیشە سەركەوتووەو هەموو دەم سەربەرزو خۆش‌بەختە .

كۆڕێك پاشماوە

میللەتی عیراقمان گەیشتووەو هەموو مەیدانێكی بۆ كاركردن ئامادە كردەوە .

بەرێز مصلح جەلالی دووبارە باسی ئەوەی كرد كە ئێمە هەموو خزمەتكاری میللەتین‌و لەبەر ئەوەی كە سەركردەیەكی دلسۆزو بەحیكمەتی وەك سەرەكی فەرماندە صدام حسین‌مان هەیەو وڵاتێكی پێشكەوتووی هەموو بوارێكی ئابووری‌و پیشەسازی‌و رۆشنبیری‌و كۆمەڵایەتی‌و هتد .. و میللەتێكی دلێرو بەختیارمان هەیە دەبێ هەموومان دەست لەناودەستی برای عەرەبدا نەیەڵین ئەو دەسكەوتە مەزنانەی دەستمان كەوتووە لە دەستمان بچێت‌و دەبێ بەگیانی برایەتی‌و دلسۆزیەوە رەنج زیاتر بدەین‌و چاكتر لە دەوری سەركردایەتی حزب‌و شۆڕشی لە دەوری سەرەكی فەرماندە هاوڕێ صدام حسین كۆببینەوەو لەجاران گەلێ چاتر لوتی رژێمی رەگەزپەرستی ئێران‌و هەموو دەست‌درێژی كاری بۆ سەر عیراقی خۆشەویستمان بشكێنین .

پاشان بەرێز بەڕێوەبەری گشتی چەند ئامۆژگاری‌یەكی بەرامبەر بە بەشداربووانی كۆڕەكە پێشكەش كردوو داوای لێ‌كردن كە چ پێشنیارێكیان هەیە بیكەن‌و چییان دەوێ بیڵین .

بەم پێیە كۆڕەكە بەرپەڕی بایەخی بەشداربووانەوە بە جەنگی رەوامان‌و زیاتر پێشخستنی وڵات‌و بەختیار تر كردنی گەلەكەمان‌و تێكشكانی دەستدرێژی فارسی رەگەزپەرست‌و كۆبوونەوە لە دەوری سەرەكی فەرماندە صدام حسین كۆتایی پێ‌هات .

● هاوكاری ●

لە ماوەی - پاشماوە

بۆ سەر ئەو نیشانانە بەپێ‌ی ئەو هەڕەشەیەی سەركردایەتی عیراق ئاراستەی دوژمنی كردبوو ، بەرامبەر بەردەوامی دوژمن لە بۆردومان‌كردنی شارەكانی سەرسنوورمان .

لەهەڵمەتی یەكەمدا فرۆكەكانمان چوار پاپۆڕیان لەرێگای دورگەی خرج‌و بەندەری خومەینی نوقم كردو فرۆكەكان بەسەلامەتی گەڕانەوە بنكەكانی خۆیان .

ئەوەی شایانی باسە لە ماوەی هەفتەی رابوورددووداو بەپێ‌ی بەیاننامەكانی سەركردایەتی گشتی هێزە چەكدارەكانمان هەر لە بەیاننامەی ژمارە ٨٢٨وە تا ٨٣٥ ئەوە راگەیەنراوە كە سەربازە مەردەكانی سوپای عیراق ، وەك شێری نەڕ بەرگریان لە سەربەستی‌و سەربەرزی وڵات كردوەو لە سەرسنوور دلێرانە دەستیان لە هەموو جموجۆڵێكی گومانی لێ‌كراوی دوژمنی چاوچنۆك وەشاندوەو زەرەرو زیانێكی زۆری سەروو ماڵی بەدوژمن گەیاندوە .

تەڵەكەبازی - پاشماوە

هێرشی وێران‌كردنی خەرگ‌هیچ بەڵگەیەكی ناوێ‌و ئەوە براوەتەوە كە هێزی ئاسمانی‌عیراق لە ڕۆژی ٢٣ و ٢٩ی ئابی رابوردوودا ئێستگەی‌نەوت پڕكردنەكەی وێران‌كردو بەم جۆرە تا ماوەیەكی‌نەناسراو نەوت پڕ ناكرێ .

تەقینەوە - پاشماوە

ئەوەیە بڕوای دان‌نان بە « ئیسرائیل »دا مۆربكا . هەروەها روحانی بە خومەینی وت هەر لەو رۆژەوە « ئیسرائیل » هێرشی بردوەتە سەر لوبنان عیراق ئامادەیی خۆی پیشان‌داوە بۆ كشانەوە لە خاكی ئێران بۆ ئەوەی بتوانێ بەرەو یارمەتی گەلانی لوبنان‌و فەلەستین بڕوا بەڵام لە جیاتی هەموو شتێ ئێران هێرشی بردە سەر شاری بەسرە ولەسەر شەڕ بەردەوام‌بوو .

● لەلایەكی ترەوە ، رۆژنامەی « كاردیان »ی بەریتانی بڵاوی كردەوە كە لێپرسراوێكی رێكخراوی موجاهیدی خەلق لە پاریسەوە رای‌گەیاندوە كە بەسەدان گیراوی سیاسی لەبەندیخانەی « ئیفین » لەتاران بەبێ موحاكەمە گوللە باران دەكرێن‌و پاسدارەكانی خومەینی بەشەو بەدزیەوەلاشەكانیان دەبەنە دەرەوەی تاران‌و چاڵیان بۆ هەڵدەكەن‌و فڕێیان دەدەن، سەرچاوەكە وتویە لە ماوەی شەش هەفتەدا لە سەریەك هەموو رۆژێ ٣٥ كەس گوللە باران كراوە .

Institut kurde de Paris

دوو نموونەی قوربانی دان

● نووسینگەی هەولێر ●

دوای بڕیاری ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بۆ لێبووردنی ڕۆڵەکانی ناوچەی حوکمی زاتی کوردستان لە گوناهی راکردن ، هاووڵاتیانی کورد بەو پەڕی دڵسۆزی باوەشیان بۆ ئەم بڕیارە مێژوویە کردەوەو سەرلەنوێ کەوتنەوە بنیاتنانو پێشکەوتنو خەونی زڕاوی ناحەزانیان پووچەڵ کردەوە .

ئەوەتا ئەم دوو هاووڵاتیە ، دوای ناوونووس کردنیان ، ڕاستەوخۆ لە نەخۆشخانەی هەولێر خوێنیان پێش کەش کردووە بۆ هەر سەربازێك کە پێویستی پێ دەبێ ...

● **هاووڵاتی ئەنوەر عەولا ووتی :**

★ ماوەیەکی دوور بوو چاوەڕوانی بڕیارێکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشم دەکرد بۆ ئەوەی سەرلەنوێ بگەڕێمەوە باوەشی نیشتمانو دەست گرمەوە تفەنگ دژی ڕەگەزپەرستی فارس کە چاوی بەوە هەڵنایەتو دەتۆقێت کاتێ ڕۆڵەکانی ئەم وولاتە بە جەرگە دەبینێت دەکەونە دۆڵو چیاو سەرکەوتن تۆمار دەکەنو بە تفەنگو باوەڕی خۆیانو لەم ماوەیەی شەڕەدا دەیەها نموونەی قوربانیدانو قارەمانەتیان تۆمار کردو ئامادەشن تا دووا

* بڕوانە ل ١١ *

جەنگاوەرەکانمان ڕووناکی چاوو مایەی سەربەرزیمانن

ئەو گەلەی ، لە دڵی سەرکردەکەیدا دەژیو لێدانی دڵیەتیو تەوژمی خوێنی ، ئەوسەرکردەیەی ڕێزی ئەم خۆشەویستیە دەگرێ ، کاروانی ئەو گەلەو بەرابەری ئەو سەرکردەیە هەر بەرەو بەرزیو لوتکەی شانازیو تیشك دانەوە دەڕوات ..

ئەم وێنەیەو دەیان بەڵکو سەدان وێنە ، بەڵگەی شانازیو سەربەرزیو هەرگیز چوك دانەدانی عیراق دووپات دەکاتەوە ...

جەنگاوەرەکانمان ، ئازیزو خۆشەویستنو ڕووناکی چاومانن ، بەڵام ، لەلای لایەنی دووەم حوکمڕا نەزانە چەپەڵەکانی ئێران ، مرۆڤەکانی گەلانی ئێران بۆ ئەوە دروست کراون وەك شتێکی بێ نرخ فڕیان بدەنە ناو ئاگرو دۆزەخی جەنگ .. ,

لە کاتێکدا ، لە عیراقی کوردو عەرەب ، بەرابەری ڕۆڵەی خۆشەویستی گەل صدام حسین ، دوو ساڵە ، هەزاران وێنەی سەرکەوتن تۆمار دەکرێ ، نەك هەر خۆمان بەڵکو هەموو شەرەفمەندێکی خێرخوازی سەر رووی زەمین شانازی پێوە دەکات ... بۆیە وەك سەرکەوتین هەر زیاتر سەردەکەوینو ئاڵای بڵندمان هەرگیز نانەوێت .

ڤیستیڤاڵی هونەرو رۆشنبیری کوردی و خۆرگەری هەموو ساڵێ

ڕێکخستنی ڤیستیڤاڵی هونەرو رۆشنبیری کوردی کە دەزگای رۆشنبیریو بڵاو کردنەوەی کوردی پێی هەڵسا ئاوڕدانەوەیەکی مێژوویی تر بوو بۆ دەرخستنی بەهرەو لێهاتوویی تیپە هونەری یەکانی کوردستانو هونەرمەندە تەشکیلیو شاعیرەکانمان .. چونکە ئەو سەرکەوتنەی لەم ڤیستیڤاڵەدا بینیمان بەم جۆرە ، بە خەیاڵی زۆربەمان نەدەهات ، ئەوماوە کورتەی کە تەرخان کرا بۆ ئەم مەبەستە زۆر کەم بوو ، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا زیاتر لە ٣٨٠ هونەرمەندو رۆشنبیری کورد بەشداری یان تێدا کردوو جێگەی سەرسوڕمانی هەموو لایەك بوو ..

ئەمە سەرەڕای ئەوەی کە سەدایەکی چاکی وەرگرت لە ڕێگای تۆمار کردنی هەموو بەرهەمەکان بۆ تەلەفزیونو پیشاندانی لە قەناتی گشتیو بینین لە لایەن هەموو خەڵکی کوردستان بە تایبەتیو عیراق بە گشتی ...

گرنگ دەزگای رۆشنبیریو بڵاو کردنەوەی کوردی خاڵێکی تریشی خستە سەر ئەو چالاکی یە جۆربەجۆرانەی کە لە چوارچێوەی دەسەڵات دارێتی خۆیەوە دەینوێنێ ..

ڤیستیڤاڵی هونەرو رۆشنبیری کوردی شوێنی خۆی کردەوە لە ناو دڵی زۆربەی زۆری هونەرمەندانو رۆشنبیرانی کورد ..

هەموو ساڵێك چاوەڕوانین ئەو کۆبوونەوە رۆشنبیری یە دووبارە ببێتەوە بە نیازی دەرخستنی توانای چاكو بەهرەی پیرۆز ..

لە کۆڕی مەهرەجانەوە ...

«گوهدار» بچووکترین هونەرمەند بوو

ناظم دڵبەند
نووسینگەی هەولێر

● گوهدار صلاح الدین بچووکترین نیگارکێشی مەهرەجانی هونەرو رۆشنبیری کوردی بوو ... لە ساڵۆنی ئوتێلی « هێرش » لە هەولێر بینیمەوە کە مەنزڵگای زیاتر لە (١٠٠) هونەرمەند بوو . بە ڕوێکی خۆشەوە پێشوازی لێ کردم .

ئینجا بەرهەمەکانیم بینی بە ڕاستی جێگەی دەست نیشان کردنە ... تابلۆکانی بریتی بوو (بۆ مەهابادێ چاف گەش ... کارەسات ..) . پێم وت :-

- تۆ دەمێکە خەریکی ئەم بەهرە هونەری یەی ... ؟

● ئەوەی ڕاستی بێ من لە منداڵیەوە حەزم بەو بەهرەیە کردووە ، بەڵام من خەڵکی شاری (دهۆك)م ئەم شارەش تا ئەم ساڵانەی دوایی ئەو جموجۆڵی یە هونەری یەی تێدا نەبوو ، ئەوەبوو هەر لە ماڵەوە خەریکی ئەم ئیش و کارە بووم ...

- لەو مەهرەجانەدا چۆن بەرهەمی هونەرمەندانی کورد دەبینی ... ؟

● لە بیرت نەچێ یەکەمین جارە من پێشانگای هاوبەشی هونەرمەندانی کورد دەکەم ئەمەش بووە هۆی ئەوەی کە تا دنیا ماوە هەر شانازی پێوە بکەم ، هەموو تابلۆکانم خۆش ویست ، بەڵام خۆزگەم ئەم پێشانگایە دەگواسترایەوە پارێزگای دهۆك ، چونکە ئێمە تینووی ئەم جۆرە چالاکی یانەین ... گرنگ بابەتەکان بەلای هەموومانەوە پیرۆزبوو ...

- ئەی دەربارەی بەشداری تۆ ... ؟

● لە هەموو پێشانگاکانی چالاکی قوتابخانەکان بەشداریم کردووە ، گەلێك مێدالیاو دیاری سەرکەوتنم وەرگرتووە ، هەموویانم وەك یادگارێك پاراستووە نیازیشم وایە کە پێشانگایەکی تایبەتی بکەمەوە ئێستاکە ئەوەتا لە ماڵەوە ئیش دەکەم ...

- دوا جا -

گوهداری بچکۆلەو هونەرمەند لە ساڵی ١٩٦٧ لە دهۆکی ڕەنگین لە دایك بووەو لە پۆلی سێیەمی ناوەندی دەخوێنێو ساڵی داهاتوو دەیەوێ بچێتە پەیمانگای هونەرە جوانەکانی سلێمانی بە نیازی تەواو کردنی خوێندنو پەرەپێدانی بەهرە سەرەکی یەکەی کە نیگارکێشانە .

جیهانی منداڵان

چیرۆك

بەسەرهاتی کەروێشکەکە

زستان بەسەرچوو، زەوی بوو بە یەك پارچە سەوزاییو بە گوڵو گوڵزار داپۆشرا ، کەروێشك ووتی : با بەبۆنەی هاتنەوەی بەهاری ئازیزەوە ، ئاهەنگێك بگێڕین ، ورچە بچکۆلەکە قڵچەیەك بەدەستەوە دەگرێتو خۆیی پێ پاك دەکاتەوە ، دەڵێت هەرکەسێك لەشی پاك نەکاتەوە لەم ئاهەنگەدا بەشداری ناکات ، کەروێشکەکە ئاوێنەیەك بەدەستەوە دەگرێتو سەیرێکی خۆی دەکات . دەبینێت لەشی پاکە بەڵام دوو سێ لەکەی پێوەیە ، بیر دەکاتەوەو دەڵێت : ئاوەکە ساردە ، سابوونیش ئازاری چاوم دەدات با شتێکی کە تاقی بکەمەوە بەدوای شتێکدا دەگەڕا یارمەتی بدات ئەو لەکانە لابەرێت ، لێرەدا قووتویەك ئاڵەتی بەرچاو دەکەوێت، لە خۆشیدا هاوار دەکات ، ئای ئاڵەت ؟ ئەمەیە سوودی لێ وەردەگرم چونکە بۆنی لەشم خۆش دەکات ئاڵەتەکە بەسەر لەشی خۆیدا دەکاتو بەرەو دارستانەکە دەکەوێتە ڕێ ، بزنێك دەبینێت هەرکە بۆنی ئاڵەتەکە دەچێتە لووتی یەوە دەیخروشێنێتو هەر دوو شاخەکانی ئاراستەی کەروێشکەکە دەکاتو فڕێی دەدات .

کەروێشکەکە هاواری لێ هەڵدەستێتو دەڵێت بەسیەتی لێم مەدە ، من کەروێشکی هاورێتم ! نامناسیتەوە ؟

بزنەکە سەرێکی بۆ دەڵەقێنێتو دەڵێت وا تێ گەیشتم گیانلەبەرێکی بیگانەیت .

دوای ئەوە کەروێشکەکە بە دوای شتێکی دیکەدا دەگەڕا لەشی پاك بکاتەوە ، ئەمجارە قووتوی شەکر دەدۆزێتەوەو بەسەر لەشی خۆیدا؟ دەکاتو بە ناو دارستانەکەدا پیاسە دەکات ، دەچێتە لای ورچی هاوڕێی ئەویش بە سەرسامی یەوە سەیری دەکات ، دوای ئەوە کەروێشکەکە بە سەر زەوی دا ڕادەکشێت تا بحەسێتەوە ، لەپڕ پوورەی میرولە دەچنە گیانیو شەکرەکەی لەشی دەلێسنەوە ، کەروێشکەکە تەکان بە خۆی دەداتو هەڵدەستێتەوەو بەرەو دارستانەکە دەکەوێتە ڕێ بەڵام لەوێش تووشی هەنگەکان دەبێتو بە دەستیانەوە ڕزگاری نابێت ، دیسانەوە کۆ دەبنە سەری یەوەو دەیمژن ، بە توورەیی یەکەوە هاوار دەکات .

ئەوە چی یە ؟ دەڵێی گوڵمو پڕم لە شیلە - نەء ئەم شەکرەش بۆ من دەست نادات لەپڕ خۆی لەناو درەختێکدا دەشارێتەوە بەڵام هەنگەکان هەر وازی لێ ناهێنن زۆر دەترسا لە حەیبەتا خۆی فڕێ دەداتە گۆمێکەوەو مەلەوانی دەکاتو شەکرەکەی لەشی دەشۆردرێتەوەو لەکەکانیش پێوە نامێنن ، لە

* بڕوانە ل ١١ *

شیعر بۆ منداڵان

وەرزش

تەپ ، تەپ ، تەپ تۆپەکە
سووكو نەرم خڕۆکە
مناڵینە رابکەن
جلی تۆپێن لەبەرکەن
وەرن ریزبن لەم خەتە
بۆ وەرزش کردن وەختە
هەڵمەت بۆ فتبۆڵ بەرن
هەوای خاوێن وەرگرن
خاوی تاکەی خوێن گەش بن
لە یاریدا بێ غەش بن
تۆپێن کەن مناڵینە
وەرزش خۆی ڤیتامینە

ڕۆستەم باجەلان

چاپکراوی نوێ

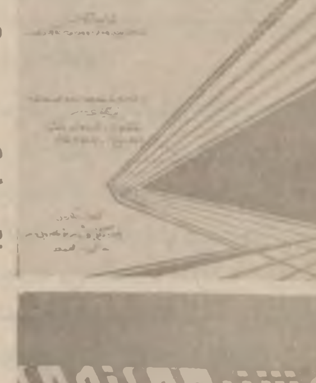

لە بڵاوکراوەکانی دەزگای رۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردیو لەزنجیرەی وەرگێڕان ، نامیلکەی « ڕۆمانو پیشەی نووسینی ڕۆمان » دەرچوە کە بریتی یە لە نووسینی دوو نووسەری ئینگلیزی ئەدوارد بلشنو دایاناداو بنفایدو کاك ئەژی گۆران لە عەرەبیەوە کردویەتی بە کوردی .

ژمارەی نوێی گۆڤاری ڕۆشنبیری نوی

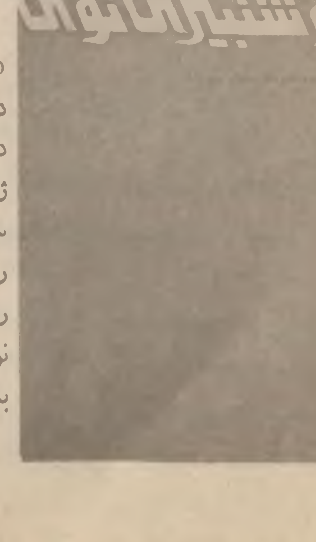

ژمارەی ٩٤ی گۆڤاری « ڕۆشنبیری نوێ » کە لە دەزگاکەمان دەردەچێ لەم دواییەدا بڵاوکرایەوە ، لەم ژمارەیەدا ، چەندان نوماری سیاسی دەربارەی جەنگی ڕەوامان دژی دوژمنایەتی ڕژێمی ئێرانو چەندان باسو نووسینی ڕۆشنبیری گشتی بڵاوکراوەتەوە .

هاوکاری

دەزگای رۆشنبیری وبڵاوکردنەوەی کوردی
بەغداد / شەقامی الخلفاء / مەیدانی خەلانی

تەلەفوون ٨٨٧٥٧٩٥ پێنج خەت

لەم ژمارەیەدا
- چالاکی کرێکاران لە هەولێر ل٢
- چەند بیروڕایەك دەربارەی چاپکراوی کوردی ل٣
- کوردەکانی ئێران ل٥

رۆژنامەیەکی هەفتانەیە

هاوکاری

التضامن

سالی ١٩٧٠ دامەزراوە

دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
بەڕێوەبەری گشتی وسەرنووسەر
مصلح مصطفی جلالی

● پێنج شەممە ١٦/٩/١٩٨٢ ژمارە ٦٥٤ ● ٨ لاپەڕە ● بە ٥٠ فلسە ● الخميس ١٦/٩/١٩٨٢ العدد ٦٥٤ ●

فڕۆکە ئازاکانمان ئاگر لە دوورگەی خەرج بەردەدەن

سەرۆکی فەرماندە صدام حسین سەری لە کێلگەکانی دەوڵەت و کارگەی شیر لە ناوچەی ٧ی نیسان دەدات

پێرێ ئێوارە سەرۆکی فەرماندە صدام حسین سەری دا لە کێڵگەکانی دەوڵەت لەناوچەی ٧ی نیسان لە بەغدا .

سەرۆکی فەرماندە هەواڵی حاڵی کارگێرانی کێڵگەکانی پرسی ئەویش لەماوەی سەردانی بەڕێزیدا بۆ چەند ماڵێکیان و هەواڵ پرسینی باری ژیانی کۆمەڵایەتی و تەندروستیان .

دیسان بەڕێز سەرەك صدام حسین لەماوەی گەشتەکەیدا سەری لە مەڵبەندی گەورەی بەرهەمی شیری ٧ی نیسان داو سەیری چۆنیەتی کارو بەرهەمی کرد .

بەڕێزی گوێ لە روونکرد نەوەی چۆنیەتی بەرهەم‌هێنانی شیر گرت کە (٤٤٠٠) کیلۆگرامی هەموو رۆژی لێ دەچێتە بازاڕەوەو لەسەر رێبازی میکانیکی نوێی پێشکەوتو بەرهەم دەهێنرێ .

دیسان بەڕێزی سەری دا لە بنکە لقیەکانی بەرهەمی پەنیری تەر کە بەرهەمی رۆژانەی شەش هەزار کیلۆگرامە .

لەم گەشتەدا لەگەڵ سەرۆکی فەرماندە بەڕێز خالد عبدالمنعم رشید سەرۆکی دیوانی سەرۆکایەکی کۆمار ئەمین سرّی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بە وەکالەت ئامادە بوو .

هێزە دلێرەکانمان لە ماوەی ئەم هەفتەیەدا سەرکەوتنی نوێ بەدەست دەهێنن

فڕۆکەکانی هێزی ئاسمانی ئازامان ، لە ماوەی ئەم هەفتەیەدا ، هەڵمەتی دلێرانەیان بردە سەر چەند نیشانەیەکی دەریایی لە نزیکی دوورگەی خەرج و خۆر موسی لە ئاوی کەنداوی عەرەبی ، ئەمەش لە چوارچێوەی ئەو ورياكردنەوەيەی عیراق ئاراستەی رژێمی ئێرانی کردبوو . کە بەرامبەر بەردەوامی هەڵوێستی دوژمنایەتی کاری و دەستدرێژی کردنی بۆ سەر شارەکانی سەرسنوورمان هەموو جموجوڵێکی دەریایی ئەوان لەو ناوچەیە نیشانەی لێدانی فڕۆکەکانمان دەبێت .

لە ماوەی ئەم هەفتەیەدا، دوو جار قسەکەرێکی عەسکەری رای گەیاند کە فڕۆکەکانمان چەند نیشانەیەکی دەریایی پێکاوە . ئەوەبوو رۆژی یەک شەممەی رابووردو

بڕوانە ل ٧

قسەکەرێکی سەربازی : تا دوژمن واز لە رێبازی دوژمنایەتی کاری نەهێنێ بەردەوام دەبین

فڕۆکە ئازاکانی هێزی ئاسمانی دلێرمان ، پێرێ بەیانی هەڵمەتێکی سەرکەوتوانەیان بردە سەر دام و دەزگا نەوتیە گرنگەکانی رژێمی ئێران لە دوورگەی خەرج و راستەوخۆ نیشانەکانی پێکا .

ئەمەش قسەکەرێکی سەربازی رای گەیاند و ئەمەش دەقی قسەکانیەتی :

بەناوی خوای گەورەو میهرەبانەوە .

بۆ دووپاتکردنەوەی وریاکردنەوە بەردەوامەکانمان لە بەرپەچدانەوەی ئەو دەستدرێژیە نارەوایە کە دوژمن بەسەر گەلەکەمانیا سەپاندوەو بە بۆردومانکردنی شارە عیراقیەکان، فڕۆکەکانی هێزی ئاسمانی ئازامان سەر لە بەیانی ئەمرۆ ١٤ی ئەیلولی ١٩٨٢ هەڵمەتێکی ئازایانەو سەرکەوتووی بردە سەر دام و دەزگا نەوتیە گرنگەکان لە دوورگەی خەرجی ئێرانی و راستەوخۆ نیشانەکانیان پێکاو هەموو فڕۆکە جەنگاوەرەکانمان بەسەلامەتی گەڕانەوە بۆ بنکەکانیان و ئێمە تا دوژمن واز لە رێبازی دوژمنایەتی کاری نەهێنێ لەسەر ئەمە بەردەوام دەبین .

قسەکەرێکی وەزارەتی دەرەوە درۆوە دەلەسەکانی رژێمی ئێران هەڵدەوەشێنێتەوە

قسەکەرێکی وەزارەتی دەرەوە درۆو دەلەسەکانو تەڵەکەبازی رژێمی ئێرانی بەدرۆ خستۆتەوە کە دەیەوێ بەهۆی ئەم شتانەوە ئەو تاوانانە بشارێتەوە کە کردوونی و دەیانکا بەرامبەر بەگەلانی ئێران و هەموو گەلانی ناوچەکە .

قسەکەرەکە لە دوانێکیدا رۆژی ١٥ی ئەم مانگە بۆ ئاژانسی دەنگ و باسی عیراقی وتوویە ئەو درۆیانەی کە رژێمی ئێرانی هەڵی بەستوون سەبارەت بەو یاداشتانە کە عیراق داویەتی بە رێکخراوانی دەوڵەتان .. یاداشتەکان کە دراون بە رێکخراوانی دەوڵەتان سەرتاپاو بە وردی لە ژمارەو لە مێژوویان بووبە جارێکی تر مەبەستی پیسی ئەو رژێمە دژی گەلەکەمان و ئەو ئاسایشە دەردەخەن کە گەلەکەمان هەموو تەقەللای بە سەرکردایەتی بەڕێز سەرۆکی فەرماندە صدام حسینی تێکۆشەر بۆ بنیاتنان و پێشکەوتن دەدات .

هەروەها وتویەتی : ئێمە لەو دەمەدا کە باوەڕمان بەتوانای گەلانی ئێران بۆ دەرخستنی درۆو دەلەسەی ئەوتەڵەکە بازانەو بەسەرکەوتنی کۆتایی بەسەریاندا هەیە .

کارەبەدەستانی مەملەکەتی عەرەبی سعودی ئاژاوەچییەکانی ئێران دەردەکەن

کاربەدەستانی مەملەکەتی عەرەبی سعودی ٢١ ئێرانیان دوای ئەوەی کە لەسەر کرداری ئاژاوە نانەوە گیرابوون و سەر بە خومەینی بوون و بۆ حەج هاتوون بۆ مەدینەی منەوەرە دەرکرد .

ئاژانسی دەنگ‌وباسی سعودیە لە زمانی کاربەدەستانی وەزارەتی ناوخۆوە ئەمەیان باسکردوو وتیشیان پولیس ئوبوبەوە یەلی سیاسی بلاوە پێ‌ ئرد ئە بۆ ئاژاوە نانەوە لە مەدینەی منەوەرە پێدهاتبوو ژمارەیەکی زۆری ئێرانیەنای تێدابوو گەلێ بەیاننامەو بلاوکراوەی دژ بە سعودیەیان پێ‌ کیرا .

ئاژانسەکە وتی هیچ کەس لەو ئاژاوە نەرەوانە ئە لە خۆپیشاندانە ئەدابوو لەگەڵ ئەوەی کە لە ماوەی سێ رۆژدا ئەوە دووەم جاری ویرانکاریە ئێرانیەکان لەمەدینەی منەوەرەدا پێ‌ هەڵدەستن ئازاری نەگەیشتووە .

کاربەدەستانی سعودیە ئاگاداری حەجاجەکانیان کرد ئەگەر هات‌و کرداری سیاسیان بوو یاخود خەڵك دژی سعودیە هانبدەن بۆ شت کردن لە سنووری سعودیە دەیانکاتە دەرێ .

بالوێزی ئێران لە پاکستان دان بە شلۆقی باری ولاتەکەیدادەنێ

بالوێزی ئێران لە پاکستاندا دانی بەوەدا ناوە کە رژێمەکەی تووشی زۆر نارەحەتی ناوخۆو دەرەوە هاتووەو خەڵکی زۆر هەن تەقەللای رووخاندنی رژێمەکە دەدەن و باری ئێران زۆر شلۆقە .

بالوێزەکە کە لە کۆڕێکی رۆژنامە نووسیدا قسەی دەکرد وتی « پیاوانی ئاینی » ئەگەر خومەینی مرد لەناو خۆیاندا یەکێك لە جێی ئەو دادەنێن .

رۆژنامەیەکی نەمسا
خاوەن پاپۆڕەکان بایەخ بەو پارەیە نادەن کە ئێران بەڵێنی داوە بیدات

رۆژنامەی ئینترناشیونال فیرتشفاتی نەمسا وتی : خاوەنی پاپۆڕەکان بایەخ بەو پارە زیادەیە نادەن کە ئێران بەڵێنی پێداون و ترساون لەوەی کە لە کەنداوی عەرەبیدا پاپۆڕەکانیان هاتوچۆبکات .

رۆژنامەکە ئەوەشی وت ئەو شەڕەی کە لە نێوان عیراق و ئێراندا هەیە بەهۆی بۆردوومان کردنی بەندەری خەرجەوە لە لایەن عیراقەوە ئەو دەزگایانەی تووشی زیانی گەورە کردووە کە ئەوتیان بە رۆژئاوا دەدا .

رۆژنامەکە ئەوەی کومپانیای (لویدز)ی لەندەنی بەگەورەیی نووسیوە کە دووپاتی کردۆتەوە کە هێزەکانی ئاسمانی عیراق بەندەری خەرجیان بۆردوومان کردووەو زیانی گەورەیان پێ گەیاندووەو بەلای ئەم سەرچاوەیەوە هەموو دەزگاکانی بارکردن ویران کراون و باربەرەکان لە بەندەری خەرجدا ناتوانن راوەستن .

پایتەختی ئێران لەژێر باڵی تەقینەوەو پێکدادانی دژی

فراوانبوونی بزووتنەوەی گەلانی ئێران دژی خومەینی

تاران : بەرهەڵستیکەرەکانی ئەندامی رێکخراوی موجاهیدینی خەڵق و پاسەوانەکانی خومەینی بە توندی لە شەقامەکانی تاراندا بەگژیەکدا چوون .

رۆژنامە « کۆماری ئیسلامی » وتی ئەم بەگژیەکدا چوونانە بوونە هۆی کوشتنی شەش لە موجاهیدینی خەڵق و برینداربوونی چواری تریان . وەك هەموو جارێکیش هیچ باسی زیانی پاسەوانەکانی خومەینی نەکرد . رۆژنامەکە بەناوی قسەکەرەکەی دەزگای پاسەوانەکانی خومەینیەوە گێڕایەوە کە سیان لەم بەگژاچوونانە لە هەندێ شەقامی ناوەڕاستی تاران و خوارووی پایتەختی ئێراندا دەستی پێ کرد بە هێرشی ئەندامانی موجاهیدینی خەڵق دژی پاسەوانەکانی خومەینی . هەروەها هەمان سەرچاوە وتی دوو رەگەزی تری بەرهەڵستیکەر لەو بنکەیەدا کوژران کە لە قاراجدا دۆزرانەوە کە دەکەوێتە ٤٥ کیلۆمەتر لە رۆژئاوای تاراندا و هەندێکی زۆر چەك و بەڵگەو جبەخانەیشی تیا گیرا .

هەر لە هەمان بابەت پێرێ بۆمبایەك لە مەیدانی شۆڕشدا لە تاران تەقیەوە کە لە ناوەڕاستی تاراندایە لە نزیك زانکۆوە . هەروەها هەندێ لەوانەی کە گەیشتنە شاری نیفۆسیا وتیان ژمارەیەکی زۆر ئۆتۆمۆبیلی ئەخۆش‌بەر بەرەو جێگای ئەو تەقینەوەیە رۆیشتن کە پەنجەرەی خانوو بینا نزیکەکانی لەرزاندەوە .

رێکخراوی موجاهیدینی خەڵق رای گەیاند کە هێزە بەرهەڵستیکەرەکان لەم دواییەدا هێرشیان بردە سەر بنکەی سەردەشت

هەوای پەکخستنەوەی هەردوو کەرتی شاری بەیروت

بێروت : فڕۆکە زایۆنیەکان بە درێژایی پێرێ خەریکی هێرش‌بردنە سەر بنکەکانی فەلەستینیەکان بوون لە لوبناندا . بە پێی رادیۆی بیرۆتی سەربە حکوومەت ژمارەیەکی زۆر بەهۆی ئەم هێرشانەوە لە رۆژهەڵات و ناوەڕاستی لوبناندا کوژران .

هەروەها وتی لەبەر بەردەوامی ئەم هێرشانە خەڵکی ئەم ناوچانە دەستیان کرد بارکردن . ئەم رادیۆیە لە سەرچاوەکانی ئاسایشەوە گێڕابەوە کە فڕۆکەکان بە نزمی بەسەر بەشی سەرووی لوبناندا فڕین و لە خواریشەوە بەرگریەکانی سەرزەوی تەقەیان لێ کردن .

هەواڵە سەرەتاییەکان وایان گەیاندبوو کە فڕۆکە زایۆنیەکان هێرشیان بردبوە سەر خێوەتگای « بداوی » کە پەنابەرە فەلەستینیەکانی تیایە لە شاری تەرابولسدا لە سەرووی لوبنان .

لە لایەکی ترەوە لە بێرووتدا دڵ بەوە خۆشە کەوا نەخشەیەکی ئاسایشیانەی وا هەیە بۆ پەکخستنەوەی هەردوو کەرتەکەی بێرووت پاش ئەوەی سوپای حکوومەت توانی دەست بەسەر ناوچەیەکی سەرەکی وادا بگرێ کە یەکێ لە رێگا سەرەکیەکانی هاتووچووی نێوان دووکەرتەکەی تیایە .

کۆنگرەی فاس

● مصلح جەلالی ●

کۆنگرەی فاس کە دوازدەهەمین کۆنگرەی وڵاتانی عەرەبە بێ‌گومان جێ‌بەجێ کردنی بڕیارەکانی قازانجی نەتەوەی عەرەبەو پتەوکردنی هێزی بەرەی خێرخوازانی ناوچەکەیەو بەرپاکردنی ئاسایش و ئارامەو بەستێکە دژی پیلان و هێرشی زایۆنی و ئیمپریالیزم .

شتێکی ئاشکرایە وڵاتانی عەرەب و نەتەوەی عەرەب و گەلانی دراوسێ و جیهانی سەربەست و پێشکەوتنخواز ئەو یەکێتی‌یەی کە هەیانە ئەوەدەمە بەهێز دەبێ کە لە ناوخۆی خۆیاندا زیاتر بەهێزی بکەن و چاکتر ماوەی ئەوە نەدەن کە کەلێنێك بکەوێتە نێوانیانەوەو رێگە نەدەن کە دوژمن لەو کەلێنەوە دەستیان لێ‌بوەشێنێ .

بەستنی ئەم جۆرە کۆنگرانە راستیەکەی ئەوەیە کە دەوڵەتانی عەرەب بەیەك‌دەگەن و دەتوانن گیروگرفتەکانی نێوانیان لەگەڵ یەکتریدا باس‌بکەن و هەندێ شت کە دووربەدوور لەسەری ناڕێکن لەوێدا باسی بکەن و بگەنە ئەنجامێك .

کۆنگرەی ئەمجارەش کە لە شاری فاس لە مەغرب گیرا هەرچەندە تا رادەیەك باش‌بوو هەندی بڕیاری گرنگیان سەبارەت مەسەلەی فەلەستین و کە یەکێکە لە مەسەلە سەرەکیەکانی عەرەب) هەندێ مەسەلەی تریان دەر کرد بەڵام هێشتا لە پلەی ئەو خواستەدا نەبوو کە هەموو بەیەك چاو بڕواننە دوژمنی سەرەکی کە ئەمڕۆ بەرامبەر بە عیراق و بە گەلی فەلەستینی هەیە لەگەڵ ئەوەشدا ئەم کۆنگرەیە هەنگاوێکە بۆ زیاتر نزیك‌بوونەوە لە یەکتری و هەست‌کردن لە لایەن هەندێ دەوڵەتی عەرەبەوە بەو دوژمنەی کە دەست درێژدەکات بۆ سەرخاکی عەرەب .

هەروەکو سەرۆکی فەرماندە صدام حسین لە کۆنگرەی رۆژنامە نووسیەکەیدا کە لە فاس بەستراو بە سەرەکانی نووسینی رۆژنامەکانی کوێتی وت (پەیوەندی مرۆڤایەتی بنەرەتەکەی تێگەیشتنی هاوکوێیە وا ..ە.. پێویست ناکات کە ئێمە دوور بەدوور بێ‌ئەوەی لەیەك نزیك بینەوەو شتە سەرەکیەکە هەردووو لا یاخود هەرسێ لا یان چەند لا تێ‌بگات هەروا بێ تێگەیشتن بە هەڵواسراوی بمێنێتەوەو چارەسەری نەکرێ .

بڕوانە ل ٧

رووداوەکانی رۆژانی رابووردو

■ **تونس**
سەرەکی تونس حبیب بورقیبەو یاسر عەرەفات دەربارەی بڕیارەکانی کونگرەی فاس و رێگای بەدوادا چوونی جێ‌بەجێ کردنیان گفتوگۆیان کردوە .

■ **عمان**
راپۆرتێك کە لە فەلەستینی زەوت کراوەوە گەیشتوە وا دەگەیەنێت کە زایۆنی دوژمن بەردەوامە لەو کاروبارانەی وا دەکەن بە تەواوی بەرەی رۆژئاوای داگیرکراو بەستێ بە کیانە رەگەزپەرستەکەی خۆیەوە .

■ **توکیو**
پێرێ مەشقی دەریای هاوبەش لەنێوان هێزەکانی ژاپۆن و ئەمەریکادا دەستی پێ کرد لە گەرورەکی دەریایدا لە خوارووی رۆژهەڵاتی توکیوی پایتەخت .

■ **ئەسپانیا**
فڕۆکەیەکی گواستنەوەی ئەسپانی لە جۆری [دی ، سی ١٠] لە فڕۆکەخانەی مەلقا کەوتۆتە خوارەوەو تێك شکاوەو تا ئێستا هۆی ئەم رووداوە نەزانراوە .

بڕوانە ل ٧

Institut kurde de Paris

Institut Kurde de Paris

له چاوپێكه‌وتنی جه‌ماوه‌ری چه‌مچه‌ماڵدا

هاوڕێ سعدی مهدی صالح دووپاتی ده‌كاته‌وه شۆڕش به‌رده‌وامه له په‌ره‌پێدانی ناوچه‌ی ئۆتۆنۆمی

هاوڕێ سعدی مهدی صالح ئه‌ندامی پێشه‌وایه‌تی قوتری حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالیست ئه‌میندداری نهێنی نووسینگای ڕێكخستنی سه‌ره‌وه له حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالیستدا سڵاوی سه‌ره‌كی پێشه‌وا صدام حسین‌ی به جه‌ماوه‌ری قه‌زای چه‌مچه‌ماڵ له پارێزگای سلێمانی گه‌یاندو شانازی پێشه‌وای به ڕۆڵه‌كانی گه‌لی كوردمان ده‌ربڕی .

له‌و كۆڕه‌دا كه له قه‌زاكه‌دا بۆ ئه‌ندامانی ئه‌نجومه‌كانی گه‌ل‌و پیاوه ئایینی‌یه‌كانی قه‌زاكه‌و دێهاته تازه‌كان گێڕرا هاوڕێ سعدی مهدی صالح ڕه‌وتی سه‌ركه‌وتووی شۆڕشی پیرۆزی ١٧ - ٣٠ ی ته‌مووزی ده‌رخست‌و باسی ئه‌و ده‌ستكه‌وته مه‌زنانه‌ی كرد كه شۆڕش بۆ هاوولاتیانی ولات به‌گشتی‌و هاوولاتیانی ناوچه‌ی ئۆتۆنۆمی به تایبه‌تی هێناوه‌ته دی و وتی شۆڕش سووره‌له‌سه‌ر ڕێبازی په‌ره‌پێدانی ناوچه‌ی ئۆتۆنۆمی‌و پێشخستنی له هه‌موو باره‌یه‌كه‌وه .

ئه‌نجا وتی ئیمپریالیزم‌و زایۆنیزم به په‌ره‌سه‌ندنی عیراق‌و پێشكه‌وتنی گه‌له‌كه‌ی په‌ستن له‌به‌ر ئه‌وه هه‌موو جۆره شێوه‌یه‌كیان به‌كار هێناوه بۆ كۆسپ‌خستنه ڕێی ڕه‌وتی شۆڕشه‌كه‌مان به‌ڵام هه‌موو ئه‌م هه‌وڵ‌و ته‌قه‌لایانه به‌فیڕۆ ڕۆیشتن به‌هۆی كۆبوونه‌وه‌ی جه‌ماوه‌ری گه‌له‌وه به ده‌ور پێشه‌وایه‌تی سه‌ره‌ك صدام حسین و توانای باڵایان بۆ به‌رهه‌ڵستی كردن‌و پیلان شكاندن .

دوای ئه‌وه باسی جه‌نگی پیرۆزی قادسیه‌ی صدام و سه‌ركه‌وتنه‌كانی هێزه ئازاكانمانی كرد به‌سه‌ر هێزه‌كانی ڕژێمی ئێراندا له دووساڵی ڕابووردووی شه‌ڕداو وتی نیازه چه‌په‌ڵه‌كانی كاربه‌ده‌ستانی ئێران‌و ڕێكه‌وتنه گومان لێ‌كراوه‌كانیان له‌گه‌ڵ زایۆنیزمدا به‌ته‌واوی ئاشكران‌و ناتوانن هیچ زیانێك به ڕه‌وتی شۆڕش بگه‌یه‌نن .

هاوڕێ سعدی مهدی صالح باسی باری ژیانی گه‌لی كوردمانی كرد كه چۆن هه‌موو مافه نه‌ته‌وایه‌تی‌یه‌كانی ده‌ستگیربووه‌و ئه‌مه‌ی به‌و ئازاره به‌راوردكرد كه گه‌لانی

* بڕوانه ل ٧ *

بانگه‌وازێك بۆ په‌ره‌پێدانی ڕه‌وتی كشت‌وكاڵ له هه‌ولێر

به‌ڕێز جمیل صبری ئه‌میندداری گشتی به‌ڕێوه‌به‌رایه‌تی كشت‌وكاڵ‌وچاككردنی كشت‌وكاڵ له ناوچه‌ی ئۆتۆنۆمی كوردستان‌داوای له هه‌موو ئه‌وانه كرد كه له مه‌یدانی كشت‌وكاڵدائیش‌ده‌كه‌ن له پارێزگاكانی ناوچه‌كه‌دا كه پێویسته‌هه‌وڵێكی نائاسایی بده‌ن له پێناوی به‌ره‌وپێش‌بردنی‌باری كشت‌وكاڵدا .

له‌و كۆبوونه‌وه فراوانه‌دا كه له باره‌گای ئه‌میندداریی گشتیدا له هه‌ولێر كراو به‌ڕێزان به‌ڕێوه‌به‌ره گشتی‌یه‌كانی ده‌سته گشتی‌یه‌كانی كشت‌وكاڵ‌و چاككردنی كشت‌وكاڵ‌و به‌ڕێوه‌به‌ری گشتی توتن چاككردن‌و سه‌رۆكه‌كانی به‌شه‌كانی هونه‌رمه‌ندی‌و نه‌خشه‌كێشان‌و ئاوی ژێرزه‌وی له پارێزگاكانی هه‌ولێرو سلێمانی‌و دهۆك ئاماده‌ی بوون بۆ ڕاوێژكردن له باره‌ی ئه‌و پرۆگرامی كاره كه بۆ په‌ره‌پێدانی كشت‌وكاڵ ئاماده كرابوو ، ئه‌میندداری گشتی دووپاتی كرده‌وه كه پێویسته به‌هۆی سرنج‌دان‌و چاودێری كردنه‌وه ئه‌و كۆسپانه ده‌سنیشان بكه‌ین كه ڕێی پێشخستنی كشت‌وكاڵ ده‌گرن‌و ئه‌و هۆ تازانه به‌كار بێنین كه كشت‌وكاڵیان پێ پێشده‌خرێ .

ئه‌و پرۆگرامی كاره كه له لایه‌ن ئه‌میندداریی گشتی‌یه‌وه ئاماده كرابوو ئه‌وه‌ی تیابوو كه پێویسته ئاگاداری هه‌موو هه‌نگاوێكی كاری كشت‌وكاڵ بكرێ یه‌ك له دوای یه‌ك هه‌ر له ئاماده‌كردنی زه‌وی‌و كێڵان‌و تۆوكردن‌و ئاودانه‌وه به ڕێگای تازه‌و په‌ین‌كردن‌و هاندانی كه‌رتی تایبه‌تی‌یه‌وه بۆ به‌كارهێنانی دارایی‌یدا له كشت‌وكاڵداو گه‌ڕان به شوێن هۆی تازه‌دا بۆ سوود وه‌رگرتن له زه‌وی وا كه بۆ كشت‌وكاڵ باش‌بێ كه تا ئێستا سوودی لێ وه‌رنه‌گیرابێ‌و چۆنیه‌تی گه‌یشتن به‌م ئامانجانه .

پارتی شۆڕشگێڕی كوردستان ده‌ستخۆشی ڕێزده‌نێ له بڕیاره مرۆڤایه‌تیه‌كانی شۆڕش له سوودی ڕۆڵه‌كانی گه‌لی كورد

پارتی شۆڕشگێڕی كوردستان ستایشی بڕیاره‌كانی ئه‌م دوایی‌یه‌ی ئه‌نجومه‌نی سه‌ركردایه‌تی‌شۆڕشی كرد بۆ به‌خشینی ئه‌وانه‌ی له سوپا ڕایان‌كردبوو یا هه‌رنه‌هاتبوونه خزمه‌تی سوپاوه‌و لێبووردنیشیان له هه‌موو ئه‌و جۆره سزایانه‌وه كه به‌هۆی ڕاكردن‌و نه‌هاتنه‌سوپاوه تووشیان ده‌بوو .

پارتی شۆڕشگێڕ له‌و به‌یاننامه‌یه‌دا كه له كۆتایی كۆبوونه‌وه‌ی لیژنه‌ی ناوه‌ندی‌یدا ده‌ری‌كرد دووپاتی كرده‌وه كه ئه‌و بڕیارانه هه‌لێكی تازه‌یان به‌و ڕۆڵانه‌ی گه‌لی كوردمان به‌خشی كه فریودرابوون‌و له ڕێی ڕاست لایان‌دابوو بۆ ئه‌وه‌ی بگه‌ڕێنه‌وه ناو سه‌نگه‌ری شۆڕش له پێناوی خزمه‌تكردنی نیشتمانیان‌و خاك‌و ده‌ستكه‌وته نیشتمانی‌و نه‌ته‌وایه‌تی‌یه‌كانی شۆڕشدا . هه‌روه‌ها ئه‌و چاودێری‌یه‌ی پێشه‌وایه‌تی حزب‌و شۆڕش كه له په‌ره‌سه‌ندنایه‌و ده‌یدا به ناوچه‌ی ئۆتۆنۆمی‌و هه‌موو پێویستی‌یه‌كانی ژیانێكی به‌ختیار بۆ دانیشتوانی ناوچه‌كه مسۆگه‌ر ده‌كا ئه‌و مافه ڕه‌وابانه ده‌رده‌خه‌ن كه ده‌ستگیری گه‌لی كورد بوون له كوردستانی عیراقدا .

هه‌روه‌ها به‌یاننامه‌كه وتی شۆڕشی ١٧ - ٣٠ی پیرۆزی ته‌مووز ئێستا له‌وه پته‌وترو چه‌سپاوتره له‌وه‌ی هێزه دوژمنه‌كان بتوانن زیانی پێ بگه‌یه‌نن‌و ته‌گه‌ره بخه‌نه به‌ر ڕه‌وته سه‌ركه‌وتووه‌كه‌ی . پارتی شۆڕشگێڕی كوردستانمان كه سوێندخواری‌یه‌كی ته‌واو ده‌یبه‌ستێته‌وه به حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالیسته‌وه شان به‌شانی هێزه میللی‌یه‌كانی تری گه‌له تێكۆشه‌ره‌كه‌مان له به‌ره‌ی نیشتمانی‌و نه‌ته‌وه په‌رستی پێشكه‌وتوودا تێ‌ده‌كۆشێ له پێناوی پاراستنی نیشتمان‌و ده‌ستكه‌وته پێشكه‌وتووه‌كانی گه‌لماندا .

هه‌روه‌ها به‌یاننامه‌كه وتی یه‌كێتی نیشتمانی كه ئێسته نیشانه‌ی سه‌ركه‌وتنی گه‌له‌كه‌مانه به‌سه‌ر دوژمناندا‌و كۆبوونه‌وه‌ی جه‌ماوه‌ری گه‌له‌كه‌مان به عه‌ره‌ب‌و كوردو كه‌مایه‌تیه نه‌ته‌وه‌یه براكانه‌وه به ده‌وری شۆڕش‌و پێشه‌وای تێكۆشه‌ر صدام حسین دا دابینكه‌ری سه‌ره‌كی‌ی ڕاسته‌قینه‌ی سه‌ركه‌وتنمانه به‌سه‌ر دوژمناندا له‌هه‌ر كوێ‌یه‌كه‌وه بن .

* بڕوانه ل ٧ *

به‌ره‌و ڕووناكی

پارتی به‌عس وخه‌باتی بێ‌وچان

ئه‌وه‌ی ڕاستی‌بێت .. و ئاشكراش بوو بۆ هه‌موو جه‌ماوه‌رمان .. ئه‌وه‌یه پارتی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالیست هیچ شتێك له جه‌ماوه‌ر ناشارێته‌وه .. ئه‌و شتانه‌ی كه بڕوای پێ‌یه‌و له‌پێناویا تێئه‌كۆشێ‌و ته‌قه‌لائه‌دا هه‌میشه به به‌رده‌وامی باسی‌كردوودو به‌ووردی شی‌كردۆته‌وه .. ئه‌م ڕاستی‌یه‌ش له‌م ماوه‌یه‌دا واته ماوه‌ی چوارده ساڵه‌ی حوكمی‌دا له‌عێراقدا ده‌ركه‌وتووه‌و شكی‌لێ‌ی‌ناكرێ .. به‌تایبه‌تی هه‌ر له‌م ماوه‌یه‌دا به‌سه‌ده‌ها ته‌جره‌به بۆمانی‌سه‌لماندو به‌شێوه‌یه‌كی كارانه « عملی » كه‌وا پارتی به‌عس هه‌رگیز له مه‌سه‌له مه‌بده‌ئیه‌كاندا ڕای خۆی ناگۆڕێت‌و له ڕێگای خۆی‌و ئه‌م میلله‌ته لا نادات ... له‌وانه سه‌ربه‌ستی‌و ئازادی وولاته‌كه‌مان‌و تێكۆشانی به‌رده‌وام بۆ پێشكه‌وتنی‌و خۆش‌كردنی گوزه‌رانی هاوولاتیانی‌و كامه‌رانییان .. یه‌كێتی نیشتمانی‌و به‌هێزكردنی ئه‌م یه‌كێتی‌یه‌و به‌هێزكردنی وولات بۆ ئه‌وه‌ی بتوانێت به‌ره‌نگاری له دوژمنان بكات‌و خاكی پیرۆزی ئه‌م وولاته شیرینه له چاوچنۆكیان بپارێزێت‌و میلله‌ته‌كه‌مان به‌سه‌ربه‌رزی بژی .. مه‌سه‌له‌ی فه‌له‌ستین ، ئه‌میش ئامانجی سه‌ره‌كی‌ی حزبه ، له‌سه‌ره‌تای له‌دایك‌بوونیه‌وه یه‌كه‌م ئامانجی بووه‌و بگره هه‌زاره‌ها قوربانی‌ی له‌پێناودا پێشكه‌ش كردووه‌و تائێستاش هه‌وڵی به‌رده‌وام ده‌دات بۆ یه‌كگرتنی وولاتانی عه‌ره‌ب بۆ ئه‌وه‌ی پێكه‌وه دوژمنی زایۆنیزم ببه‌زێنن‌و ئامانجی‌گه‌لی فه‌له‌ستین وه‌دی‌بهێنن . دیسان حزبی سه‌ركرده میلله‌ته تێكۆشه‌ره‌كانی جیهانی‌ی له‌یادنه‌كردووه .. ئه‌و میلله‌تانه‌ی كه‌وا له‌ده‌ستی زوڵم‌و زۆری‌و چه‌وساوه‌ی ئیمپریالیزمه‌وه ده‌ناڵێنن .. هه‌میشه یارمه‌تییانی‌داوه‌و له‌گه‌ڵیاندا بووه‌و ده‌نگی بڵندی خۆی بۆ وه‌رگرتنی مافی ئه‌و میلله‌تانه هه‌میشه دیار بووه ...

پارتی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالیست توانی په‌یوه‌ندی‌یه‌كی دۆستانه‌ی به‌هێز له‌گه‌ڵ زۆربه‌ی هه‌ره زۆری ئه‌و وولاتانه‌ی كه‌وا لایه‌نگری مافی نه‌ته‌وه‌ی عه‌ره‌بن‌و دان به مافی فه‌له‌ستیندا ئه‌نێن‌و قازانجی میلله‌ته‌كه‌مان ده‌زانن بكات‌و ده‌نگیان به‌لایه‌نی خۆماندا ڕابكێشێت‌و هه‌میشه خۆیان به‌دۆستی ئێمه بزانن‌و پشت بكه‌نه ئه‌وانه‌ی دوژمنی عێراقن ...

ئه‌مانه به‌گشتی سه‌ره‌تایه‌كی كورتی سیاسه‌تی پارتی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالیسته .. شته‌كه ئاشكراو ڕوونه‌و به‌ته‌جروبه بۆ میلله‌ته‌كه‌مان ده‌ركه‌وتووه ...

ئه‌مه‌ش هۆیه‌كی سه‌ره‌كی‌یه بۆ سه‌ركه‌وتنمان به‌سه‌ر دوژمنی ڕه‌گه‌زپه‌رستدا ڕژێمی خومه‌ینی‌ی بۆگه‌ن ... چونكه سوپای دلێرمان بڕوای به سه‌ركرده‌كه‌یه‌تی .. بڕوای به سه‌ره‌كی به‌ڕێز صدام حسین ـه بڕوای به پارتی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالسته ..

جا چۆن به‌رگری له خاكی پیرۆزی خۆی ناكات‌و چۆن گیانی خۆی پێشكه‌شی به‌م خاكه ناكات‌و چۆن گیانی خۆی پێشكه‌ش به‌م خاكه ناهێنێت ..! گه‌لی عێراق گه‌لێكی ناسراوه .. گه‌لانی جیهان ده‌یناسێن‌و مێژوویه‌كی پڕ له شانازیی هه‌یه‌و تائێستاشی به سه‌ربه‌رزی ژیاوه‌و ده‌ژی ... خه‌ونی دوژمنانیشی به‌تاڵ بووه‌و هه‌ر به‌تاڵه ...

● فؤاد حسین احمد ●

چالاكی كرێكاران بۆپشتیوانی جه‌نگی ڕه‌وامان

له هه‌ولێر

نووسنگه‌ی هه‌ولێر له گه‌رمه‌ی ئاهه‌نگ‌و جموجۆڵی ڕێكخراوه پیشه‌یه‌كان له شاری هه‌ولێردا به‌بۆنه‌ی بیره‌وه‌ری دوو ساڵه‌ی شه‌ڕی چاره‌نووسمان له‌گه‌ڵ تاقمه نه‌زانه‌كه‌ی ڕژێمی ڕه‌گه‌زپه‌رستی ، یه‌كێتی نه‌قابه‌كانی كرێكاران له هه‌ولێر ، به‌رده‌وامه له نواندنی چالاكی هه‌مه‌چه‌شن‌و چه‌ندان جموجۆڵی ڕۆشنبیری له وه‌ڵامی پرسیارێكدا به‌ڕێز لێپرسراوی به‌شی ڕۆشنبیری‌و ڕاگه‌یاندن وتی :

★ له ماوه‌ی ئه‌م دوو ساڵه‌ی شه‌ڕی ڕه‌واماندا دژی ده‌سه‌ڵاتداره نه‌زانه‌كانی ڕژێمی تاران‌و له‌گه‌ڵ یه‌كه‌م سه‌ركه‌وتن كه سوپای دلێرمان به‌ده‌ستی هێناوه ، ئه‌م نه‌قابه‌یه وه‌كو ڕێكخراوێكی دیار ڕۆڵی خۆی له هاوكاری‌و پشتگیری كردنی‌ئه‌م سه‌ركه‌وتنانه‌دا بینیوه ، ئه‌وه‌بو هه‌ر له سه‌ره‌تاوه كرێكاره‌كانمان چوونه به‌ره‌ی جه‌نگه‌وه‌و به خوێن به‌رگری‌ته‌واویان له ده‌سكه‌وته پیرۆزه‌كان كرد . له‌لایه‌كی‌تر به ئافره‌ت‌و پیاوه‌وه خوێنییان به‌خشی به‌برینداره‌كان ، سه‌ره‌ڕای ئه‌وه‌ی كه به‌شی ڕۆشنبیری‌به‌رده‌وام كۆڕی تایبه‌تی له سه‌راپای كارگه‌كاندا به‌ستووه‌بۆ ڕوون‌كردنه‌وه‌ی ئه‌م ئه‌م سه‌ركه‌وتنه مه‌زنانه‌وسه‌ردانی خێزانی شه‌هیدان‌و بریندارانمان كردووه به‌بردنی‌چه‌ندان دیاری‌و بڵاوكراوه‌ی تایبه‌تیمان به‌م بۆنه‌وه‌ده‌ركردووه . له‌لایه‌كی تر هه‌موو كرێكارانمان‌به‌شداربون له به‌خشینی موچه‌ی مانگانه‌ی خۆیان بۆپشتگیری‌كردنی ئه‌م شه‌ڕه مێژوویی‌یه . هه‌روه‌ها‌یه‌كێتی چه‌ندان پشانگای به‌م بۆنه‌وه كردۆته‌وه كه هه‌ستی كرێكارانی ده‌ربڕیوه به‌رامبه‌ر به سه‌ركردایه‌تی پارت‌وشۆڕش‌و ئاماده‌بونی خۆمان ده‌ربڕیوه به‌رامبه‌ر به‌قوربانی‌دان له پێناو سه‌ركه‌وتنی زیاتروبه‌شداری‌كردنی ته‌واو له جه‌نگی ڕه‌وامان‌وبه‌رگری‌كردن له مافی چاره‌نووسمان .

له به‌ر ڕووناكی بڕیاره‌كانی كونگره‌ی « فاس »دا

تاران‌وزایۆنیه‌كان پێكه‌وه

شۆڕشی عیراق ، یه‌كه‌م هێزی هوشیار بوو ، له ناوچه‌كه‌دا . زیره‌كانه ، ده‌ركی به‌وه كرد ، كه تاقمه‌كه‌ی خومه‌ینی جادووگه‌ر ، ده‌سته‌یه‌كی گومان لێ‌كراون‌و شه‌پۆلی ئه‌و گه‌رداوه زه‌رده‌ن مه‌ترسیان هه‌یه . بۆ سه‌ر سه‌رجه‌می بزوتنه‌وه‌ی سه‌ربه‌ستی خوازی گه‌لانی ئێران‌و گه‌لانی ناوچه‌كه به‌گشتی‌و شۆڕشی عه‌ره‌بی به تایبه‌تی كاتی خۆی . هه‌ندێ لایه‌ن. له‌به‌ر هه‌ر هویه‌ك بێ گوێ‌ی‌خۆی به‌رامبه‌رئه‌م سه‌رنج ڕاكێشانه هوشیارانه‌یه‌ی شۆڕشی عیراق كپ كردو . هه‌ندێكی كه ، له‌كه‌م بینیانه‌وه به پێچه‌وانه بۆ مه‌سه‌له‌كه چوون .

به‌ڵام . ڕووداوه‌كانی ڕۆژانه‌و هه‌ڵس‌و كه‌وتی ئه‌و تاقمه‌و به‌تایبه‌تی دوای ئاشكرا كردنی دوژمنایه‌تی چاو چنۆكانه‌ی به‌رامبه‌ر عیراق‌و داگیرساندنی ئه‌و شه‌ڕه‌ی كه ئه‌مه دوو ساڵه به‌رده‌وامه ، وابان كرد . ڕۆژ له دوای ڕۆژ . ئه‌و په‌ردانه بدڕێن . كه ئه‌و تاقمه ته‌ڵه‌كه بازه خۆیان له‌ژێریاندا حه‌شار دابوو ، هه‌موو دنیاو زایونیه‌كان خۆشیان دانیان به هاوكاری پته‌وی نێوان زایونیه‌كان‌و ڕژێمی ئێراندا نا له شه‌ڕی دوژمنایه‌تی كاریدا دژی سه‌ربه‌ستی‌و سه‌ربه‌خۆیی عیراق ، ئه‌ویش له‌ڕێگای ئه‌و چه‌ك‌و یارمه‌تیانه‌وه زایونیه‌كان بۆ ڕژێمی تارانیان ده‌نارد ، هه‌تا كار گه‌یشته ئه‌وه‌ی زایونیه‌كان چی چه‌ك‌و ته‌قه‌مه‌نیان له‌كاتی په‌لاماره دڕندانه‌كه‌یاندا بۆ سه‌ر لوبنان ده‌ست كه‌وت ناردیان بۆ حوكم ڕاكانی تاران ، به‌م جۆره په‌رده‌ی « به‌رگری له فه‌له‌ستین‌و خه‌بات بۆ ڕزگاری قدس » به‌ته‌واوی له‌ڕووی جادوو گه‌ره‌كانی تاران دڕاو ده‌ركه‌وت درۆزنن‌و تا بینه قاقایان له درۆزنی‌و ساخته‌دا نووقم بوه‌و زایونیه‌كان‌و ئه‌وان شه‌ریكی یه‌ك مه‌به‌ستی چاو چنۆكین‌و به‌به‌ڵگه په‌لاماره‌كانیان بۆسه‌ر سنووری عیراقمان به ته‌واوی ڕێكه‌وت بوو له‌گه‌ڵ په‌لاماری زایونیه‌كان بۆسه‌ر گه‌لی لوبنان‌و فه‌له‌ستین .

كار لێره‌دا نه‌وه‌ستا ، كه سه‌ركرده‌كانی عه‌ره‌ب له كونگره‌ی به‌رزدا له « فاس » كۆبوونه‌وه‌و ڕێبازی یه‌كیتی‌و خه‌باتیان دیاری‌كرد دژی چاوچنۆكی

* بڕوانه ل ٧ *

تاقی كردنه‌وه‌یه‌كی نوێ

- ئاسۆ -

شارێكی جوانی ڕازاوه به‌هه‌موو مه‌رجێكی جوانی ده‌ستكردی سروشت‌و مرۆڤ به‌جووته ، نه‌زۆر گه‌وره‌و به‌خنجیلانه‌ش ، دامێنی لای ڕۆژئاوای ده‌ریای سپی ناوه‌ڕاست‌و لای ژووروی ڕۆژهه‌ڵاتیشی چیای جوانی هه‌وانێك به‌هاوینان‌و ساردو سه‌رماش به‌زستان .

سه‌باره‌ت به هه‌ڵكه‌وتوویی خۆیه‌وه بووه به سه‌ره ڕێی گه‌لێ نه‌ته‌وه‌و گه‌لانی جۆراوجۆر زمان‌و ڕه‌وشت‌و ئاین‌و ڕه‌سه‌ن ، خۆ بۆ ئه‌وانه‌ی كه‌وتونه‌ته سه‌ر ده‌ریای سپی ناوه‌ڕاست ئه‌وه هه‌ر ده‌یان سه‌دان ساڵه بووه به مه‌ڵبه‌ند ، هه‌ندێك چاویان بڕیبووه خاك‌و ئاوو سامانی‌و هه‌ندێك بۆ بازرگانی‌و هه‌ندێك به‌دوای گه‌ڕان‌و گه‌ردشدا هاتوچۆیان تیا كردووه . ئه‌مه ده‌رباره‌ی گه‌لانی سه‌ر ئه‌م ده‌ریایه خۆ گه‌لانی ڕۆژهه‌ڵاتی هه‌ر له كۆنه‌وه چاویان تێ‌بڕیبوو وه به به‌شێك یان به‌درێژه‌ی خاك‌و ئاوی خۆیانیان زانیوه‌و ته‌نانه‌ت گلگامیشی بابلیش بو ده‌ستخستنی داری ئورزو كوشتنی خه‌مپایه‌ی پاسه‌وانی‌و به‌دوای ئاوی ژیانا چاكی خۆی لێ هه‌ڵكردووه‌و خۆی گه‌یانۆته كێوه سه‌ركه‌شه‌كانی .

بۆیه دانیشتوانی ئه‌م ولاته كه زوربه‌ی زۆریان به‌عه‌ره‌ب له‌قه‌ڵه‌م ده‌درێن به‌ڵام به‌دیمه‌ن‌و روخسار هه‌مه‌ره‌گه‌زی‌یان به‌ته‌واوی پێوه دیاره ، هه‌روه‌ها هه‌مه نه‌ته‌وه‌و ئاین‌و مه‌زه‌بن . وه تا ئه‌م ساڵانه‌ی دوایی خۆیان به‌م هه‌مه‌ره‌نگی‌یه ڕاهێنابوو ، بوبوون به نمونه‌ی یه‌كێتی‌و برایه‌تی‌و هاوكاری‌و یه‌كسانی نێوان چه‌ند نه‌ته‌وه‌و ئاین‌و مه‌زه‌بی جۆراوجۆری ژیاو له بۆته‌یه‌كی پڕ كامه‌رانی‌و سه‌رفرازی‌دا .

گه‌لێكی كارگوزاری دڵپڕ له ئاواتی خۆش‌بین ، له ئه‌رزی ڕه‌ق گوزه‌رانیان دروست كردبوو ، گه‌شت‌و گوزارو سه‌ره ڕێ‌یه‌كی شارو ولاته‌كه‌یان كردبوو به سه‌رچاوه‌ی ده‌رامه‌تی خۆیان . هه‌روه‌كو بۆ خۆیان دڵێ فراوان‌و له یه‌كتری بوردن‌و سه‌واو سه‌واكاری‌یان كردبو به‌مه‌شقی ژیان هه‌روه‌هاش هه‌مان ده‌رگایان بۆ ده‌وڵه‌تانی دوورو نزیك كۆڕو كۆمه‌ڵانی جۆراوجۆری عه‌ره‌بی دراوسێ‌و بێگانه‌ش خستبووه سه‌رپشت . ئه‌م كارو كرده‌وه‌یه هه‌روه‌كو ولاته‌كه‌ی كردبو به به‌هه‌شته بچكۆله‌یه‌كی سه‌رزه‌مین‌و ئه‌م شاره جوانه‌شی كردبوو به مه‌ڵبه‌ندێك كه گورگ‌و مه‌ڕ پێكه‌وه ئاوی تیا بخۆنه‌وه ، به‌ڵام له‌لایه‌كی تره‌وه ده‌وڵه‌تان‌و كۆڕو كۆمه‌ڵه‌ی چاوبرسی دڵ‌ڕه‌قی بێ‌ئامان ئه‌م ده‌رفه‌ته‌یان به‌هه‌ل زانی كه له‌پێناوی قازانج‌و ده‌سكه‌وتی خۆیان دوو ڕه‌وشتی ناله‌باری ژیان به‌خشیان تیابڵاوبكه‌نه‌وه ، ڕه‌وشتی تێكدانی برایه‌تی‌و یه‌كسانی‌و به‌خۆشی به‌به‌كه‌وه ژیان‌و ڕه‌وشتی ناسك‌و نازداری‌و نه‌رمۆڵه‌یی‌و به‌دووی ڕابواردن‌و خواردن‌و خواردنه‌وه‌و ڕۆلیت‌بازی‌و لاسایی ژیانی بورژوا خواهانا گه‌ڕان .

ئه‌م شاره جوانه پڕبزوتنه‌وه‌یه هاتبووه سه‌ر ڕێگای ژیانی ڕوخاوی ڕه‌وشت‌و نه‌ریتی كۆمه‌ڵایه‌تی . بۆیه‌ی ڕژێمی سه‌زمایه‌داری پاره‌و ئافره‌تی له ڕێ لاده‌رو لادراو فرۆفێك‌و خۆرازانه‌وه‌ی لاوانی كچ‌و كوڕو هیپایه‌تی‌و جامبازی‌كردن‌و ... ، باڵی ڕه‌شی به‌سه‌ردا كێشابوو به‌س ! كه‌س به‌بیریا نه‌ده‌هات كه ڕۆژێك له‌ڕۆژان ئه‌م دیمه‌نه پێچه‌وانه‌كه‌ی دێته

بڕوانه‌ل٧

لە ئەدەبی جەنگ

ئەفەرهەڵگر

تانك و ئۆتۆمبیلەکانی ڕەتلەکە لێرەو لەوێ ڕاوەستابوون و سەربازەکانیش لە سەنگەرەکانیاندا بوون ، کاتێك کە بۆردمانی تۆپخانەی دوژمن پەرەی سەند .. لە ناکاوێکدا مووشەکێك لەو ئەفەرهەڵگرەی دا کە لە ناوەڕاستی ئەوەکانی دیکەدا بوو ، گورج بڵێسەی ئاگری لێ بەرزبووەوە ..

ئەفسەرێك ، کە لە سەنگەرەکەیدا بوو ، بینی ئەفەرهەڵگرەکە ئاگری تێبەربوو .

- خودایە ! ئەوەتا ئاگرەکە خەریکە هەموو بەشێکی ئەفەرهەڵگرەکە دەتەنێتەوە .. دەگاتە تانکی‌ی بەنزین و تەقەمەنی‌یەکەمو .. دەتەقێتەوە ! دەتەقێتەوەو ئەفەرهەڵگرو تانکەکانی نزیکیشی دەتەقێنێتەوە ! نا !

دەستی لە سەر شانی یەکێك لە سەربازەکانی داو پەنجەی بۆ ئەفەرهەڵگرەکە ڕاکێشا ..

- گەورەم .. ئێستا نا تۆزێکی دیکە دەتەقێتەوە .. کە لێوەی نزیك دەبینەوە دەتەقێتەوە !

ئەفسەرەکە بە بە سووربوونەوە وەڵامی دایەوە :

- قەیدی نی‌یە ! گرنگ ئەوەیە هەوڵی کوژاندنەوەی بدەین .. ئەگەر بتەقێتەوە ، ئەوا ئێمەو هەموو ئەو شتانەی دەوروبەری لەناو دەبات و دەتەقێنێتەوە ! سا خێراکە !

پێکەوە خێرا پێیان لێ‌هەڵهێناو .. کیسە خۆڵەکان گورج گورج دەکرانە سەر ئاگرەکەدا .. تا وایان لێ‌کرد لە شوێنی خۆیدا کوژایەوە !

مکرم رشید تالەبانی
بە دەستکاری‌یەوە
کردوویەتی بە کوردی

چەند بیروڕایەك
لەبارەی لەچاپدان و بڵاوکردنەوەی کوردی

محمدی مەلا کریم

کە بەراوردێکی جیهانی ئەمڕۆو باری کولتووری گەلی کورد ئەکەین ، ئەبینین گەلەکەمان لەم ڕووەوە ئەوەندە لەپاشە ئەگەر لە کۆڕێکدا لەناو یەکێ لە گەلە بەختەوەرەکاندا بیگێڕیتەوە لەوانەیە ئەگەر خەڵکەکە شارەزای بارو دۆخی وڵاتانی جیهانی سێیەم و مێژووی ستەمی نەتەوەیی و کۆمەڵایەتی نەبن لە جیهاندا ، باوەڕت پێ نەکەن .

لەم دوادواییی چەرخی بیستەمەدا هێشتا ژمارەی ئەو کتێبانەی ساڵانە بە زمانی کوردی دەرئەچن ناگەنە پەنجا کتێب و ، لەناو ئەوانەشدا کەمیان ژمارەی فۆرمەکانیان لە ٤ - ٥ فۆرمە تێ ئەپەڕێ .

کە چاوێکیش بە کوردستانەکەی خۆمان و بەناو ملیۆنەهای خەڵکی کوردا ئەگێڕین ، ئەبینین ئەو کتێبە کەمانەی بە کوردی دەرئەچن زوربەیان لە کوردستانی عێراقدا لەچاپ‌ئەدرێن و ئەمەش واتە ئەرکی گەشەپێدانی نوسین و بڵاوکردنەوەی کوردی ئەمڕۆ لە ئەستۆی بنووسانی کوردی عێراقدایەو ئەمانن ئەم ئەرکە ئەبینن .

کە تەماشای گرانیی ئەرکی چاپ و نرخی قاقەزو شتی‌وایش ئەکەین لای خۆمان ، بۆمان دەرئەکەوێ بەدەگمەن ڕێ‌ئەکەوێ بنووسێ یاخود وەرگێڕێکی کورد بتوانێ بە ئەرکی خۆی بەرهەمێك لەچاپبداو ناچارە ئەبێ پەنا بەرێتە بەر دەزگایەکی میری تا بۆی لەچاپبدا یا یارمەتی‌یەکی لەچاپدانی بدا .

ئەمانە هەریەکە ڕاستی‌یەکن ئەبێ لە پێش چاوی ئەو دەزگا کوردی‌یانەی میری ون نەبن کە ئەرکی لەچاپدانی کتێبی کوردی و بڵاوکردنەوەی کوردی‌یان لە ئەستۆدایە ، بۆئەوەی ئەو ئەندازە پارەیەی ساڵانە بۆ ئەم مەبەستە ئەخرێتە ژێردەستیان بە سوودگەیێنترین شێوە خەرج بکەن ، بۆئەوەی کە لە دوایی ساڵدا چاو بە بەرهەمی کاری خۆیانا ئەگێڕنەوە ببینن لە سنوورو دەرفەتی دەسەڵاتیانا باشترین کاریان کردووە کە لە توانایانا بووبێ و کارێکیان کردووە ئەو ئەندازە پارەیەی ژێردەستیان بەجۆرێکی‌وا خەرج ببێ کەلێنێکی ڕاستەقینە لە ژیانی کولتووریی میللەتی کوردا بگرێت و ، لە سنووری تواناداا زۆرترین کەلێن پڕکاتەوە .

بۆیە بەر لە هەرچی ئەبێ هەر دەزگایەك پلانێکی دانراوی ساڵانەی هەبێ کەوا چ جۆرە کتێبێك بڵاوبکاتەوەو لە هەر بابەتێکا چەند کتێب بڵاوبکاتەوەو بەرلەوەی چاوەڕوانی هاتنی کتێبێك بێ لە کەسێکەوە خۆی چی‌ئەکا بۆئەوەی بنووسان و وەرگێڕان ڕاسپێرێ چەند کتێبێکی لە چەند بابەتێکی ڕاست و ئەدەبدا بۆ دانێن و وەرگێڕن . پاش ئەوەش ئەبێ بزانێ چۆن کارێك ئەکا زۆرترین ژمارە یا ژمارەی پێویست لە هەر کتێبێك بە هەرزانترین مەسرەف ئەخاتە بەردەستی خوێندەواران .

بێ‌گومان ئەمڕۆ شێوەی پێ‌گەیاندنی کتێب لەڕووی درێژی و پانی و جۆری تیپی چاپ و ڕێکوپێکی و جوانیی خستنە بەرگ و ڕەنگ‌ڕشتنی بەرگ و دروستکردنی تابلۆی جوان بۆی و بۆ چیرۆك و پارچە شیعرەکان لە بەرهەمی ئەم چەشنانەی ئەدەبداو باشیی جزووبەندکردن و گونجانی جۆری قاقەز لەگەڵ بابەتی کتێب . بۆ نموونە قاقەزی بریسکەداری لووسی ئۆفسێت بۆ کتێبێ کە وێنەی ڕەنگاوڕەنگی تیابێ یا قاقەزی ڕەنگاوڕەنگ بۆ کتێبی شیعر یا قاقەزی ئەستوور بۆ کتێبی بچکۆلانەو قاقەزی تەنك بۆ کتێبی ئەستوورو ئەم جۆرە بابەتانە ، بەشێکن لە کاری بەباشی لەچاپدانی کتێب و نابێ پشتگوێ بخرێن ، بەڵام لە هەموو حاڵێکیشدا بنیادەم ئەبێ بەپێی بەرەی خۆی پێ ڕاکێشێ . بەش بەحاڵی ئێمەی کوردی بێ‌کتێبیش ئەوە بایەخی زۆرترە کە دە کتێب لە قاقەزی بۆرو ڕۆژنامە لەچاپبدەین تا ئەوە کە پێنج کتێب لە قاقەزی ئۆفسێتی هەشتا گرامی لەچاپبدەین . ئەوە بایەخی زۆرترە کە دە کتێب یەکی بە پێنج هەزار دانە لەچاپبدەین تا ئەوە کە پێنج کتێب یەکی بە دە هەزار دانە لەچاپبدەین . ئەوە بایەخی زۆرترە پارەی لەچاپدانی کتێبێك بە چوار ڕەنگ تەرخان بکەین بۆ لەچاپدانی دوو کتێب بە ڕەش و سپی . ئێمە گەلێکی پاشکەوتووین کتێبی باش و زۆرمان پێویستترە با لە قاقەزی ڕۆژنامەش لەچاپدرابێ تا کتێبی باش و کەم کە لە قاقەزی بریسکەداری لووس لەچاپدرابێ .

ئەمڕۆ کە بەهۆی باری ئابووریی وڵاتەوە لەچاپدانی کتێب و گۆڤارەکانی دەزگای کولتووری کوردی کەم‌کراوەتەوە ، ئەوەمان مەبەستە کە ئەو کەم‌کرانەوەیە بە جۆری قاقەزی لەچاپدانی کتێب پڕکەینەوە نەك بە کەم‌کردنەوەی ژمارەی کتێبی لەچاپدراو . کەواتە با ئەوەندەی جاران کتێب و گۆڤار لەچاپبدەین بەڵام لە قاقەزی بۆرو قاقەزی ڕۆژنامە ، نەك نیو ئەوەندەی جاران یا چەند فۆرمە لە جاران کەمتر بەڵام لە قاقەزی ئۆفسێتی ٨٠ گرامی . ئێستاش لە وڵاتە سۆشیالیستەکانا تەنها کتێبی وێنەی ڕەنگاوڕەنگدارو کتێبی ئەدەبی کلاسیك کە زیاتر بە مەبەستی هەڵگرتن لەچاپ ئەدرێ ، لە قاقەزی بریسکەداری سپی و نەباتی لەچاپ‌ئەدرێ . لەوە بەولاوە گەورەترین و بابەخدارترین کتێبیش بێ لە هەر بابەتێ بێ . لە قاقەزی ڕۆژنامەو قاقەزی بۆر لەچاپ‌ئەدرێ . لە وڵاتە سەرمایەدارەکانیشدا . کە چەند بایەخ بە دیمەن ئەدەن ، مەسەلەکە هەر بەم‌جۆرەیە . ئیتر من تێ‌ناگەم بۆ ئێمە ئەم تەوقی کاغەزی ئۆفسێتی ٨٠ گرامیمانە کراوەتە گەردن کە بووە بە بار بە ئەستۆی کڕیاری کتێبەوە کە زوربەیان لاوان و قوتابی‌یانن و . کۆسپێکی گەورەشە لە ڕێگای تاکە تاکەی بنووسانمانا کە وەك بڵێی ڕوویان نایەت بەرهەمەکانیان لەسەر قاقەزی بۆرو ڕۆژنامە لەچاپبدەن ، لەکاتێکا کە قاقەزی بۆر بۆ چاویش باشترە لە قاقەزی سپی ؟

ژمارەی ئەم دوایی‌یەی گۆڤارێکی وەك (ڕۆشنبیری نوێ) بگرە [ژمارە ٩٢] ، باسی بابەتەکانی ناکەم کە پێوەندیان بە پێویستی‌یەکانی ژیانی کولتووریمانەوە چەندەو چەند نی‌یە ، لای کەمی بەشی هەشت لاپەڕەی بە ناوی « دەرهێنانی هونەری »بەوە ، بە بۆچوونی من ، بەفیڕۆ دراوە . بەشی ئەم ٨ لاپەڕەیە کە لە کتێبێکی لەوانەدا پێ‌یان ئەڵێن « قەوارەی ڕۆژنامە » ئەکاتە ١٦ لاپەڕە ؛ بەشی فۆرمەیەکی کتێبێکی هەشت هەزار دانەیی ئەکا کە لە قەوارەی ڕۆژنامەدا لەچاپبدرێ ، چونکە گۆڤارەکە بە هەشت هەزار دانە لەچاپ‌ئەدرێ . واتە بەم‌پێ‌یە ئەگەر لە « دەرهێنانی هونەری »ی گۆڤاری (ڕۆشنبیری نوێ)دا سوودی خوێندەواری کورد بخرێتە بەرچاوو دەست پێوە بگیرێ و قاقەز بەخۆڕایی بە سپی بەجێ‌نەهێڵرێ و لاپەڕەیەك یا زیاتر تەرخان نەکرێ بۆ ناوونیشانی وتارێك ، ئەتوانین بە ساڵێك - ئەگەر بڵێین ساڵە تەنها دە ژمارە لەم گۆڤارە دەرئەچێ - بەشی کتێبێکی دە فۆرمەیی بە هەشت هەزار دانە ، قاقەز پاشەکەوت بکەین کە ئێستا بەخۆڕایی لەدەست ئەدرێ . ئەمە نموونەیەکە لەو دەست پێوە نەگرتنەی ئەمڕۆ لە چاپەمەنی‌یەکانماندا بەرچاو ئەکەوێ . جا ئاخۆ ئەگەر وەك وڵاتانی قەدری ئابووری زان (بەیان)و (ڕۆشنبیری نوێ)و کتێبەکانی دەزگای کولتوورو بڵاوکردنەوەی کوردی و ئەمینداریتیی هەموو کولتوورو لاوانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی لە قاقەزی بۆرو نەباتی لەچاپ بدرانایە ، ئەمانتوانی ساڵانە بەشی چەند کتێبی‌تر پاشەکەوت بکەین ؟

* * *

تا لەدەرەوە هێنانی قاقەزو کارتۆن بە دەستی بازرگانەکانەوە بوو ، بازاڕ پڕ بوو لە هەموو جۆرە قاقەزو کارتۆنێك و لە هەر جۆرە پێوانەیەك چونکە

* بڕوانە ل ٧ *

شیعرێکی فولکلۆری بڵاونەکراوە

کەمال ئەحمەد دۆلپەمووی

ئەوانەی کە لە بواری کۆکردنەوەو ساغ‌کردنەوەو لەسەر نووسینی دەقە فۆلکلۆری‌یەکاندا کار دەکەن . کۆمەڵێك بنەماو پێ‌و دانگیان لەلا هەیە وەکو تەرازوویەك بەکاری دەهێنن بۆ ناسینەوەو لێکۆڵینەوەی ئەو پیپەسە ، کە بێ‌گومان لەم کاروبارە تا ڕادەیەك لە وردو ئاڵۆزەباندا پشت بە زانست دەبەستن .. جا ئەو دەقە شیعربێ یاخود حیکایەت یاخود پەندو ... هتد .

خۆ ئەگەر دەقەکە لەسەر پارچە کاغەزێك نووسرابێ ئەوە ئاسانتر دەناسرێتەوە ئەویش بەهۆی تەمەن یان جۆری کاغەزەکە یان بەهۆی شێوەی ڕێنووسی (املاء) دەقەکەوە بێت ..

بەڵام ئەگەر دەقەکە لەدەم یەکێکەوە وەربگیرێ ئەوا دۆزینەوەی موناسەبەت و مێژووەکەی گران و ئاڵۆزتر دەبێ ..

یەکەم : لەبەر ئەوەی کاتێ دەقەکە دەماودەم دەگەڕێ لێ‌ی زیادو کەم دەکرێ و وەکو خۆی نامێنێتەوە ..

دووەم : بەڵگەی تەواومان دەست ناکەوێ بۆ دۆزینەوەی مێژووی دانانی بەتەواوی ..

هەرچۆنێ‌بێ ، ئەم پارچە شیعرەی لای خوارەوە ، دەقێکی ڕەنگینی فۆلکلۆری‌یە . دەسکاری شاعیرێکی سەنعاتکارو تەبع ناسك و وردە .. وەسفێکی شاعیرانەو خەیاڵێکی بەرزەفڕی تێدا بەدی دەکرێ .. جوانی و سەربەستی‌ی ئافرەتی کورد دووبارە دەکاتەوە ..
شاعیر باس لە چوار ئافرەتی ناسك و نازدار دەکات کە بەڕێزەو بە لەنجەولار لەڕێی شارەوە دێن . بە (حۆری) بەهەشتیان دەچوێنێ . هەیانە سپی پێست و هەشیانە ئەسمەرن . ئەمانە سەر بەکڵاوزەڕو زلزلەوپلپلەوە .. باڵا بە بەرگی (دیبا) ڕەنگەوە چاو بەکلەوە . ڕووەو شاعیر دەچن .

شاعیر هەر خێرا شەیدای ئەم دیمەنە دەبێ‌و دڵێ بە تیریان دەپێکرێ‌و نازانێ چاوەکانی بەجوانی‌ی کام لەم چوارە سورمەکێش بکات ؟! .. سپی . یاخود ئەسمەر ؟ .. دواجار بڕیار لەسەر ئەوەیان دەدات کە ئەسمەرەکەیان لەوانی دی جوانترە ..
وەنەبێ کیژەکان بێ‌دەنگەی لێ‌بکەن . بەڵکو سەربەستانەو وەستایانە وەڵامی کوڕەی شاعیر دەدەنەوە .. زمانی شیعرەکە ئەوەمان پێ دەڵێ کە هی بەرلە دووسەد ساڵێکە .. وەکو تریش لەباسی کەمان و تیرو خەدەنگدا . ئەوەمان لەلا ئاشکرا دەبێ کە ئەم دەقە فۆلکلۆری‌یە بۆ پێش‌هاتنی باروت و تفەنگ بۆ کوردستان دەگەڕێتەوە .

ئەم شیعرەم لەدەمی « مام ڕەشید »ی خەڵکی دۆلپەمووەوە وەرگرتووە کە تەمەنی لە (٨٥) ساڵ هەورازترە .. شیعرەکەش ئەوە دەهێنێ لە فەوتاندن ڕزگار بکرێ‌و بخرێتە بەرچاوی خوێنەرانی هێژا .. ئەمەیش دەقەکەیەتی :

بەلێ ئاڵووالای شیرین کاردوە
پەیابین جەڕای کووچەی شارەوە(١)
کەدیم ڕیز بەستەن حۆری‌یان لیقایە
نازداران قەتار گوڵان شێوایە
هەر چوار بەی قەتار لالە رووم بەستەن
هەر چوار مەرگی من بەی ئاوات خواستەن(٢)
بەی جەڕەی زنجیر زڕاوێزدوە
بەی تاجەو کڵاو عەمبەرشێزدوە(٣)
ئەوان بەی بەرگی دیبا ڕەنگەوە
هەر چوار بەی دیدەی ساو سێوەنگەوە(٤)
کوشتەی پەیکانی ئەودڵ شکارم(٥)
بەتیر پێکراوی سپی‌ی تەتارم
واتم هەی سەرشێت ڕەنج مەجۆشێوە
جگەر سەد پارەی کۆەو نۆش پێوە
بەك خاڵ وەدیم کرد وەرووت مەنگەوە
بە زەبری ئاونگ خاڵان کەنگەوە
داوا کەو وەدەس مەیل تەمەرنامێ
وەك توولی نەمام نارده ئەرنامێ
وات بەو سەرشێنە مەیلت شکارەن
تانەت بڕ نیشەن زامت دیارەن
نیازت وەزەردەن زەردی زرنگان
یان تانەش لە تیر سپی کەمەندان
شەرتە ئەرواحت بکێشم لە گیان
لەی دەستم خەلاس نابی هورێزان
کەمانی چ دەس کارخانەی شیراز
ڕەنگ ڕێستی ئەدیم مەیل ئاواتەخواز
دەس بردە پەی شەست خەدەنگ جیاکرد(٦)
تیر دای لە جەرگم هوون قەڵبەزەی کرد
وات وەزەردەوە شێواو پەی ئەداخ(٧)
تا ڕۆژی مەحشەر هەر هەڵکێشۆ ناخ
ئازیز خەیاڵەن یان من بێ‌هۆشەن ؟
یان مەستی جوانی‌ی ئەو ئەسمەر پۆشەن ؟
قەسەمیش دەخۆم وەخوای بانی سەر
ئەسمەر لایەقەو لە عالەم وەدەر
قەسەم بەو خوایەی دنیای دانیا
ئەسمەر لایەقەو لە عالەم جیا

---

(١) پەیابین : پەیدابوون . جەڕای کووچەی شارەوە : لەڕێی شارەوە .
(٢) بەی قەتار : بەڕیز . لالەروو بەستەن : بەرەوڕووم دێن .
(٣) تاجەو کڵاو : تاسکڵاو .
(٤) بەی دیدەی ساو سێوەنگەوە : بەچاوی بەکلەوە .
(٥) شکار : ڕاو .
(٦) خەدەنگ : تیر . هوون : خوێن .
(٧) وات وە زەردەوە : بە زەردەخەنەوە وتی .

Institut kurde de Paris

راوەستانەك دگەل هونەرمەند عبدالرحمن وحید

● وصفی ردێنی ●

دەمێ هەر هونەرمەندەك بکارەکێ هونەری رادبیت بێ گومان ئەوی دڤێت بڤی کاری هەلویستا خو بەرامبەری ژیانا رۆژانە دەربرِێت ، هەروەسا ئسلوبێ هونەرمەندی تێتە دانان ل بنیاتەکێ موکومو ژ بیرو باوەراو هەمی دەما هونەرمەند حەزدکەت کو ریکاخو یا تایبەتی هەبیت .

من پێ خوشە ئەز هونەرمەندەکێ بو جەماوەریو خویندەڤانا ب دەمە ناسین ئەو ژی سەیدایێ « عبدالرحمن وحید » ول سالا ١٩٥٤ ل دەڤەرا (نێروە رێکان) قەزا ئامێدیێ پێ هاتیەدونیایێو خاندنا سەرەتایی و ناڤنجی و بەرهەڤی لموسل ب دویماهی ئینا .

ل سالا ١٩٧٦ - ١٩٧٧ هاتەوەرگرتن ل ئەکادیمیا هونەرێت جوان بشکا نیکارکێشییو سالا ١٩٧٩ - ١٩٨٠ خویندەنا خو بدویماهی ئیناو بێ ئێکسی دەرچو ل عیراقێ وێ سالێ نهو سەیدایێ نیگارکێشییە ل ناڤنجیا (مەمێ ئالان) ل دهوکێ ، بشتی مە تشتەك ژ ژیانا وی زانیو دا پتر بێتە ناسین وەك هونەرمەندەکێ کورد ئەڤ پسیارە مە ژێ کرن .

پ - دەست پێ کرناتە دگەل هونەرێ تەشکیلی چاوا بوو گەنکی ؟

ب - ئەز دشیم بێژم هندی من خو دیتی هەتا نهو ئەز هەر بێ مژیولم ب وێناو رەنگاو نیگارا ڤەو وەختێ ئەز شاگرد ل (دووێ سەرەتایی) من برادەرەك هەبو ناڤێ وی (صدقی تایف) بو ئەوی گەلەك هاریکیامن کر وکار لسەر من کرو پتر گیولێ من بو هونەری ڤەبوو ماموستا ژی گەلەك هاریکاریامن کر لسەر ڤێ چەندیو هەمی سالا من بشکداری دکر د پێشانگەهێت قوتابخاناداو ژبیرا مە نەجیت ئەکادیمێ گەلەك ئەز پێشئیخستم چنکو ئەز فێربومە هونەرێ تەشکیلی ب راستیو دروستیو ئەز شارەزابومو مە سەیدایێت بسپور هەبون هەر وەسا هولێت پێشانگەهاو هەڤرکیا قوتابیا د بورینا قوناغادا بونە هویەك کو ئەم خو بوەستینین و پتر ژ هونەری بزانین .

پ - نیگارکیشی لنك تە چی یە ؟

ب - ژیانەو ژیانامن هەمی نیگارکێشی یە .

پ - کارئینانا فولکلوری د کەڤالێت تەدا جهەکێ بەرفرەهو تایبەتی هەیە یان نەء ؟

ب - بێ گومان وەکی ئەز کەڤالەکێ دروست دکەمو فولکلورێ کوردێ تێدا نەبیت ئەز وەسا تێ دگەهم کو من تشتەکێ زۆر رۆرێ سەرەکێ ژ بیرکرو بجهـ نەئینا لەورِا دەمێ ئەز کەڤالی دروست دکەم ئەز بپێتڤی د زانم کو فولکلور تێدا هەبیتو دگەل ڤێ چەندی ئەز دبێژم هەتا نهو من هەڤێ فولکلوری نە داێ .

پ - رەنگێ لنك تە چیەو تو چاوا تێ دگەهی ؟

ب - رەنك گەلەکێ پێتڤیەو کەڤالێ بێ رەنك نەشیم بێژمێ کەڤالو رەنگێت لنك من بژارەو جوان (بنفشیەو شین) .

کاری مۆسیقای فۆلکلۆری بەسەر مۆسیقای جیهاندا ..

لەو سەردەمەی کە قۆناغە مۆسیقییەکان یەك بەدوای یەك بەسەر ئەوروپادا تێپەر دەبوون ، ئاوازەکانی میللیو فۆلکلۆری (تاکو ئێستاش) بوونەتە سەرچاوەیەکی گرنگ بۆ گشت دانەرەکان کە گەلێك توخمی ئاوازیو ریتمی (ایقاع) یان لەم ئاوازانە وەرگرتو خستیانە ناو بەرهەمەکانیانو چەندین شێوەی هەمە چەشنەیی لە بەرهەمەکانیانا دەرکەوت . ئەم کردارە سەری هەڵداو بە پێی توانای دانەرەکانو چۆنیەتی مامەلە کردنو سوود وەرگرتنیان لەم توخمانە گەشایەوە .

هەر لە قۆناغە کۆنەکانەوە تاکو سەردەمی (بارۆکی) بەر لە سەردەمی (رۆمانتیك) گەلێك قوتابخانەی هونەری نیشتمانی دامەزرا ، وە لە سەدەی بیستەم بەهۆی گەشەپێدان بەرێگاکانی لێکۆڵینەوەو کۆ کردنەوەی باس لەبارەی فۆلکلۆرەوە ئەم جۆرە قوتابخانانە چەسپانو بڵاوبوونەوە کە زۆر لە دانەرانی بە گۆرانیو ئاوازو هەڵپەرکێی فۆلکلۆری (چەسپاو) دەولەمەند کردو یارمەتی دان بۆ هێنانەدی رێبازێکی هونەری هاوچەرخ لە دانان .

هەندێك لە گەلانی ئەوروپا دەستی خۆیان لە رووی بایەخدان بە ئاوازی میللی کە شوێنێکی دیاری کراوی هەبوو لە مۆسیقای هونەریدا پێشخست ، بۆ نموونە ، (هایدن) ، بایەخێکی زۆری لەم رووەوە داو چەندەها ئاوازی میللی خستە ناو بەرهەمە تازەکانی ، هەروەها (شوبرت) زۆر لە گۆرانیەکانی نەمساوی هەڵبژاردو بەرهەمە (ئۆرکە سترالیەکانی) پێ رازاندەوە . لە روسیا ، غلینکاو بۆرۆدینو کۆرساکۆفو مۆسۆرسکی توانیان مۆسیقایێکی روسی بە شێوەو روخسارێکی هونەری گونجاو دروست بکەن . وە نابێ بەرهەمەکانی ئۆرجاكو یانجك لە بیربکەین کە بە هۆی ئەمانەوە قوتابخانەی چیکی لە دانانی مۆسیقا شێوەو رێگایەکی تایبەتی دیاری کراوی گرت .

لە سەدەی بیستەم رووەکانی مۆسیقاو هونەر بەرەو گەشانەوە دەرۆیشتو چەند رێبازێکی تازە سەری دەرکردو هاتە کایەوە .

دانان چیە ؟

دانانی مۆسیقا (جگە لە رووی هونەرییەوە) پێویستی بە بیرورِاو لێکۆلینەوەیەکی (فکری) تایبەتی هەیە بۆ بەشدار بوونی لە گەشەسەندنی فۆلکلۆر چ لە رووی چەندیو چ لە رووی چەشنیدا .

لەم بارەیەوە (سبیلوس) لە فنلەندە دەرکەوت ، شۆستا کۆفچو خاچا دۆریانو (امیرۆف) لە یەکیەتی سۆڤیەتو سترافنسکی کە لە ئەمەریکادا دەژیا . وە (کرشۆین)ی ئەمەریکی مۆسیقای قولە رەشەکانی خستە ناو بەرهەمە (ئۆرکە سترالیەکانی) ، وە (کۆدای)و بارتۆك بوونە پێشرەوو رابەر لە جوانکاری ئاسۆی قوتابخانەی (مەجەری) هاوچەرخ .

وەلە خاسیەتەکانی سەدەی بیستەم هێنانەدی رێو شوێنێکی هونەری بوو بۆ دیار خستنی شێوە مۆرکی مۆسیقایی خۆ جێیو سیمای گەلان ، لە پاش روون بوونەوەی ئەنجامی لێکۆلینەوەو دیراسات لەبارەی مۆسیقا کە مەبەست زانینی هەموو لایەنێك بوو لە لایەنەکانی مۆسیقای فۆلکلۆری : شێوەکانی ، رێبازەکانی ، ریتمەکانی (ایقاع) ، کێشەکانیو جۆرەکانی . ئەم هەموو توخمانە بوونە بنچینەیەکی بەتینو سەرچاوەیەکی فراوانو کاریکردە سەر رێرەوی دانەرانی مۆسیقا بۆ هێنانەدی کارێکی جوانکاری تازە کە مۆرکی رەسەنێتی تیایا بنج ببەستێو بچێتە هەموو دڵێکەوە ، جا لەبەر ئەمە سەیر دەکەین کەوا وولاتە سۆشیالیستیەکان تاکو ئێستاش بایەخێکی زۆر دەدەن بە بنیاتنانو کردنەوەی جۆرەها ئامۆژگاو کۆلیج بۆ (زانیاری مۆسیقا) جگە لە چەندەها ئاکادیمیای پسپۆری بۆ چۆنیەتی فێرکردنو تیورو دانان .

گۆرینی بۆ کوردی
جان توماس جانو - هەولێر

هونەرمەندی پێشکەوتنخواز "خۆرجیە بالێنسیا"

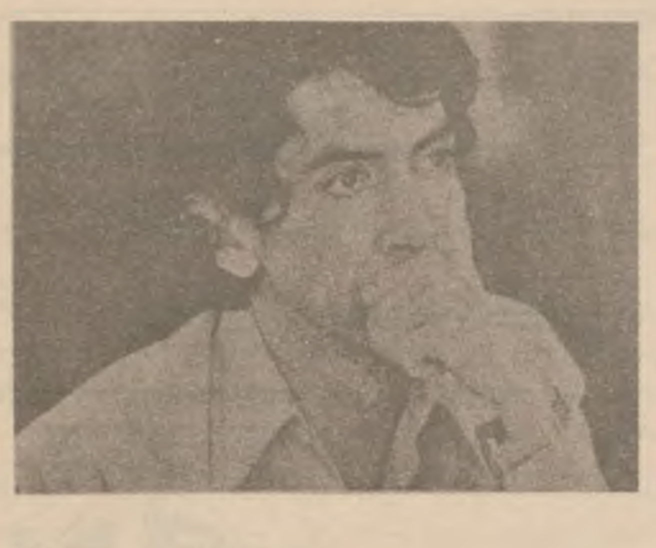

وەرگێرانی :
● نەوزاد ئەحمەد ئەسوەد ●

بزووتنەوەی « فرابندو مارتی بۆ رزگاریی سلڤادۆر » توانی ژمارەیەکی زۆر لە گۆرانیبێژو مۆسیقاژەنەکان ، کە بەهەموو لایەکی وولاتدا دەگەرِێنو گۆرانیو سروود بۆ شۆرِشو سەربەخۆیی دەڵێن ، بە خۆیەوە بگرێ .

یەکێك لەو تیپە گۆرانیانە گۆرانی بێژی لاو « خورجیە بالینسیا » پێشرەوییان دەکات ، لەم دواییەدا سەری لە بەرلیندا بۆ ئەوەی بەووشەو مۆسیقاو ، گۆرانی ، چیرۆکی گەلەکەی لە سلڤادۆر بگێرِێتەوە .

خورجیە دەڵێ :

« مەسەلەی - سەربەستی - لە نیشتمانەکەمدا جێی بایەخ پێدانی هەموو کەسێکە .. گەورەو بچووكو ئافرەتو پیاو ، ئێمە هەر هەموومان لە زولمو ستەمو نەخۆشیو چەوساندنەوەو وونبوونی پاشەرِۆژدا بێبەری نین » .

ئەم هونەرمەندە لەگەڵ شۆرِشگێرِەکان لە زۆر شەرِدا بەشداریی کردووەو گیتارەکەشی لێ جودا نەبۆتەوە ، بە بروای ئەو ، هونەر چەکێکی بە هێزەو دەبێ لە پێناوی سەربەستیدا بەکار بهێنرێ .. هەروەها دەڵێ :

« ژمارەیەکی زۆر لە گۆرانی بێژو هونەرمەندان لەم شەرِەدا ، ژیانی خۆیان بەخت کردووە ، هونەرمەند دەبێ لەگەڵ مەسەلەی گەلەکەیدا بێو بەشدار بێت لە دروست کردنی پاشەرِۆژیدا ، گۆرانی بێژو مۆسیقاژەنو نیگارکێش ، پێویستە ئەمانە هونەرەکەیان لە پێناوی شۆرِشو سەرکەوتنی هەقدا بەکار بهێنن. بۆ ئەم مەبەستەش. بزووتنەوەیەکی میللیی رۆشنبیری پێك هێنرا ، کە بریتییە لە هونەرمەندو رۆشنبیرەکانو چالاکییەکانیان رێكدەخاتو بە دەستی شۆرِشگێرِەکانەوەیە ، دوای هەموو شەرِێك گۆرانیبێژ تفەنگەکەی دادەنێو گیتارەکەی هەڵدەگرێ بۆ ئەوەی گۆرانیی سەرکەوتن بۆ هاورِێکانیو دانیشتوانی ناوچە ئازاد کراوەکان بڵێت » .

هەروا دەڵێ « سروودو گۆرانییە شۆرِشگێرِییەکان بە شێوەی کاسێت بەسەر خەڵکیدا دابەش دەکرێت » .

خورجیە - لە یەکێك لە قووتابخانە ئامادەییەکاندا مامۆستای ئەدەب بوو ، بەڵام ئەو هەستی بەوە کرد کە شوێنی راستەقینەی ئەو لە نێو شۆرِشگێرِەکاندایە ، مادام نیشتمانەکەی ژێر دەستەی ئەمریکایەو هەروەها زۆربەی گەل تووشی هەژاریو نەخۆشیو نەزانی بووە .

هەروەها خورجیە دەڵێ : کاتێ بریاری ئەوەمدا کە پەیوەندی لەگەڵ شۆرِشدا بکەم ، ئەم نامەیەم بۆ دایکم نووسی :-

دایە .. گۆرانی بۆتۆ دەڵێم
تۆ ئەو کەسەی هەڵت گرتم
بۆ ئەوەی لەم ژیانەدا یارمەتیت بدەم ،
دایکە خۆشەویستەکەم ..
لەگەڵ کازیوەدا
وەختی خێرو خۆشی دێ ،
ئەوسا بە سەر زوڵمو تاریکیدا زاڵ دەبینو
خۆشەویستی سەر دەکەوێ ..
خوا حافیز دایەگیان ..
یان سەرکەوتن .. یان مردن .

دەربارەی بالێیەی "گیانی"

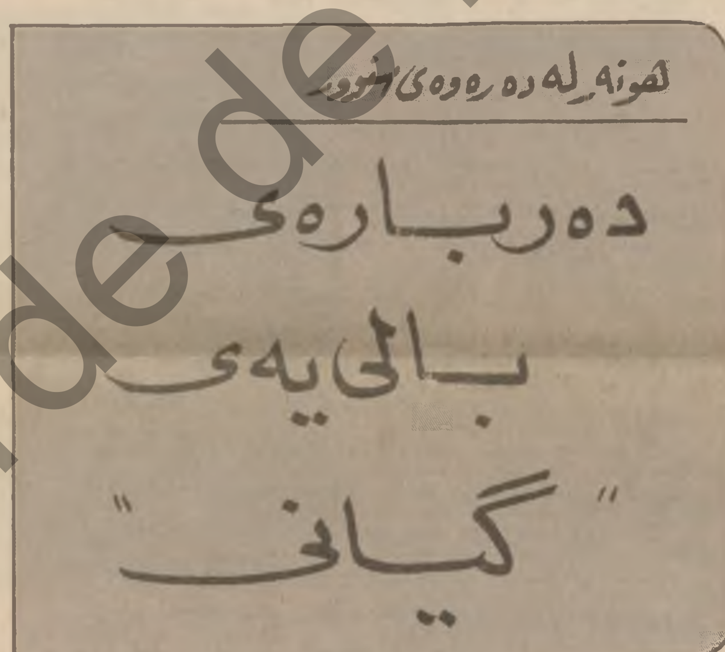

گومان لە وەدا نیە کە مۆسیقای هونەرمەندی هاوچەرخ ئارام خاچاتوریان زۆر لە نهێنیەکانی مێژووی نەتەوەی « ئەرمینیا » مان بۆ روون دەکاتەوە . ئەوەی شایەنی باسە ئارام بە دانەری قوتابخانەی میللی نوێ لە قەڵەم دەدرێ ، ئەمەش بە ئاشکرا لە بەرهەمەکانیدا دەردەکەوێت ، کە شێوازێکی رۆژهەڵاتی ناسکی وەرگرتووەو بابەتی ئاوازەکانیشی بە گشتی بریتیە لە رەنگدانەوەی فۆلکلۆر .

وەکو دەرکەوتووە هونەرمەند هەر لە سەرەتای ژیانیەوە گرنگیەکی زۆری بە شێوازی میللی داوە ، ئەمەش زیاتر لەو چەند پارچە مۆسیقیانەدا کە تۆماری کردوون بەدی دەکرێت ، کە لەچەند ئامێرێکی میللی بەولاوە هیچی تری بەکار نەهێناوە ئەوانیش بریتی بوون لە تەنبورو و کەمانچە .

ئەوەی کاری کردبێتە سەر ژیانی هونەرمەند ئەو دیمەنە قەشەنگانە بووە کە لە ئاهەنگە وەرزیەکاندا بەدی ئەکرد ، کە بۆ هونەرمەند بووە بە بوارێکی باشو بتوانێت چەند پارچە مۆسیقایەك دابرِێژێ لەسەر هەمان شێواز کە لەقالبە میللەکەی خۆی نەچوبووە دەرێ ، یەکێ لە بەرهەمە دیارەکانی ئارام خاچاتوریان کە کار دەکاتە سەر هەستی هەموو مرۆڤێك بالیەی « گیانی »یە کە هونەرمەند لە ساڵی ١٩٤٣ دا چەند خەڵاتێکی بەنرخی لەسەر بەرهەمە شاکارە هونەرییە پێشکەش کرا .

بابەتی چیرۆکەکە « بالیە » چارە سەری ئەو کێشەیەمان بۆ دەکات کە چۆن « گیانی » کیژۆلەیەکی لادێ نشینی رەوشت بەرز شوی کردووە بە کورِێکی سەرەرِۆی ناپەسەند کە « جیکۆ »ی ناوە . لە سەرەتای بەشی یەکەمی بالیەکەدا کە بە پارچە سەمایەك دەست پێ دەکات کۆمەڵێك لە کچانی لادێ لە کێڵگەیەکدا خەریکی لۆکە چنینو کاردەکەن ، پاشان « گیانێ » لە پارچە سەمایەکدا بە تەنها دەردەکەوێت کە هەستو نەستی خۆی تیا دەردەبرێ . بەرامبەر بە پارچ سەمایەکی پرِ ترسو سەخت کە جیکۆ پێی هەڵدەستێ . هەر بە هۆی ئەم پارچە سەمایەوە کەسیەتی جیکۆمان بۆ دەردەکەوێ هەر لەهەمان بەشدا « واتە هەر لە بەشی یەکەمدا » لە کاتێکدا کە هەموان لە کێڵگەکەدا خەریکی کارکردنن جیکۆ بە تەنها جارێکی تر دەردەکەوێت وە دەیەوێت دێ کە بەجێ بهێڵێو زۆر لەگیانێی ژنی دەکات کە لەگەڵیدا برِواتو دوای بکەوێت ئا لەم زۆر لێکردنو بگرەو بەریەدا دەبێ بە شەرِ لەنێوان هەردوو خێزانی گیانیو جیکۆ دا ، بەهاتنی پۆلیسو دەرکردنی جیکۆ لە لادێ کۆتایی بە هەموو شتێك دێ .

ئاوازی بالیە کە لەم چەند بە شانەی خوارەوە پێك هاتووە .

١ - پارچە ئاوازێك کە کێشەی نێوان هێزی چاکە و هێزی خراپەمان بۆ دەردەخات ، ئەمەش لە کاتێکدا هەستی پێدەکەین کە گیانێ بەتەنها سەما دەکات لەگەڵ سەماکەیدا گوێمان لەپارچە مۆسیقایەکی ناسکی زیندوودەبێ . بەرامبەر بە پارچە مۆسیقایەکی قورسی پرِ ترسو هێز ئەمەش لەکاتێکدا کە مێردەکەی رووبەرووی دەبێتەوە .

٢ - کاتێ کە گیانێ خەریکی نواندنی منداڵەکەیەتی گوێمان لە پارچە مۆسیقایەکی هێمن

* برِوانە ل ٧ *

هونەرمەند خالد زامدار وگفتوگۆیەك دەربارەی هونەری خۆشنووسین

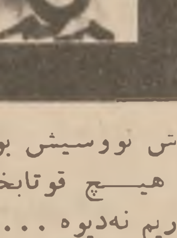

تامادە کردنی نووسینگەی هـاوکاری لە سلێمانی

کاك خالید رامدار خۆشنووسێکی ناسراوەو زۆربەمان چاومان بە خەتە خۆشەکانی کەوتوە لە دیدەنییەکماندا ئەم گفتوگۆیەمان دەربارەی خۆشنووسی لەگەڵیدا کرد.. هیوادارین کەڵك بە خوێندەواران بگەیەنێ ...

پ١ : سەرەتا حەز دەکەین خالید زامداری هونەرمەند بە خوێنەران بناسێنن ؟

و١ : بەپێی شوناسنامەی باخەلم لە ساڵی - ١٩٤٥ -دا لە شاری سلێمانی لە دایك بووم ...

لە ساڵی - ١٩٦٤-١٩٦٥ - لەگەڵ کاك عطا قەزازو فائق صالح مصریو کاك فەرید عزیر .. محەڵێکی هونەریمان کردەوە کە بە وێنەکێشانەوە خەریك بووین .. هەر ساڵەو هەر بە دوو ساڵ جارێك لە شەقامێك هەڵمان ئەدا ...

لە ساڵی - ١٩٦٩ -دا لەگەڵ وێنەکێشانا من هۆگری خۆش نووسیش بووم ... بەڵام هیچ قوتابخانەیەکی هونەریم نەدیوە ...

لە ساڵی (١٩٧٠ بۆ ساڵی ١٩٧٤) لەگەڵ مامۆستا جەمال بەختیار ... خۆشنووسی بۆ بازرگانی - تجاری -مان بوو بە پیشەیەك ... لەگەڵ وێنە زیاتر بۆ باری ژیان .. چونکە شاردراوە نیە هونەری وێنە لەم دوایەدا برەوی پێدرا ..

پ٢ : چەند جۆرخەتی نووسین هەیە ؟

و٢ : - ٧ - حەوت جۆر خۆشنووسی هەیە کە ئەمانەن : دیوانی - نسخی - شکستە - رقعـە - ثلثی - اجازە - کوفی - لەو حەوت جۆرە نووسینە من لە پێنج جۆریدا شارەزام کە ئەمانەن : - شکستە - نسخی - دیوانی - رقعة - کوفی - بۆ نووسینی کوردی - پیتی - (نسخی - شکستە - رقعە) جوانو لەبارە ...
خۆشنووسیش وەکو ئەدەبو چیرۆكو مۆسیقا بەری بڵاوەو ئێستا لاوەکانمان چەند گۆرِانێکی رێكوپێکیان هێناوەتە کایەوە کە لە نووسینە کۆنەکان ناکات ...

* برِوانە ل ٧ *

Institut Kurde de Paris

ئافرەتانی عێراق لە جەنگی ڕەواماندا: دەورێکی کاریگەرانە و دیار

لە دوو ساڵی جەنگی نەتەوەیی ڕەواماندا دژی ڕژێمی بێ مێشکی ئێران لە بەشداری کردنی ناپابی لەگشت جموجوڵێکی سیاسی و ئامادەکردن و ڕۆشنبیری و کۆمەڵایەتیدا ئافرەتی عێراق هەڵکەوتنێکی کاریگەرانەی هەبوو .

لەو ڕاپۆرتە تایبەتی یەدا کەمەکتەبی ڕاپەڕاندنی یەکێتی گشتی ئافرەتانی عێراق سەبارەت بە بەشداری کردنی یەکێتی و ئافرەتان لە جەنگدادەری کردووە پەنجەی بۆ ئەوە ڕاکێشاوە کە ئەو گورج و گۆڵی و جموجوڵانەی باس کران لە سەرەتای شەڕەوە تائێستاکە ڕاپەڕێنراون و ئەوانەشی کە لە هەموو وڵاتدا بەشداریان تێدا کردووە لە (٦) ملیۆن ئافرەت زیاترن .

لە بەیەك گەیشتنێکی ئاژانسی دەنگ وباسی عێراقی بە خاتو مەنال یونس سەرەکی یەکێتی گشتی ئافرەتانی عێراق بە بۆنەی دوو ساڵ تێپەڕبوون بەسەر جەنگی ڕەواماندا : دووپاتی کردەوە ئەو یەکێتی یەی کە پێویستی جەنگی لە یەکەم ڕۆژەوە ئامادەکردو کەوتە جێ بەجێ کردنی نەخشەی نائاسایی بۆ سێ مانگی سەرەتای جەنگ لەم ڕێیەوە بەشداری کردنی ئافرەتی عێراقی لە جەنگدا پێکهێنائەمەش لەو شوێنانەی وەك بەرگری میللی و مەشقدادانی سوپایی و برین پێچی و کاری ڕۆژانەی لەو شوێنەدا کە بەرهەم دەدەن و **خزمەتگوزارین و بەشدار بوونیان بۆ پتەو کردنی ئابووری نیشتمان .**

بەرپرسیاری کۆمەڵایەتی و مرۆڤانەی خۆی بەڕێوەبەرێ و بەپێی تێڕوانینی حزبی سەرکردە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست و لە چوارچێوەی ئەو نەخشەیەی کە شۆڕشی ١٧ - ٣٠ی تەموز بەسەرکردایەتی بەرێز سەرەکی فەرمانده صدام حسین بۆی کێشاوە توانای خۆی دەرخات کە دەتوانی بەراستی دایك و خێزان و کرێکارێکی تێکۆشەربێ .

بەرێز سەرەکی یەکێتی وتی قۆناغی داهاتووی ئافرەتی عێراقی بەپێی ئەوەی کە کۆنگرەی قوتری حەوتەمی حزب زیاتر بەخششی دەبێ ئەمەش لە ڕێگەی پشت بەستنیەوە بە بەخششەکانی کۆنگرەکە وەك ڕێگەنیشاندەرێکی کارکردن

بۆ نەخشە سالانە داهاتووەکەی کە لە چوارچێوەی ڕێنیشاندانەکانی کۆنگرەی یازدەیەمی یەکێتی دا دەبێ کە سەرەتای ساڵی داهاتو دەبەسترێ .

لە کۆتایی دووانەکەیدا سەرەکی یەکێتی وێنەی ئابرومەندی ئافرەتی عێراقی دەرخست و وتی نوێنەرانی ئافرەت و زانیاری و ڕەسمی زۆر سەریان لە وڵاتەکەمان داوەو چاویان بە جموجوڵ و کردارەکانی یەکێتی کەوتووە ئەمانەش داوامان لێدەکەن کە قەوارەو بەرنامەی یەکێتی زیاتر پەرە پێبدەین و بۆ ئەوەی کەڵکی یان لێ وەربگرین وەك تاقیکردنەوەیەك خەباتی ئافرەتان لە جیهانی سێیەمدا .

وتی : ئافرەتانی عێراق لە ماوەی دوو ساڵ جەنگدا دەرکەوتن کە وێنەیەکی چاکتری خەنسائن و دەریان خست کە ئەمانە ئارەزوومەندی ژیانی سەربەست و باشن لە ژێر سایەی شۆڕشی عیزو ئەو نرخانەدا کە لە عێراقدا پەیدان و بەرێز سەرەکی فەرمانده صدام حسین پێشەوایەتی دەکات .

بەرێز سەرەکی یەکێتی دووپاتی کردەوە کە گرنگترین و دورکەوتووترین بەخششی جەنگی قادسیەی صدام و بنیاتنانی مرۆڤی نوێ و تێگەیشتوو دلسۆزو ئەوپەڕی سووربوو کە دەبی عێراق باش و سەربەست و خۆشەویست بژی و هاتنە ڕیزیشیان پەنجە ڕاکێشانە بۆ ئەوەی کە ئەم ڕاستی یە گەورەیەو بووە هۆیەکی سەرەکی بۆ گردبوونەوەی گەل لە دەوری سەرکردایەتی یە مێژوویەکەو هاتنە پێشەوەی ئەو گەلە بۆ بەشداری کردن لە ڕاپەڕاندنی جموجوڵ و گورج و گۆڵی لە ڕێکخراوە جەماوەری یە تێکۆشەرەکانیدا لەوانەش یەکێتی گشتی ئافرەتانی عێراق کە ژمارەی ئەندامەکانی و ئەوانەی لە مەلبەندەکان و شوعبەو لقەکانی دا لە هەموو وڵاتدا سەربەیەکێتین دەگاتە ٣٠٠ هەزار ئافرەت ئەمە بێجگە لەوەی کە دەبینین چەندان هێندەی ئەم ژمارەیە ئافرەتی وڵات بە دلسۆزی یەوە بەشداری جموجوڵ و بەرنامە جۆربەجۆرەکانی یەکێتی دەکەن .

وتی : کە هۆی باش زۆرە کە ئافرەتی عێراق و یەکێتی بتوانن دەوری خەباتی خۆیان بگێڕن لەوانەش بایەخدارتریان ڕووەوە کرد کە دەبێ

ئەو پشتگرتنە تەواوەیە کە لە سەرکردایەتی حزب و شۆڕشەوە وەری دەگرێ و ئەو ئاگاداربوونە بێ وچانەی بەرێز سەرەکی فەرمانده صدام حسینە بەرامبەر بەرنامە هەمە چەشنەکانی ئافرەت بۆ ئەوەی هەمیشە لەسەر ڕێگەی ڕاست بڕوات بۆ بەشداری کردنی لە پتەوکردنی پایەکانی کۆمەڵی شۆڕشگێڕی نوێداو هەستانی بەگەیاندنی نامەی تێکۆشانەکەی ئەمەش لەو بوارەدا کە لە کۆمەڵدایەو شۆڕش مەبەستێتی ڕەگەزێکی گرنگە .. ئەمە بێجگە لە بەرپرسیاری خۆی ئەو پێویستیانەی بەرامبەر بەگەل و نەتەوەو نیشتمانەکەی کەوتۆتە ئەستۆی .

لەبەر ئەوە خاتوون سەرەکی یەکێتی دەڵێ ئەم کۆمەڵەمان دوای ئەوەی کە جەنگمان بەسەردا سەپێنرا لە جەنگدا ژیاو دووربوو لە هەموو دیاردەیەکی لادان کە دەبوایە لە دۆخی جەنگێکی وادا زەوی یەکی بە پێزی دەستکەوێ بۆ بڵاوکردنەوەو گەورەکردنی ئەو لادانە .. واتە خراپە کردن بەرامبەر بناغە کۆمەڵایەتی یە پێشکەوتووەکەی کە شۆڕش دای ڕشتووەو بە پێچەوانەی ئەوەوە جەنگ لە لایەنێکی یەوە هەڵێکی پەروەردەیی دەوڵەمەند بوو بۆ خێزانە عێراقی یەکان و پەیوەندی یەکانیانی زیاتر قوڵ کردەوەو لە هەموو کاتێ زیاتر یەکێتی پتەوکردن .

پەنجەی بۆ ئەو شوێنانە ڕاکێشا کە پیاو لە ماڵدا لە نێوان خێزانەکانیاندا جێی دەهێڵێ و ڕوودەکەنە بەربەرەکانی کردنی دەستدرێژکاران و هەروەها داواشی لە ئافرەت لەم

هاوکاری لە فرۆشگای هەولێرو قسەوباس دەربارەی پێویستی هاوڵاتیان

کە ناوبەناو ئەبینین لەبەردەرگای کۆگاعیراقیەکان هاووڵاتیان ڕیزیان بەستووەو جار جارەش بگرە ئەبێتە پاڵە پەستۆیەکی بێ هاوتا .

هاوکاریش یەکێك بو لەوهاووڵاتیە بە پەروشانە کەبزانی هوی ئەو پاڵە پەستویەچی یە بۆیە هەر چۆنی بێ خوی گەیاندە ژوری بەڕیوەبەرکە گەلی سەریش قال بووەلامی دایتەوە .

- هوی ئەو پاڵە پەستویەئەبێ چی بێ ؟

کاك کنعان جبار قاسم ووتی :

- بێ گومان دامەزراوەکەمان دامەزراوی کوگاعیراقیەکانا لە شاری هەولیر - مەلبەندی ئوتونومی - ئەرکی دابین کردنی پێویستی هاووڵاتیانی بە جورەها شت و مەك خستوتە ئەستوی خوی و ئەو هۆیانەش کە ئەبێتە هۆی زوربوونی هاووڵاتیان لەپێشانگاکانمانا لە کاتێکەوەبۆ کاتێکی تر هۆی جیاوازی نرخ و جوتیەتی ئەو شتەیەلەگەل شتی بازاردا ئاشکرایەکە هاووڵاتی خواستی هەمیشەی شتی ناپاب و پوختەیە .

ئەی باشە بە چ .. جۆرێك شتومەکەکانتان دابەش ئەکەن وبە گویرەی چی و چۆن دایئەنین بو فروشتنی .

- پێش ئەوەی شتومەك دابنێین بۆ فروشتن جیائەکرێتەوە بە گویرەی وەرزی ساڵ . وەلە دابەش کردندا زیاتر بەشی نمایندەکان دائەنێین بەرازەی ٦٠٪ وپیشانگاکانمان لە شاری هەولیرو هاوینەهەواری سەلاحەدین بەرازەی ٣٠٪ وریکخراوە جوربەجورەکان ١٠٪ وە ئەویشمان لە یادنەچێ بە هەموو بۆنەی یادیکی نەتەوایەتی یا چەژنەکان شت و مەك پیشمان ئەدەین بۆ فروشتن ، و چەن پلەیەك کۆتای پێ ئەهینری .

بەگویرەی چی شتومەك ئەهینری .

- شێوەی هینانی شتومەك لە دەرەوەی وڵات لەژێر چاودێری لیژنەیەکی تایبەتی بە دراوێکی تایبەتی کە بۆی دائەنرێ . دیسان لە ژیر چاودیری ئەو لیژنەیەدا . وەهینانی ئەم شتانەش چەن گۆران کاریەکی تیا روو ئەدات لە ناوچەیەکەوە بۆ ناوچەیەکی تر وەك .

١- کەم و زوری هاووڵاتیان لەو ناوچەیە .

٢ - باری کومەڵایەتی .

٣ - توانای کرین .

٤ - خواستی گشتی .

٥ - لایەتی تاینی و (سیاحی) .

چۆن هەوڵ و کوشش ئەدەن بۆ ئەوەی بگەنە ئامانجەکانی سەرەکایەتی حزب و شۆڕش کە هەمیشە هەوڵی داوە بو دابین کردنی خواستەکانی گەل و هاوڵاتی .

- هەرچەندە کەوتوینە گیژاوی جەنگی نارەوای کە سەپینراوە بە سەر وولاتەکەماندا . لە یەکەم روژی جەنگی شەرەفمەندیمان دژی فارسە رەگەزپەرستەکان کریکاران و موچەخورانی سەر بە دامەزراوەکەمان هەولیکی بێ پایان ئەدەن بۆ پشتگیری کردنی جەنگی قادسیەی صدام وەهەمیشە وا خویان بەرچاو ئەخەن لە بەرەی جەنگدان ، ئەویش بەرەی ناوخویەوە لە لایەکی تریشەوە بوونی هەمیشەی شتومەك لە پیشانگاکانماندا پالای نمایندەکان بەلگەیە بۆ سەلماندنی ئەم لایەنەوە هەروەها تاکو ئیستا زیاتر لە ١٠٠ ئەندامی سەر بەم دامەزراوە بەشداری کردوە لە شەری شەرەف مەندیماندا .

نەجات ئامادەی کردوە

لەبەر ڕووناکی ڕووداوەکاندا

ئاوەزەی پڕنوکاوی خومەینی

نوسینی : ا. ن. دڵسۆزە

خومەینی لەم دوایەدا کەوتوەتە گەرمەتێکۆشانێك کەسرنجی چاودێری کەرانی کاروباری ڕامیاری ڕاکێشاوە ، ڕژێمی ئاخوندیم پاش پەلامارە تێشکاوەکانیان بۆسەری بەصرە وەهەروەها پاش هەڕەشەکانی عیراق لەوکەشتی یانەی ئەیانەوێ بگەنە بەندەرەکانی ئێران وەپاش پەلاماربردنی فرۆکەکانی عیراق بۆسەری دورگەی خارك ، ڕژێمی ئاخوندان دەستەپاچەبو وەسەری لێ شێوا وەلەهەموان پتر مەلاڕوح الله کەوتە چارەسەر دۆزینەوە وە وتار لەپاش وتاری بڵاوکردەوە . ئێمە ئەگەر بمانەوێ دەس نیشان بکەین بۆهەمو وڕینەکانی ئەم دوایەی خومەینی وە هەموی « تناقضەکانی » هەڵسەنگێنین ئەبێ دەها لاپەڕە ڕەش کەینەوە ، بەڵام ئێمە تەنها پەنجە ئەکێشین بۆ دواوتاری خومەینی کە بەهۆی پێك هێنانی کۆڕی تازەی « تصفیە »وە ، یان بەکوردی بڵیین بژارکردنی دەمو دەسگای دەولەتەوە ڕای گەیاند ، ★ ئەم بژارکردنەی خومەینی باشتروایە ناوی بنرێت دەس چن ، چونکی بژار وەتەصفیە بولابردنی شتی خواپو بێ کەڵکە لەناوی شتی چاکو بەکەڵکا ، وەدەس چن ، هەڵبژاردنی شتی باشە لەناوی شتی خراپا ، جا ڕاستەکەی ئەوەتە کەخومەینی پیاوەچاکەکان لائەباتو نۆکەرەکانی خۆی دێڵێتەوە ، جاخومەینی لەوتارەکەیا وای ئەگەباند کەتائیستە کاربەدەستو فەرمانبەرەکان دەس چن نەکرابن ، وەکوئەوەی کەئەم هەموە کوشتنو بڕینو لەداردانو دەرکردنە لە ماوەی سێ ساڵا هەر هیچ نەبوبێت وەتازە ئیستە دەس بکەنەوە بەدەرکردنی فەرمانبەرانو کاربەدوستان بەتاوانی ئەوەی کەگوایا سەربەڕژێمی کۆنن یان دژی ڕژێمی خومەینین ، بەم چەشنە خومەینی سەرلەنوێ ئاخوندەکانو پاسدارەکان بەرئەداتەوە گیانی ماڵونامووسی خەڵکی ئێران تابەناوی بژارکردنەوە ئەوەی ئەیانەوێ لەستەموزۆر بیکەن وە پەردەی بژارکردنی قانونی بکێشن بەسەرا ، هەرچەن هەمومان ئەزانین کەسێ ساڵە هەزاران هەزار لەژێر پەردەی ناوی سەیرو عاجابیا وەکو موفسیدین فی الارض ، وەکو دوژمنی ئیمامو خودا ، وەئەم جۆرە شتەسەیرانە ، کوژراونو دەرکراونو لەناوبراون ، ئەمە هۆی بناغەیی کۆبونەوەکەی خومەینی بو ★ بەڵام خومەینی ئەم کارەی هەربۆبیانو خستبوە ئەوڕۆژەوە بەڵکو لەناوکەدا ئەو ئەیەویست ، وتارەکەی خۆی ناڕاستەی دو مەبەستی گرنگتریش بکات ، یەکێك بەهۆی تێپەڕینی دوساڵەوە بەسەر شەڕی عیراقو ، ڕژێمی ئاخوندی بەزۆرسەپێنراو بەسەرگەلی ئێرانا ، ئەوشەڕەی کەیەکێکە لەدیاری یەکانی ڕژێمی ئاخوندیم بۆ هەردوگەلی هاوسێ وەبرادەری عێراقو ئێران . هەروەها خومەینی ئەیەویست پەلامارێکیش بباتەسەر وڵاتە ئیسلامیەکانو کۆبونەوەکەی پاشاو سەرۆکە عەرەبیەکان لەشاری « فاسدا » لەوڵاتی مەغریب . وە تێکۆشێت بۆئەوەی لەگرنگی وەلەپێویستی ئەم کۆبونەوەیە کەم کاتەوە ، وە لەجێیێکی تریشەوە وایپیشان بدات کەئەو لەهەموکەسێ دڵسۆزترە بۆ فەلەستینی یەکان وە لەهەمولایێکیش دوژمن ترە بەئیسرائیلو ئەمریکا ، وەکو ئەڵێن باوەژنێکە دلسۆزتر لەدایك ، ئەمەش بۆچی بو ! بۆ بینەوپەڕۆکردنی ئەوپەیوەندانەی کە دەرکەوت . کەهەیە لەنێوانی ڕژێمی خومەینی وەئیسرائیلا . بەتایبەت لە هێرشەکەی ئیسرائیلا بۆسەر لوبنان ، کەهاوکات کرابو لەگەڵ پەلامارەکانی هێزەکانی خومەینی بۆسەر بەسرە . جا خومەینی ئەیەویست داوێنی خۆی داشۆرێ لەم تاوانە . ئەگینا فەلەستینیەکان خۆیان

* بڕوانە ل ٧ *

کوردەکانی ئێران: ڕووبەڕووی ڕژێمی خومەینی وەستاون

هەندێ ڕۆژنامەنووسی فەرەنسایی بە نهێنی سەریان لە ناوچەی کوردستانی ئێران داو لەوێ چاویان بە هەندێ لە پێشەوا کوردەکانی بەرگری کەوت و باش ئاگاداری بارودوخی ئەو ناوەبوون ، ئەنجا بڵاوکردنەوەی وتار لەبارەی ئەو شتانەوە کەبەرچاویان کەوت .

کاتێ کە ڕژێمی خومەینی دەستی کردە پێنج هێرشەکەی بۆ سەر بەسرە « بەتەواوی » لای وابوو دەتوانێ سوپای عیراق بشکێنێ و سنووری عیراق ببڕێ ، کەچی وا هێزەکانی تووشی هەناسکە بڕکێ بوون و هێزیان خۆیاندا لەو ملە گەرمەدا تیانەماوەو لە شوێنی هەڵقون هەڵقون دەکەن .

ئائەمە بە خۆڕایی ئادەمیزاد فەوتاندن نی یە لە ئێراندا بەتایبەتیش ئەگەر ئەوەمان لە یادبێ کە خومەینی خەریکی دوو شەڕە نەك تاقە یەك شەڕ : یەکەمیان لەگەڵ عیراق و دووهەمیان لەگەڵ کوردەکانی ئێراندا ، چونکە سێ یەکێکی هێزەکانی سوپای و پاسدارەکانی لە ناوچەی کوردستانی ئێراندا دژی ئەو کوردانە ئەجەنگێن کە داوای ئۆتۆنۆمی دەکەن .

لە تاراندا ڕێگا بە هیچ ڕۆژنامەنووسێك نادرێ سەر لەم ناوچەیە بدا کە بە ئاستەم نەبێ دەستەڵاتی حوکومەتی تیابیە . لە

پێناوی ئەوەیشدا بە سەریا سەرکەوێ پێویستی بە ژمارەی لە ڕادەبەدەرە لەوانەی خۆیان بۆ مردن و خۆکوشتن ئامادەکردوە . سەیر ئەوەیە دانیشتوانی ئەم ناوچەیە عیراقی نین و هێرشیان نەبردوەتە سەر ئێران بەڵکو ئێرانین و هیچ جۆرە کینەیەکی میللی یا ڕقێکی کۆنی وایان لە دڵدا نی یە کە لە هەندێ کاتدا سەرهەڵداتەوە . لەبەر ئەوە دەبێ ئەم شەڕە هەر ڕژێمی ئێران بە تەنیا بیکا بێ یارمەتی جەماوەرو هەر

بەهۆی ئەو سوپایەوە کە هەستی بەوەکردوە کە ئەرکێکی چەپەڵی پێ سپێرراوە .

لەبەر ئەوەی ئێمە میوانێکی نهێنی بووین و هیچ جۆرە ڕێگایەکمان پێ نەدرابوو بۆ چوونە ئێرانەوە ، بە سواری هێستر چووینە

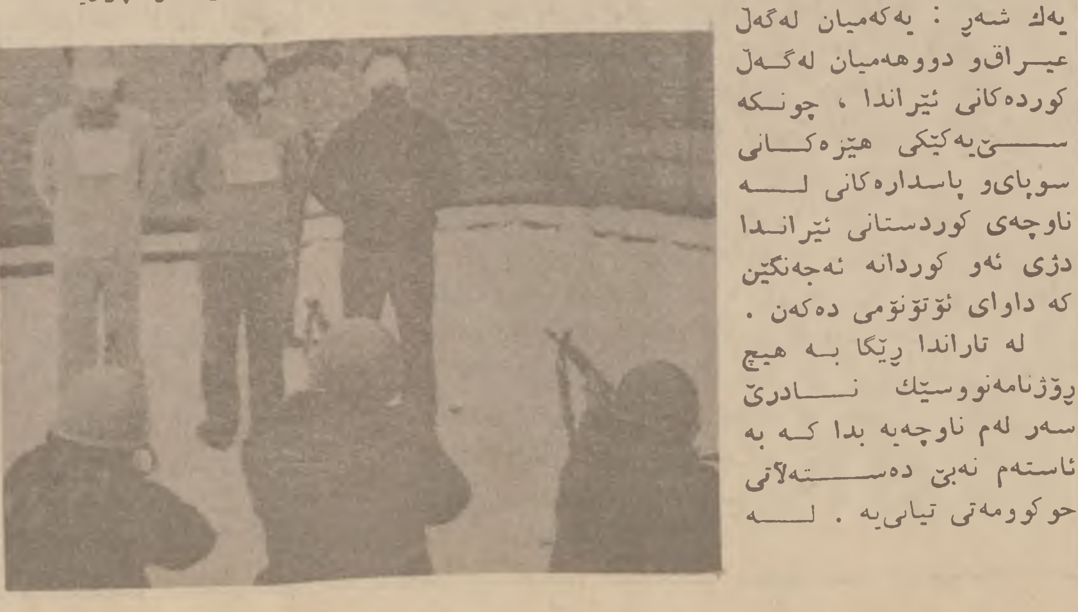

ناوچەکەو بە شاخی وادا سەرکەوتین بەرزایی یەکەی دووهەزارو پێنجسەد میتر دەبوو .

کە گەیشتینە دێهاتەکان هەندێ پیاو هاتن بە پیرمانەوەو سەرەکی ئەم کەرتە پێی وتین هەموو ئەو چەکانەی پێیانە لە ئۆردووگاکانی سوپای ئێرانیان داگیرکردوە . ئەنجا بە سواری ئۆتۆمۆبیلێکی جیپ بەرەو بارەگای سەرەکی ی بەرگری ڕۆیشتین کە لەوێ بڕیاری گرنگ و بەیاننامەو گۆڤارو پەرتووك بڵاودەکرێنەوەو چەکدارانی بەرگری تیا مەشق دەدرێن .

دوکتۆر عبدالرحمن قاسملو ، کە سکرتێری پارتی

* بڕوانە ل ٧ *

رەخنەو ئەرکی رەخنە لەئەدەبی کوردیدا

لەچوارچێوەی گفتوگۆ- کردنی لاپەڕەی ئەدەبو رۆشنبیری لەگەڵ نووسەرو ئەدیبانداوا قسەکردن دەربارەی کاروباری ئەمڕۆی ئەدەبو رۆشنبیریمان ئەم گفتوگۆیەمان لەگەڵ برای رەخنەنووس کاك ئازاد عبدالواحد کرد .

● بەلای تۆوە ئەرکی رەخنە لەچیدا دەبینی ؟

★ ئەرکی رەخنە لەلای خۆمەوە لەم چەند خاڵەدا چڕ دەکەمەوە :

● قورس کردنی ئەرکی خولقێنەرانو وروژاندنی گیانی لێپرسینەوەو لێتۆژینەوە لەلایان تا زیاتر بتوانن بەخششی گەورەتر بدەنە دەستو بەجێماوەکانی نەتەوەکە نەلێنەوە بەقەدەر ئەوەی لێ زیادکەنو هەوڵی قوڵکردنی روانینی سەردەمیشیان لەلا دروستبێ .

● شەڵەقاندنی گۆمی رۆشنبیریو رووبەرووبوو- نەوەی رۆشنبیری تەقلیدیو پەککەوتە کە رادەی کارتێکردنی کەمەیان نیە بەسەر جموجۆڵی بەرەوپێشەوە چووی کۆمەڵ .

● شۆڕش بەرپاکردن بەسەر چێژی مەیوی خوێنەرانو جەماوەری ئەدەب کە دەستەوبەحەی چێژو روانینی باوبوونو ئەمەش لەشوێنی خۆیان دەیانهێڵنەوەو خوێنەری تەمبەڵو تەوەزەل دەهێنێتە کایەوە کە خاوەنی کۆمەڵێ راوو بۆچوونی حازربەدەستبنو نەتوانن خۆیانو روانینو چێژیان تانە بکەنەوە .

● رەخنەگر هەوڵ بدات ویژدانی خۆیو رەخنەو خوێنەران دابین بکات بەوەی « راستگۆیی » لەبڕیارە رەخنەییەکانیدا بکاتە سەروەرو داردەستی خۆی کە ئەم کارە گرەوی مێژووو دووارۆژ دەباتەوەو خۆی لە شتی رۆژانەو خەڵەتاندنو ختووکەدانی خوێنەران بەدوور دەگرێ .

● رەخنەکە دووربێت لە تێرکردنی قەناعەتی خولقێنەرەکە چ بەرانبەر بەخۆیو چ بەرانبەر نووسینەکەی . واتە بەتەنگ باییبوونی خولقێنەرەکەوە نەبێ ـ ئەگەر خولقێنەرەکە لەژیاندا مابوو ـ کە بەلای رای منەوە ئەم تێرکردنی غرورەیان دەبێتە حەتاکردن لەگەڵ خوێنەران .

★ رەخنەگری کورد لەزۆر حاڵەتدا پێویستە سەری هەندێ دیاردەی ناهەموار بکوتێتەوە چونکە هەندێ جار ئەوەندە سووکایەتی دەرهەق ئەدەبی بێگوناهی کوردی دەکرێو زمانەکەی ئەوەندە بریندار دەکرێ هەرچییەکی دەربارەی ئەو دیاردانە بڵێین هێشتا هەر بەکەمی دەزانم . زیانی ئەم دیاردانەش ئەوەندەی لەمڕۆکەدا بەسیمای ئەدەبەکەمانەوە دەبینرێ ، ئەوەندە زیاتر بەسەر سیمای پاشەڕۆژی بیرو روانینو چێژی ئادەمیزادی ئەم میللەتەوە دەنیشێ . بۆیە پێویستە رەخنەگر دەرگا لەرووی ئەم دیاردانە دابخاو لەسەر دەمو قۆناغی خۆی قسەی خۆی بکات . ئەگەر تا ئەوە نووسینەکانی دەینووسێ ، رۆژێك لەرۆژان رەوانەی ئاوارەیی دەکرێ . واتە مێژوو بەخۆیەوە ناگرێو دەکەوێتە دەرەوەی مێژوو . بۆیە رەخنەی راستگۆو چاونەترس بەردەوام ئاوو هەوای رۆشنبیری میللەتەکەمان تازە دەکاتەوە .

★ هۆی لاوازی رەخنە لای ئێمە چیە ؟!

● هۆیە سەرەکییەکەی کەمیو لاوازی رۆشنبیرییە. کە لەلای ئێمە تا ئەمڕۆکە خۆررۆشنبیرکردن هیوایەتەو نەبووە بەو چەکە پێویستەی لەناو ژیانی ئێمەدا رەگاژۆ بێ ئەمەش وای کردووە زۆر مەتلەبمان نەبێ کۆششو هەڵبەی خۆپێگەیاندنو خۆتێپەڕکردنمان لەلا دروست بێ . یان بەکزی دروست دەبێ . بۆیە سەرنج دەدەین ئەوانەی رەخنەیان لێ دەگیرێ لەبەر کەمی رۆشنبیرییانو تووشبوونیشیان بەنەخۆشی ـ نەرجسییەت ـو خۆیان نزیك لە ـ کەمال ـ دەبینن دانوویان لەگەڵ رەخنە ناکوڵێ . باشترین بەڵگەشم بۆ ئەم مەسەلەیە تاقی- کردنەوەی کەمی خۆمە لەبواری ـ رەخنە ـ نووسین کە تا ئێستا کەم برادەر هەیە لەسەریم نووسیبێ میزاجی تێك نەچووبێ . ئیتر ئەمە بەلامەوە قسووری تێگەیشتنی رۆشنبیریو ئاسۆ فراوانی کەسە رەخنە لێگیراوەکان دەگەیەنێ . دیسان دەیڵێمەوە دەیانەوێ رەخنەیێکیان لەسەربنووسرێ غروریان تێر بکاتو تینووتی بشکێنێو بەتەنگ ئەو ئاواتانەیانەوە بچێت کە تەنیا لە ستایشکردندا بەندکراوە .

★ کەواتە هۆیێکی تری پاشکەوتنی رەخنەی کوردی دەکەوێتە ئەستۆی ئەوانەی . لەبواری خولقاندندا ئیش دەکەن ؟!

● بەڵێ . ئەو کیبریایەی لەلای ئەدیبی ئێمەدا وێنەی دەبینرێ لە قاوغی نەرجسیەتو نەخۆشی خۆپەرستییەوە سەر هەڵدەدات . واتە ئەو کیبریایە لەئەنجامی رۆشنبیرییەکی قوڵو گەورەوە سەری هەڵنەداوە . چونکە زوربەی ئەوانەی دەنووسن . ئەوەیان تێدا بەدی دەکرێ کە پێویستییان بە پاڵپشتیکردنی رەخنە هەیەو حەز لە پیاهەڵدانو ستایش دەکەن. بکرە پێوەری بوونی رەخنەو نەبوونیو چاکیو خراپییەکەش هەر بۆ ئەوە دەبەنەوە کە چەند مەدحو ستایشی کردوون . لەو رەخنەیەش دەترسن کە بیەوێ بیان خاتە خانەی راستەقینەی خۆیانەوە . بکرە دەکەونە بەرهەڵست- کردنی ئەم جۆرە رەخنەیەو بە هەزارویێك تانووتو پلار لەدەستییان رزگاری نابێ .

★ ئایا رەخنەی کوردی بۆی هەیە سوود لەرەخنەی ئەوروپایی وولآتانی بێگانە وەربگرێو ئەم رەخنەیە چەند لەگەڵ خسووسیەتو واقیعی ئەدەبی کوردی دەگونجێ ؟!

● وەڵڵا، رەخنەی کوردی ئیشێکی چاك دەکات ئەگەر پەنجەرە بەسەر کلتووری رەخنەی وولآتانی دنیادا بکاتەوە : ئەمە کارێکی رەوایە ئەگەر زۆر پێویستیش نەبێو هیچ حەوشو تەنگییەکی تێدا نابینم . بکرە بەپێویستیەکی شارستانی سەرشانی رەخنەگری کورد هوشیارانە ئاگای لەوەبێ کە بزانێ چی هەڵدەبژێرێو چی هەڵنابژێرێ ، تا لەگەڵ خسوسیەتی نەتەوەیی ئەدەبەکەمان بگونجێو سوود دنیای رەخنەدا خراوەتە ، بەرەوتو جولآنەوەی رەخنەییمان بگەیەنێ . ئێمە پێویستمان بەو رایانە نیە کە لەگەڵ واقیعی ئەدەبی بێگانە دەگونجێ ، ئەگەر ئەوە وا سەیر نەکرێ نابێتە سوودوەرگرتە بەقەدەر ئەوەی دەبێتە لاساییکردنەوەو گوێزانەوەی میکانیکی .

مەبەست لە سوودوەرگرتن ئەوەیە رەخنەگری کورد هەوڵ بدات کاری ئەدەبی بەروانگەیێکی فەلسەفی وا هەڵسەنگێنێ کە لەگەڵ رەخنەو داهێنانمان بگونجێو ئەو کەرەستە رەخنەییە نەفی نەکات . بەلای منەوە ئەو پێوەرانەی سوودیان لێ وەردەگرین پێمان ناڵێن بەو بەرهەمەیان بڵێین باشەو بەمەیان بڵێین خراپەو خانە بۆ ئەدەبی ئێمەو داهێنانی ئێمە دانانێ . بەڵکوو روانینێکی فەلسەفی ئاسۆ فراوانمان دەداتێ دەربارەی ئەدەبو دەستمان دەگرێ لە تێگەیشتنی رەخنە بەپێی پێوەری فیکری هەمەلایەنو لێرەوە بڕیاردان دروست دەبێ . کە دەڵێم هەندێ شتی گشتی هەیە مەبەستم ئەوەیە بڵێم ئەو پێوەرەی کە لە رەخنەی هەندەراندا دەربارەی چیرۆکێ دەڵێ : (ئێمە دەتوانین هەر لە دێرەکانی سەرەتاوە بڕیار لەسەر چاکیو خراپی چیرۆکێك بدەین) دەگونجێ ئەمە بۆ چیرۆکێکی لای خۆشمان بەکار بهێنن .

بابەتی وێنە شیعرو رەمزو ئەفسانەو ئیقاعو مۆسیقاو سەواکردن لەگەڵ ووشە لەلای هەموو میللەتەکان لەلایەنی گشتی یەکدەگرنەوە تەنیا جیاوازییەکە زمانە نەتەوەییەکە دروستی دەکات .

★ ئەی نووسینەوەی مێژووی رەخنەی کوردی ؟

● من وای دەبینم تا زووە هەوڵ بدەین مێژووی رەخنەی کوردی ئەگەر بەشێوە سەرەتاییەکەیشی بێت بنووسرێتەوە . تا بتوانرێ لە پاشەڕۆژێکی نزیك ئەو رەخنە هەرەمەییە ، بەرنامەیەکی بۆ دەستنیشان بکرێتو ئەم بەرنامایەش هەموو جۆرەکانی رەخنەی ئەمڕۆکەی گرتبێتەوە . چونکە وەك دەبینن لەلای ئێمە زۆرتر رەخنەی ئایدیۆلۆژی بووە بەباو . کە ئەویش زیان بە بزوتنەوەی رەخنە دەگەیەنێ لەسەر تەنیا لایەنێك بگیرسێتەوەو پەل بۆ قوتابخانە جۆربەجۆرەکانی تری نەهاوێ ، ئەوە لەکاتێکدا من ئەو قسەیە دەکەم تەنیا بواری (شیعرو چیرۆك) دەگرێتەوە ، چونکە ئێمە تا ئەمڕۆکە رەخنەی (مۆسیقاو هونەری تەشکیلیو گۆرانیو شانۆ ...) لەلامان دروست نەبووەو لای لێ نەکراوەتەوە لەبەر ئەوەش مێژووی نیە . بۆیەش تاکید لەسەر دۆزینەوەی مەنهەجی رەخنەیی دەکەم ، چونکە لەو کورتە مێژووەی « رەخنەی کوردی » بۆ خۆی تۆمار کردووە ئەو کتێبە گەورانەمان لانیە توانیبێتی جۆرەکانی شێوازو رێبازو رێڕەوو دیاردەکانی ئەدەبەکەمانی بەتێکڕایی باس کردبێو ئەو رەخنەگرانە نین کە توانیبێتیان بوونی خۆیان لەو بوارەدا بسەلمێنن . ئێمە ئەو هەموو شاعیرە گەورەیەمان هەیە ، کەچی رەخنەگرێ دوان نیە توانیبێتی بەقەدەر بەشێکی گەورەی ئەو شاعیرانە بنەمای رەخنەیی خۆیان لەسەر ئەو شاعیرانە بنیاد بنێنو بەرنامەی رەخنەیان لەسەر دروست بکەن . بۆیە رەخنەگری کورد ئەمڕۆکە زیاد لە هەموو شتێ پێویستی بە بەرنامەدانانێك هەیە بۆ فەلسەفەی رەخنەیی خۆی بەشێوەی ئەو بەرنامەو بنەرەتە رەخنەییانەی لە لێرەش مەبەستم ئەوە نیە پێوەری رەخنەیی لای خۆمان بەپێوەری رەخنەیی زمانەکانی تر بپێوم ، چونکە هەر میللەتێ بەپێی بارودۆخی خۆی ئەدەبەکەی رەخنەی خۆی هەیەو زمانێك رەخنە- گری خۆی هەیە ، مەبەستیشمان ئەوە نیە « رەخنەی کوردی » کراسی خواستراوە لە رەخنەی دەوروبەری خۆی بخوازێتەوە بەڵام دەڵێم : کۆمەڵێ بنچینە هەیە لەناو هەموو میللەتێکدا هاوبەشەو لەرەخنەی هەموو جیهاندا وەك یەك وایە .

★ خۆت لە رەخنەی کوردیدا لەکوێ دەبینی ؟

● بەلامەوە نیشکردن سەنگی مەحەکە بۆ ئەدیبو پێویستە لە روانگەی بەخششەکانی خۆیەوە قەبارەی بۆ دابنرێ . من بەتەمەن (٢٣) ساڵی خۆمەوە خۆم لە قۆناغێکی (تجریبی)دا دەبینمو لەوەی نووسیومە تا ئێستا رازی نیم بکرە تەنیا تاقیکردنەوەی توانام بوە لەم بوارەدا بۆیە من شوێنیان لەرەخنەی کوردی بۆ دانانێم، بەڵام بەردەوامم بەرەوای چڕکردنوو بەهێزکردنی کەرەستەی دەربڕینی خۆمو چڕکردنی روانینم بۆ ژیانو بوون . من تەمەنێکم لەبەردەمدایەو ئەگەر زانیشم ئەو ئاواتانەی من دەمەوێ بیانهێنمە دی نەهاتنە دی . دەست لە یەخەی نووسین دەکەمەوە .

★ ئەی دوا بەرهەمت ؟!

دوای زیاتر لە دووساڵ خەریکبوونو تەقەللا لەگەڵ شێخ نوری شێخ صالح ـ بەم دوواییییە بەرەزامەندیو پێخۆشحاڵی بنەماڵەکەی دیوانەکەیم ساخ کردەوەو پەراوێزو پێشەکیو ئیندێکسم بۆ کردو هیوادارم بەم زووانە شوێنی خۆی لە کتێبخانەی کوردیدا بکاتەوە .

هەیرانۆك

نورالدین سعید

خنێس زوزان خۆشن ئەمێ چینێ
دلێ من رەبەنا خودێ بەصرا خوینێ ..!

* * *

خنێس خۆش بین میشێ بەردا
دلێ من مەسکەنێ کولو دەردا
کورکو دینوتە دنیا گرت ئاخرەت بەردا

* * *

ل زوزانا ل بەرکەڤیا
ئەکرن بسكو تەمەریا
کورکێ دەلال هێش سلە ئەرازییە

* * *

ل زوزانا بەر بەلەکا
ئەکرن کەزی بسکا ..!!
چەند خەلەکا ..؟

* * *

کورکو دینو هندی دناڤێم بەرتە بەندا ..؟؟
تە قەد جا با من نەدا ..!!

* * *

هەکە خنێسێ خۆیان ...
زوزانی خۆیان چێبین ،
دوستكو لاوك ، وەلێ هەڤالو هوگر ..!
وەرن رابن گەلێك بچینێ

* * *

خنێس خوەش بین گدێ رەبەنێ ل سیلانو ڤانزورا
وێد هاتین رەڤدا ڤاکیڤیا بەلە سوارا
گریکێ رەبەنێ خوەزی ژ جێرا خودێرا
ئەزێ بسام خەزالەك کیڤی وەلێ کەتبام ڤانزارا

* * *

ئەگەر تو چووێ من نەهێلە ..!
لاوکو تفەنگا خوە داگرە ...
من عەڤدالێ خودێ بکە کێلە .

یادکرنەوەیەکی مامۆستا کاردۆخی وگەشتێکی بچووك بەدیوانەکەیدا

ئامادەکردنی : نووسینگەی سلێمانی

دار کەوشك دەبێ کۆمەڵێ چڵوچێوی لە پاش بە جێدەمێنێ ... ئاگر کە دادەمرکێتەوە برێ خۆڵەمێشی لە پاش بە جێدەمێنێ ...

بەڵام شاعیر کەماڵ ئاوایی لە دارو مەڵو ئاگرو هەتاو گوڵو ئەستێرە دەکات دەربایەك وشەی شەنگو سەدان گۆرانی دلبزوێنو دەیان پەندی پەسەندو بە کەڵك لە پاش خۆی بە جێدەهێڵێ ... شاعیری راستەقینەش ئەو شاعیرانەن کە خەمی گەلو نیشتمانیان توێشەبەرەی سەفەری دوورو نزیکیانەو خۆشەویستی مرۆڤایەتی گۆرانیو سروودی هەمیشەیی دڵو دەروونیانە ... لە کاتژمێری ١٢ی شەوی ٥ـ١٩٨٢/٨/٦ زایینیدا مامۆستا کاردۆخی (محمد ئەمین کاکە شێخ محمد بهاءالدین شێخ عوسمان) کۆچی دوایی کردو ماڵئاوایی لە رۆژو مانگو ئەستێرەو چۆلەکەو پەپوولەو شەماڵو رەشەباو بارانو بەفرو لوتکەو دارستانی نیشتمانی خۆشەویستی کرد ... ئەو نیشتمانەی کە مامۆستا کاردۆخی خوا لێخۆشبو دەربارەی وتوویەتی :

عەشقی نیشتمان وامنی شێت کرد
هۆشو ئارامی بە یەکجاری برد ...
جوانی دیمەنی بێ وێنەی وڵات
سەیر ئەکەم کەمێك تاخەمم لابات

مامۆستا کاردۆخی شاعیر لە ١٩١٦/٢/٢٥ زایینیدا لە دێی تەوێڵە لە دایك بووەو لە پێنج ساڵیدا لای باوکیو خاڵوانی دەرسی قورئانو ئاینو زمانی عەرەبیو فارسی خوێندوە ... و لە ساڵی ١٩٢٩ زایینیدا چۆتە قوتابخانەو لە ساڵی ١٩٣٥دا خوێندنی سەرەتایی تەواو کردوەو لە ـ دار المعلمین الریفی ـ لە بەغدا وەرگیراوەو لە ١٩٣٩/١٠/١دا کراوە بە مامۆستای قوتابخانەی تەوێڵەو لە ساڵی ١٩٧٠دا دوای ـ ٣١ ـ ساڵ خزمەت لە پەروەردەو زانستدا لە سەر داوای خۆی ... خۆی خانەنشین کردوە .

مامۆستا کاردۆخی هەر لە منداڵییەوە حەزی لە هۆنراوە دەکردو هۆنراوەکانی حاجی قادرو کوردیو مەولەوی لەبەر دەکرد . لە ساڵی ١٩٣٥ زایینیدا یەکەم هەڵبەستی بە ناوی (خۆشەویستی وەتەن) نووسیوەو لە ساڵی ـ ١٩٤١ ـدا بە ئەوینی کچێکی شەنگو نازدار گرفتار دەبێو ئەو ئەوینە پاکەو خۆشەویستی نیشتمانو جوانی دیمەنی شاخو ئاووکانیو دارستانو باخو رەزەکانی کوردستان دەبنە سەرچاوەی شیعر بۆی ...

کاردۆخی شاعیر ... یەکێکە لەو شاعیرانەی کە خۆشەویستی نیشتمان ئامێتەی زۆربەی زۆری شیعرەکانی بوە ... چونکە زانیویەتی هەر شاعیرێ خەمی گەلو نیشتمانی خۆی نەخوات کە مرد ئیتر لە بیر دەچێتەوەو ناوی نیە ئەوەتا لە هۆنراوەیەکیدا دەڵێ :

شیعری وەتەنی هاتو نەبو ناوی نیە
گەر بیرو خەمی خەلقی نەبوو باوی نیە

شاعیر ئەبێ خەمخواری گەلو خاکی وەتەن بێ
ئاگای لە دلی دوژمنو ناپاکی وەتەن بێ ... !

مامۆستا کاردۆخی کۆچی دوایی کرد ... بەڵام باخچەیەکی بۆ بە جێهێشتووین ... باخچەی وشە ... ئەو باخچەیەش دیوانو نووسینەکانیەتی ... و دلدارانی وشە هەمیشە لە بەری دەکەنو لە بۆنو بەرامەی دەنۆشن ... کاردۆخی لە هۆنراوە- کانیدا باسی گەلێ تەنگو چەڵەمەی کۆمەڵایەتی کردوەو هانی کۆمەڵی داوە کە لە خووی خراپ دوورکەونەوە ... بۆ نموونە لە هۆنراوەی ـ نرخی گیانی پیاوێکی رەزیل ـدا باسی پیاوی پیسکە دەکاتو پیسکەیی بە ئەریتێکی زۆر ناشیرین لە قەلەم دەدات ... لە هۆنراوەی ـ خوێندنو یارمەتی ـدا هانی هاونیشتمانی خۆی دەدات کە بخوێنینو یارمەتی ئەو کەسانەش بدەن کە دەخوێنن هەروەها لە هۆنراوەی ـ خۆ سووتانی کچ ـدا باسی ئەنجامی پڕ لە کارەساتی کچ بەزۆرو ئابەدڵ بە شوودان دەکاتو هانی کۆمەڵ دەدات کە کچ بە زۆر بە شوو نەدەن ... لە هۆنراوەی (برایەتی کوردو عەرەب) یشدا باسی برایەتی مێژوویی هەردو نەتەوەی کوردو عەرەب دەکاتو ئەوە روون دەکاتەوە کە بەهێزی برایەتی (ئیستعمار) نوشوستی هێناو هەتا هێزی برایەتی بمێنێ ئیستعمار ناتوانێ جوولەو دەسدرێژی بکات ... ئەوەتا دەڵێ :

بە هۆی تێکەڵیو ئاینو مێژوو
کورد لەگەڵ عەرەب کە بە برا بوو
هێزی برایەتی هەردوو کەوتە روو
گورگی ئیستعمار رای کردو دەرچوو
برایی هەردوو بوەو ئەمێنێ
لەمەولا زیاتر پەرە ئەسێنێ ...!

* * *

لە کۆتاییدا نامەوێ لەم نووسینەدا مامۆستا کاردۆخی بلاوێنمەوە ... یا باسی شیعرو نووسینە- کانی بکەمو تەتەڵەو بەراوردی بیرو خەیاڵەکانی بکەم ... یا لە هەموو ئەو بابەتە کۆمەڵایەتیو نەتەوایەتییانە بکۆڵمەوە کە ئامێتەی وشەکانیەتی ... چونکە دڵنیام ئەوەی نووسینو کرداری چاکی هەبوو خۆشەویستی خەڵکەو لە دوای مردنیش لە دڵی میللەتدا زیندووە ... ئەم نووسینەی من بەرێ خستنو ماڵئاوایی کردنە لە شاعیرێك کە ساڵانێکی زۆر خزمەتی وشەی کردوەو ئەرکی سەرشانی وشەش بوو کە ماڵئاوایی گەرمی لێبکات ... ئەی چۆن ؟ ئەگەر وشە ماڵئاوایی لە شاعیر نەکاتو خەمی بۆ نەخوات ئیتر کێ ماڵئاوایی لێبکاتو خەمی بۆ بخوات ...!! ئەی وشەکان ئێوە کاردۆخی شاعیر دەناسن ...؟

ـ ئەی چۆن ئەوەتا جێ پەنجەی بە پرچی هەمووماناوەیە ... ئێمەو ئەو لە لاپەڕەی دیوانەکەیدا هەمیشە کۆڕی دلداری دەبەستین ...! ئیتر سەلاو ... هەزار سەلاوی جوان ... لە گیانی پاکی کاردۆخی شاعیر ... سەلاو لەو دەستانەی کە ئێوارانێك چلێ گوڵ لە سەر گلکۆی شاعیرێك دادەنێن ... یا مۆمێك دادەگیرسێنن ... و لە ژوورسەری بە جێیدێڵن ...!

Institut Kurde de Paris

كونگرەی فاس پاشماوە

بـەكی لـەو بریارانەی كۆنگـرەی ناوبراو دەری‌كرد بریاری پەیوەندی‌كردنی بـەندی شەشەمی پەیمانی‌جامعەی عەرەبی‌و بەندی دووەمی پەیمـانی بەرگری عەرەبی هاوكۆی‌یە . كە ئەویش ئـەوەیە دەستدرێژی بۆ بەشـێك بكرێ دەستدرێژی‌یە بۆ سەر گشت واتە دەستدرێژی بۆ سەر هەر ولاٌتێكی عەرەب دەستدرێژی‌یە بۆ سەر هەموو عەرەب .

سەركـردایەتی حـزبی بەعـسی عـەرەبی سۆشیالیستو بەرێز سەرەكی فـەرماندە صـدام حسین پاش ئەوەی كە شەریان بەسەردا سەپانین‌و ئێمەش ملمان بۆ دەستدرێژی رژێمی ئێرانی كـەچ نەكردوو دلێرانە شەرمان گەیانە ناو خاكی ئەوان‌و لە كاتێكدا كە سووپا ئازاكەمان یەك بە دوای یەكدا سەركەوتنی وەدی دەهێنا دەریان‌بری كـە عیراق هیچ چاوچنۆكی‌یەكی لە خاكی ئێراندا نیەو ئامادەیە كە رێ‌بكەوێ‌و هێزەكانی بكشێنێتەوە ئەگەر رژێمی ئێرانی دانی بـەو مافە رەوانە دانا كـە پـەیمانە دەوڵەتیەكان بریاریان لەسەرداوەو بێجگـە لەمەش عیراق بەرەوپیری هـەموو بانگەوازێك چوو كـە خێرخوازبوو داوای وەستانی شەری دەكرد . بەلاٌم هەموو لایـەك تەنانەت مەلیك‌و سەرەكی دەوڵەتانی عەرەب لەمەسەلەكە بەتەواوی گەیشتن كـە رژێمی ئێران لەسەر جەنگ‌و دەستدرێژی خـۆی دەرواو ئاسایش‌و هێمنی ناوچەكەی خستۆتە پشت‌گوێ .

كۆنگرەی فاس وەك هـەستی كردووەو ئـەم هەستەی خستە روو كە هەر دەستدرێژی‌یەك بـۆ سەر ولاٌتێكی عـەرەب دەستدرێژی‌یە بۆ سـەر هەمووان .. هەنگاوێكی زۆر گەورەیە لـە لایەك بۆ بەرەنگـا وەسـتانی زایۆنیـزم كـە درندەترین‌و بێ‌ویژدان‌ترین دوژمنی گەلی عـەرەبی فـەلەستین‌و دەوڵەتانی پێشكەوتوخوازی ناوچەكەیەو لە لایەكی‌تر بەرپەرچدانەوەی هەموو پیلانێكە كـە ئیمپریالیزمی ئەمەریكا دژی یەكێتی ئـەم دەوڵەتانەو دەوڵەتانی ناوچەكەو دژی ئاسایش‌و ئارامی ناوچەكە دەیكات .

جا وەك حكومەتی شۆرش لەوپەری دەسەلاٌتو تواناوە دەیـەوێ مافـی رەوای عیـراقی مەزنی دەسكەوێ‌و میللەتەكەی زیاترو چـاكتر لـە خێرو خۆشی‌و سەربەستی‌و ئارام‌و ئاسایشدا بژی بە پیر ئەم بریارەی كۆنگرەی دوازدەهەمی بالاٌی عەرەبی‌یەوە دەچێ چونكـە ئـەمە بیروباوەری حزبی بەعسی سۆشیالیستە لە عیراقداو ئەمەش لەو گیانە بەرزەدا دیارە كـە حكومەتی عیراقی شۆرشی ١٧ - ٣٠ی تەموز كاتی دەستدرێژی كردن لەلایەن زایۆنی‌یەوە بۆ سـەر سـوریا ، عیـراق بەوپەری لێبووردنەوە سووپای خۆی ناردە سوریا بەرگری كرد لـە خاكی عەرەب .

ئەبێ ئەوەش بزانین كە كۆنگرەی بالاٌی مەغرب بەلایەن گەلی كوردەوە بەتایبەتی ئەو دەورەی كـە عیراقی حـزبی بەعسی عـەرەبی سۆشیالیسـت بەسەرەكایەتی هاورێی ئەبەز صدام حسین گێرای قازانجێكە كە گەلی كوردمان وەك برای عەرەبی لـە عیراقداو لـە ولاٌتانی عەرەب‌و وەك هـەموو هێزێكی پێشكەوتنخواز لە ناوچەكەدا دەپارێزێ‌و هەنگاوێكی گەلێ گەورەو مـەزنە لـەم سەردەمەدا كـە نزیكتری دەخاتەوە لە ئاسۆی برایەتی بتـەوتری ناو عیرق‌و دەردەوەی عیراق دژی هەموو دەستدرێژیەك .

رووداوەكانی پاشماوە

■ **دەكـا**

ولاٌتی بانگلادیشـس خـەریكی دامەزراندنی هێزێكی سـەربازی دەریاییە بـۆ پاراستنی سـەلامەتی سنووری دەریایی خۆی .

■ **پاریس**

سەرەكی فەرەنـسی مێتران لەگەل سكرتێری گشـتی نەتەوە یـەكگرتـوەكـان گفتوگۆی كـردوە گفتوگۆیان دەربـارەی باری ناوچەی عەرەب‌و مەسەلەی چەك داماڵین بووە .

چیرۆكی منالاٌن پاشماوە

باوكمیش دەلێ : یاسـر گەورە بوە ... ئازایە ... جا ئەو ساتە منیش بـەرەو بنكـەی جـەنگاوەرەكانی فەلەسـتین دەرۆم‌و دەبمە فیداكاری نیشتمانی خۆم .. كـە لیپرسیاری جبەخانـە دەلێ چ چەكێكت دەوێ ... دەلێم : فرۆكە شـكێن) لەو كاتەدا نالەیەك هـات‌و دووكەل لە زەوی هەلٌسـاو منالەكە پێكەنی ...

لە چاوپێكەوتنی پاشماوە

ئێران‌و بە تایبەتی گەلی كورد لـە ئێرانـدا تیادەژین‌و چۆن ئەچەوسـێنرێنەوەو رەگەزپەرستی‌یان لـەگـەلاٌ بەكار دەهێنن .

پاش ئەوەیش باسـی مانـای ئـەو بریارانەی ئـەم دوایـیەی ئەنجـومـەنی سەركردایەتی‌ی شـۆرشی كـرد لەبارەی لێبووردنی رۆلـەكـانی نـاوچـەی ئۆتۆنۆمی‌و كـە چ كارێـك دەكـاتـە سەر قوولكردنی یەكێتی نیشتمانی .

لەم كۆرەدا كـە هاورێ جێ‌نشینی ئەمینداری نهێنی پێشەوایەتی شوعبەی حـزب لـە سـلێمانی‌و بـەرێـز جێ‌نشـینی پارێزەرو بەرپرسیاره ئیـداری‌و حزبی‌یەكانی قەزاكە ئامادەی بوون باسی جۆرەها لای ئـەم قۆناغەی ئێـستاو دەوری جەماوەر لـە پشـتگرتنی جـەنگ‌و پتـەوكـردنی سـەركەوتنەكان‌و پێویستی‌یەكانی قەزاكە كـرا بۆ جۆرەها خزمەتگوزاری .

هێزە دلێرەكانمان پاشماوە

رای‌گەیاند كە لە رۆژی ١١ی ئەیلولدا دەستەیەك لە فرۆكە ئازاكانمان نیشـانەیەكی دەریاییان لە گەرووی خـۆر موسـا بۆردومان كردو بوە هـوی نوقم كردنی‌و هەموو فرۆكەكانیشمان بە سەلامەتی گەرانەوە بنكەكانی خۆیان .

دیسان لە رۆژی سـێ شەممەی رابووردودا قسـە كەرەكە رای‌گەیاند كـە لـە ١٣ی ئەیلولدا فرۆكـەكانمان دوو نیشانەی دوژمنیان هەر لـەو ناوچەیە بە تـەواوی پێكاوە .

ئەمەو هەرەشـەكەی عیراق ، كە هێشتا هـەر كـاری پێ‌دەكـرێ دارو دەستەی دوژمنی خستۆتـە بارێكی گـران‌و تـا رادەی ئـەوەی ناردنـە دەرەوەی نەوتی بۆ نیوەو زیاتریشـس دابەزیوە .

ئەمەو لە ماوەی ئـەم هەفتـەیـەدا جەنگاوەرە دلیرەكانی سوپای عیـراق بەردەوام بوون لـە ئاراسـتە كردنی لێـدانی هـەر جموجولێكی هێزەكانی رژێمی ئێران لە سـەر سنووری ولاٌتمان‌و بە توند سەركوتیان كردوون .

لـەو بەیاننامانـەدا كـە سەركردایەتی گشتی هێـزە چەكدارەكانی لە ماوەی ئـەم هەفتەیەدا دەری كردون لـە بەیاننەی ژمـارە (٨٣٥)وە تا (٨٤١) ئـەوەیان تیا دووپات كراوەتەوە ، كـە هێـزە ئازاكانمان مەردانە دەستیان لـە هـەموو جمـوجولٌو كۆبوونەوەیـەكی هێـزەكانی دوژمن وەشـاندوەو زیانی سـەرومالٌی گـەورەی پێ‌گەیاندون‌و گـەلی بنكـەی دوژمنیـانی هـەلٌتەكاندوە سـەرەرای شـكاندنی كەرەستەی زۆری هێـزەكانی دوژمن .

دوژمی داخ لـە دلٌ لـە ماوەی ئەم هەفتەیەدا چـەند جارێ دەستدرێژی كردۆتـە سـەر شوێنە مەدەنیەكانی بەسرەو خانەقین‌و قـۆرەتوو بە كۆپ بۆردومانی كردوون . هەر بەرامبەر ئەم هەلٌویستە ناپەسـەندەی دوژمنە فرۆكـە جەنگاوەرەكانمان بـەردەوامن لە لێدانی نیشانە دەریاییەكانی دوژمن لە دوورگەی خەرج .

تاقی‌كردنەوەیەكی پاشماوە

كایەوەو پاشەوپاش دەخرێتەوە ئەو كونەی لیۆەی فرێدراوەتە دەرێ . دروست‌كەرانی چەند بە بیردا بێت ، ئەوەندە دلیان بەوە خۆش بو كە نەخشەی خـۆیان چەسپاندووەو بناغـەی پۆلاٌیی‌یان تیـا دامەزراندووە . كەچی ئـەم دیمەنەی بەسالٌەهای سالٌ‌و بە رەنجی شان‌و بـە پارەو پولی جۆراوجۆری ئەم دەوڵەت‌و ئەو دەوڵەت‌و بەنەخشەی پرپێچوپەنای دەستگاكانی كۆشكەكانی سپی‌و رەش‌و زەرد هاتبوە كایە بەچەند سالێكی كەم كـە بـە پەنجەی دەست دەژمێردرێت تەواو سەرەوبن بوو وە لـەم بارەوە چووە بارێكی تر .

ئەو لاوانە چ كورو چ كچ كە رۆژان‌و شەوانیان بەسـە ما لەسەر مۆسیقای رۆژئاوایی لەسەر پلاٌزو خۆرازانەوەو پرچ بەردانەوەدە بردە سەر ، ژیانی مەیوی دەوری مێـزی رۆلێتی گازینۆ بەناوبانگەكەی دامینی بەهەموو وێران‌كاری‌و نالەباری‌یەوە كردبوو بە چەتری سەر سەریان ، هەروەكو تەلیسمی لێ‌گیراوی ئەو چەند سالەیان لەپر ، خاو بوبێتەوە ، لەم بارە چـونە بارێكـی تـەواو لەجـاران نەچـووو سەرسورمێن‌هێنەر . ئومێدو نیشتمان پەروەری‌و پیـاوەتی‌و جوامێـری‌و دلێری بوو بـە چـرای روشن‌كەرەوەی ژیانی زوربەی زۆری بەشی رۆژهەلاٌتی ئـەم شـارە كـە لەدنیای رۆژئاوادا بەچـەپرەو دەناسران .

پشتیان كردە ئەو رابوردوە تالەبێ‌سەروبەرەی دوژمنانی مرۆڤایەتی شـەقامی بۆكێشابوون‌و رویان كردە چەكی دروست‌كەری دنیایەكی تازە . دلێرو جوامێرانە بەرامبەر دەیان دوژمنی سەرسەختی خاون پارەو چەكی نوێی كوشـندەو لەناوبەرو شارەزاو راهاتوو بـە پیلان‌و نەخشـەی درندانە دانان ، وەستان ، كە هەندێكیان راست‌و رون‌و دیار دوژمن‌و هـەندێكی تریان بـەناو دۆست‌و براو لـەژێرەوە لەدوژمن دوژمن‌تر . وەستانێك دوژمنی خوێنەخۆیی‌و دۆستی راستەقینەی سەرسام كرد ، ژن‌و پیاو كچو كورو پیرو لاو بەشداری ئەم رێرەوە تازەیە بوون . وەك بارانی بەهـاز گوللەی تۆپ‌و تفەنگ‌و شەست تیرو فیشەكـەسێتەی كوشـندەی دەریاو زمین‌و ئاسمانیان بەسەرا دەباری .

گەورەترین دەوڵەتی سەرمایەداری سەرزەمینی ئەمرۆمان تازەترین چەكی لەناوبەری جۆراوجـۆری تیا تاقی كردنەوە ، ئنجا نەتوانرا ئاواتیان پێ‌شێل ، جوامێری یان لەكەدار ، بالاٌی بەرزی پرشانازی‌یان ، سەری بەرزیان پێ شۆر بكرێت .

ئەم دیمەنە نوێیە ، ئەم بەسەرهاتە سـەیرە سەرسوڕمێنەرە ئـەم رووداوە پرشانازی‌یە ئەگەر قۆناغێكی گەورە خەباتی دلێرانەی پر شانازی ئـەم گەلەو ئاواتی رەواو هـەق‌و مافی بەجێی بـەرەو سەركەوتنی تەواویشیان نەبرێت ئەوا هیچ نەبێت تاقی‌كردنەوەیەكی تازەیە كە نرخێكی تازەو بایەخێكی هەلٌكەوتووانەی خستە سەر چالاكی‌و خەباتی گەلان‌و لاوانی سەرانسەری دنیا پایەیەكی پۆلاٌیی قایمی تری لەدنیادا دامەزراند كـە بووە بە بەردەبازێكی تر بۆ پەرینەوە بەرەو دنیـای ئارام‌و ژیانی پربەختیاری ، بزمارێكی قایمی بەجـەرگی دوژمنـانی گـەلان‌و زەوت‌كەرانی مافی نەتەوەكانی دنیـادا داكـوتا . ئومێدێكی تازەی خستە پالٌ هەموو مەرەج‌و دەرفەتە كۆنەكانی پێشوو كـە هەموو كەرەسەی پێكەوەنانی كۆشكی بەختیاری‌و كامەرانی‌و سەرفرازی یەكسانی نەتەوەو گەلانی دنیان .

ئەو مەرجانەی كە پێ‌پرانی مافی چارەنووس‌و مافی مرۆڤایەتی دەدەنە دەست نـەتەوەو گـەلانی بەش‌خوارو زەوی داگیراوی دنیا .

لەبەر رووناكی پاشماوە

دۆستو دوژمنی خـۆیان ئـەناسن وەباش ئـەزانن كەجۆن خومـەینی دەسـتی بریون ، خاخومەینی وتارەكەی‌خۆی رێك‌خستبو لەگەل كاتی دەس‌پێ‌كردنی كۆبونەوەی پاشـاو سـەرۆكی ولاٌتە عەرەبیەكانا ، بۆكەلٌك وەرگرتن لـەم هـەلە وە بۆزیان‌گەیاندن بەیەكیەتی‌ئیسلامو عـەرەب ، بـەلاٌم ئایاخومەینی چی‌تری‌گوت ؟ شتی‌زۆرسەیر ، ئەم‌جارە خومـەینی شتی‌تازەی زۆری وت ، یەكەم وتی ئێمە لاینگری بەردەوام‌كردنی شەرنین ئێمـە گـەلی موسولمانی عیراقمان خۆش‌ئـەوێ چونكی عیراق مەركـەزی شـیعەیە وەعیـراق مەلبەندی عەلی‌وەحوسـەین وەئیمامەكانی‌ترە ، هەروەها زۆربـەی مزگەوتەكانو ئارامگـەی ئیمـامەكان لـەلاینی ئێرانیـەكانەوە دروست‌كراون ، لەهـەموی‌گرنگ‌تر وەسـەیرتر ، خومەینی وتی بەپێی ئەوراپۆرتانـەی كـەپێم‌ئەگات شوكور گەلی‌عیراق هیچ زیانێكی لێ‌نەكەوتوە ، جائێمە ئەمانەوێ برێ لەم‌بەشەی وتارەكـەی خومـەینی بكۆلینەوە ، خومەینی لەسەرەتای وتارەكەیا گلەیی ئەكرد لەچاپەمەنیەكانی ولاٌتەكانی رۆژئاوا بەتایبـەت فەرانسە لەوەدا كە هەمیشە وەبەتایبەت لەنەبەردە-كانی رۆژهەلاٌتی بەسرەدا وتویانە كوژراوی هـەردولا زۆربوە بەلاٌم‌ئێمە تەنهابەلگەمان بۆ كوژراوەكانی ئێران بەدەستەوەیە ، جاخومەینی . گلەیی‌ئەكرد كەبۆچی ژمـارەی كوژراوەكـانی‌عیـراق نابـەن وەبۆچی بەلكەپەیدانا‌كەن ، هـەر لەبەشی دوایی وتارەكەشیا ئەیوت راپۆرتم پێ‌ئەگات كەشوكور گەلی موسولمانی عیراق زیانیان لێ‌نەكـەوتوە ، جائـەمەتا ئاوەزی خومەینی ، وەكوئەوەی خەلكی‌پێنجوێن‌و خورمالو ، خانەقیو ، مەندەلی ، وەبەسرە ، وە هەموی دانیشتوانی سنورەكان نەموسولمان‌بن وەنەعیراقی ، ئێمەئەزانین لەمانگی نۆی حەفتاو نۆدا كەشەر هەر هەوالیشی‌نەبو هالیكوپتەری ئێران لەنگوانی بەلٌخەو تەوێلەدا دای لە ئۆتۆنۆمبێلێكی خەلكی تەوێلە وەسێ كەسی تەوێلەیی شەرناوەستێنین تا داخوازەكانمان جێ‌بەجێ نەكرێن تیاكوشت ، ئەمەسالێك بەر لەشەر ، ئیترئەمەش دوساڵە هەرچی‌ئەكوژرێ بابوەستێ لای‌خومەینی وایە كەئەوشەربازانە ئەوئەفسەرانەی كە لەشەرائەكوژرێن عیراقی وە موسلٌمان‌نین یان ئەمانە دایكو باوكو ژنو منالو خێزانیان نیە ، جا ئایا كەسێ كەكوری بكوژرێ یان ژنێك كەمێردی بكوژرێ یان‌منالێك كـەباوكی بكوژرێ ئەمە زیان لێ‌كەوتن‌نیە ؟ بەلكـو كۆست-كەوتنیشە ، بەلاٌم ئاوەزو مەنطیقی ئاخوند ئـەبێ وابێ ، جاخومەینی لەلایێكەوە گلەیی‌ئەكات لەرۆژنامە ، وە چاپەمەنیەكانی بێگانە ، كـەبۆچی كوژراوەكانی عیراق‌نانوسن ، وەهەمو رۆژێكیش رادیۆكانی ئێران خۆیان هەلٌئەكێشن كەئەوەندەو ئەوەندە سەربازی كافری عیراقمان كوشتوە ، لـەم‌لایشەوە ئـەلێ گەلی‌عیراقمان خۆش‌ئەوێ ، گەلی‌عیراق موسـولمانن وەعیراق مەركەزی شیعەیە وەشوكور گـەلی عیراق هیچ‌زیانێكی لێ‌نەكەوتوە ، جائـەم وتارە پێچەوانانە مەگەر كەسێ خۆی گۆیی لەوتارەكە بوبێت جاباوەرێ پێ‌بكات ، خومـەینی لەلایێكەوە ئـەلێ ئێمـە شەرناوەستێنین چونكی هێمـان برێ سەرزەویمان وابەدەستی عیراقەوە - شـەر ناوەستێنین تـا داخوازیەكانمان جێ‌بەجێ نەكەن ، شەر ناوەستێنین تاصەددام حوسەین موحاكەمە نەكرێ ، لەولاشەوە ئەلێ ئێمە لاین‌گری شەرنین وەشەرمان‌ناوێ ، ئەلێ عیراق شارەكانمان گوللەباران ئەكات عیراق دورگەی « خارك » ئەكوتێ ، لەولاشەوە رادیۆكانیان خۆیان هەلٌئەكێشن كـە فلاٌنەشوێنو فلاٌنـە شوێنمان گوللەباران‌كرد وەئەوەندەو ئەوەندە كافرمان كوشت جائیتر تێ‌ناگەین ئاشتی‌خوازی خومەینی‌كامەتا وەئەم قسەپێچەوانانە چۆن‌یەك‌ئەگرنەوە خومەینی كەبەتەنها یەك‌فەرمان ئەتوانێ شەربوەستێنێ وەنایكا چۆن‌ئەلێ شەرمان‌ناوێ ، رژێمی‌ئاخوندیسم كە شارەسنووریە-كـانی عیـراق گوللەباران‌ئەكا چـۆن چاوەروانە كەگوللەباران نەكرێت ، كـە بەدەمی‌خۆی‌هاوارئەكا شەرناوەستێنین تا تا داخوازەكانمان جێ‌بەجێ نەكرێن چۆن‌ئەلێ شەرمان‌ناوێ ، خومەینی ئـەلێ عیـراق سەرزەویەكانمان چۆل ناكات بەلاٌم نالێ كام‌سەرزەوی وەلەكوێ ، ئەلێ چاومان نەبریوەتە زەوی عیـراق لەولاشەوە بۆداگیر كـردنی‌بەسرە سی‌هـەزار لاوی ئێران ئـەدابەكوشتن وەپەیام لەرادیۆوە ئـەنێرێت بۆخـەلكی‌بەسرە ، كـەخۆیان‌بدەن بەدەسـتەوە وەبێن‌بەپیرایی ئێرانیەكانەوە ، جائەمە چۆن ئاشتی خوازێكـە • ئاشتی‌خواز هـەزار رەنج‌ئەكێشێ هەزارچاوپۆشی‌ئەكا كەبەرگری بكرێت لەخوێن‌رێژی لەكاتێكا خومەینی داوای بەرتیل ئەكا بۆئەوەی كـە بەرگری بگرێت لەكوشتنی دوبرای موسولمانو هاوسێ كە سالٌهای‌سالە وەكوبرا پێكەوە ئـەژین وەرژێمی ئاخوندی هاتو بەری‌دانە گیانی‌یەكتر ، ئاخوندیم هەر كەهـاتە سـەر دەور خێرا عیراق بەرەسمی ناسی كەچی‌ئەو لە وەلاٌما دەستی‌كردە « صادر » كردنی شۆرش وەكوئەوەی كـە شورش كوتالو كالاٌبێت ، خێرا خومەینی دەستی‌كردە فەرمان‌دان بەگەلی عیراق كەلەدژی دەوڵەتەكەیان راپەرن كە پارەی ئاووكارەبا نادەن ، ئەمـەش سەرەتای ئەم‌رژێمەبو كـەئەلێ ئاشتی‌خوازە لەپاشانیش هەروەكو وتمان دەسیان‌كردە پەلامارو دەس‌درێژی بۆ ناوچە سنوریەكان وە سەدان خـەلكی بێ‌تاوانیان كوشـت ، وە لەورۆژانـەوە تائیستەش تەنانەت جارێكیش نەیان‌وتوە ئامـادەین بۆشەروەستاندن ئامـادەین بـۆ وتووێژ كـەچی بەپێچەوانەوە بەرلەدەس‌پێ‌كردنی شەرەوە تائیستەش دەوڵەتی‌عیراق كـەلكی لەهـەمو هەلێك وەرگرتوە بۆئەوەی كەئاشتی‌ خوازی خۆی‌دەربرێت وەهەمیشە بە ناوبژی‌كارانی راگەیاندوە كەئامادەیە بـۆ ئاشتی كەچی‌ئێران هەر لە هەوەل تێكۆشانی ناوبژی‌كارانەوە خەلكەكەی خۆی ئەخەلەتێنی وەئەلێ عیراق شكاوە عیراق فەوتاوە چەن‌رۆژی‌تر تیائەچێ عیراق درۆ ئەكا عیراق ناكشێتەدواوە ، عیراق خۆی‌تەنها شـەری راوەستاند عیراق هێزەكانی كشاندە دواوە ، هەر كەلكی‌نەبو تائیستە پاش تێشكانو وردبون لەرۆژهەلاٌتی بەسرە وەپاش گەمارۆی دورگەی خارك خومـەینی كەوتوەتە سەر قسـەی‌ئاشتی وەكـەوتوەتەوە بیری كەگەلی‌عیراق موسولمانن وەعیراق مەركەزی شیعەیە وەگۆری ئیمامەكان لەعیراقن ، ئیستەش ئەم وتەیە هـەر بەزوانە وەلەدلەوەنیە وە بۆكەلٌك‌وەرگرتنی پروپاگـاندەیی‌بو لەكۆبونەوەكـەی « فاس » وەبۆ بەرگری لەئابروچونی رژێمی ئاخوندیسم لەپەلاماری ئیسرائیلا بۆسەری « لوبنان » ، ئەبێ ئەوەش‌بزانن كە « هانی الحسن » نوێنەری فـەلەستینی‌یەكان ، لـەرۆژی ٩-٩-١٩٨٢دا لـەكـۆبونـەوەیێكی رۆژنامەنوساندا رای‌گەیاند كـە رژێمی خومـەینی لەم‌شەرەی لوبنانا هیچ یارمەتێكی فەلەستینی‌یەكانی نەداوە ، جاخومەینی نازانێ یارمـەتی بەقسـەنابێ ، بەلكوئەبێ بەكردەوە بێ وەقسـە ناڕواتە ناوگیرفانەوە وەبەناوی نان‌بردن هیچ برسێك تێرنابێ ، وەبەدەم كەس نابێتە ئاشتی‌خواز .

تارانو پاشماوە

زایونیەكانو بۆ رزگاری گـەلی فەلەستین‌و لـەو كونگرەیەدا پشتیوانی حەقخوازی عیراقیان كرد لـە بەر پەچدانەوەی دەستدرێژیەكانی ئێراند ، رژێمی تاران‌و تەل‌ئەبیب پێكەوە و بەیەك دەنگ‌و بـە یەك نیـەت كەوتنە هەلەكەسەماو پەلاماردانی كونگرەو بریارەكانی‌و ئەمجارەش بۆ دەیان جار ساغ بوەوە ، كـە حوكم راكانی تاران لـە مەبەستی چـەوت‌و دوژمنایەتی كاریان بەرامبەر سەربەستی‌و سەربەرزی گەلانی ناوچەكە بـە گشتی‌و شۆرشی عەرەب بـە تایبەتی بە تەواوی یەكگرتوون‌و یەك مەبەستی رەش‌و نارەوایان هەیە . بەم جۆرە دوا پەردەی جادووگەری خومەینی‌و تاقمەكەی دراو بیگن‌و خومەینی دوو رووی یەك پارە دەركەوتن .

● نـەبـەز ●

چەند بیروڕایە پاشماوە

ئەوان شارەزای بازار بوون‌و بەدوای سوودی خۆیانا ئەگەران . بەلاٌم لەورۆژەوە كە مەسەلەكە كەوتـە دەست میری ، لەجیاتی ئەوەی سوودی جەمـاور باشتر بخرێتە پێش چاو ، لام‌وابێ لەبەر تەمەلی‌و نەشارەزایی ئەو كاربەدەستانەی كـە سەرپەرشتیی هێنانی قاقەز ئەكەن لەدەرەوە ، هـەر قاقەزی ٨٠ گرامی لە ئارادایەو تەنها لەم یەك دوو سـالەی دوایدا چەردەیەك قاقەزی رۆژنامـەو میكانیكلیش كەوتە بازارەوە . ئەمە خۆی دەورێكی هەیە لـە دروست‌كردنی ئەو دەماری حەز لە قاقەزی سـپی كردنەداو لە دانانیدا بەو تاقە قاقەزێك كـە بۆ كتێب لێ لەچاپدان بشێ . من لام‌وایە پێویستە دەزگـای كولتوورو بلاٌوكردنـەوەی كوردی‌و ئەمیندارێتیی هەموو كولتوورو لاوانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی ، پاش ئەوەی چاپخانەی تایبەتی‌یان بۆ خۆیان دامەزراند ، مافی قاقەز لەدەرەوە هێنانیشـیان هەبێ تا بتوانن بەگوێرەی پێویسـت هەموو جۆرە قاقەزێ بێنن بۆئەوەی بتوانن بۆ هـەر كتێبی كـە لەچاپی‌ئەدەن قاقەزی لەبارو گونجاو بەكاربێنن .

كوردەكانی ئێران پاشماوە

دیموكراتی كوردستانە لـەئێرانداو سی سـالٌ لـە دەربەدەریدا لـە دەرەوەی ولاٌتـدا ژیـاوە چـاوی پێ‌كەوتین‌و وتی : « رێـك‌و پێكی‌و شێوەی ئیش لای ئێمە پێكەوە لەگەل سـتراتیژدا دەرۆن‌و ئەو بەشەیش كە بۆ رێكەوت ماوەتەوە زۆر كەمە . جەنگاوەرەكانمان كـە (١٢) هـەزارن‌و سـەربازە لاپالەكانمان كە (٦٠) هەزارن لە لایەن ئەو بەرپرسیارانەوە مەشـق دراون كە بە پێی ئامۆژگاری پێشـەوایەتی سـوپایی پارتی دیموكراتی كوردستان‌و نووسـینگا سـیاسـی‌یەكـەی دەجوولێنەوە » ماویەتی .

هونـەرمەند پاشماوە

بە مانا لە حەوت جۆرەكـە دوورن ...

پ٣ : ئایا خۆشـنووسی هەر لەو زمانانەدا هەیە كـە بەپیتی عەرەبی دەنووسرێن یاخو لەو زمانانەشدا هەیە كە بـە پیتی لاتینی‌و چینی‌و یابـانی دەنووسرێن ... ؟

و٣ : ئەوەی باسمان كرد خۆشنووسی - پیتی عەرەبی - بوون ... بێگومان گشـت نەتەوەیەك جۆری خۆشنووسی خـۆی هـەیە ... بەلاٌم من تەنها ئەوەی بینراوە حەرفی ئینگلیزی شارەزام ... !

پارتی پاشماوە

هەروەها بەیـانـامـەكە روونی‌كردەوە كـە پـارتی شۆرشگێری كوردسـتانمان كە هەمیشە بە پتەوی لـە دوای پێشـەوایەتی حـزب‌و شۆرشدا بە سـەرۆكایەتی سەرەك صـدام حسـین وەستاوە باوەرێكی تەواوی بە سەركەوتنی گـەلان هەبـە بەسەر دوژمنەكانیانا .

هەروەها ئەوەیشـی دووپات‌كردەوە كە عیـراقی شۆرشی خاوەن رێبـازی نەتەوە پەرستی پێشكەوتووی سەربەخۆ ئێسـتا جێگـاو رێگایەكی ئاشـكراو دیاری هەیە لـە نێو دەوڵـەت‌و گەلانی جیهـان‌و لـە ریزی دەوڵـەتـە بێ‌لایەنەكانـدا سـەرەرای ئەو دەورە كاریگەرەی كـە دەیبینێ بۆ

Institut kurde de Paris

سەنگەری شەڕ بەرنادەین

شێرزاد عبدالرحمن
نووسینگەی هەولێر

سەرەکی فەرماندە تێکۆشەر صــدام حسین لە ئاخاوتنێکی تایبەتی‌دا لەگــەڵ پیاوە ئایینی‌یەکانی شاری سلێمانی‌دا ئەوەی ڕاگەیاند کە بۆ کوردەکـان هەیە ، ئەوانەی لەبەرەکانی جەنگ‌دان بگەڕێنــەوە شوێنی خۆیان ، زۆر لـە کوردەکـان لـە ئەنجامی بەرپرسیاری مێژوویی خۆیان لە شـــوێنی خۆیان مانەوەو دەستیان لە تفەنگ هەڵنەگرت دژی فارسە ڕەگەزپەرســتەکان بۆ بەرگری‌کــردن لـە خـاكو ئاوماندا .

هاووڵاتی ئاراد مفتی ئەم هەڵوێســـتە پیرۆزەمان بۆ دەگێڕێتەوە .

★ کاتێ گوێم لە ووتە بەنرخەکەی سەرەکی فەرماندەبو زۆر دڵشاد بووم کـە بەچاوێکی تایبەتی دەڕوانێتە ڕۆڵەکانی گەلی کورد ، بەڵام بەلای منەوە ئێرە (واتە بەرەکانی جەنگ) گەلێك پیرۆزترە لـە شارو کەس‌وکاری خۆم چونکە مانــەوەی من لێــرد خۆشەویستی‌و بەرگری‌کردنە لەو شـــارەی دوورە لێم‌و لە هەموو کەس‌وکارم کە لێرەوە نایەڵم دەستی چەپەڵی دوژمنی چاوچنۆك بیان‌گاتێ‌و هەمیشــــە دەبنەچقڵێك‌و دەچمە ناو چاوبانەوەو ســـەنگەری خۆم بەرنادەم .

● **تا ئێستا لە چەند شەڕدا بەشداربوویت ؟**

★ ماوەی نزیکەی دوو ســـاڵە لەبەرەی جەنگدام ، تەنانەت لە هەموو جەنگە هێرشـــەکاندا بەشدار بووم لەگەڵ ئەو برایانەی کە وێنەی دەیەها پاڵەوانیەتی‌و قوربانێ دانبان تۆمار کرد ، ئیتر وای لێ هات کە سەنگەری شەڕ لە هەموو شـــتێك بەپیرۆزتر بزانین ، چونکە لەوێوە گەلێك چیرۆکی خۆش خۆش هەیە کـــە تیایدا ژیاوین‌و هەرگیزاو هەرگیز لەبیر ناچنەوەو فێری گەلێك شتی کردین لە خۆڕاگرتن‌و سەبرو قوربانی‌دان بەرامبەر بە خـاكو نیشتمان .

٢ی تشرینی یەکەم دەرگای قوتابخانەکان دەکرێنەوە

ڕاگەیەنرا ، کــە لــە ٢/١٠/١٩٨٢دا ، قوتابخانەکانی ســـەرتاپای وڵات دەکرێنەوەو قوتـابیــە خۆشەویستەکانمان ســاڵی نوێی خوێندن دەســـت پێ‌دەکەن .

ئەوەی شایانی باســە لەم مانگەدا تاقی کردنەوەکانی دەورەی دووەمی قوتابیـــان دەستی پێ‌کرد .

بەم بۆنەیەوە . هیـــوای سەرکەوتن‌و پێشکەوتن بـۆ قوتابیـــە ئازیزەکانمان ئـەوە دلســـۆزەکانی دوا ڕۆژ دەخوازین کە لە ســـایەی شۆڕشی ١٧ - ٣٠ تــەموزی مەزندا ، باری گونجـــاوی خوێندنیان بۆ ڕەخســـاوەو دەرگای باشـــــە ڕۆژی ڕووناکیان بۆ کراوەتەوە .

دیســـانەوە لـــەکـــۆڕی میهرەجانەوە ...

دوو هونەرمەندی لاو

ناظم دلبەند
نووسینگەی هەولێر

کە دەمبینین تەمەنیان تازە پێ دەگەن ، بەڵام هەمیشــە عاشقی مۆسیقا بوون کــە گەورە بوون ئــەو ڕێچکەیان هــــەر بەرنەداو بەتـــەواوی پێ گەیشتن ... لە زۆربــەی ئاهەنگەکانی شارو دەرەوەی شار لە پاڵ تیپە هونەری‌یەکانی هـــەولێر بەشداری‌یان دەکرد ..

لـــە گەرمەی ڤیستیڤاڵی هونـــەرو ڕۆشنبیری ئــەم دەزگایە دیسانەوە ئاشـــنای دیداری ئەم دوو مۆسیقاژەنە گەنجە بووینەوە کە ئێستاکە ســـەر بـــە تیپی مۆسیقای «خانزاد»ی یەکێتی ئافرەتانی هەولێرن ...

● **هیـوا جمال ئامێری گیتـــار دەژەنی‌و ئێســـتاکە قوتابی‌یە لە زانکۆی موسل کـــولێژی ئــەندازە . وەلە یادگارو خۆشەویستی خــۆی بۆ مۆسیقای کوردی دەڵێ :ــ**

● مۆسیقا لە لای ئێمــە زۆر خۆشەویستە ، چونکـە ئێمـــە گـەلێکین خـاوەنی زۆرترین‌و بەهادارترین ئاوازو گۆرانی فۆلکلۆرین ، واتە دەبێ منالآنمان وەك ئێمە ئاسا لـە منـــداڵیەوە بەهــــرەیەکی سوودمەند هەڵبژێرن ، کـە من مۆســـیقام هـــەڵبژارد هەڵبەت ماڵەوەمان بـە پلەی یەکەم یارمەتی‌یەکی پیرۆزی‌یان دام ، ئینجــا مامۆســـتای هونەرمەند (وریا احمـد) . بەشـداری کــردنم لـــەو مەهرەجانە گەورەیەی دەزگای ڕۆشــــنبیری‌و بڵاوکردنەوەی کوردی خۆ بینیەوە یـــەکی زۆر مەزن بوو بەلای منەوە ، چونکــە بەراستی یـــەکەمین جارە بەشداری مەهرەجانێکی وا دەکەم .

● **نجاة جوهر قوتابی‌یە لە دوا قۆناغی ئامۆژگای ئامادە- کردنی مامۆستایان لە هەولێر ئامێری (جـاز) لێ‌دەدات ، ئەمیش هەر لەو ڕیزە گەنجە زیرەکانە بوو کە توانی خۆی پێ‌بگەیــەنێ‌و جێگای خــۆی بکاتەوە لە ڕیزی‌هونەرمەندانی موسیقاژەن، ئەمیش ئەندامی تیپی (خانزاد)ە ...**

لەگـــەڵ هیوا بەجـــووتە ڕازونیازی خۆیان هەڵدەرشت وتی :ــ

● فێرە مۆسیقا بووم لـــە خـــولێکی مۆســیقا کـــە بەڕێوەبەرایـــەتی چـــالاکی قوتابخانـــەکانی هــــەولێر کردیەوە لـــە ســـەر دەستی هونـــەرمەند (وریا احمـد) بووین بـــەم مۆسیقاژەنـــەی ئەمڕۆ کە دەمابنینن ، هـــەتا ئێستاکەش لـــە پشتگیری- کردنمان دوانەکەوتووە ئـــەوو هونەرمەند (جـان توماس) ئێســـتاکە ڕاهێنـــەری تیپەکـــەمان یانی تیپـــی (خانزاد) .

بە نسبەتی مەهرەجانـــەوە ئاواتەخوازم ســـاڵێکی تریش ئـــەو کۆبوونەوە هونـــەری‌یە ببینم‌و تاکـــو خۆشەویستی خۆمی بۆ هەڵڕێژم ..

ئەم هونەرمەندەو یەکەم پێشانگا

یەکەم پێشانگەی لەم ڕۆژانەی پشـــودا کۆمەڵەی هونەرە جوانەکـانی کورد مەڵبەندی گشـــتی - سلێمانی یەکەم پێشانگەی بۆ هونـــەرمەند ئەکـــرەم حمە ڕەئوف لە هۆڵی مۆزەخانـــەی سلێمانی ســـازکردو ماوەی چەند ڕۆژێکی خایاند .

شـــایانی باسە لەم پێشـــانگەیەدا هونەرمەند نـــزیکەی (١٩) بـــەرهـــەمی هـــونـــەری بواری کـــاری هەڵکەندی پیشان‌دابوو کـــە ناوەڕۆکیان ڕاســـتەوخۆ پەیوەندی‌یەکی ســـەرەکی بـــە ژیان‌و هەڵس‌وکەوتی ژیـــانی کوردەواری‌یەوە هەیە .

لـــە تێڕوانینێکی ئەوتۆی بەرهەمەکانیدا هەستی بەرزو ویژدان‌و شۆڕ بونەوە بە ناخی کۆمەڵدا بەدی دەکـــرێ ... لـــەوەش بـــەولاوە وەك ناوەڕۆك لە هەندێ تابلۆیدا دووبارە بوتەوەی تیا ڕەچاو دەکرێ ... ئەمەو دەســـت ئاوڕدانەوەی لـــە هـــەندێ چمك‌و چینەکانی کۆمـــەڵ بەتایبەتی ئافرەتان کـــە لای ئەم هێشـــتا لە قۆناغی تێکۆشانێکی گەورەدان بەرەو نیشـــان‌کردنی هاوارو دەنگ وەك هۆیەکی یەکێتی ئەگـــەر بە کارو بەرهەم‌و ئەنجـــامی ئەو بوارە بکرایـــە ڕەنگـــە تابلۆکانی زیاتر چێژیـــان هەبوایە .... هـــەر چۆنێك بێت هونـــەرمەنـــد یەکـ... پێشانگەیەتی‌و ئـــەو شێوازی هەڵکەندنە لەبەر هەمەکانی... ڕوخســـارێکی تایبەتیا... پێ‌دەبەخشـــێ ... ئەمە... ڕزگاربونیان لە کۆت‌و نەریتی... کـــۆن بەشـــێکی تر... بەرهەمەکانیەتی ... شایانی... باسە لەم بارەیەشـــەد... هونەرمەند وتی ئەوەی کە ل... هەســـتو بیری مندا ب... تێکۆشـــانە هەردەم بەر... بیرێکی گەشـــاوەو ڕوناک... ئەمەش لە ئەنجامی هەوڵدان... هەمووانە کـــە هەستو بیر... خۆمانی پێ پتەو تر بکەیـ... تا وەکـــو لە ڕووی هەمو... بارێکی ژیانا بڵندو پـایـ... بەرز بین .

چاپکراوی نوێ

((بارام ناوێك هەبوو))

لە چاپکراوەکـــانی کۆڕ... زانیاری عیراق دەســـتە... کـــورد کۆمـــەڵە چیرۆکێ... مامۆســـتای چیرۆك نوو... عبداللە سەراج دەرچووە ک... برینی‌یە لە ١٢ کورتە چیرۆ... بەناونیشانی « بارام ناوێ... هەبوو » کە ناونیشانی یەکێ... لە ١٢ چیرۆکی کۆمەڵەکە .

نیشتمانی منـاڵو ڕەشەبا

دیوانێـــکی دوو قـــۆ... شاعیری لاو کـــاك ڕۆستـ... باجەلان‌و کچە شـــاعیر... لاو (بـــەنـــدەکـــان)ـە ... ئەوەی شـــایانی بیرخستنەو... بێت ، کاك ڕۆستەم ، شە... دیوانە شیعری کەی لە ژێر... نـــاوی (ژان‌و دڵـــداری ... شـــاعیرێکی تینوو - سۆڵین... دڵدارەکەم لە شارێکی تـ... - دەریـــا - لەپێناوی تۆ... دەژیـــم) لـــەمـــاوەی پێن... ساڵاندا بە چاپ گەیاندوە .

لـــە وولاتـــــ پێشکەوتن‌و بینا کاریدا

بەدرێژایی ماوەی بـــەرلەساڵی ١٩٥٨ تا ســـاڵی١٩٦٨ لە سەرتاپای عیراقدا ١٤١ پرد دروســـتکراوە بەڵام لە ١٧ تەموزی پیرۆزەوەتـا ئێســـتا ٢٩٥ پرد دروستکراون . لـــەو ماوەی‌پێشوەدا لە بەغدا تـــەنیـــا پردی هەڵواســـراوی ١٤ تەموز دروستکراوە بـــەڵام لەماوەی مانگی ڕابووردوودادوو پردی زۆر گەورە تەواو بون پردی « صدامی‌گەورە »وپردی « ٣٠ تەموز » و پردی« ١٧ تەموز » لـــە تـــەواو بوندایەو کار دەکرێ بـــۆتەواو کردنی دوو پردی تـــر لە اعظمیەو سنك .

ئەو ٢٩٥ پردەی تـــەواوبوون ســـەرجەمی درێژیان٣٢٠٠٠ مەترە کە ٤٠ پردیان پردی سەرەکی‌و گەورەن .

جیهـــانی ڕەنگاو ڕەنگ

ئیف مۆنتان گۆرانی‌ی ((ڕۆك)) دەڵێ

شـــتی چاوەڕێ نەکراوی زستانی داهاتوو لە جیهـــانی مۆســـیقادا ئەوەیە کە ئیف مۆنتـــان بـــڕیـــاری داوە گۆرانی‌یەکی تازەی لە بابەتی « ڕۆك » بڵێ .

مۆنتان وتی من لەبـــەر مۆدە ئـــەم گۆرانی‌یە نالێم ، بەڵکو هەر لەبەر سەرکەشی . سەرکەشی گۆرانی فەرەنسایی وتی هیـــوام ئەوەیـــە هەڵبەستەکەی جـــاك بریفیریشـــی کـــە نـــاوی « تەپڵ لێدەر »ە بە ئاوازەی « ڕۆك »ەوە بڵێم .

▪ **لە تەمەنی ٨١ ساڵیدا** ▪

کابرایەك لـــە تەمەنی ٨١ ساڵیدا ، لە شارێکی ئەمەریکا ئاگر بەر بۆتە ماڵی دراوسێ پیرەکەی ، بـــەڵام ئـــەم زوو هاتۆتە دەســـتو بـــە پەیژە توانیویەتی دراوســـێ‌کەی ڕزگار بکات . لەبـــەر ئـــەوە خەڵکی شـــار پاداشـــتی ئازایەتیان داوەتێ .

▪ **کۆچی دوایی زانایەك** ▪

پرۆفیسـۆر هوکو تیوریل کە پاداشتی نۆبڵی لـــە زانستی کیمیا گەریـــــدا وەرگرت لـــە تەمـــەنی ٧٩ ساڵیدا کۆچی دوایی کردوە ، ئەم زانایە لە ساڵی ١٩٥٥ دا پاداشتی نۆبڵی وەرگرت .

ئاهەنگەکەی بریجێت فوسی

هەرچەندە خەڵکی پاریس لە پشـــوودان ، بریجێت فوسێ مانای پشـــووی نەزانی ، چونـــکە خـــەریـــکی وێنەگرتنی دەورەکەیەتی لـــە فلیمی « ئاهەنگی ژمارە ٢ » دا لەگەڵ سۆفی مارســـۆ و کلۆد براسۆر دا .

بەڵام هـــەر کـــە هاوین تـــەواوبوو و وێنـــەگـــرتن تـــەواوبوو بـــریجێت بـــەرەو خۆرو لم‌و دەریا خۆی کوتا .

ناوبانگی باوکی نیە !

ئان - ماری‌ی ئەکتـــەر کچی ئەکتەری فەرەنســـایی کۆچ‌کــــردووی بەنـــاوبانگ جیرار فیلیپە ، بەڵام لەگـــەڵ ئەوەشدا نایەوێ بـــەنـــاوی بەناوبانگی باوکیەوە باســـی خۆی بکا ، بەڵـــکو دەیەوێ بەهۆی کارەکانیەوە خـــۆی بناسێنێ .. لە کارەکانیـــا شێوەیەکی ئایبەتی هەیەو لـــە هیچ کارێکی هونـــەری پلـــە نزمدا بەشداری ناکا .

ئەم کچـــە ئەکتـــەرە فەرەنسایی‌یە ئیستە خەریکی بینینی دەوری جان‌ئارکە لەو چیرۆکە شانۆیی‌یەدا کـــە نووسەری ناودار جان ئەنۆی نووسیویەتی .

▪ **دوانەی دەستکرد** ▪

ناتاشاو ناتان دوو منداڵن بەرێگای زانســـتی بۆری تـــاقی کـــردنـــەوە بوون‌و تەمەنیان چەنـــد مانگێکـــە ئەوەی شایانی باسە ، منداڵ بوون لەرێـــگەی زانستی‌یەوە بە دانانی تۆوی تەلقیح کـــراو دەبێت لـــە منالدانی دایکداو بۆ ئەو ئافرەتانەی دەیانەوێ منداڵیان ببێ ، تەلقیح لـــە دەرەوەی منالداندا دەکرێ .

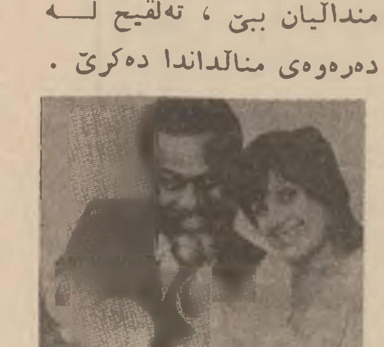

● جیهانی منداڵان ●

یادنامەیەکی منداڵێکی فەلەستینی لە بەیروتدا ..

لەتیف هەڵمەت

فڕۆکە کـــە ڕۆی ... منالەکە لە چاڵەکە هاتـــە دەرەوەو لە پاڵ دارەکـــەدا دانیشت ... دەستی کـرد بە گیرفانی‌دا پارەیەکی تیـــا دۆزییەوە ... لەبەر خۆیەوە گوتی :

- (ئەمە ئەو پارەیەیە کە دایکم لە - قودس - دایمێ ... بڕیارم دابوو ... دوو قـــەڵەمی جوانی پێ‌بکڕم بـــۆ خۆم‌و فاتمەی هاوڕێـــم ... ئـــای فاتمە گیان ئـــاخـــۆ ئێستا تۆ لە کوێی لێم ببورە ئەگەر ئەم پارەیەم بەبێ تـــۆ خەرج کرد ... ئای چـــەند خۆش بوو بەیانیـــان پێـــکەوە ڕۆژانەکەمان دەدا بە شـــتی جوان) .

فڕۆکەکە هاتـــەوە ... منالەکە خۆی خزانە نـــاو چاڵێکەوەو کەوتەوە قســـە کردن :ــ

- (ئـــای هاوڕێکەم ... فاتمە گیان ببوورە کە ڕۆژێ لە ڕێی قوتابخانە ســـەیری دەفتەرەکەتم کرد لاپەڕەیەکی بەدەم دەستمەوە هەڵتڵیشـــا مـــن لـــەو ڕووداوە زۆر پەشیمانم‌و هەمیشـــە داوای لێ‌بوردنت لێ‌دەکـــەم ... بەڵام ئاخ فڕۆکـــەی زایۆنی هەزاران تاوان دەکـــەن‌و داوای لێ‌بوردن لـــە کـــەس ناکەن ...و لـــە کرداری جەبەڵی خۆیان پەشـــیمان نابنەوە ... من زۆر ڕقم لـــە فڕۆکەیە ... فڕۆکـــە ... دێوێکی ئێسك قورســـەو دەمی پڕە لە ئاگری مەرگ .. بەڵام لەگەڵ ئەوەشـــدا ... من لـــە فڕۆکە ناترسم ... من زۆر ئازام ... ئیتـــر دایکم دەڵێ :ــ یاســـر ... گەورە بوەو لـــە فڕۆکـــە ناترســـێ ... خـــەڵکی خێوەتگاکەش بـــاسی ئـــازایی من لە دایکم دەبیستن‌و دەماو دەم بڵاو دەبێتەوەو کـــە جەنگاوەرەکانی فەلەســـتین بەخێوەتگاکەماندا گـــوزەر دەکەن باسی من دەبیســـتن‌و ئەوانیش دەڵێن یاســـر ئازایەو لە فڕۆکە ناترسێ.. کە باوکمیش ســـــەری لێ‌دانەوەو پارەی دامێ لێ‌ی وەرناگـــرم ... دایـــکم ڕوو داوە کەی بۆ دەگێڕێتەوە ..

✻ بڕوانە ل ٧ ✻

لـــە گـول ناســـکتر

چاو دەبڕێتە ئاســـمان‌و هەزارو یەك هیوای گـــەش‌و ئومێدی دوواڕۆژ دەخەیتـــە باوەشی ناسك‌و نیانتەوە .. چەندە بەسۆزو بێ‌گونـــاهـــ... خنجیلانە پێ دەکەنی‌و هەمود... خۆشەویستیەك لـــە دڵـ... بچکۆلانەکەت کـــۆ دەکەیتەو... .. کە پێ دەکەنی دنیا دەبێت... پارچەیەك خۆشـــەویستی‌... جوانی دەڕوانیتە کـــوێ ؟ ئەگەر بڕوانیتە مانگ تۆ لـ... خەرمانی مانگ گەشتری .. ئەگەر بڕوانیتە هەتاو تۆ لـ... هەتاو ناسکتری . هـــەمو... خەونت ســـەوزە . بەقەد... چاوە گەشەکانت کـــە قەت... قەت تیشـــکی دوواڕۆژی گەشی لێ وون نابێ .

▪ **شێرزاد** ▪

Institut Kurde de Paris